

# TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

## ANAYASA KOMİSYONU

### TUTANAK DERGİSİ

#### 7'nci Toplantı

#### 27 Aralık 2016 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

### İ Ç İ N D E K İ L E R

#### Sayfa

#### I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

#### II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un dün geceki toplantı sonrasında bir rahatsızlık geçiren Cumhuriyet Halk Partisi Samsun Milletvekili Kemal Zeybek'e geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un Komisyon çalışmaları sırasında sağlık görevlilerinin hazır bulunduğuna ilişkin açıklaması

#### III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın Komisyonun yoğun bir katılımı ile çalıştığına ve bu sırada Türkiye Büyük Millet Meclisi yerleşkesinde doktor bulunmadığına ilişkin açıklaması

2.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Komisyonun fiziki şartlarının uygunsuzluğunun salonda bulunan herkesin sağlığını tehdit ettiğine ilişkin açıklaması

3.- Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek'in Anayasa değişikliği görüşmelerinde söz isteyen milletvekillerinin konuşma hakları bulunduğu ve kıfayetimizakere uygulamasına son verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

4.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın Uşak Milletvekili Özkan Yalın'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

7.- Mardin Milletvekili Mithat Sancar'ın Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

8.- Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

9.- Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın İstanbul Milletvekili Hüda Kaya'nın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

10.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün askerlerimizin infazıyla ilgili görüntüler konusunda Hükümetin kamuoyunu aydınlatması gerektiğine ilişkin açıklaması

11.- Aksaray Milletvekili Cengiz Aydoğdu'nun İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

12.- Amasya Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin teselsül ettirilmiş 5'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve görüşmelerin belirli bir sınır çerçevesinde yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması

13.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in imza sahiplerinin komisyondaki bir teklif ya da tasarıyla ilgili herhangi bir tasarruflarının olamayacağına ilişkin açıklaması

#### IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Tutuklu bulunan HDP milletvekillerinin görüşmelere katılmamaları nedeniyle (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin durdurulması istemine ilişkin önerge hakkında görüşmeler

2.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin TRT 3 kanalından canlı yayınlanması taleplerine ilişkin önerge hakkında görüşmeler

3.- Anayasa değişikliği teklifi verilebilme şartlarına ve (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşülme usulü hakkında görüşmeler

4.- Komisyon çalışmalarında İç Tüzük hükümlerine uyulması ve hakaret içeren kaba sözler söylenmemesi gerektiği hakkında görüşmeler

#### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

##### A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

# ANAYASA KOMİSYONU

7'nci Toplantı

27 Aralık 2016 Salı

## I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 14.07'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop, dün geceki toplantı sonrasında bir rahatsızlık geçiren Cumhuriyet Halk Partisi Samsun Milletvekili Kemal Zeybek'e geçmiş olsun dileğinde bulunduğu,

İstanbul Milletvekili Engin Altay, Komisyonun yoğun bir katılımıla çalıştığına ve bu sırada Türkiye Büyük Millet Meclisi yerleşkesinde doktor bulunmadığına,

Ankara Milletvekili Levent Gök, Komisyonun fiziki şartlarının uygunsuzluğunun salonda bulunan herkesin sağlığını tehdit ettiğine,

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop, Komisyon çalışmaları sırasında sağlık görevlilerinin hazır bulunduğu,

Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek, Anayasa değişikliği görüşmelerinde söz isteyen milletvekillerinin konuşma hakları bulunduğu ve kifayetimüzakere uygulamasına son verilmesi gerektiğine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Tutuklu bulunan HDP milletvekillerinin görüşmelere katılamamaları nedeniyle (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin durdurulmasına,

(2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin TRT 3 kanalından canlı yayınlanması taleplerine,

İlişkin önergeleri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/1504) görüşmelerine devam edildi.

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak, Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Levent Gök, Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Levent Gök,

Mardin Milletvekili Mithat Sancarr

Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş,

Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine;

Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, İstanbul Milletvekili Hüda Kaya'nın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Levent Gök, askerlerimizin infazıyla ilgili görüntüler konusunda Hükümetin kamuoyunu aydınlatması gerektiğine,

Aksaray Milletvekili Cengiz Aydoğdu, İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Amasya Milletvekili Mehmet Naci Bostancı, Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin teselsül ettirilmiş 5'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve görüşmelerin belirli bir sınır çerçevesinde yapılması gerektiğine,

Ankara Milletvekili Murat Emir, imza sahiplerinin komisyondaki bir teklif ya da tasarıyla ilgili herhangi bir tasarruflarının olamayacağına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Anayasa değişikliği teklifi verilebilme şartlarına ve (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşülme usulüne,

Komisyon çalışmalarında İç Tüzük hükümlerine uyulması ve hakaret içeren kaba sözler söylenmemesi gerektiğine,

İlişkin birer görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu kalmadığından saat 01.52'de toplantıya son verildi.



27 Aralık 2016 Salı

**BİRİNCİ OTURUM**

Açılma Saati: 14.07

**BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)**

**BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)**

**SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)**

**KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)**

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, değerli Komisyon üyelerimiz, Değerli Bakanımız, grup başkan vekillerimiz, değerli milletvekillerimiz, basınımızın kıymetli temsilcileri, kamu kurum temsilcilerimiz; hepinizi Başkanlık Divanımız adına hürmetle selamlıyorum.

Bildiğiniz üzere, (2/1504) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

### **II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI**

*1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un dün geceki toplantı sonrasında bir rahatsızlık geçiren Cumhuriyet Halk Partisi Samsun Milletvekili Kemal Zeybek'e geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna ilişkin açıklaması*

BAŞKAN – Dün akşam bir arkadaşımız, Cumhuriyet Halk Partisi Samsun Milletvekili Sayın Kemal Zeybek bir rahatsızlık geçirmişti buradaki toplantıdan sonra, kendisine geçmiş olsun diyoruz, Allah şifa versin.

Kaldığımız yerden talep sırasına göre devam edeceğiz.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, bir açıklama yapalım.

BAŞKAN – Sayın Engin Altay'a söz veriyorum.

Sayın Altay, buyurun.

### **III.- AÇIKLAMALAR**

*1.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın Komisyonun yoğun bir katılımı ile çalıştığına ve bu sırada Türkiye Büyük Millet Meclisi yerleşkesinde doktor bulunmadığına ilişkin açıklaması*

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sizin de belirttiğiniz gibi, dün akşam, gece bir buçuk civarında, tabii biraz da sizin oldubitti oylamalarınıza sinirlenerek tansiyonu yükselen Samsun Milletvekilimiz burada ciddi bir fenalık geçirdi; olabilir, şimdi sağlığı iyi çok şükür, lakin şu durum hepimiz için büyük bir tehdit ve tehlikedir; bizden olur, sizden olur, diğer partilerden olur. Burası koskoca Türkiye Büyük Millet Meclisi, Parlamentonun önemli bir Komisyonu yoğun katılımı ile çalışıyor ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin yerleşkesinde doktor yok. Sayın milletvekilleri, Allah esirgesin, hepimizin başına gelebilir; bu milletvekillerini burada gecenin o saatlerine kadar çalıştıran Meclisin bu tedbirleri alması lazım. Bunun tarafınızca Meclis Başkanlığına da iletilmesi ve Allah esirgesin, daha vahim sonuçlar doğuracak bu tür olayların bütün milletvekillerimiz için, ayırım yapmaksınız, bir daha yaşanmaması konusunda sizden Meclis Başkanlığına yönelik bir yüksek hassasiyet bekliyoruz efendim.

Teşekkürler.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, usulle ilgili kısa bir değerlendirme yapmak istiyorum izin verirseniz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, ben de bir cümle ekleyeyim izin verirseniz.

BAŞKAN – Sayın Gök, buyurun.

*2.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Komisyonun fiziki şartlarının uygunsuzluğunun salonda bulunan herkesin sağlığını tehdit ettiğine ilişkin açıklaması*

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, en büyük oda diye tahsis ettiğiniz bu odada, görüldüğü üzere, çalışma şartlarının uygunsuzluğu dün bir arkadaşımızın ciddi bir sıkıntı geçirmesiyle sonuçlandı. Allah'a şükür gerekli müdahaleler yapıldı ama bu sadece salt milletvekillerinin değil, burada çalışan tüm personelin; stenograflardan tutun bu odada basın mensupları da var, başka görevli arkadaşlarımız da var ve herkesin sağlığını tehdit eden bir durum olduğu ortada. Yani bir milletvekilimizin şahsında ortaya çıkan bu sıkıntı, bütün görevliler açısından da, burada çalışan bütün görevliler açısından da aynen geçerlidir. O nedenle çalışma koşullarının yarattığı bu stres ve sıkıntının siz büyümesini de engellemek durumundasınız. Yani siz madem Komisyon Başkanısınız, aynı zamanda herkesin sağlığından tek tek de sorumlusunuz. Çünkü Komisyon Başkanı nasıl maddelerle ilgili kendisine göre gerekli olan önerileri oylattırma hakkını kendisinde buluyorsa, biz de burada bulunan sadece milletvekilleri değil, tüm stenograflar, çalışanlar, tüm görevliler için sağlık hakkının ve doğal olarak yaşam hakkının tesis edilmesini ve bunun sorumluluğunun da üzerinizde olduğunu tekrar hatırlatıyoruz.

## II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

*2.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un Komisyon çalışmaları sırasında sağlık görevlilerinin hazır bulunduğuna ilişkin açıklaması*

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Gök.

Bu konuyla ilgili bir şey söyleyeyim: Tabii, değerli arkadaşlar, böyle bir şeyin yaşanmış olmasından büyük bir üzüntü duyduk, ben de çıkarken öğrendim meseleyi. Ama bu konunun salonun durumuyla filan bir alakası yok. Dün akşam ben -bilhassa başta Sayın Altay olmak üzere, çok büyük bir tehevvürle saat gece ikiydi kalktıkları zaman- dedim ki: “İtirazlarınızı tabii ki yapın ama biraz sakin olun, gecenin bu saati sağlığımız bakımından da zararlı bu derece sinirlenmek, yani o kadar bir mevzu da yok, devam edeceğiz yani yarından itibaren, bir şey bitmiyor, gitmiyor.”

Sağlıkla ilgili şunu ifade edeyim Sayın Altay: Bizim size gönderdiğimiz yazılarda da muhtemelen olması lazım onun, bütün gündemle ilgili yazıda, mutlaka sağlık birimine de yazıyoruz, burada görevliler bulunduruyorlar, dün de burada görevliler varmış. Ama herkes çıkınca, çıktığını düşünerek... Çünkü buradaki herkes çıktıktan sanıyorum bir beş dakika kadar sonra gerçekleşmiş olay, bu bir mazeret değil ama bununla ilgili her zaman bugüne kadar da, yedi gündür de görevliler burada bulunuyor, 112 yine hazır bir şekilde burada bulunuyor. Dikkatini bir daha çekeriz, daha sıkı bir takip etmeleri lazım.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Başkanım, bir talimat verin. Dün akşam milletvekilini almaya kimse gelmeyince on beş dakika bekledik, tam kapandığı saatlerde aldık hastaneye götürdük, buradaki en yakın Güven Hastanesine. Eğer bir talimatınız olursa...

BAŞKAN – Yok, biz onlara yazı yazdık, aslında var, şu anda sorsanız revirde bekliyorlar burada.

FATİH ŞAHİN (Ankara) – Bu binada bekliyorlar.

BAŞKAN – Evet.

Burada herkes çıkmadıkça onların ayrılmaması gerekir, doğrusu bu.

Sayın Erkek, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek'in Anayasa değişikliği görüşmelerinde söz isteyen milletvekillerinin konuşma hakları bulunduğu ve kifayetimüzakere uygulamasına son verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Efendim, avukatlar ayakta konuşmaya alışık olduğu için müsaade ederseniz ben de ayakta konuşacağım.

BAŞKAN – Hepimizin kalkması lazım, avukatız hepimiz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Bakanımız da burada, daha yargıda silahların eşitliğini sağlayamadığımız için, avukatlar biliyorsunuz hep ayakta konuşur, yargıçlar, savcılar kürsüde oturur.

BAŞKAN – Ama siz ayağa kalktınız, eşit olmadı yine.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İşte ben ayakta konuşmak istiyorum alışık olduğumuz için, müsaadenizle.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli grup başkan vekilleri, Sayın Bakan; ben de sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, öncelikli olarak gelen teklifin Anayasa'nın metnine ve ruhuna uygun olup olmadığını konuştuk. Konuşurken bir çok milletvekilimiz söz istemesine rağmen kifayetimüzakere, müzakerenin yeterliliği uygulamasıyla Anayasa'ya aykırılık gibi çok ciddi bir konu yarıda kesildi ve oylamayla genel görüşmelere geçildi. Genel görüşmelerde de tam 150 milletvekili -ki bu gerçeklerin de çarpıtıldığını görüyoruz, bu bizi çok üzüyor- Divanda ismini yazdırmıştı, yani söz almıştı. 20 milletvekili konuştuktan sonra -parti ayırt etmeksizin söylüyorum- yine kifayetimüzakere uygulamasıyla genel görüşmelere de hukuksuz bir şekilde son verildi. Maddelere geçtik, 2'nci maddede 3 milletvekilimiz toplam bir saat konuştu, 3 milletvekilimiz, çok makul bir süre. Yine daha birçok milletvekili sırada beklerken yine kifayetimüzakereyle bu madde görüşmelerinde de son verildi.

Şimdi, hukukçular çok iyi bilir ki, hukukta yazılı kuralın olduğu yerde teamül uygulanmaz. Bizim İç Tüzük'ümüz de yazılı kurallar var. Ne diyor İç Tüzük hükümleri: "İstem sırasına göre söz verilir.", yani "Verilebilir." demiyor, "Söz verilir." diyor. Yine ne diyor: "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri -şimdi, Sayın Başkan diyor ki: 'Herkes konuşamaz.' Hayır, herkes konuşabilir- ve Bakanlar Kurulu üyeleri komisyonlarda söz alabilirler." diyor.

Bakın, isterlerse alırlar, isterlerse almazlar. Ama söz alıyorsa ve Divanda ismi yazılıyorsa istem sırasına göre söz verilmek zorunda. Ha, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin makul bir süreyle konuşmaları sınırlandırılabilir, o tartışılabilir. Ama söz alan ve istem sırasına göre söz verilen milletvekilleri konuştuktan sonra tekrar konuşmak istenirse o zaman kifayetimüzakere uygulaması yapılmalıdır.

Siz, açıkça hukukun en temel ilkesi olan dürüstlük kuralına, hakkaniyete aykırı hareket ediyorsunuz Sayın Başkan.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Komisyonlarla ilgili düzenlemede de yok.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, aslında yok, aslında yok. Burada Anayasa değişikliği, üstelik sistem tartışmaları, rejim tartışmaları doğurabilecek, doğuran bir değişiklik tartışıyoruz, sıradan bir kanun değişikliğini tartışmıyoruz. Ve gayet sağlıklı da gidiyor, acelemiz ne? Komisyon toplantılarının canlı yayınlanması ve milletin huzurunda bütün tartışmaların gerçekleşmesi için İç

Tüzük'te bir engel var mı? Burada, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kamerasının yanında 2 tane daha bir ajansın kamerası olsa, "millet, millet" diyoruz, milletin huzurunda bu tartışmalar cereyan etse bunun ne sakıncası var? Kifayetimizakere uygulamasına lütfen bir son verin.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Niye görsel basın yok?

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Meclis TV var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Meclis TV üç gün sonra veriyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hukuksuzluk, haksızlık karşısında sessiz kalamayız, sessiz kalamayız.

Bakın, Anayasa'yı, İç Tüzük'ü, hukukun temel ilke ve prensiplerini ihlal ediyorsunuz. Ama biz inanıyoruz, yüce milletimiz referandumda Anayasasına da demokrasiye de özgürlüklerine de egemenliğine de sahip çıkacaktır ama siz bu hukuksuzluğa lütfen son verin Sayın Başkan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Erkek.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Milletvekillilerinin konuşmasına müsaade edelim.

BAŞKAN – Kimleri konuşturuyoruz burada? Zaten milletvekilleri konuşuyor Sayın Erkek.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – 1'nci, ve 2'nci maddede konuşmadık.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Genel görüşmelerde 130 milletvekili konuşamadı söz istediği hâlde.

BAŞKAN – Şimdi, siz burada...

Arkadaşlar, bu konuyu sanıyorum dördüncü defa gündeme getiriyoruz, tartışıyoruz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ama Sayın Başkan, sürekli ihlal edildiği için, hakkımız gasbedildiği için tekrar tekrar konuşmak zorunda kalıyoruz.

BAŞKAN – Bu konuyu konuştuk.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Parlatonun iradesi gasbediliyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bu konuyu konuştuk.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Millî irade gasbediliyor.

BAŞKAN – İtiraz ederken yazılı kurala dayanıyorsunuz, talep ederken yazılı kuralı aramıyorsunuz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Efendim, İç Tüzük'te yazılı kural var.

BAŞKAN – Anladım da, yani diyorsunuz ki: "Canlı yayınlanabilir, var mı bir kural, bir engel?" Yok, kural yok ama kurala dayanmanız gerekmiyor talep ederken.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, İç Tüzük'te yazılı kural var, "İstem sırasına göre söz verilir." diyor.

BAŞKAN – Doğru.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sıra sizin önünüzde Sayın Başkan.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Evet, önünüzde.

BAŞKAN – Doğru ama...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Önünüzde liste var, milletvekilleri söz istemiş, konuşmak istiyorlar, milletvekillerinin konuşmasını engelliyorsunuz.

BAŞKAN – Doğrudur.



MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, idare hukukunda yasaklanmayan her şey serbesttir.

BAŞKAN – Yok, yok, o temel haklarla ilgili, kişi haklarıyla ilgili o.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Bostancı diyor ki: “Parlamento konuşma yeridir.”

BAŞKAN – Burada bir Komisyon çalışması yapıyoruz Sayın Erkek.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Bostancı, konuşmak istiyoruz, Sayın Divan konuşurmuyor.

BAŞKAN – Sayın Erkek, bir dakika, konuşuyorsunuz ya. Bitti, yine konuşuyorsunuz, “Bitti.” dediniz, bir daha başladınız yani.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Efendim, benim konuşmam önemli değil, ben Komisyon üyesi olarak konuşuyorum, Parlamentonun milletvekilleri konuşamıyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Onlar da konuşular.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kaç tane konuştu?

BAŞKAN – Sayın Erkek...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Anayasa’ya aykırılıkta kaç kişi konuştu? Genel görüşmede 20 milletvekili konuştu yalnızca.

BAŞKAN – Bunu, bunları bir sabah ritüeli hâline getirmeyelim artık Sayın Erkek. Her toplantı başlarken...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Biz, İç Tüzük’ü, demokrasiyi koruyoruz.

BAŞKAN – Anladım, tamam, bunu konuştuk. İç Tüzük sadece orada yazılı olandan ibaret değil, bununla ilgili Parlamento teamülleri var.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Efendim, teamüller milletvekillerinin konuşmasında...

BAŞKAN – Bakın, burada dün sizin arkadaşlarımız da dile getirdi, bir alt komisyon uygulaması var, bana burada gösterebilir misiniz?

AKİF EKİCİ (Gaziantep) – “Talimat aldım, yaparım.” de, bu kadar basit.

BAŞKAN – Bu kadar alakasız konuşma ya! Bir dakika, cevap veriyorum ben. Sadece konuşmak üzerine değil, kulak da vermiş Allah, dinlemesini de öngörmüş.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İç Tüzük elimde Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Erkek, İç Tüzük’te alt komisyon var mı, alt komisyon?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Var.

BAŞKAN – Yok. İç Tüzük’te yok, baktınız mı İç Tüzük’e?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Evet. (Gürültüler)

BAŞKAN – İç Tüzük’te alt komisyon yok, hâlbuki alt komisyon uygulaması bütün milletvekillerinin bildiği bir uygulamadır.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Uygulamada alt komisyon maddeleri...

BAŞKAN – Var ama teamül, kural değil.

Değerli arkadaşlar, bu konu daha fazla tartışacağımız bir konu değil, bizim uygulamalarımız var, kendi Komisyonumuzun uygulamaları da var, başka komisyonların uygulamaları da var. (Gürültüler)

Değerli arkadaşlar, bir önergemiz var.

AKİF EKİCİ (Gaziantep) – Değerli arkadaşlar, bu hesabı veremezsiniz, yarın memleketinize gittiğinizde yüzünüze tükürecekler sizin, bu hesabı veremezsiniz. Memleketi bu hâle getiremezsiniz. (Gürültüler)

BAŞKAN - Yasama faaliyetini niye engellemeye çalışıyor arkadaşlar? (Gürültüler)

AKİF EKİCİ (Gaziantep) – İçim yanıyor ya!

BAŞKAN - Arkadaşlar, sakın olun, heyecan yapmayın.

AKİF EKİCİ (Gaziantep) – Hiç mi vicdanınız yok! Kuldan utanmıyorsunuz, Allah'tan da mı korkmuyorsunuz! Yazıklar olsun size! (Gürültüler)

HARUN KARACA (İstanbul) – Kes sesini, bağırma! (Gürültüler)

BAŞKAN – Bakın, burada bulunan bütün milletvekillerinin Anayasa Komisyonunda olduğunu bilmeleri lazım. (Gürültüler) Anayasa Komisyonu üyesi değilsiniz, Komisyonun çalışmalarını bloke etmeye çalışıyorsunuz. Bu nedir?(Gürültüler)

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Terbiyeli olun bir saniye. (Gürültüler)

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Hırsız var!

BAŞKAN – Arkadaşlar... (AK PARTİ sıralarından alkışlar!)

Duyamıyorum bir şey.

Arkadaşlar, sakın olun. (Gürültüler)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Böyle bir şey var mı ya!

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, sakın...

Arkadaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, burada bulunan muhalefet milletvekilleri haklı bir taleplerini belirtiyorlar.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Altı gündür burada yok, gelmiş burada şimdi kargaşa çıkarıyor.

BAŞKAN – Böyle, masanın üstüne çıkarak? Elini tutunuz, atacaktı ya! Lütfen ya... Sayın Gök, yapmayın etmeyin ya... Burada konuşarak iş...

LEVENT GÖK (Ankara) – Konuşma hakkını kullanmaya...

BAŞKAN – Tamam.

LEVENT GÖK (Ankara) – ...herkes konuşma hakkını kullanmaya çalışıyor.

BAŞKAN – Evet, kullansın, konuşsun ama bir de karar verin. Masadaki suları atarak mı, kutuları atarak mı olacak bu iş! Olmaz ya!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Konuşma hakkını verseniz bu tartışmalar olmaz ki.

BAŞKAN – Yani her sabah bir çingar çıkacak burada, olmaz.

MEHMET TÜR (Balıkesir) - Sayın Başkan, Anayasa'yı değiştiriyorsunuz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Buraya gelen muhalefet milletvekilleri konuşma hakkını kullanmak istiyor, onu engellemeye çalışıyorsunuz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Nasıl engellemeyeyim, konuşma hakkı mı bu ya? Masa üstüne çıkma, saldıрма hakkı, var mı böyle bir şey? (Gürültüler)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Gerçeği kimse engelleyemez.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, sakin ol! Haklıyken haksız duruma düşürme bizi, sakin ol! (Gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – Muhalefet partisinin de konuşma hakkı var burada. Burada 20 vekil konuşma yapmak istiyor. Milletvekillerinin konuşmalarını engelliyorsunuz, olabilir mi böyle bir şey! Bu haklı talep karşısında sizler daha da basiretli olmak durumundasınız. Türkiye’yi yöneten sizsiniz, Komisyon Başkanı sizsiniz. Bakın, dün işi çığırından çıkardınız, bir arkadaşımız hastaneye gitti, bu sizden kaynaklanıyor.

BAŞKAN – Allah Allah!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hiç alakası yok.

BAŞKAN - Arkadaş masayı yumruklayarak burada engellemeye çalıştı. Biz mi yaptık bunu? Böyle şey mi olur ya!(Gürültüler)

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Komisyonu karıştırıyorsunuz.

BAŞKAN – Adem Bey, sakin ol! (Gürültüler)

Arkadaşlar, bir dakika... Söz isteyebilirsiniz, bakın ama yani herkes söz istiyor, ben nasıl, şu anda açayım buradan bütün mikrofonları konuşun, olmaz ki.

Arkadaşlar, bir önerge var, okutuyorum önergeyi:

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) - Sesimizi duymuyorsunuz, söz istiyoruz.

#### IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

*1.- Tutuklu bulunan HDP milletvekillerinin görüşmelere katılamamaları nedeniyle (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin durdurulması istemine ilişkin önerge hakkında görüşmeler*

BAŞKAN – Okutuyorum önergeyi.

(Yasama uzmanı tarafından önergenin okunmasına başlandı)

“Anayasa Komisyonu Başkanlığına

“Komisyon gündeminde bulunan...” (Gürültüler)

BAŞKAN – Bir önerge okutuyorum arkadaşlar, dinleyin.

(Yasama uzmanı tarafından önergenin okunmasına devam edildi)

“...(2/1504) esas numaralı kanun teklifi görüşmelerine HDP’li...” (Gürültüler)

BAŞKAN – Bir daha baştan alalım.

(Yasama uzmanı tarafından önergenin okunmasına devam edildi)

“Anayasa Komisyonu Başkanlığına...”

BAŞKAN - Arkadaşlar, sessiz olun, Komisyon çalışmalarını engellemeyin. Buraya Komisyona katkı yapmaya gelen arkadaşlar Komisyon çalışmalarını engellemeleri.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Anayasa’yı değiştiriyorsunuz, tabii ki müdahale edeceğiz.

BAŞKAN – Olacak, sırayı, düzeni ben sağlayacağım burada, siz değil.

Baştan alalım.

#### Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Komisyon gündeminde bulunan (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi görüşmelerine, HDP’nin eş genel başkanları dâhil 12 milletvekili tutuklu oldukları için katılamamaktadırlar. Bu durum Anayasa’nın yasama yetkisini düzenleyen maddeleri ve İç Tüzük’ün 29’uncu maddesinde yer alan “Komisyonda

istem sırasına göre söz verilir.” ve 31’inci maddesinde yer alan “Komisyonlarda TBMM üyeleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri söz alabilirler.” hükümlerine aykırıdır. Zira tutuklu bulunan milletvekillerinin bu görüşmelere katılma talepleri bulunmaktadır. Bu nedenle görüşmelerin durdurulmasını arz ve teklif ederiz. 27.12.2016

Mithat Sancar

Meral Daniş Beştaş

Erol Dora

Mardin

Adana

Mardin

BAŞKAN – Gerekçeyi okuyalım.

Gerekçe:

HDP, 7 Haziran 2015 seçimlerinde, yüzde 13 oy alarak 80 milletvekiliyle TBMM’de temsil imkânı kazanmıştır. Böylece, AKP ve anayasal yükümlülüklerine rağmen bu süreçte tarafsız bir politika izleyen Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, süregiden başkanlık sistemi tartışmalarıyla ilgili Anayasa’yı değiştirecek çoğunluğu elde etmek bir yana, tek başına iktidar olma şansını yitirmiştir. Bu seçim sonuçlarını, AKP’nin kurmaylarından, Meclis Anayasa Komisyonu eski Başkanı Burhan Kuzu “Evet seçim bitti. Millet kararını verdi. Ya istikrar ya kaos dedim, millet kaosu seçti, hayırlı olsun.” şeklinde yorumlamıştır.

1 Kasım seçimlerinde de HDP’nin barajı aşmasıyla Anayasa’yı tek başına değiştirecek gücü elde edemeyen AKP ve Cumhurbaşkanı, anayasal bir hak olan yasama dokunulmazlıklarının istisnai olarak kaldırılması fikrini ortaya atmıştır. İlk olarak, 28 Temmuz günü Cumhurbaşkanı tarafından bazı HDP’li vekiller için dillendirilen konu, yalnızca HDP’nin eş başkanları hedef gösterilerek ve terörle mücadele hedefine yönelik olarak tartışmaya açılmıştır. HDP eş başkanları anayasal suç işliyor, dokunulmazlıklarının kaldırılması terörle mücadeleyi olumlu etkiler. TBMM’de temsil edilen diğer siyasi partilerin, yasama dokunulmazlıklarının tamamen ve herkes için kaldırılması veya koruma tedbirlerinin uygulanamamasıyla sınırlı tutulması yönünde kalıcı çözüm ve köklü Anayasa değişikliği tekliflerine rağmen, AKP nisan sonunda Anayasa’ya geçici madde ekleyerek bir defaya mahsus ve eşitlik ilkesine aykırı biçimde değiştirme yolunu tercih etmiştir. Teklif, 20 Mayıs 2016 tarihinde TBMM’de yeterli oyu alarak yasalaşmış, Cumhurbaşkanı’nın 7 Haziran 2016 tarihinde değişikliği onaylamasıyla değişiklik 8 Haziran 2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir.

Dokunulmazlıklar kaldırıldıktan beş ay sonra 4 Kasım 2016 günü 5 farklı ilde 5 farklı savcılıkta yürütülen soruşturmalarda ilgili 15 HDP’li milletvekili hakkında eş zamanlı operasyon başlatılmış, operasyonlar sonucunda aralarında 2 eş genel başkan ve 1 grup bakan vekilinin bulunduğu 10 milletvekili tutuklanmış, 3 milletvekili ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakılmış, 2 milletvekili de faaliyetlerini Avrupa’da sürdürdükleri için haklarında işlem yapılamamıştır. 12 Aralık 2016 gecesi TBMM çıkışında HDP’nin Grup Başkan Vekili Çağlar Demirel ile Siirt Milletvekili Besime Konca gözaltına alınmış, ertesi gün tutuklanmışlardır. Böylece 12 HDP’li milletvekili, milletvekilliği sıfatları devam etmesine rağmen, yasama faaliyetlerine katılamamaktadırlar. Özellikle Türkiye’nin geleceğini değiştirecek rejim değişikliğine varan ağırlıkta bir sistem değişikliği öngören böylesine önemli bir değişiklik teklifinin tartışılması sürecinde HDP’nin eş genel başkanlarının ve milletvekillerinin bulunmaması, Komisyon çalışmalarını durduracak ağırlıkta anayasal bir usuli engeldir.

Tutuklamalardan sonra özellikle eş genel başkanların hâlâ devam eden milletvekili ve eş genel başkan sıfatına uygun olarak yasama görevi kapsamında göndermiş olduğu grup toplantısı metni dâhil olmak üzere çok sayıda yazısı cezaevi müdürlüğü tarafından sansürlenmiştir. Kendileri ve diğer tutuklu milletvekilleri, bu tartışmalarda aktif olarak yer alamamakta, cezaevi idarelerinin keyfi tutumları nedeniyle dolaylı olarak da görüşlerini ifade edememektedirler. Parlamento aritmetiğinin

korunamadığı ve halkın iradesini temsil eden milletvekillerinin görüşlerini ifade edemediği bu tabloda Anayasa değişikliği tartışmalarının sürdürülmesinin ön koşulu bulunmamaktadır. Bu aynı zamanda, Anayasa'nın yasama yetkilerini düzenleyen maddeleri ama özellikle 80 ve 83'üncü maddelerinin ihlalini ve İç Tüzük'ün 29'uncu maddesinde yer alan "Komisyonda istem sırasına göre söz verilir." ve 31'inci maddesinde yer alan "Komisyonlarda TBMM üyeleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri söz alabilirler." hükümlerine aykırılık teşkil eder.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, önerge sahiplerinden birisine söz vereceğim, sonra Komisyonumuz değerlendirecek.

Buyurun Sayın Sancar.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün de usul üzerine söz aldığım da Anayasa'yı tartıştığımız şartlarla ilgili bazı açıklamalarda bulunmuştum. Bugünkü önergemiz de dünkü konuşmamızın bir devamıdır, onu daha da somutlaştıran bir örneğidir. Dünkü konuşmada dile getirdiğim bazı görüşleri biraz daha açmam gerekiyor.

Anayasa değişikliği paketini olağanüstü hâl şartlarında tartışıyoruz. Sıradan herhangi bir Anayasa değişikliği değildir önümüzde duran teklif. Bir hükümet sistemi değişikliği gibi görünse de onun çok ötesinde sonuçlar doğurmaya yönelik bir tekliftir. Dolayısıyla, aslında anayasayı yeniden yapma kadar, belki ondan daha da öte etkiler doğuracak bir konuyu tartışıyoruz.

Hükümet sistemi değişikliği adı altında getirilen teklifin bir tek adam yönetimini hedeflediğini söyleyelim, bir kez daha vurgulayalım. 21 maddeden oluşmasına rağmen Anayasa'nın neredeyse tamamını etkileyen değişiklik teklifleri mevcuttur önümüzdeki pakette.

Amacın ne olduğunu soruyoruz. Ben kendi adıma tatminkâr bir cevap alabildiğimi söyleyemem bu teklif sahiplerinden ve savunucularından. Türkiye'yi daha demokratik bir ülke yapma gibi bir amaç mı var, amaç gerçekten bu mu? Demokrasideki eksikliklerimizi gidermeyi mi hedeflemektedir bu değişiklik paketi yoksa başka hedefler mi var? Şimdi, eğer bu teklifle hedeflenen şey Türkiye'yi daha demokratik hâle getirmekse teklifin buna elverişli olmadığını net olarak görmek gerekiyor, açık olarak görmek gerekiyor. Daha demokratik bir ülke ve sistem yaratma amacına dönük bir anayasa değişikliğinde bulunması gereken hususların hiçbiri bu teklifte yok, tam tersine bu teklif Türkiye'yi var olan eksik ve arızalı demokrasi imkânlarından da bütünüyle uzaklaştıracaktır. Bir tek adam yönetimi getirecektir. "Üniter başkanlık" diye adlandırılan çok otoriter, tipik otoriter bir model getirmektedir.

Şimdi, anayasaların içeriği kadar onların yapım şartları da çok önemlidir, neden? Çünkü anayasalar yapıldıkları şartların ruhunu yansıtır. Antidemokratik bir ortamda baskıcı şartlarda yapılan anayasalar veya önemli anayasa değişiklikleri o ortamın antidemokratik ve baskıcı ruhunu bire bir yansıtır. Şu an içinde bulunduğumuz ortam tam da böyle antidemokratik, antiözgürlükçü ve baskıcı bir ortamdır. Bir defa adı üstünde, olağanüstü hâl resmen uygulanmaktadır, ülke olağanüstü hâl kararlarıyla yönetilmektedir, özgürlükler askıya alınmıştır. Bu tartışmalar açısından hayati önem taşıyan ifade, basın, toplantı ve gösteri özgürlükleri ise neredeyse tamamen kullanılamaz hâle gelmiştir.

Özellikle basın üzerindeki baskılar ve yasaklamalar bu tartışmaların kamuoyuna yansımaları da kesin bir şekilde engellemektedir. Dolayısıyla, biz burada, bu salonlarda toplumun bilgisinden uzak veya tek taraflı bilgilendirilmesiyle bir anayasa tartışması yürütüyoruz. Antidemokratik ve özgürlükçü olmayan böyle bir ortamdan özgürlükçü ve demokratik bir Anayasa değişikliği çıkarmak mümkün değil, tekrar ediyorum.

Bunlara bir de çok önemli bir başka noktayı da eklememiz gerekiyor, o da 12 milletvekilimizin tutuklu olması meselesi. Eş başkanlarımız dâhil 12 milletvekilimiz tutukludur. HDP üzerindeki baskılar sadece başkanlarının ve milletvekillerinin tutuklanmasıyla da sınırlı değildir, onun ötesinde il ve ilçe yönetimlerimize yönelik her gün keyfi operasyonlar düzenlenmekte ve yöneticilerimizin çok büyük bir kısmı gözaltına alınmakta ve tutuklanmaktadır. Yani parti olarak örgütlerimiz ve Meclis grubumuz tam bir kuşatma altında.

Mecliste 3'üncü büyük grup olduğumuzu unutmayın ve bu grubun Anayasa görüşmelerine, çalışmalarına katılmasını engellemek en başta Anayasa'nın 80 ve 83'üncü maddelerine ama çok daha önemlisi, egemenliğin millete ait olduğu şeklindeki temel ilkeye aykırıdır. Şu anda bu görüşmeleri bu şartlarda yürütmek kesin olarak Anayasa'ya aykırıdır.

Arkadaşlarımız tahliye edilmeden, Mecliste çalışma imkânı bulmadan bu görüşmeleri yürütmemiz Anayasa'ya aykırıdır. O nedenle, önergemizin hedefi de, talebi de görüşmeleri durdurmaktır. Bunu heyetinizin takdirine sunuyoruz.

Diğer bir hususa daha değinmek istiyorum. Bir süre baskısı yaratılıyor, görüşmelerin bir an önce bitmesi hedefleniyor. İktidar grubu, iktidar milletvekilleri Komisyon görüşmelerini üç dört günde bitirmek gibi bir hedef koymuş görünüyor. Bunu daha önce dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla ilgili Anayasa değişikliği görüşmelerinde de yaşamıştık. Bir takvim belirliyor iktidar grubu ve bu takvimi bir şekilde empoze etmek için bütün imkânları kullanıyor.

Şimdi, cumhuriyetin ilk anayasası 1921 Anayasası'dır. Kurucu anayasadır, olağanüstü şartlarda yapılmıştır, olağanüstü hâl yönetimi altında değil. Kaç ay görüşülmüş, biliyor musunuz? 1921 Anayasa'sının toplam 23 asıl maddesi var, 1 tane ek madde var, toplam 24 madde. 24 maddeden oluşan, cumhuriyetin kuruluş sürecini düzenlemeye yönelik bu Anayasa teklifi tam dokuz ay görüşülmüş arkadaşlar. İlk Meclis, dokuz ay boyunca... İlk Meclisin cumhuriyeti kuran Anayasa'sı toplam 24 madde ve o şartlar çok olağan dışı şartlar ama görüşmeleri kısıtlamaya yönelik herhangi bir tedbir almak cumhuriyetin kurucu kadrolarının aklına gelmiyor, gelse bile asla bunu tercih etmiyorlar. Neden? Pek çok nedeni var ama çok önemli bir nedenin altını özellikle çizmek isteriz: İlk Meclis gerçek anlamda çoğulcu bir Meclisti. Milletvekillerinin, mebusların siyasi, dinî ve etnik kimliklerini özgürce ifade ederek tartışmalara katılma imkânı buldukları bir Meclisti. Bir cumhuriyet kuruluyor, savaş şartları, yokluk ve yoksulluk şartları çok ağır ama Meclis tartışmaları kısıtlamak, kısaltmak gibi bir tedbire başvurmayı aklından geçirmiyor, bunu tercih etmiyor. İlk Meclis bu kadar ağır şartlarda tartışmaya, müzakereye bu kadar büyük değer biçmişken neden bu Meclis bu şartlarda, teknolojinin bu imkânları varken neden bunları kısıtlamak istiyor? Neden sürekli konuşmalar, konuşma süreleri ve konuşma sayısı üzerinden kriz çıkıyor? Belli ki amaç, demokratik meşruiyete dayalı, iyice olgunlaşmış, mutabakatı hedefleyen bir Anayasa değişikliği yapmak değildir. Belli ki amaç, önceden belirlenmiş bir projeyi, önceden belirlenmiş bir plan çerçevesinde bu Meclise empoze etmektir. Şimdi, Birinci Meclisteki tartışmalarla bizim şimdiki tartışmalar arasında çok önemli bir başka fark var, onu da mutlaka dikkatinize sunmak isterim. Birinci Meclis, kendini güçlü kılan, cumhuriyetin temeli hâline getiren bir anayasayı görüşüyordu, kendini var eden bir anayasayı. Bir meclisin parlamenter demokratik sisteme gidiş için yapabileceği en iyi anayasalardan, anayasa fikri tekliflerinden birini görüşüyor. Şimdi biz ne yapıyoruz? Kendi kendinin idam fermanını hazırlamaya çalışan bir Meclisin üyeleri olarak burada gürültü, kavga içinde tartışmayı boğan bir görüşme süreci yürütüyoruz. Çok önemli, tekrar ediyorum: Bu teklif Meclisin kendi idam fermanıdır. Meclis kendi idam fermanını tartışırken hem kamuoyunda bu görüşmelerin yansımaları önleyecek tedbirler alınıyor hem de burada görüşmeler olabilecek en kısıtlı çerçevede yürütülmek isteniyor.

Sayın Başkan, size, şahsınıza yönelik bir eleştiri olarak almayın. Ben sizin birçok konudaki uygulamanızı doğru bulduğumu hem yüzünüze söyledim hem de burada kamuoyunun önünde de ifade ederim. Ancak, siz de bu grubun dışında değilsiniz, bu kadar baskının dışında değilsiniz, bundan azade değilsiniz. Tek başımıza bir hoca olarak bu Mecliste şu Komisyonu yönetiyor olsaydınız bu söylediğim görüşlere sanırım yüzde 100, hadi belki yüzde 90 diyelim, yüzde 10 bırakalım, katılacağınızdan çok şüphe duymuyorum ama burada tek tek kişilerin iradesi değil, bir planın, bir projenin hayata geçirilmesi çabası söz konusudur. Dün de söyledim, bu teklifin mimarı ve asli savunucusu şimdiki Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'dır ve Sayın Erdoğan her gün televizyonlarda, her türlü basın organında görüşlerini saatlerce canlı yayında aktarabiliyor.

Evet, sayısal çoğunluğu var AKP'nin. Cumhurbaşkanının bu teklifini destekleyecek çoğunluğu da var, MHP'yle kurdukları ittifak da kendilerini Mecliste rahatlatıyor. E, bari, kavgayı mertçe yürütelim. Yani zaten yeterince imkânınız var, niye söz hakkını kısıtlıyorsunuz ki? Hani zaten sonuçta oylamaya geldiğimizde çoğunluğu bulacaksınız, bari silahları olabilecek en eşit duruma getirmeyi kabul etsin Hükümet ve Cumhurbaşkanı, herkes çıksın rahatça konuşsun, medyanın önünü kapatmasınlar, bu yasaklar kaldırılсын, mertçe tartışalım. Ahmet Arif'in dizeleri geliyor aklıma, biraz cinsiyetçi olduğu yönünde eleştiriler var ama "Erkekçe olsun isteriz dostluk da düşmanlık da." ama hiçbiri olmuyor. Biz diyoruz ki: O "erkekçe" kısmını öyle "insanca olsun" diye değiştirelim, mertçe, insanca olsun dostluk da düşmanlık da. Her gün binlerce suçlamayla karşı karşıya bırakıyorsunuz kamuoyunda eş genel başkanlarımızı, milletvekillerimizi ve onların konuşma hakkı yok. Her gün sayısız itham, suçlamayla karşı karşıyayız. Bütün kamuoyu araçlarını bu konuda kullanma imkânı var, istemediğini susturma gücü var. E, buradan insanca, adilce bir kavga çıkmaz. Hiç olmazsa kavgayı adil yapın, burada konuşalım sonuna kadar, çıksın eş başkanlarımız, gelsin, milletvekillerimiz gelsin, burada istediğimiz gibi konuşalım. Yani "kavga"dan kastım fiziksel kavga değil, şüphesiz bunu kastetmediğimi bilirsiniz.

Ayrıca, referanduma eğer giderse, Meclisten geçerse...

BAŞKAN – Hocam, önergeyle ilgili işlemi tamamlayalım.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Söyleyeceğim, bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tekrar söz veririm size daha sonra.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bitireceğim.

Eş bakanlarımızın ve milletvekillerimizin tutuklu olması Genel Kuruldaki görüşmeleri de Anayasa'ya aykırı kılacaktır. Bir adım ötesi, eğer Genel Kurulda referanduma gidebilecek çoğunluğu bulursa bu teklif, sonraki süreç referandumdur, referandumda da eğer bu tutuklama hâli devam ederse referandum da Anayasa'ya ve evrensel demokratik ilkelere aykırı olacaktır. Sanırım, referandumda en fazla korkulan parti, bu kampanyayı başkanlık sistemi aleyhine, bu teklifin aleyhine yürüteceği ve etkili bir şekilde yürüteceği bilinen parti HDP'dir, o nedenle HDP'den korkuluyor. Özellikle, Selahattin Demirtaş Başkanımızın kamuoyuna konuşmasının 7 Haziran benzeri bir travmayı tekrar yaşatacağı gibi bir korkusu da var galiba. Bu korkuları hukuku bu kadar eğip bükerek, bu kadar ihlal ederek aşmak mümkün değil. Bırakın, demokratik bir şekilde, özgürce tartışalım, hepimiz imkânları eşit kullanalım, sonra gerçekten millet iradesinin tecelli ettiği bir referandum yaşadığımızı inanalım, bir anayasa değişikliği süreci yaşadığımızı inanalım, bir demokratik kavga, demokratik görüşme ve demokratik mücadele ortamı yaşadığımızı inanalım. Bu şartları bütün bizi dinleyenlerin, toplumun, kamuoyunun takdirine, dikkatine sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Sancar.

Değerli arkadaşlar, Sayın Mithat Sancar, Sayın Meral Daniş Beştaş ve Sayın Erol Dora'nın vermiş olduğu önerenin gerekçesini okuttum, önergeyle ilgili açıklama da yapıldı.

Şimdi oylarınıza sunuyorum... Toplantıların durdurulmasını istiyor önerge özet olarak. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Canınız sağ olsun. Ne yapalım?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Saysaydınız Sayın Başkan. Sanki görüntüde biz daha fazlaydık.

BAŞKAN – Hızlı sayıyorum, merak etmeyin.

Bir önerge daha var ama gerekçesi yok bunun Sayın Tezcan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yazıyorum efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, sayın.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – 15'e 4.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Kaç?

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Biz 15 kişiyiz, 3 siz varsınız, bir de oradan Bülent Bey vardı, 4. 15'e 4.

BAŞKAN – Beyler, Komisyon üyeleri sadece oy kullanıyor, o tarafa bakmaya gerek yok, onlar üye değil. Onlar da el kaldırıyor ama niye kaldırıyor bilmiyorum.

*2.- (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin TRT 3 kanalından canlı yayınlanması taleplerine ilişkin önerge hakkında görüşmeler*

BAŞKAN - Arkadaşlar, bir önerge daha var, bunu da alıyorum. Madde görüşmelerinden devam edeceğiz.

HAYDAR ALİ YILDIZ (İstanbul) – Önerge üzerinde beş dakika konuşulsun.

BAŞKAN - Arkadaşlar, ne yapalım? Belli bir mutabakat üzerinde götürmeye çalışıyoruz, olmazsa İç Tüzük hükümlerinden herkes istifade ediyor, edeceğiz, biz de ederiz.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Anayasa değişikliği teklifinin Komisyonadaki görüşmelerinin kamuoyu tarafından takip edilebilmesi amacıyla Komisyon görüşmelerinin TRT 3 kanalından canlı yayınlanmasını arz ve talep ederiz. 27/12/2016

Bülent Tezcan

Muharrem Erkek

Nurhayat Altaca Kayışoğlu

Aydın

Çanakkale

Bursa

Murat Emir

Ankara

Gerekçe:

Anayasa görüşmeleri konusunda kamuoyunun etkin şekilde bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Tezcan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, değerli milletvekili arkadaşlarımız; geçen hafta salı günü görüşmelere başladık. Salı gününden bu yana Anayasa Komisyonu Anayasa değişiklik teklifiyle ilgili görüşmeleri gece geç saatlere kadar sürdürüyor. Zaman zaman



gergin anlar yaşadık, zaman zaman gergin anlar yaşıyoruz. Gerginliklerin tamamının sebebine dönüp baktığımızda, milletvekillerinin konuşma hakkı ve söz hakkını kullanabilmelerinden kaynaklı tartışmalar olduğunu görüyoruz. Bunun da arka planına baktığımızda, sorun basit bir söz hakkı sorunu değil, milletvekillerinin konuşabilmesi değil; bu değişiklik teklifiyle ilgili milletin, halkın bilgi sahibi olabilmesi, bunun mümkün olduğunda aleni, açık, kamuoyunun önünde, yeterli ölçüde derinlikte tartışılabilmesi sorunu olduğunu görüyoruz.

Mutlaka her teklifte, her yasa ya da Anayasa değişikliği teklifinde teklif sahibi bir an önce geçmesini ister; mutlaka, teklife karşı olanlar da bunun daha etraflı tartışılmasını ya da geçmemesini veya gecikmesini ister. Bu, Parlamento pratiğinin doğal uygulamasıdır. Yalnız, Anayasa değişikliği daha başka bir dikkati ve özeni gerektirir diye düşünüyoruz değerli arkadaşlar.

Başından bu yana, salı gününden bu yana -bugün tekrar salı, sekizinci gündeyiz- ısrarla bir şey söylüyoruz: Bu Anayasa değişiklik teklifi Türkiye’de bize göre rejim değişikliğini öneriyor, bu kadar net. Biz bu konuda sizleri ikna etmeye çalışıyoruz ama sadece sizi değil, bu çalışmalar sırasında kamuoyunun da bunu tartışmasını, anlamasını, görmesini, bu pencereden bakmasını istiyoruz. Bu nasıl olacak? Fikir tartışmasıyla olacak. Düşüncelerimizi söyleyeceğiz, sizleri dinleyeceğiz, karşılıklı konuşacağız ama bu yetmez, bunların kamuoyuna da yansımaları gerekiyor. Şimdi, görüyoruz ki, teklif sahipleri ve Başkanlık Heyeti, Sayın Başkanlık Divanı bir an önce bu Komisyonun görevini tamamlatıp teklifi Parlamentonun önüne getirmeye çalışıyor. Görevini tamamlama arzusunu anlıyorum ama burası Parlamentonun mutfağı. Biliyoruz ki Genel Kurulda bu kadar etraflı tartışma imkânı olmayacak, burada tartışacağız. Birinci günden itibaren her maddesiyle ilgili riskleri anlattık, tekrar onlara dönmeyeceğim, öyle bir niyetim yok ama şunu merak ediyorum: Bu getirilen teklifte -birçok gerekçe sayıldı- gerekçe olarak: “Yeni bir sistem getiriyoruz.” deniliyor bizim “rejim değişikliği” dediğimiz şeyde. “O yeni sistemde iki başlı devlet düzeninden vazgeçeceğiz, Cumhurbaşkanı ile Başbakan ve Hükümet arasındaki ikiliği ortadan kaldıracak ve dolayısıyla sistemdeki krizi çözecek bir değişiklik öneriyoruz.” deniyor. Peki, önerebilirsiniz, biz de bunun başka bir anlama geldiğini söylüyoruz. “Tek adam rejimi”, “diktatörlük”, “otoriter rejim” yaratır diyoruz, bu da bizim görüşümüz.

Şimdi, ben şunu merak ediyorum: Bu meselenin uzun uzun tartışılmasında ne mahzur var? Bunu niye söylüyorsunuz? Eğer, şunu söylüyorsa teklif sahipleri bize... “Şu anda Türkiye’de mevcut Sayın Cumhurbaşkanı ile mevcut Sayın Başbakan ve Hükümet arasında işleyen sistemde böyle bir kriz var. Mevcut Sayın Cumhurbaşkanı halkın seçtiği Cumhurbaşkanı olarak şu şu işleri yapmak istiyor ama Başbakan buna engel, Hükümet buna engel. Şu değişiklikleri yapmak, şu bürokratları atamak istiyor, yargıya şu kişileri atamak istiyor, mesela, şu bakanlığı kaldırmak yerine filanca başka bakanlığı kurmak istiyor, filanca bakanı değiştirmek istiyor ama Sayın Başbakan Binali Yıldırım buna direnmiyor ve Sayın Cumhurbaşkanı bunu geçiremiyor ve sistem kilitleniyor. Mesela, bütçeyle ilgili bir problem var. Sayın Cumhurbaşkanı bütçenin kullanılması konusunda bir iradesi var ama Hükümet bu konuda frene basıyor, Sayın Cumhurbaşkanınının bütçeyi kullanması konusunda ona engel oluyor, bu da devlette işlerin yürümesi ve hizmetlerin yürütülmesine engel oluyor, bu sebeple sistem tıkanı.”

BAŞKAN – Sayın Tezcan, TRT 3’le ilgili önerge.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ben onu anlatacağım, ona bağlayacağım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Uğultu var Sayın Şentop.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir saniye Nurhayat Hanım...

“İşte, bunun için biz bu tikanıklığı bir an önce aşalım ve sistem çalışmaya başlasın, devlette kriz ortadan kalksın.” diye bir iddia mı var? Böyle bir iddia gelmedi bize. Böyle bir şey olmadığını da görüyoruz ya da biliyoruz en azından. O zaman -bu değişiklik teklifini getirebilirsiniz, biz karşı çıkıyoruz ama- zaman konusundaki bu ısrar niye? Değerli arkadaşlar, zaman konusundaki bu ısrar niye? Acil çözülecek bir kriz yoksa ve sistemi değiştirecek böylesine ciddi bir Anayasa değişikliği teklifi geliyorsa bırakın tartışalım. Niye milletvekili arkadaşlarımız “Söz aldım da, ben konuşmadım.” diye şikâyet etsinler? Niye bu, günlerce kamuoyunda tartışılmasın? Bakın, dün ve bugünün dışında gazetelerde dahi haber olmayan bir Anayasa değişikliği çalışması yürütülüyor, bu olmaz. Ne zaman kavga çıkarsa o zaman gazetede haber oluyor, ne zaman kavga çıkarsa o zaman medya dikkat ediyor, bu yanlış. Bu, Meclisin; bu, Komisyonun çalışma sisteminin de bir ayıbıdır aynı zamanda. O yüzden, bu meselede fikirleri tartışalım, düşünceleri söyleyelim ve kamuoyu bunu açıkça görebilsin.

İşte, önerge geliyor, TRT meselesine. Bu verdiğimiz önerge de kamuoyunun “Türkiye’de ne yapılmak isteniyor?” meselesinde açıkça bilgi sahibi olabilmelerini sağlamaya dönük bir önerge. Burada 3 aşama olduğunu hepimiz biliyoruz. 1’inci aşama komisyon, komisyonda görüşeceğiz. Biz ya sizi ikna edeceğiz ya da gücümüz yetmeyecek ikna etmeye, geçecek. Genel Kurula gelecek, Genel Kurulda görüşülecek, oradan da geçerse millete gidecek, bu çok açık. Yani, en son karar merci milletse ve “millî irade” diyorsak ki haklıdır, doğrudur, o zaman millet bilgilensin. Milletlin bilgilensinin yolu izlemekten geçiyor. Eğer biz bunu yayına açmazsak, millete bizim burada ne konuştuğumuzu izleyebilme imkânını vermezsek millet burada sadece kavgaları görecek, başka bir şeyi değil. Çünkü, medya en çok spot ne vardır, ne dikkat çeker, zaten verebildiği her haber kuşağında bir dakika, iki dakika, en fazla bir buçuk dakika, onu da en ilgi çekici olan yer nereyse onu verecek.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ile TRT arasında bir protokol var. Bu protokol gereği, Türkiye Büyük Millet Meclisi talepte bulunursa makul bir süre önce TRT’nin canlı yayınlama yükümlülüğü var. Sayın Başkan, Komisyon Başkanımızdan ve Komisyondan Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak şu talepte bulunuyoruz: TRT bu konuda Anayasa değişikliği görüşmelerini tıpkı Genel Kurulu nasıl veriyorsa canlı olarak versin, vatandaş izlesin. Zaten şu anda Genel Kurul da çok da etkili çalışmıyor, anladığım kadarıyla önünde, gündeminde bir şey yok. Anayasa gibi önemli bir meseleyi millet otursun, izlesin. Burada biz ne diyoruz, bizim görüşümüz ne, Cumhuriyet Halk Partisi neye karşı çıkmış, Adalet ve Kalkınma Partisi neyi istemiş anlatalım, millet görsün, ondan sonra buna göre karar versin diyoruz.

Sayın Başkan, bu sebeple, Meclis Başkanlığından bu konuda talepte bulunarak TRT’den bu görüşmelerin canlı yayınlanmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Tezcan.

Değerli arkadaşlar, Komisyon üyelerimiz; Sayın Bülent Tezcan ve arkadaşlarının bir önergesi var, kendileri de ifade ettiler, gerekçeyi okuduk. TRT 3 kanalından Komisyon toplantılarının, görüşmelerinin canlı yayınlanmasını talep ediyorlar.

Bunu komisyonumuzun oyuna sunacağım: Kabul edenler...

DİDEM ENGİN (İstanbul) – Sayın Başkan, oylamadan önce AKP’nin görüşlerini sormanız gerekmez mi?

BAŞKAN – ...Kabul etmeyenler...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – AKP’nin görüşü yok mu hiç bu konuda?

BAŞKAN – ...Kabul edilmemiştir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Grup başkan vekillerine niye sormuyorsunuz?

DİDEM ENGİN (İstanbul) – Böylesi önemli bir önergede AKP'nin görüşü yok mu, bir milletvekili olarak önerenin neden reddedildiğinin gerekçesini merak ediyorum.

BAŞKAN – Yok herhâlde. Burasını futbol sahası zannettiniz zannediyorum, olsun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Diğer grup başkan vekilleri var burada, MHP'nin, HDP'nin görüşü yok mu?

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, 3'üncü maddenin görüşmelerinde söz sırası Sayın Mustafa Köse'de.

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Halktan neyi saklıyorsunuz, halktan neyi gizliyorsunuz?

BAŞKAN – Sayın Köse'ye söz veriyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Halktan ne kaçırıyorsunuz?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Köse.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Gök, tamam, lütfen, devam edelim çalışmalarımıza.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bir söz talebim olacak.

BAŞKAN – Yok, söz Sayın Köse'de, akşamdan beri bekliyor, gece ikide bıraktık, söz verdim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, Meclis Başkanlığına soralım.

BAŞKAN – Onu şey yaparız, tabii, olur, devam edelim, yaparız onu.

## V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

### A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

#### 1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)

BAŞKAN – 3'üncü madde üzerindeki görüşmeler devam ediyor.

Sayın Köse, buyurun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, kıymetli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa değişikliği teklifiyle ilgili görüşmelerimizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Değişiklik teklifimizin 3'üncü maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum.

3'üncü madde seçilme yaşının 25'ten 18'e düşmesini öngörmekte. Bu değişiklikle, 18 yaşının doldurulmasıyla birlikte seçme ve seçilme bir hak olarak düzenlenmektedir. Maddenin gerekçesine baktığımız zaman da gerekçede “Maddeyle, Anayasa'nın 76'ncı maddesinde yer alan milletvekili seçilme yaşı 18 olarak değiştirilmektedir.” denilmektedir. Esasen, 20 Mart 2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen Anayasa değişikliği teklifinde de bu husus dile getirilmiş ve orada şu ifadelerle yer verilmiştir: “Özgürlükçü, demokratik rejimlerde, özellikle seçme ve seçilme hakkı konusunda yapılan eşitlikçi düzenlemeler toplumun tüm kesimlerinin ve özellikle gençlerin siyasal hayata katılımına katkı sağlamıştır. Demokratik siyaset geleneği gereğince genç nüfusun ülke siyasetine yön verebilecek mevzi ve makamlara seçilme hakkını haiz olması ve temsil ettiği düşüncenin Parlamento ve halk nezdinde beyanına en az diğerleri kadar hak sahibi olması icap etmektedir. Toplumunu yönetecek kişilerin yönetim işini başarıyla yürütecek ortalama seviyenin üzerinde bir bilgi ve yeteneğe sahip olması açısından 18 yaş ve üzerinde olmanın yeterli bir kriter olacağı düşünülmüştür. Bu çerçevede, seçilme yeterliliği yaşının 18'e indirilmesi önemli bir demokratik adım olacaktır.

Dolayısıyla, demokratik gelenek çerçevesinde gençlere değişen ve gelişen siyasetin bir parçası olma, dünya ve ülke siyasetinde söz sahibi olma hakkı tanınmış olacaktır. Kısaca, gençlerin siyasete daha aktif katılımı ve kendi akranları tarafından temsili sağlanmış olacaktır.”

Bugün, baktığımızda dünyadaki duruma, özellikle Avrupa'nın birçok ülkesinde ve gelişmiş diyebileceğimiz 45 ülkede seçilme yaşı 18'dir. Meclis Araştırma Merkezinin yaptığı araştırmayla Almanya, Avusturya, Çin, Danimarka, Fransa, Finlandiya, İsveç, İsviçre, Macaristan, Norveç ve Portekiz gibi ülkelerde seçilme yaşının 18 olduğunu görüyoruz. Tabii, bu hususla ilgili çalışmalar uzun yıllardır devam etmektedir. Özellikle, burada, 2012 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi eğitim ve öğretim yılı açılışında, fahri doktora töreninde konuşan o zamanın Başbakanı, şimdi Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan “18 yaşına seçme yaşını veren, bu yetkiyi veren anlayışa diyorum ki: Madem 18’de bu yetkiyi verdik, gelin 18’de seçilme imkânı da verelim çünkü hayatta zor olan seçilmek değil, zor olan seçmektir. İyi ile kötüyü ayırma kabiliyeti bizde biliyorsunuz bir de kaide var, akıllı balık olma meselesi, işin aslı budur. Bugün Batılı ülkelerin içinde 18 seçilme yaşı var, bizde niye olmasın? 18’i verdiğiniz zaman bu demokratik bir gelişim olacaktır.”

Evet, şimdi, tabii, burada tartışmalar daha çok, 18 yaşa düşürülmesiyle ilgili değil, işin başından beri. Özellikle Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımızın “Bir rejim değişikliği yapılıyor.” yönünde eleştirileri oldu.

1995 yılında İstanbul Hukuk Fakültesini kazandım. İstanbul Hukuk Fakültesine gittiğimiz zaman anayasa hukuku dersimize çok değerli hocalarımız geliyordu. Bülent Tanör -hepiniz tanırırsınız, vefat etti, toprağı bol olsun- bunlardan birisiydi, Erdoğan Teziç Hoca aynı şekilde dersimize geliyordu, Süheyl Batum anayasa hukuk derslerimize geliyordu.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Şiddetle karşılar onlar şimdi.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Çok şey öğrendik ama ben orada size...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Süheyl Hoca ne kadar yanlış olduğunu anlatıyor.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Üstadım, ben sizi dinledim. Ben başka bir zaviyeden...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Tanör’ün kitabı yanımda, ne yazdığı ortada.

BAŞKAN – Sayın Köse, lütfen devam edin.

Değerli arkadaşlar, hatibe sataşmayalım; değerli arkadaşlar, lütfen hatibe sataşmayalım.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Tam da benim anlatacaklarımı destekler şeyler söylüyorsunuz. Ben başka bir şey anlatacağım, yaşadığım hadiseyi anlatacağım arkadaşlar.

Şimdi, 1995 yılında gittik okula. Birinci sınıf zordur hukuk fakültesinde ama hep genel kanaat şeydir: “Roma hukuku dersleri çok zor geçer.” diye, kulakları çınlasın, Belgin Erdoğan diye bir hocamız vardı, çok tatlı bir insandı. “Roma hukuku çok zor.” derler ama bizde tabii biz tektik. Babam demişti ki üniversiteye giderken: “Oğlum, aman tek olma.” Biz de gide gide tek olduk. “Niye tek olmayayım baba?” dedim. Dedi ki: “Tek kürsüsü zordur, zor gelir dersler. Çift daha kolaydır.” filan. Babam 1977 mezunu ama bizim dönemimizde o değişmiş. Evet, yani, o, zaman zaman kürsüye göre değişiklik arz edebiliyor. Gittik tabii, Ayferi Göze diye bir hocamız da var, Ayferi Hoca da inkılap tarihinden bayağı bir adam dökerdi ama esasen birinci sınıfın...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Çok iyi bir hocaydı.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Evet, çok iyi bir hocaydı. Bizde son senesiydi zaten.

Birinci sınıftan en zor derslerinden biri de anayasa hukukuydu ve dediler ki: “Aman ha, dersleri takip edin. Dersleri takip etmezseniz anayasa hukukunu finalde geçemezsiniz.” O yüzden dersleri, hepsine katılarak takip ettik, pratik çalışmalara girdik. Konumuz neydi, biliyor musunuz arkadaşlar? Siyasi partilerin kapatılmasıydı 1995 senesinde ve siyasi partilerin kapatılması hususunda bizim hocalarımız, az evvel zikrettiğimiz hocalarımız hepsi derslere gelerek bütün pratik çalışmalarda da dâhil olmak üzere aynen şunu ifade ettiler: “Demokrasilerde siyasi partiler kapatılmaz. Demokrasilerde siyasi partilerin kapatılmasının tek bir şartı vardır, o da şudur: Şiddet olaylarının desteklenmesi de değil, şiddet olaylarının o siyasi partinin içinde neşvünema bulması ve oralardan şiddet hareketlerinin örgütlenmesi ancak siyasi partilerin kapatılması sonucunu doğurur.” dediler bütün hocalarımız. Aradan zaman geçti, bütün derslerde bunları söyleyen bu hocalarımız değişmiş gibi Refah Partisinin kapatılması söz konusu olduğunda, bir de baktık ki “Siyasi partiler ancak şiddet olayları oradan örgütlenirse, oradan organize edilirse kapatılır.” diyen anayasa hukuku hocalarımızın hepsi televizyonlara çıkarak “Refah Partisi kesinlikle kapatılmalıdır.” diye beyanda bulundular.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Demokrasilerde laikliğe aykırı parti olacağı kimsenin aklına gelmemiştir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Anayasa Mahkemesinde de tescil edilmiş laikliğe aykırılığı.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Arkadaşlar, bir şey anlatmaya çalışıyorum...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Anayasa Mahkemesinden tescilli laiklik karşıtı olduğu.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Bakın, aynı zihniyet daha sonra Cumhurbaşkanlığının seçimi hususunda 2007 yılında yine karşımıza çıktı. Daha önce, Sayın Turgut Özal –rahmetli- Cumhurbaşkanı seçilirken “101’inci maddeye göre okunduğu gibi yorumlanır.” denildi Anayasa’nın ilgili maddesi. Sayın Ahmet Necdet Sezer Cumhurbaşkanı olurken yine “Okunduğu gibi yorumlanır.” denildi ama Sayın Abdullah Gül Cumhurbaşkanı olacağına, olması gündeme getirildiğinde bu sefer “Anayasa var ama burada Anayasa’nın ilgili maddesi okunduğu gibi yorumlanmaz, Anayasa’nın ruhuna bakmak gerekir.” denildi.

Yani, Anayasa’nın, 1982 Anayasası’nın başlangıç kısmında şöyle bir ifade vardır: “Bu Anayasa, sözüne ve lafzına sadakatle yorumlanır ve uygulanır.” şeklinde. Demek ki bakıyoruz, burada Mustafa Şentop Hocamızın çok güzel bir yaklaşımı var: “Anayasa’nın bir sözü var, bir de ruhu var. Yani, bir lafzı var, bir de ruhu var.” Ee, ruhu olunca ne yapmak lazım? Bir de ruh çağırıcıya ihtiyaç var demek ki. O ruh çağırıcı da bizde Anayasa Mahkemesidir. Yani, şöyle bir yaklaşım var: “Türkiye’de anayasa yoktur, Türkiye’de Anayasa Mahkemesi vardır.” diyen bir yaklaşım var. O yaklaşımın da burada maalesef sübut bulunduğunu gördük.

Şimdi, arkadaşlar...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Maalesef, siz de Meclisi kapatmaya çalışıyorsunuz Sayın Köse.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Arkadaşlar, bakın, şimdi... (Gürültüler)

O zaman meseleye başka bir açıdan bakalım: Şimdi, bu konuştuğumuz mesele yani başkanlık sistemi, parlamenter sistemle ilgili tartışmalar bugünün meselesi değil, 1961 Anayasası yapıldığından beri bu meseleler tartışılmış ve bakın, 1969’da Millî Nizam Partisinin programında başkanlık sistemi var. Ne deniliyor biliyor musunuz? “Yönetimin etkin ve hızlı çalışabilmesi için başkanlık sistemi gereklidir. İcra organının daha kudretli olması ve süratli çalışması için başkanlık sistemi gereklidir.” Aynı şekilde, 1973’te mesele yine gündeme gelmiş. 1973’te de Millî Selamet Partisinin seçim beyannamesinde başkanlık sistemi var. Orada da deniliyor ki arkadaşlar: “Milletimizin gaye edindiği kalkınma hareketlerinde gereken süratın sağlanması için devlet mekanizmasının hızlı işlemesi

şarttır. Devlet ve hükümet yönetiminin ağır işlemesi milletin kalkınma şevk ve azmini kırmış, kalkınma çabalarını randımsız bırakmıştır. Devlet başkanlığı olan Cumhurbaşkanlığı ve hükümet başkanlığı olan başkanlık birleştirilecek, icraya kuvvet, sürat ve müessiriyet kazandırılacaktır. Başkanı tek dereceli olarak millet seçecektir. Böylece, millet-devlet kaynaşması ve bütünleşmesi kendiliğinden doğacak ve -buranın altını çiziyorum, bakın- Cumhurbaşkanı seçimi mevzusunda rejimimizi yıpratın iç ve dış spekülasyonlara imkân kalmayacaktır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Onlar deyince farklı mı oluyor?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Hayır, bir şey anlatıyorum, bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum.

Rahmetli Alparslan Türkeş... Alparslan Türkeş tabiri caizse başkanlığın kitabını yazmıştır. “Temel Görüşler” isimli kitabında “Milliyetçi hareket, tek başkan, tek Meclis sistemini savunur. Çağımız kuvvetli, adil ve hızlı icra çağıdır. Türk milleti dünya imparatorlukları kurduğu devirlerde kuvvetli, adil ve hızlı icra sistemini uygulamıştır. Kuvvetli ve hızlı icra, icra gücünün tek elde toplanmasıyla mümkündür. Bunun için tarih ve töremize uygun olarak başkanlık sistemini savunuyoruz. İcrayı Cumhurbaşkanlığı ve başkanlık olarak ikiye bölemeyiz. Her konuda bütünleşmeci olduğumuza göre, icranın başında da bütünleşmeci olmalıyız.” Rahmetli Alparslan Türkeş şöyle devam ediyor: “Türk tarih felsefesi ve tarihinde, icra organı hiçbir zaman bulunmamış yani tek bir başkan tarafından devlet yönetilmiştir. Milliyetçi Türkiye’de de demokratik, millî cumhuriyet ilkesi içinde başkan Türk milletinin yürütme organının tek başı olacaktır. Tek başkan sistemine uygun olarak yasama organı yönünden de tek Meclis sistemini savunuyoruz.”

Evet, Turgut Özal’a geliyoruz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Orada çıkmıyor mu, “Bütün yetkilerini alın.” diyor mu?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Ya, bunlar yapmaya çalıştığım bir tespit arkadaşlar.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – İşiniz çok zor.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Turgut Özal da Türkiye için başkanlık sistemini savunmuştu. Başkanlık sistemini Başbakanlığı sırasında dile getirmiş, Cumhurbaşkanı olduktan sonra da bu fikirlerini dillendirmişti. Özal’a göre parlamenter sistem işlemiyordu, sistem tıkanmıştı. Türkiye’de büyük bir siyasi bölünme ve parçalanmışlık söz konusuydu. Bu durum uzunca bir süre koalisyonları zorunlu kılacaktı. Bu da siyasi sistemin zaafı içinde kıvrınması demektir. Siyasi bölünmüşlük ve istikrarsızlık ancak başkanlık sistemiyle aşılabirdi. Özal şöyle diyordu arkadaşlar: “Milletvekili, bakan olduğunda üzerinde siyasi baskı oluşuyor, seçim kaygısına düşüyor. Onun için bakanlar dışarıdan atanmalı. Değişen teknoloji ve uluslararası şartlar süratli karar alma ve uygulamayı gerektiriyor. Başkan da bu manada hızlı karar alabiliyor. Yetki devri başkanlık sisteminde daha kolay oluyor, bürokratik engeller minimize ediliyor.”

Geliyoruz 1997’ye. Rahmetli Süleyman Demirel parlamenter sistemin değiştirilip yerine başkanlık veya yarı başkanlık sistemine geçilmesi önerisini getiriyor. Demirel şöyle diyor: “65 milyonluk Türkiye daha iyi yönetilmelidir. Sorun sistem sorunudur. Dört yılda tam 6 hükümet onayladım. Bu durum bile başlı başına parlamenter sistemi tartışmalı hâle getirmiştir.” Vaktiyle Özal’ın isteği doğrultusunda başkanlık sistemiyle ilgili rapor hazırlayan Halil Şıvgın, Demirel’e destek vererek şunları ifade ediyor: “Siyasi istikrarı temin edemeyince ekonomik istikrar da sağlanamıyor. Bu ikisi olmayınca da Türkiye ileri gitmiyor. Türkiye’yi ileri götürmek, ekonomik ve siyasi istikrarı sağlamak için başkanlık sistemine geçilmelidir. Başkanlık sistemi ülkeye barışı, huzuru, birliği getirecek, kavgayı ve bölünmeyi önleyecektir.”

1999 yılına gelindiğinde Sayın Süleyman Demirel...

BAŞKAN – Sayın Köse, toparlayalım lütfen.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – ...Cumhurbaşkanını halkın seçmesi gerektiğini yüksek sesle dile getiriyor. “‘Cumhurbaşkanını halk seçsin.’ diyenler bence bir gün bu dileklerinde, temennilerinde ve arzularında başarıya ulaşacaklardır.” diyen Demirel, Avrupa’nın yüzde 80’inde de Cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiğini ifade ediyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – 1993’ü atladınız. 1993’te Erdoğan ne diyordu, onu atladınız. Hatırlayalım, 1993’de Erdoğan’ın söylediğini de hatırlayalım.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Bakın, o günlerde ilginç bir detay, tabii, yine rahmetli Muhsin Yazıcıoğlu’nun da başkanlık sisteminin Türkiye’ye getirilmesi gerektiği yönünde değerlendirmeleri var, onları da ifade etmiş olalım.

O günlerde Süleyman Demirel’in yanında bir isim var, o da Hürriyet gazetesi yazarı Sayın Ertuğrul Özkök. Ertuğrul Özkök’ün 1997 tarihindeki şu köşe yazısı da enteresan içerikte. Şöyle diyor Sayın Ertuğrul Özkök: “Ben 1980’li yılların başından beri Türkiye’nin başkanlık sistemine geçmesi gerektiğini savunuyorum.” Cumhurbaşkanı Demirel’e atfen bunu söylüyor. “Başkanlık sistemiyle ilgili konuşmasını İskenderiye’ye giderken yaptı. Uçakta, benim dışımda Sabah yazarı Hasan Cemal, Milliyet gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Derya Sazak, Türkiye gazetesi Genel Yayın Müdürü İsmail Kapan ve Cumhuriyet gazetesi Ankara Temsilcisi Mustafa Balbay vardı.

Önce bir ayrıntı: Konuyu Cumhurbaşkanı açmadı. Benim sorum üzerine görüşlerini açıkladı. Ayrıca, bu görüşünü ilk defa da söylemedi. Uzun yıllardan beri Cumhurbaşkanını halkın seçmesinden yana olduğunu biliyoruz. Rahmetli Özal da 1980’lerin ortalarından itibaren başkanlık sistemini savunuyordu. Bazı meslektaşlarımız ve siyasiler, halk tarafından seçilen cumhurbaşkanının Türkiye’yi diktatörlüğe götüreceği görüşünde. Bence tam aksine, parçalanmış bir parlamenter sistem Türkiye’yi diktatörlüğe götürüyor. Denilebilir ki: “Bir başkan seçildiği zaman daha büyük tehlike yok mu?” Hayır yok.” Ertuğrul Özkök Bey bunları söylüyor. “Çünkü seçilecek başkan halkın büyük çoğunluğunun konsensüsünü temsil edecektir. İki turlu bir sistemde, seçmene ikinci bir tercih imkânı sağlayacaktır. Ayrıca –burası da enteresan- Cumhurbaşkanına parlamentoyu fesih yetkisi verdiğiniz zaman, geçtiğimiz dönemdeki sıkıntıları ve tartışmaları da yaşamazsınız. Başkanlık sistemi, Türk halkına vazgeçemeyeceği değer ve standartları savunacak bir başkan seçme hakkını verecektir. Türkiye’yi hak ettiği istikrara kavuşturacaktır. Ben bu yüzden başkanlık sistemini savunuyorum.”

Evet, kıymetli arkadaşlar, bakıyorsunuz, Türk siyasetimizde çok önemli görevler yapmış, bakanlık yapmış, ana muhalefet liderliği, muhalefet partisi liderliği yapmış, Başbakanlık koltuğunda oturmuş, daha sonra Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturmuş ve memleketi yönetmiş siyasetçilerin ve hayatları birbirleriyle mücadeleyle geçmiş bu siyasetçilerin, ismini bir çırpıda sayıverdiğimiz bu siyasetçilerin ortak noktası, Türkiye’nin başkanlık sistemine geçmesi yönünde bir irade ortaya koymuş olmalarıdır. Bugün bizim rejim değiştireceğimizi düşünüyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Köse, lütfen toplayalım.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Hemen toparlıyorum arkadaşlar.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Köse, Tayyip Erdoğan’ın yıllar önce söylediği şeyleri de söyler misiniz?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Peki, o zaman ben size soruyorum: Sayın Turgut Özal mı rejimi değiştirmek istemiştir, Sayın Süleyman Demirel mi rejimi değiştirmek istemiştir, Sayın Alparslan Türkeş mi rejimi değiştirmek istemiştir, Sayın Necmettin Erbakan mı rejimi değiştirmek istemiştir; hangisi rejimi değiştirmek istemiştir?

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Hepsinin ortak anlayışı var. Hep siyasi beklentisi olanların ağzından çıkanları söylüyorsun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Arkadaşlar, bakın, biz gerçekten zor bir coğrafyada yaşıyoruz. Bir Türkmen atasözü “Yol üzerinde bağı olanın başı dertten kurtulmaz” diyor. Hakikaten böyle ve 93 yıllık cumhuriyetimiz 65 hükümet gördü arkadaşlar. Bugün bizim önerdiğimiz ve getirdiğimiz cumhurbaşkanlığı sistemi olsaydı bugün 20’nci hükümeti yaşayacaktık ve bu süre içerisinde 19 kez IMF’den borç almak durumunda kaldık, 5 askerî darbeyle karşılaştık ve sistemimiz çok ciddi şekilde arızalara uğradı.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – 14’üncü yılında size de darbe yaptılar.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Biz Cumhurbaşkanlığı sistemiyle birlikte, yürütmede iki başlılığın ortadan kaldırılmasını, Başbakan ve Cumhurbaşkanı yerine halkın oyuyla seçilecek Cumhurbaşkanının yönetime gelmesini, halk doğrudan kendisini seçtiği için direkt halka karşı sorumlu olacak Cumhurbaşkanının çok daha iyi bir yönetim göstereceğini ifade ediyorum.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum... Başkanım, sağ olsun, konuşmama çok fazla izin vermedi. Hâlbuki Anayasa Komisyonu üyesi olarak ilk defa söz alıyorum günlerdir.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bir de bu teklif geçerse başınıza geleceklere düşünün.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Şimdi, sadece şunu ifade etmek istiyorum arkadaşlar: Sürekli şu burada söyleniyor: “Türkiye’ye bu sistem gelirse diktatörlük gelecek.”

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Aynen onu söylüyoruz, ta kendisi.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Biz bir Almanya değiliz. Zaten CHP’li arkadaşlarımız ve HDP’li arkadaşlarımız bunu ifade ediyor. Biz bir Almanya değiliz. Biz bir İtalya değiliz, biz Irak değiliz, Suriye değiliz. Bu topraklar tarih boyunca diktatör çıkarmamıştır, bundan sonra da çıkarmayacaktır. (CHP sıralarından gürültüler) Bu topraklardan diktatör doğmaz. Hele hele, az evvel ifade ettiğiniz gibi, arkasında milletin hayır duası ve yüreğinde sadece Allah korkusu olan Recep Tayyip Erdoğan’dan asla ve kata diktatör olmaz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Köse, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, konuşma sırası Sayın Özkan Yalım’da.

Buyurun Sayın Yalım.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok değerli çalışma arkadaşlarım, Sayın Bakan; evet, çok güzel konuşuluyor, konuşulmaya çalışılıyor ancak ifadeler, yapılan işlemler aldığımız eğitimin karşılığını vermiyor Sayın Mustafa Köse. Çok değerli hocamızdan gerekli dersleri almışsın ama uygulamada hata yaptığının buradan tekrar altını çizmek istiyorum.

Çok değerli arkadaşlarım, Anayasa değişikliği geçerse ülkede ne olur, ben ilk önce hemen birkaç maddeyle buna çok kısa bir şekilde değineceğim. Bir: Anayasa’yla bir diktatörlük yaratırız. Her şeye dokunan ama kendisine dokunulmayan bir diktatör ortaya çıkar Sayın Mustafa Köse. İki: Demokratik



rejimden tamamen ayrılıp otoriter bir rejime Türkiye teslim olur. Üç: Hiçbir vatandaşın can, mal ve hukuk güvenliği kalmaz; her kişi, kurum ve kuruluş tek bir kişinin, bir diktatörün vicdanına terk edilir, hatta iki dudağının arasına teslim edilir. Dört: Yönetimi denetleyecek hiçbir güç kalmaz, devlet yönetiminde ve ülkede zorbalık hâkim olur. Beş: Bir kişi hem hükümet hem Meclis hem mahkeme olur; yasama, yürütme ve yargı bir elde toplanır. Altı: Etkisiz, yetkisiz, âciz ve sembolik bir Meclis ortaya çıkar. Yedi: Meclisi mezara, demokrasiyi de tarihe hep birlikte gömmüş oluruz.

Değerli çalışma arkadaşlarım, ilk önce, Komisyon üyelerimizden Sayın İbrahim Halil Fırat dünkü konuşmasında bir hata yaptı, dün gelmediği için bugün ona özellikle cevap vermek istiyorum. Dedi ki: “Cumhurbaşkanı beş yıllık görevi içerisinde bir defa Meclisi fesheder, tekrar seçime giderse hakkını kaybeder.” Burada bizden çok daha iyi bilen -bizim grubumuzdan bahsediyorum- Bülent Tezcan Bey var, bize çok iyi bir şekilde açıkladı. Eğer Cumhurbaşkanının -bizim deyimimizle başkan- isterse bu görevini on yıllarla değil, daha fazla süreyle uzatabileceğinin tekrar tekrar altını çiziyorum, burada hata yaptığınızı belirtiyorum. Bence bu maddeyi tekrar okumanız gerektiğini tavsiye ediyorum.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Sayın Yalım, nasıl...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bülent Bey size gerekli bilgiyi verir, merak etmeyin İbrahim Bey.

Değerli arkadaşlarım, bir kere, Cumhurbaşkanının, Türkiye'nin yeni Anayasa'ya veya başkanlık sistemine ihtiyacı yok. Cumhurbaşkanının değil, Parlamentonun güçlendirilmesi gerekiyor ama siz hepsini bir kişiye bağlıyorsunuz. Hatta, bakın, yargının yani HSYK'nın 12 tanesini başkana veya sizin deyiminizle Cumhurbaşkanına teslim edeceksiniz. Peki, ey arkadaşlarım, bir gün size de bu adalet lazım olacak, adaleti bir kişinin iki dudağının arasına bıraktığımızda siz de bizler kadar arayacaksınız.

Değerli arkadaşlarım, dün komşu ilimden olan Afyon Milletvekilimiz Sayın Mehmet Parsak arkadaşım oldukça dikkatli dinledi, ben de bu uyarıyı özellikle tekrar belirtmek istiyorum. Cumhurbaşkanının yardımcılarıyla ilgili o maddedeki hatanın tekrar tekrar altını çiziyorum çünkü bu Anayasa'nın yazımında sizin de katkınız olduğunu çok iyi biliyorum. Sayın Cumhurbaşkanı veya bizim deyimimizle devlet başkanı olabilecek olan kişi, istediği 2 kişiyi Parlamenteoya sormadan Cumhurbaşkanı yardımcısı yani şu andaki Başbakan görevine atayabilecek biliyorsunuz. Buna, inanın, acı bir şekilde söylemek zorundayım ama Kandil'deki birini de atayabilir, İmralı'dakini de atayabilir. Onun için bu konuda, bu görev size düşüyor Sayın Mehmet Parsak, buradan tekrar altını çiziyorum. 79 milyonun geleceğinin sizin iki dudağınızın arasında olduğunu belirtmek istiyorum. Sizin vicdanınıza ve de sizin tabanınız olan çok değerli arkadaşlarımıza, milliyetçi tabana, size özellikle bunun uyarısını belirtmek istiyorum.

Evet, şimdi 1'inci maddeye gelelim. 1'inci maddede bağımsızlıktan ve de tarafsızlıktan bahsediliyor. “Tarafsızlık” ibaresi de konulmak isteniyor, hatta dünkü onayla konuldu, tabii Meclisin ya da ülkenin, 79 milyonun onayını alırsa, yüzde 51'ini. Ancak, hangi tarafsızlıktan bahsediyoruz değerli arkadaşlarım? Özellikle Milliyetçi Hareket Partisinden Mehmet Parsak arkadaşımıza tekrar sesleniyorum: Sayın Cumhurbaşkanı ilinize geldiğinde...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Genele söylesek, seslensek... Karşılıklı diyalog olmasa...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Özellikle size bahsediyorum. Sayın Cumhurbaşkanı... Biz yaşıyoruz çünkü siz de yaşadığınız için söylüyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben size şimdi bir cevap da vermeyeceğim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Verebilirsiniz.

Sayın Mehmet Parsak...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Dün verdik cevabı.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bir müsaade edersen...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Cevap verdikçe aynı şeyler söyleniyor.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Müsaade edersen başka konuya geleceğim.

Sayın Cumhurbaşkanı ilinize geldiğinde valiliğin imkânlarını, il genel meclisi imkânlarını, kaymakamlığın imkânlarını, aklına gelen bütün devlet organlarının imkânını bir partinin lehinde kullandığında içiniz rahat ediyor mu? Bunu engellemiz gerekiyor. İşte, onun için “tarafsızlık” olan o 1’inci maddedekini doğru uygulatmanızı özellikle sizden rica ediyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Dün YSK’nın kararından söz ettim, okudum açıklamamda. Bütün bunlar tartışılmış. Siz müracaat etmişsiniz, YSK da demiş ki: “Evet, böyle ama yaptırımı yok, ben bir şey yapamıyorum.”

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Organ davası yok çünkü bizim Anayasa yargımızda.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Parsak, elinizde çok ciddi bir güç var. Bu 21 maddede sizde çok büyük bir güç var.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yüksek Seçim Kurulunun kararıyla değerlendirmek lazım.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Neyse, bunlara birazdan cevap verebilirsiniz. Ben tekrar ediyorum, elinizde çok ciddi bir güç var, bunları iyi değerlendirin, 79 milyonun hakkını iyi koruyun lütfen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bende var, ana muhalefet partisinde yok o güç yani, öyle mi?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bakın, biz buna “Hayır.” diyeceğimiz için bizim içimiz rahat. Onun için size özellikle belirtmek istiyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayısal desteği siz veriyorsunuz.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayısal desteği siz vereceksiniz verirsiniz Sayın Parsak.

BAŞKAN – Sayın Yalım, lütfen gündeme davet ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Şimdi, gelelim...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Onunla ilgili sözümü de söyledim ama...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Lütfen, biz buradan “Hayır.” diyeceğimizi 133 kişi direkt deklare ediyoruz.

BAŞKAN – Sayın Yalım, lütfen, gündeme davet ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Şimdi, bakın, ağustos ayında Cumhuriyet Halk Partisinden ben, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu ve AKP’den de 4 milletvekili arkadaşımızla birlikte Brüksel Parlamentosuna gittik. Avrupa’nın tedirginliklerini dinledik. Orada aynen şunları söylediler, tekrar altını çiziyorum: “Ülkede insan haklarını, özgürlüğünü, demokrasiyi geliştirmediikten sonra ne vize muafiyetini ne de Avrupa Birliği tam üyeliğini aklınızın ucundan bile geçirmeyin.” Tarih ağustostu. 11’inci ay için Sayın Başbakan söz vermişti Türkiye milletine, demişti ki...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Türk milletine.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Türkiye Cumhuriyeti milletine, Türk milletine dedi ki: “11’inci ayda vizesiz gezebileceksiniz.” Ama, biz o tarihte bunun olmayacağını biliyorduk. Onun için, buradan sözüm -hep size değil- şimdi iktidar partisi milletvekili arkadaşlarıma: Gelin, Avrupalının istediğini,

tabii ki bizlerin de istediğini, insanların istediğini, insanlığın istediğini, insanların hak ettiği özgürlüğü, demokrasiyi, insan haklarını kişilere teslim edin. İnsanlar istediği gibi konuşabilsin. İnsanlar, tabii ki teröre konuşmasın. Biz terörün karşısındayız, arkasında olanlara da cezasının verilmesi konusunda elimizden geldiğince Hükümetle birlikte her türlü imkânı vermeye razıyız. Ancak, insanların özgürce, demokratik ortamda ekranları kapatılmamalı, gazeteler kapatılmamalı, akademisyenler gözetilene alınmamalı, gazeteciler tutuklanmamalı ve de kalemleri kırılmamalı. Onun için, Avrupalı bunu istiyor ve gözlemliyor, biz de bunun olması için sizlere destek vereceğiz.

Gelelim Avrupalının özellikle dikkat ettiği bir konuya, idam konusuna. Değerli arkadaşlarım, biz Brüksel'e gittiğimizde AKP'li milletvekili arkadaşlarım aynen şunu söylediler Avrupa basınına: "Biz kesinlikle idamı getirmeyeceğiz." Peki, neden halkın karşısına çıkıp da "İdamı getireceğiz." diyorsunuz? Halkın gazını almak için neden böyle hareket ediyorsunuz? Yapmayın, gerçekleri söyleyin arkadaşlar.

BAŞKAN – Sayın Yalım, lütfen gündeme dönelim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Avrupa'da siz bunu gerçek söylüyorsunuz.

BAŞKAN – Lütfen gündeme dönelim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Gündemdeyiz zaten, gündemi toparlayacağım, rahat ol.

Yani, sonuç itibarıyla, ekonominin başlangıcı olan Avrupa'ya olan ihracatımızı kısıtlamamak adına, Avrupa'yla olan ilişkilerimizi dikkate alalım. Gümrük birliğinin olası bir askıya alınmasıyla... Dikkatinizi çekerim, ben Avrupa Uyum Komisyonunda Başkan Vekiliyim, gündemi çok iyi takip ediyorum. Aynen şunu söylüyorlar: "OHAL'in kaldırılmaması durumunda gümrük birliğinin askıya alınması söz konusu." Bu ne demek biliyor musunuz değerli AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarım? 5 milyon kişinin işsizlikle karşı karşıya kalması demek, Türkiye'nin batışı demektir. Onun için, sizi bu konuda daha dikkatli davranmaya davet ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, gelelim özellikle bu son zamanlardaki Suriye topraklarındaki askerlerimizin durumuna. Bizim görevimiz sizlerle birlikte sınırlarımızı korumaktır, sınırlarımızın bütünlüğünü sağlamaktır ancak başkalarının topraklarının içinde de ne işe yarıyoruz, ne yapıyoruz merak ediyorum. Başkalarının can güvenliğini sağlamak için Mehmetçik'i yakıtıyoruz değerli arkadaşlarım. Size şu anda bir video göstereceğim ama lütfen, sessiz ve dikkatli dinleyiniz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Biz sizi duyuyoruz.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Lütfen...

(Hatibin cep telefonundan bir video izletmeye başlaması) (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

Sayın Yalım, lütfen... Ama, bak, hiçbir şey görülüyor, hiçbir şey kayıtlara giriyor.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sonunu izlemenizi istiyorum, sonunu, özellikle sonunu izlemenizi. Maalesef, benim için dayanmadı.

BAŞKAN – Ama, böyle bir usul yok, sizi lütfen gündeme davet ediyorum.

(Hatibin cep telefonundan bir video izletmeye devam etmesi)

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Peki, grup başkan vekillerim bana "Yeter." dediği için kapattım. Ancak...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Provokatör.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Provokatör filan değilim Beyefendi, kesinlikle öyle bir şey yok. Ben Mehmetçik’imi düşündüğüm için bunu gösteriyorum size. Senin çocuğun orada olsaydı, benim çocuğum olsaydı, sen burada oturamazdın.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Gerçekler rahatsız mı etti sizi?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Bakan... Şu anda Bakan yok.

Sayın Başkan, tekrar ediyorum. Bu yanan çocuğumuzun son ölüm anlarını, iki çocuğumuzun, gerçeekten benim kalbim dayanmadı dışarıda.

BAŞKAN – Sayın Yalım, siz lütfen gündeme devam edin, lütfen.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bu gündem, halkın gündemi bu.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bakın...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Resmî bir açıklama yok, hâlâ konuşuyorsun.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Niye yok? Niye yok, niye? Hükûmet değil misiniz, yapın açıklama.

BAŞKAN – Sayın Yalım, lütfen devam edin.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Silahlı Kuvvetlerden bir açıklama yok.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bir saniye...

BAŞKAN – Sayın Yalım, lütfen, gündeme davet ediyorum, devam edin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ben sana göstereceğim bunu birazdan, bitince konuşmam, merak etme Osman Bey.

BAŞKAN – Sayın Yalım, lütfen gündeme devam edin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, gündeme devam ediyorum. Lütfen...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Algıyı...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bekle ve dinle beni Osman. Dinle sen, anlatacağım birazdan hiç merak etme.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Biliyorum, anlatacağım ben de sana.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Burada biz şu anda neyle uğraşıyoruz biliyor musunuz?

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sakin ol, sakin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Biz neyle uğraşıyoruz biliyor musunuz?

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Dışarıda evlatlarımız yanıyor, öldürülüyor, yakılıyor, biz burada “Başkanlık.” diyoruz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ya, değerli arkadaşlarım, bizim çocuklarımızı savunmak zorundayız, bizim çocuklarımızı yaktırmamak zorundayız.

İLKNUR İNCEÖZ (Aksaray) – Bağırmadan konuşun.

BAŞKAN – Sayın Yalım, bir saniye...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Resmî açıklama yapmadan bu ülkenin vatandaşı...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Evet, ben sana göstereceğim, basınla da paylaşırım gerekirse.

BAŞKAN – Sayın Yalım, bir saniye...

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye... Lütfen, bir saniye...

Arkadaşlar, burası Komisyon ve şu an işimiz var, lütfen karşılıklı laf atma yapmayalım ve madde üzerinde konuşmaya devam edelim.

Sayın Yalım, lütfen devam edin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Mehmet Bey, lütfen müsaade ederseniz toparlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, biz lafın bittiği yerdeyiz, sözün bittiği yerdeyiz. Bizim çocuklarımız çölgün ortasında yanarken, biz burada bir kişinin diktatör olması, olmaması, bunu tartışıyoruz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Ayıp, ayıp!

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yani, sonuç itibarıyla o çocuklarımızın -birisi 21 yaşında, birisi 28 yaşında- yanarkenki görüntüsünü izledim, ben öldüm, ben öldüm diyorum.

BAŞKAN – Sayın Yalım, bu dediğiniz görüntülerle ilgili konu üç gün önce de gündeme getirilmişti, ben o zaman da buradan yine Başkanlık olarak açıklama yapmıştım. Biliyorsunuz, o görüntülerdeki kişilerin bizim askerimizin olmadığı, IŞİD'in kendi militanları olduğuna ilişkin...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İnşallah öyledir.

BAŞKAN – ...ailelerinin beyanları var, Çumra Cumhuriyet Başsavcılığına ailelerin beyanları var. Lütfen, bunu kullanmayalım. Bu konudaki bilgiyi de tavzih etmiş olayım.

Lütfen, devam edin.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Evet, bravo, doğru söylüyor.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, açıklamasında kişi kimliğini ve de ilini...

BAŞKAN – Ama, lütfen, bak, şu an Komisyonun gündemi bu değil. Biz de vatan ve millet konusu olduğunda sizinle aynı düşünüyoruz, aynı memleketin insanıyız.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, şu anda Adalet Bakanı yok. Peki, bizi neden o aydınlatmadı? Neden Türkiye Cumhuriyeti'ne anlatmıyor?

BAŞKAN – Sayın Yalım, bak, vatan ve millet konusunda biz sizinle aynı bölgenin insanıyız, aynı düşüncede...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Hükümet neden açıklama yapmıyor Sayın Başkan?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hükümet bir açıklama yapsın.

BAŞKAN – Lütfen, bu konulara girmeyelim, gündeme dönelim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama “Girme.” diyorsun.

BAŞKAN – Gündeme dönelim. Bak, on beş dakika oldu, lütfen toparlayın.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – İki dakikaya toparlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Lütfen toparlayın.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama, lütfen, sizden de ricam, bu konuda Sayın Hükümet bir açıklama yapsın.

BAŞKAN – Bununla ilgili de Başbakan Yardımcımız Sayın Numan Kurtulmuş biraz önce açıklama yapmış, lütfen takip edin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Henüz teyit edilmiş bilgi yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ama, bak, lütfen, gündem bu değil, ben sözü keseceğim yani hiç yapmadığım bir şeyi yapacağım.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Tamam, geçiyorum o konuyu.

BAŞKAN – Sözünü keseceğim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İçi yanıyor, içi yanıyor, içi, haklı.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Sayın Yalım, siz lütfen devam edin, toparlayın.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Peki.

Değerli arkadaşlarım, son iki dakikam, toparlıyorum.

Yalnız bir sessizlik rica ediyorum Sayın Başkan. Müsaade eder misiniz Sayın Başkanım.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Osman Bak sonuna kadar haklı çünkü her şey provokasyon.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ne demek “Her şey provokasyon.” ya? Ne demek “Her şey provokasyon.” ya? Böyle bir şey yok.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

LEVENT GÖK (Ankara) – Bakın, şimdi, arkadaşımız Hükûmetten bir açıklama bekliyor. Bırakıyoruz, Hükûmetten açıklama bekliyoruz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, ilerlememiz lazım. Değerli milletvekili arkadaşlarım, ilerlememiz lazım. Akşam olduğunda, bu toplantı bittiğinde bugün şu an burada böyle konuşan arkadaşlar akşam da diyorlar ki: “Niye maddeler ilerlemedi?”

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – İlerlemesin zaten.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar ama iş üretmek zorundayız.

Sayın Yalım, lütfen devam edin. Benim işimi kolaylaştırın, lütfen devam edin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Başkanım, sessizliği sağlarsanız devam edeceğim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen sessizlik.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Daha 2019’a çok var, acele etmeyin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Mehmet Bey, bir saniye...

Bitireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamam, lütfen buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; sizden son kez bir daha düşünmenizi rica ediyorum ve de istiyorum. 79 milyonun geleceği için, doğacak olan çocuklarımızın geleceği için, özellikle vatandaşın ilerideki, önümüzdeki günlerdeki hayat şartları için sizleri son kez düşünmeye davet ediyorum.

Sayın Mehmet Parsak telefonla görüşüyor ama bunu da özellikle belirtmek istiyorum: Burada kilit noktası Milliyetçi Hareket Partisidir. Ben değerli arkadaşlarımızın, Sayın Mehmet Parsak’ın tabana... Çünkü, dışarıda, Uşak’ta o kadar çok milliyetçi, ülkücü arkadaşım var ki onların verdiği mesajı size iletmek istedim. Bundan dolayı ben size sadece şunu sormak istiyorum: 9 Şubat 1969’da ne oldu Sayın

Parsak? 9 Şubat 1969’da Milliyetçi Hareket Partisi kuruldu, 9 Şubat 1969’da kuruldu, tam kırk yedi yıl oldu. Kırk yedi yıl geçti, evet, 2019 yılında bu kırk yedi yıllık parti -şu anda Parlamentoda 4 tane temsil edilen parti var, en eski ikinci partidir MHP- maalesef, 2019 yılında kapısına kilit vurduracak.

BAŞKAN – Sayın Yalım, sizi gündeme davet ediyorum, Sayın Yalım.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bu kanuna “Evet.” dersiniz, kesinlikle kilit vurduracaksınız.

BAŞKAN – Sayın Yalım, sizi gündeme davet ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sizi tabanınızın sesiyle, sizi vicdanınızla baş başa bırakıyorum. Kırk yedi yıllık partinizin kapısına kilit vurdurmayın diyorum.

Hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Efendim, bir dakika söz verir misiniz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şimdi burada Sayın Parsak’a cevap hakkı doğdu.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, ben gidişattan hiç memnun değilim, bunu ifade edeyim.

Sayın Parsak’a söz vereceğim, sonra size vereceğim.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Biz ülkenin gidişatından memnun değiliz Başkan. (Gürültüler)

BAŞKAN – Şimdi, bir saniye arkadaşlar...

O ifadeniz beyefendinin ifadesinden kopyalama olduğu için ona itibar etmiyorum, ilk cevabı beyefendi söylemişti, o daha doğru bir ifade kullandı.

Sayın Parsak, buyurun.

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

*4.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak’ın Uşak Milletvekili Özkan Yalım’ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 3’üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Yani, ilk cevap, orijinal cevap o.

Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bakın, yeniden söylüyorum. Ben bunları söylerken size gerçekten mutlu olmuyorum yani mutlu olmak için falan da söylemiyorum ama siz bu tarz böyle sataşmalar yaptıkça kaçınılmaz olarak...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sataşma yapmıyorum, gerçekleri anlatmaya çalışıyorum Sayın Mehmet Parsak. Sayın komşum, size anlatmaya çalışıyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...ben de hakkını vermek durumunda kalıyorum. Şimdi, Sayın Genel Başkan, cumartesi günü zannediyorum, “Ben de ülkücüyüm.” dedi. Herhâlde siz de ülkücü oldunuz ki, bizim partimizle ilgili...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Benim doğduğum andan beri milliyetçi olduğumu unutmayın sakın Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Siz de mi ülkücü oldunuz, onu mu söylüyorsunuz?

BAŞKAN – Lise yıllarında vardır Sayın Parsak, lise yıllarında.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tamam. Bir fazla daha demek ki ülküdaşımız oldu, öyle mi, öyle mi bakalım yani?

Bakın, şunu söylemeye çalışıyorum: Biz, evet, komşu illerin milletvekiliyiz, başka çalışmalar dolayısıyla teşrikimesaimiz var, insan olarak ben Sayın Yalım'ı da çok severim ama benzer mahiyette, biraz daha acemisi, biraz daha ustası çok sataşmaya burada bir haftadır cevap verdim, buna da cevap veririm elbette ki.

Şimdi şunu çok net olarak ifade edeyim: Bir, siyasi yaklaşım itibarıyla “Efendim, bunu düzeltmek konusu size düşüyor, bunda sizin çok büyük vebaliniz var.” Bakın, baştan beri ifade ediyorum, biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak 9 kişiden 1'inin oyunu aldık, o sizin zikrettiğiniz, Şubat 1969'dan beri, yani kırk yedi yıldır, her zaman olduğu gibi, seyirci kalmamayı, inisiyatif almayı tercih ettik, inisiyatif aldık, inisiyatif aldıktan sonra da Türk milletinin menfaatleri doğrultusunda, Türk devletinin bekasını düşünerek bir politika sergiledik. Bunun karşısında da siz seyirci kalmayı tercih ettiniz bu çerçevede, hâlâ da bunu devam ettiriyorsunuz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Parsak, toparlayalım lütfen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Özkan Bey, bir saniye, bakın, deminden beri de dinledim. Şimdi, burada bir eksiklik var -buna dün de cevap vermiştim esasen- bu eksiklikle alakalı olarak, böyle değerlendiriliyorsa, benim ya da Adalet ve Kalkınma Partisinin bir milletvekilinin bir değişiklik önergesi verme hakkı ne kadar var ise sizin de o kadar var. Bunu vermeyip ondan sonra da bir de -tırnak içinde söylüyorum, sizi incitmek için değil- akıl verircesine, böyle, “Bunu düzeltmelisiniz, bunun sorumluluğu sizin üzerinizde.” filan gibi yaklaşımları bir kere doğru bulmadığımı yineleyerek ifade ediyorum. (Gürültüler)

İkinci olarak: Herkes, bakıyorum özellikle Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri, illerinde bulunan milliyetçi...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Hiçbir zaman buna ortak olmayacağız, hiçbir zaman!”

BAŞKAN – Sayın Parsak, lütfen devam edin, toparlayın lütfen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...illerinde bulunan MHP tabanının, efendim, Milliyetçi Hareket Partililerin mesajlarını bize iletme gibi bir talihsizliğe düşüyor. Biz, Milliyetçi Hareket Partililerin, dava arkadaşlarımızın, ülküdaşlarımızın mesajlarını, olması gereken yerlerde, teşkilatlarımızdan, kendi kaynaklarımızdan alıyoruz. Bunlarla ilgili burada size bir değerlendirme yapmak, sizin bunlarla ilgili bir söz söylemeniz, “Tabanınız şu konudan rahatsız, tabanınız bu konudan rahatsız...” Ben dün de söyledim; sizin ne yapmaya çalıştığınızı biliyoruz esasen ama burada bir tercih yapmanız lazım: Hangi tabana oynuyorsunuz?(Gürültüler)

Ha, şunu söyleyeyim: Milliyetçi Hareket Partisi tabanından, hiçbir gerçek milliyetçi ülkücüden bu tutumlarla bir değil, yarım oy bile alamazsınız, onu da ifade etmiş olayım. Bunun ötesinde...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Memleketi sattınız!

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bu oy meselesi değil. Bir kişiye Anayasa uydurulmaz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – E, ama öyle söylediği için, “Tabanınız kayıyor, işte, bilmem ne...” filan dediği için.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Asla içinde olmayacağız, asla!

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Olmazsan olma! Olmazsan olma!

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Suç işleme özgürlüğünü rahat rahat kullanın.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bence de zaten oy meselesi değil, bence de zaten bu mesele bir memleket meselesi, bence de zaten milletimizin menfaatleri, devletimizin bekası çerçevesinde değerlendirilmesi gereken bir mesele.



ALİ ŞEKER (İstanbul) – Biz de o meseleyi değerlendiriyoruz.

BAŞKAN – Sayın Parsak, toparlar mısın?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Biz de bu çerçevede, kendi değerlendirmelerimiz çerçevesinde bir tutum alıyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Hesap vermemek için yapıyorsunuz. Hesap vermemek adına yaptığınız bir düzenleme, başka bir şey değil. Ülkeyi uçuruma götürüyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Parsak, toparlar mısınız?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Dolayısıyla, lütfen, son olarak şunu söyleyeyim -hani, hem grup başkan vekilleri var hem bu konuda daha önce de mesai sarf ettiğimiz genel başkan yardımcılarını da var- ben şunu tavsiye edeyim size: Üzerinde konuştuğumuz teklifin hangi maddesi mesela şu anda? (“3’e geldik.” sesleri) 3’e geldik. Ne düzenleniyor burada? On sekiz yaş.

Sayın Yalım, ben sizden bununla ilgili hiçbir şey duymadım şimdi.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Biz de sizden duymadık.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ama diyorum ki: Biz burada, geneli üzerinde konuşmalarda, ondan öncesinde, Anayasa’ya aykırılık iddialarına ilişkin konuşmalarda çok kıymetli sözler söylendi, biz bunları dinledik.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Değişiklikler yapmayı düşündünüz, faydalandınız tabii.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Belki de bu süreçte yapılabilecek değişikliklere de taban olur bunlar ama bunları aşan mahiyette, bir başka partiye akıl öğretmeye çalışmak, bir başka partinin tabanından mesaj getirmek filan gibi şeyler size de yakışmaz, doğru da değildir.

BAŞKAN – Sayın Parsak, toparlar mısın?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İyi niyetle paylaşıyoruz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İyi niyetle olan şeyleri burada konuşmanız esnasında değil de, biz şurada da sohbet ediyoruz, o esnada söylersiniz.

Daha da verimli olması bakımından, burada, teklifle ilgili ne söylenecekse onlar söylensin, biz de ona göre bir şey söyleyelim. Onu ben hem istirham etmiş olayım hem tavsiye etmiş olayım.

Şunu da söyleyeyim: Bundan sonra da bu tarz satışmalar olursa ben üzülerek ve kaçınılmaz olarak gene cevap vermek durumunda kalacağım. Onu da bilginize sunarım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ediyorum. (Gürültüler)

Müsaade edin.

Şu an konuşan milletvekili arkadaşımız biraz önce dedi ki: “AKP memleketi sattı.” gibi bir ifade kullandı, onu tashihe davet edeceğim, lütfen satışma yapmasın. (Gürültüler)

Sayın Levent Gök, lütfen buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bilgiç, siz Hükûmetin olduğu yerde oturuyorsunuz ama sürekli de oradan toplantıyı sabote eder hareketlerde lütfen bulunmayın, orası sükûnet yeridir, yani orada oturmanın bir sorumluluğu var, ya oradan kalkıp AKP’li arkadaşlarımızın yanına oturun ya da Hükûmetin oradan kalkın. Yani Hükûmet sorumluluğunun olduğu bir yerde arkadaşlarımızı provoke etmeyin.

Sayın Başkan, ben iki hususu açıklayacağım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Gök.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Yana çektim sandalyemi. Burada, önümdeki kartta “imza sahipleri” yazıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Hangi imza? İlk mi, sonra mı?

*5.- Ankara Milletvekili Levent Gök’ün Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

LEVENT GÖK (Ankara) – Teklif sahiplerinin herhâlde herkesten daha çok soğukkanlı olması gerekir.

Elbette eleştiriler sert olacak, acımasız da olacak, buna alışkın olmamız gerekecek çünkü önemli bir konuyu konuşuyoruz, paylaşıyoruz. Burada zaten Anayasa metninin başta gerekçesi olmak üzere diğer maddelerinin yazılımlında bir kere, baştan, bir yazılım hatasıyla giden bir süreç var, onun dışında maddelerin sakıncaları bu konuşmalar yapıldıkça birer birer ortaya çıkıyor.

Elbette biz Milliyetçi Hareket Partisine akıl verecek durumda değiliz, böyle bir durumda kendimizi görmeyiz de. Biz ancak gerçekleri olabildiğince şeffaflığıyla anlatmak ve kamuoyunun bilgilene hakkını teminle mükellefiz.

Ben, inanıyorum ki, bu tartışmalar ilerledikçe, kamuoyunda, tabii, bu tartışmaların yer alma hakkını da tanımak gerekir; yani, örneğin medyadan adil paylaşım. Yani medya bir gün de, AKP’li bakan, Başbakan, milletvekili ya da Cumhurbaşkanı konuşurken muhalefet partilerinin sözcülerini de aynı ölçüde kullanmalı ki bu bilgilene ve kamuoyunun haber alma hakkı yerine getirilmiş olsun. Dolayısıyla, burada yaşanan sıkıntılarda partili milletvekillerimizin gösterdiği bir demokrasi çılgınlığıdır, bir insan hakları çılgınlığıdır, kamuoyunun bilgi alma hakkına yöneliktir. Yani, bir yandan bir tarafın eli bağlanmış, diğer taraftan herkesin önü açılmış, adil olmayan bir ortamda ve hele Milliyetçi Hareket Partisinin ve AKP’nin birlikte hazırlamış olduğu bu teklifin olağanüstü hâl koşullarında tartışılmış olması dahi Türkiye açısından başlı başına bir garabettir. Bir kere, Türkiye’de meşru bir tartışma ortamı yok. Geçen gün de ifade ettim, Türkiye Birleşmiş Milletlere olağanüstü hâli ilan ettikten sonra başvurdu, 13 maddede kısıtlama getirdi, 1 tanesi toplantı özgürlüğüne yönelik, 1 tanesi de ifade özgürlüğüne yönelik. Yani, şimdi, toplantı ve ifade özgürlüğünün askıya alındığı bir ülkede siz demokratik bir tartışmadan bahsedemezsiniz. Yani bu kanalların tümü açık olsa elbette burada sert tartışmalar yaşanmayabilir ama, takdir edilmelidir ki, bu Anayasa teklifine karşı olanların da bu teklifin neler getirdiğini gerek beden diliyle gerekse fikren açıklama hakkı vardır.

BAŞKAN – Sayın Gök, siz dediniz ki “Bir dakika”, beş dakika oldu. Toparlayın lütfen.

LEVENT GÖK (Ankara) – Toparlıyorum.

Ben, o nedenle, tartışmalar ilerledikçe, Milliyetçi Hareket Partisinin de, AKP’li arkadaşlarımızın da bir sağduyuyla konulara yaklaşacağını ve sonunda gerçekçi bir çözüm üretme konusunda herkesin bir fikir berraklığı içerisine ulaşacağını ümit ediyorum.

Ben esas bir şey için söz almıştım. Az önce burada bahsi geçen askerlerimizin yakılması konusunda sanırım bugün Sayın Numan Kurtulmuş bir açıklama yapmış “Askerlerden teyit edilen bir bilgi yok.” diye. Şunu zabıtlara geçirmek istiyorum: Biz de böyle bir olayın olmuş olabileceği konusunda bu ihtimali öteleyerek, “İnşallah olmamıştır.” diyerek bu kaygımızı paylaşıyoruz. Elbette kamuoyunun bilgi almaya hakkı vardır. İnşallah böyle bir şey olmamıştır. Varsa o görüntülerdeki gerçek nedir? Tıpkı kamuoyu gibi bizlerin de bilgilene hakkı vardır. Bu konudaki eksikliği gidermek de Hükümete düşer.

Numan Bey'in bugünkü açıklaması birazcık ucu açık bir açıklama. Umarım ve dilerim ki böyle bir şey gerçekleşmemiştir. Ve gerçekleşmediği konusunda da kamuoyu Hükümet yetkilileri tarafından, Silahlı Kuvvetler tarafından net bir şekilde aydınlatılmalıdır. Yoksa vicdanlarımız elbette bu konuda son derece büyük sıkıntı içerisinde Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Gök.

Değerli arkadaşlar, şu anda masalar dağıtılmakta olan ikramlarımız Mardin Milletvekili Sayın Orhan Miroğlu'na aittir. Kendisine teşekkür ediyoruz. Mardin yöresel ürünleridir.

#### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN - Ben gündeme dönüyorum.

Konuşma sırası Sayın Kemalettin Yılmaztekin'de.

Sayın Yılmaztekin, buyurun.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Teşekkür ediyorum Başkan adına Sayın Divan.

Öncelikli olarak İstiklal Marşımızın müellifi millî şairimiz Mehmet Akif'i 80'inci ölüm yıl dönümünde rahmetle ve minnetle anıyorum. Ruhu şad olsun, mekânı cennet olsun inşallah. Ayrıca Fırat Kalkanı Harekâtı'nda şehit olan kahraman askerlerimize de Allah'tan rahmet, ailelerine sabır temenni ediyorum.

Kıymetli milletvekilleri...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mehmet Akif'in tarım okulunu da kapattılar.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Ya Allah'ını seversen laf atıp durma ya!

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mehmet Akif'in okulunu kapattılar, tarım okulunu.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Ben konuştuktan sonra ne konuşacaksan konuş.

BAŞKAN – Arkadaşlar... Değerli arkadaşlar, lütfen hatibe sataşmayalım.

Sayın Yılmaztekin, devam edin lütfen.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bugün bu çatı altında herkesin fikirlerini beyan edebildiği demokratik bir ortamda bir anayasa değişikliği üzerinde müzakere ediyoruz. Ben şahsen demokrasinin kimsenin tekelinde olmadığını düşünüyorum. Burada çoğunlukçu esasa dayalı bir şekilde görüşmeler ve oylamalar yapılmaktadır. Birisinin istemediği bir kararın alınması buradaki süreci antidemokratik kılmaz, bunun bir kere bilinmesi lazım. Çünkü burada alınan bir karar çoğunluğun onayıyla alınmaktadır. Dolayısıyla demokrasiden sapmamamız gerektiği kanaatimi ifade etmek istiyorum.

Mevcut yönetim sistemimizle çok partili siyasi hayata geçtiğimiz günden bu yana ortalama ömrü yedi sekiz ay olan hükümetlerle halkın iradesinin tecellisi sürekli olarak kesintilere uğramış demokrasinin gereklilikleri uygulanamamış halkın görev ve yetki verdiği hükümetler işlevsiz bırakılmış ve halkın temsili yönetimde sağlanamamıştır.

Partimizin iktidara geldiği 2002 yılından bu yana mevcut sistemin muhtelif engelleme ve baskı unsurları karşısında bir var olma mücadelesi vermekteyiz. Eğer biz de 2005 yılında YAŞ toplantısını vesayetçi mantıkla kapıyı tekmeleyerek çıkmaya çalışan paşaya “Otur oturduğun yerde.” diyemeseydik, 2007'de “Ordu göreve” pankartlarıyla sokağa dökülenlere karşı millî iradenin sesini yükseltmeseydik

Cumhurbaşkanı seçmemiz 367 rezaletiyle engellendiğinde “Hodri meydan millete gidiyoruz.” demeseydik emin olun biz de yedi sekiz aya tekabül eden ortalama hükümet ömürlerine bir istatistik olarak katkı sağlamaktan öteye geçemedik. Ama biz demokrasiye sırtımızı dayayarak çarpışmayı, milletin iradesini ve demokrasiyi galip kılmayı tercih ettik her zaman. 2002 yılında AK PARTİ’nin tek başına iktidar olmasıyla birlikte Türkiye’nin içerisine girdiği yeniden yapılanma süreçlerinin bugün son halkalarından biri olan sistem değişikliğiyle taçlandırılması görüşmelerini yürütüyoruz. AK PARTİ iktidar olduğu günden bu yana bir taraftan reformlar yapmaya, hayatın her alanında kalkınmamızı sağlamaya ve demokrasimizi geliştirmeye çalışırken öte taraftan kötü niyetli odakların antidemokratik saldırıları karşısında da kendisini savunmak durumunda kalmış camiamızda moda olan bir tabirle bir taraftan tavaf ederken öbür taraftan şeytan taşlamıştır. Biz bugüne kadar sistemin önümüze çıkardığı engelleri bir bir aşmasını da, halkın adına bu sorumluluğun altına elimizi ve gövdemizi koymasını da bildik ve bilmeye devam edeceğiz inşallah. Ancak Türkiye gibi bir ülkenin ilelebet bu çalkantılı sistem içerisinde yuvarlanıp gitmesine de müsaade etmeye niyetimiz yok. Biz önce 2023, 2053 ve 2071 gibi hedefleri bu ülkenin önüne koyduk. Ve şimdi hedeflere gidilen yolda en sağlıklı güzergâhı, en sağlıklı aracı belirleme görüşmelerini yürütmekteyiz.

Ben burada ve dışarıda yapılan tek adamlık, diktatörlük monarklık gibi değerlendirmeleri emin olun anlamlandıramıyorum. Ve dönüp tarihe baktığımda şöyle bir nüans alıyorum oradan: Sultan Abdülhamit Han Osmanlı’nın siyaset dehası sultanlarından biriydi. Tahta çıktığında birileri ona

“Amcan Abdülaziz gibi olmak istemiyorsan bizi dinlemelisin.” diye mektup yazmışlardı. Abdülhamit Han böyle bir şerait altında tahta çıkmıştı ve yıkıldı yıkılacak denilen Osmanlı Devleti’nin yarım yüzyıl daha ayakta kalmasını sağlamış, kayıpların çok daha ciddi olmasının önüne geçmiş, bununla da yetinmeyerek devletin ve toplumun kalkınmasına yönelik ciddi hamlelerde bulunmuştu. Bugün hâlen geçerliliğini ve güncelliğini koruyan pek çok hizmetin temelini atmış, bir medeniyet inşa etmişti. Avrasya Tüneli, Marmaray, Ilgaz tünellerinin ancak bugün Ulu Hakan’dan yüz yıl sonra AK PARTİ’yle hayata geçirilebilmiş olması onun ufkunun ne kadar yükseklerde olduğunun en açık örneğidir. Pek çok köklü sağlık kuruluşumuz, modern okullarımız, kamu teşkilatlarımız onun döneminde hizmete sunuldu, bankacılık sisteminin temelleri onun döneminde inşa edildi ve belki de daha da sayamayacağımız gördüğümüzde şaşkınlıkla bakacağımız nice eserler onun maharetiyle Osmanlı tarihine, o şanlı tarihe kazandırıldı. Ve burası çok önemli: O dönem birileri Sultan Abdülhamit Han’a ve o devre “kör istibdat” devri dediler. Batılı yazarlar Ulu Hakan’ı elinde kanlı bıçakla karikatürize ederken içimizden birileri de bu değirmene su taşıdılar. Ona maalesef “Kızıl Sultan” yakıştırmalarını yaptılar. Her türlü hakaretten, her türlü aşağılama kampanyasından da geri durmadılar, devletialiyeyi uçurumun kenarından alan, kendisine suikast düzenleyen hainleri bile affedecek kadar merhametli, tek bir idam kararı vermeyecek kadar adaletli olan Ulu Hakan’ı monark olmakla suçladılar. Ve 1909’da Sultan Abdülhamid’i tahttan indirdikten sonra bu grup altı sene içerisinde yani 1915’e kadar imparatorluğu bir bozuk para gibi harcadılar. Bakın Sultan 1919’da Hakk’ın rahmetine kavuştuktan sonra onu tahtından eden İttihat ve Terakki mensuplarından birisi “Ey Abdülhamid, cesedin bile bu ülkeyi bizden daha iyi yönetir.” diyecekti. Çünkü Abdülhamit indirildikten sonra imparatorluk elden, avuçtan kayıp gitmişti.

Bugün sığ tartışmalar içerisinde slogan siyaseti yürüterek varılacak olan nokta tarihte yaşamış olduğumuz noktadan farklı olmayacaktır. Fakat ben şuna inanıyorum ki: Biz tarihi aynıyla değil tarihten aldığımız dersle tersiyle tekrerrüt ettireceğiz ve ettirmek zorundayız. Bulduğumuz yerde durarak, denenmiş ve görülmüş süreçleri tekrar tekrar yaşayarak geleceğin Türkiye’sini inşa edemeyiz. Demokrasimizden taviz vermeden, çoğunluğun iradesine saygı ve kabul göstererek bu süreci yönetmek, halkın ferasetine, vereceği kararın doğruluğuna güvenmek durumundayız. Çünkü burada bulunmamızın sebebi millettir. Bizi seçip Parlamento’ya gönderen “Beni orada temsil et”. diyen millete “Doğru karar

veremez.” diyerek saygısızlıkta bulunmak kimsenin haddi değildir. Halkın seçtiği bir kimseye, halkın irade koyduğu birisine diktatör demek de aynı şekilde kabul edilebilir bir şey değildir. Bu, tarihin en büyük hadsizliği ve edepsizliğidir.

Değerli milletvekilleri, tasarımızın 3’üncü ve 4’üncü maddelerinde... Aslında 3’üncü maddesinde Anayasa’nın 76’ncı maddesinde yer alan milletvekili seçilme yaşına ilişkin 18 olarak değiştirmeye yönelik bir çalışma var. Bu manada biz bu süreç içerisinde Cumhurbaşkanını mevcut sistem üzere, daha doğrusu tasarlanan sistem üzerinden seçersek bu aynı zamanda bizim kutuplaşmalarımızın önüne geçeceği kanaatindeyim. Cumhurbaşkanı olacak kişinin herkesçe benimsenmesinin önu açılmış olacak bu durumda. Gerçek bir devlet yapılanması da bunu gerekli kılmaktadır. Amerika’da seçim dönemlerinde her ne kadar şiddetli tartışmalar yaşansa da seçimden sonra seçilen başkana herkes saygıyla yaklaşmakta, herkes kendi temsilcisi olarak başkanını telakki etmektedir. Bu da toplumun özellikle de millî menfaatler noktasında bütünleşmesini ve toplumun asgari müştereklerde buluşması sonucunu doğurmaktadır.

Türkiye gibi bir ülkenin iç bütünleşmeyi vesile kılacak böylesine bir sisteme daha fazla ihtiyacı vardır. Kendi tabanına verilecek mesajlar ve hizmetlerle sınırlı kalmayan siyaset anlayışı, AK PARTİ iktidarları döneminde hayata geçirilmiş olsa da sistem anlamında kurumsallaşarak devlet mekanizmalarının önu açılmalıdır.

Ben bu düşüncelerle son olarak da bir hususa görüşmelerimizin geneli anlamında değinerek sözlerime son vermek istiyorum.

Şimdi, şundan dolayı da sözlerimi kısa kestim, biz iş yapmaya geldik çok konuşmaya değil. Bu manada sayın muhalefetin temsilcileri, gerekeni, eleştirilerini, her zaman her ortamda yapabilirler. Eleştirilerini, yapıcı eleştirilerini, makul eleştirilerini her zaman dikkate almak zorundayız ama makul eleştiriler noktasında hakarete varan, karşı tarafı aşağılayan... Biz çok şey duyduk burada yani normal süreç içerisinde, burada bu yaşanan süreç içerisinde daha fazla, daha farklı olaylar yaşanması gerekirken sürekli itidalli olmanın yollarını aradık.

Bu noktada, Komisyonun ilk toplantısında salı akşamı burada çok kıymetli bir milletvekili “Ben hepinizi ikna edeceğim ve bu tasarı 330’un altında kalacak; bu, demokrasi değil midir?” demişti ve bu şekilde de görüşünü beyan etmişti. Bu tasarıya karşı çıkanların bizi ikna etmesi durumunda sonuç demokrasi olarak tanımlanıyorsa -ki, öyle de zaten- bu tasarıyı savunanların tasarıyı yasalaştırması durumunda geçerli olan sonucun da demokrasi olduğunun kabul edilmesi gereken bir zorunluluk olduğunu düşünüyorum.

Dolayısıyla ben her koşulda demokrasinin galip geleceğine ve ülkemizin kazanması gerektiğine, bu necip milletin, bu necip devletin kazanması gerektiğine inanıyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

**BAŞKAN** – Sayın Yılmaztekin teşekkür ediyorum.

Konuşma sırası Sayın Meral Daniş Beştaş’ta.

Sayın Daniş Beştaş, buyurun.

**MERAL DANIŞ BEŞTAŞ** (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de teklifin 3’üncü maddesi üzerinde söz almış durumdayım.

Dün bu hızlandırma sürecine ilişkin eleştirilerimizi sunmuştuk. Gerçekten, bu Komisyonda tartışıyoruz, değerlendiriyoruz ama dışarıda kararlar veriliyor zirvelerde, kapalı kapılar ardında farklı tartışmalarla, hatta Anayasa Komisyonu üyeleri dışında. Biz de basından okuyoruz -ben kendi adıma

söyleyeyim- 7 maddenin değiştirilmesi düşünülüyormuş, yedek vekilliğin adı değişecekmiş, 18 yaş konusunda farklı tartışmalar varmış, bu konuda... (Gürültüler) Çok gürültü yok mu? Sayın Başkan, gerçekten çok gürültü var yani dikkatimizi toplayamıyoruz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen hatibi rahatsız etmeyelim, lütfen...

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, baştan alıyorum.

Şu anda biz burada Anayasa Komisyonu üyeleri olarak ve cezaevinde bulunmayan vekillerin katılımına açık olan, hâlihazırda vekil arkadaşlarla birlikte bu paketi tartışmaya çalışıyoruz bütün olumsuzluklara, bütün farklı usulsüzlüklere, müdahalelere rağmen, bu çabamızı hâlâ hep birlikte devam ettirmeye çalışıyoruz. Ama söyledim sanırım duyulmadı, biz Anayasa Komisyonu üyeleri olarak da burada tartışmaları yürütürken -hani halk dilinde bir deyim vardır- havanda su dövüyoruz, gazeteleri bir açıyoruz, basın özetlerini ya da manşetleri anayasa tartışmaları gırla gidiyor bizim dışımızda. Aslında biz burada tartışıyoruz sanıyoruz ama işte bugün basına yansıyan haberlere göre 7 maddenin değiştirilmesi ihtimali varmış, bu konuda itirazlar varmış. Tabii bunu iki bölüme ayırmak mümkün; birincisi, bu iyi bir şey yani şu yönüyle iyi, burada tartışmalar devam ederken umarız ve dileriz ki buradaki muhalefetin itirazları birilerinin kulağına gidiyordur ve bu doğrultuda o itirazlar neticesinde lehe dönüşümler yapılıyordur eğer böyle ise mutluluk duyarız çünkü buradaki tartışmalarımızın asıl amacı gerçekten daha demokratik, Türkiye'nin önünü açıcı, karanlığı değil aydınlığı temsil eden değişikliklere imza atmak. Ama eğer aksiyse yani Anayasa Komisyonuna paralel -paralel kavramını kullanmaktan da aslında son dönemlerde çok ürküyorum- bir komisyon mu devam ediyor yani ne oluyor biz burada konuşurken? Mesela, şu anda ben 3'üncü madde üzerinde söz aldım, 3'üncü madde üzerinde düşüncelerimi söyleyeceğim ama bugün basın organlarında çıkan bilgilere göre 3'üncü madde değişecekmiş. Yani ben boş mu konuşmuş olacağım, gerçekten etki edemeyecek miyim? Bu tartışmalar Anayasa Komisyonumuzun Başkanlık Divanına, Adalet Komisyonuna ne kadar ulaşıyor bunu bilmiyorum. Ama ben iyi niyetle ve bir temenni olarak bu tartışmaların lehe evrilmesi gerektiğine inanarak ve umudumu bu yönde korumak isterim bütün bu olumsuzlara rağmen.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet, üzerinde söz aldığım madde 18 yaş maddesi. Bu maddeyi doğrusu 2013-2014 tartışmalarından, Anayasa Uzlaşma Komisyonu tartışmalarından çok yakından bilenlerden biriyim, burada diğer arkadaşlar da var ve o zaman -daha önce de sanırım ifade etmiştim- biz sadece, şu anda bileşenimiz olan BDP olarak 18 yaş önermiştik yani milletvekili seçilme yaşının 18 yaş olması gerektiğini, tabii bu paralelde “gençlik hakkı” maddesini düzenlemiştik yani gençlerin hem istihdamda hem eğitimde hem yaşamın tüm alanlarında önünün açılmasına dair önerilerimizle birlikte siyaset yaşının da gençleştirilmesi gerektiğini ve gençlerin temsilde mutlak suretle seçme hakkı gibi seçilme hakkını da kullanması gerektiğini ifade etmiştik. Komisyonunda o zaman büyük tartışmalar çıktı, hatta şöyle denildi yani milletvekili arkadaşlar bize çok garip baktılar, “Emzik getirelim. Milletvekillerini geceleri anneleri mi yatracak?” diyenler oldu. Dışarıda da, kamuoyunda da çok tartışıldı, “Ya siz Türkiye halklarıyla alay mı ediyorsunuz? 18 yaş daha kendi başına yatamaz.” gibi böyle çok absürt -tırnak içinde- tartışmalar oldu. Sonra bir gün kalktım, basın özetine bakıyorum sabah erken, bir bakıyorum -AK PARTİ iktidarı dönemindeydik, aynı dönemdeydik, yine iktidardı- “AK PARTİ’den büyük atak” Allah Allah dedim ne yaptılar acaba yine? Dediler ki, önerilerini değiştirmişler 18 yaş seçilme yaşını öneriyorlar. Komisyonunda canhıraş bir tartışma yaşadık, bizim önerimiz kabul görmedi ama bizim önerimiz, kendi önerileriymiş gibi servis edildi. Ama gerçekten mutlu oldum şahsen de parti olarak da çünkü biz siyasetin gençleştirilmesi gerektiğini, 18 yaş eğer askere gidiyorsa, eğer çalışabiliyorsa, eğer seçme hakkını kullanabiliyorsa, eğer hayatın her alanında bırakın 18 yaş

daha küçük yaşta hayata atılıyorsa tabii ki seçilme hakkını da kullanabilir. Siyaset yaşı illa 30, 40, 50, 60 olmak zorunda değil. Ayrıca gençliğin o dinamizmini de kesinlikle siyasete katmak gerektiğine inanıyorum. Ancak şimdi, önümüzdeki teklif ne? Hani buna sadece 18 yaş olarak bakamayız. Bu paketin yani geneli üzerinde konuşmalarımızda söyledik, pakette bunlar şeker. Hani bir acı -bir kahve, kahve iyi bir şeydir de- bir şey içiriyorlar, içirmeye çalışıyorlar bu da biraz tatlandırın, hani tıpkı 2010 referandumunda olduğu gibi “Ya, Kenan Evren de yargılanacak. İşte büyük atak, büyük devrim yapıyoruz.” Bu pakette de 18 yaş bunlardan biri. Gerçekten bu teklifi sunanlar, sunan teklif sahipleri, imza sahipleri, gençlerin haklarını korumak için, istihdamda eşitliği ve onların bu ezilmişliğini, iş cinayetlerindeki dramatik tabloyu değiştirmek için ne yapıyorlar? Şu anda gençliğin içinde bulunduğu, gençlik kuşağının, 18 yaş ve üstü kuşağın yaşadıkları sıkıntıları sadece milletvekilliği yaşını düşürerek aşamayacağımız kesin. Bununla birlikte, bu bir politikadır, bu bir bakıştır, bu stratejik bir yaklaşımdır yani siyasette gençliğe, kadına, kadın haklarına, gençlik haklarına, doğa haklarına, hak ve özgürlüklere yaklaşım bir bütündür ve sadece popülist bir şekilde bir tek maddeyle “18 yaşına indirdim.” diye gençlik haklarının temsilcileri iktidar partisi olmuyor. Bu sadece, dediğim gibi, bir makyaj, bir Lolipop şekeri, hani, bunu size verelim, referandumda da iyi kullanırız, gençler de bize oy verirler. Zaten sanki gençler böyle milletvekili olmak isterse bütün partilerin kapıları açılmış gibi bir manzara yaratılıyor.

Şu anda ben şunu sormak istiyorum bizim dışımızdaki partilere: Biz Halkların Demokratik Partisi olarak milletvekili yaş ortalamasını düşürmekten büyük bir gurur duyuyoruz, tıpkı kadın temsiliyetini yükselttiğimiz gibi bizim gerçekten övünç duyduğumuz meselelerdir çünkü biz gençlik ve kadın temsilinin olmazsa olmaz, demokrasinin olmazsa olmaz gerekçelerinden biri olduğuna ve bunun çok yaşamsal olduğuna inanan bir partiyiz.

Peki, iktidar partisinin, 18 yaş geçtim -18 yaşta olmadığını biliyorum- 20’yi de geçtim, hadi 25’i de atalım –var mı 25 bilmiyorum- 25, 30, 35, 40 yaşında, bu sıralamayla kaç milletvekili var? Diğer partilere de soruyorum, gerçekten kaç tane var? Yani kendi aramızda birbirimizi tanıyoruz yani gençliğin yaş ortalamasını düşürdüğümüz için. Mesela, 7 Haziranda da, 1 Kasımında da -Meclis Divanı biliyorsunuz Anayasa, İç Tüzük’e göre en genç üyelerden oluşur- Meclis Divanında bizim rekor sayıda temsil edildiğimiz bir haftayı yaşadık çünkü hepsi bizim üyeler, en gençler sıralanıyor, ağırlıklı, yüzde 90 bizim genç arkadaşlarımız o Divanda temsil edildi. Zaten rakamlar ortada. Bu nedenle, bu, sadece popülist ve siyaseten hani halka başka yansıtma çabasından başka bir şey değil.

Peki, nedir gençlerin yaşadığı? Parti, dernek kurma özgürlükleri yok. Gençler kendi haklarını savunmak için sokaklara çıktığında hemen gözaltına alınıyorlar, baskı altına alınıyorlar. Şu anda üniversite gençliğinin, üniversite gençlerinin cezaevinde bulunma oranı tarihin en rekor dönemlerinden birini oluşturuyor. Bırakın üniversite gençlerini, lise öğrencileri, 15, 16, 14 yaşındaki çocukların gözaltına alındığı, tutuklandığı, işkence gördüğü bir zaman diliminde yaşıyoruz. Dün verdiğim örnekte lise çocukları Kürtçe müzik eşliğinde halay çektii diye gözaltına alınıp medyaya servis edilen bir tarihsel dönemde yaşıyoruz. Gençler bunu yaşıyor. Bu realiteyi bilmek zorundayız, bunu bilmezsek gerçekten biz sadece kendi kendimize konuşur ve kendi kendimize dinleriz.

Birkaç istatistik paylaşmak isterim Türkiye’nin gençlik haklarına dair verdiği önem ve profiline ilişkin. OECD’nin raporuna göre, Türkiye’de 15-29 yaş arası gençlerin yüzde 31,3’ü ne istihdam piyasasında yer alıyor ne de eğitim görüyor yani yüzde 31,3’ü eğitim haklarından şu anda mahrum bırakılıyor gençlerimizin ve daha da vahimi, istihdam da edilemiyor bu gençlerin yaş ortalamasının. Aynı rakamlara göre, OECD’de genç işsizlikte 1’inci sıradayız, Türkiye 1’inci sırada. Türkiye nüfusunun yüzde 16’4’ünü 15-24 yaş arasındaki gençler oluşturuyor. Bu veriler böyle. 15-30 dediğinizde de rakam yüzde 20’ye geliyor. Yani toplumda...

SALİH CORA (Trabzon) – Bir yanlışlık var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani benim çıkardığım böyle, verileri çıkarabilirsiniz siz de.

5 kişiden 1’i genç aslında yani rakamlara göre. Peki, böyle bir tabloda 18 yaşa düşürdük gençlerin milletvekili seçilme yaşını. Gençler milletvekili seçilince bütün sorunları bitecek mi; işsizlik bitecek mi, eğitim görme olanakları artacak mı, gençlerin şiddet görme oranı azalacak mı, gençlik hakları...

BAŞKAN – Sayın Beştaş, toparlar mısınız lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bizim süre sınırımız yok diye biliyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Şöyle: Toparlarsanız memnun oluruz. Yani daha fazla milletvekili arkadaşımıza konuşma imkânı vermek için...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, ben bitireceğim zaten.

BAŞKAN – Tamam.

Teşekkür ederim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani siz söylediğinizden dolayı değil, zaten madde üzerinde konuşmamızı genel hatlarıyla yapmaya çalışıyoruz.

BAŞKAN – Tamam.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ama Komisyon üyelerinin, dün yaptığımız uzlaşya göre –tırnak içinde- en azından zımnen bir şey oluştu, istediğimiz kadar, makul bir sürede bitirmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz ama şimdi daha fazla arkadaş söz vermek adına da ben toparlamaya davet ediyorum sizi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, önümüzde hiçbir engel yok, aylarca burada anayasayı tartışabiliriz, daha önemli bir işimiz yok, aylarca tartışalım; bizim önerimiz budur.

Değerli milletvekilleri, şimdi, gerçekten “gençlik” deyince bir de yaşamını yitiren canları her alanda görmemiz gerekiyor. Şu anda gençlerin siyasetinin önünün açılmasını istiyorsak eğer, gençliği şiddete çağırın politikalarından vazgeçilmesi gerekiyor. 19 yaşında zorunlu askerliğe alınan yoksul halk çocuklarına “İnşallah siz de şehit olursunuz.” diyen anlayışı reddediyoruz, ölüme davet eden anlayışı reddediyoruz. Aynı şekilde, Kürt meselesini çözmeyerek, şiddetle, yok etmeyle, imhıyla çözeceğini savunanlar, Kürt gençlerine dağın yolunu gösteriyorlar aslında. Demokratik siyaset kanallarını kapatarak, milletvekillerini tutuklayarak, “Ben, savaşla, şiddetle, baskıyla, ortadan kaldırarak çözeceğim.” dedikçe maalesef katılım, dağa gidiş oranı her seferinde daha büyük bir artış gösteriyor. Bu, doğrudan şiddete artışa yapılan bir katkıdır. Yani bizim tanık olduğumuz, aldığımız veriler ailelerden, çevreden, kesinlikle, siyasete vurulan darbeler oranında şiddete eğilimin arttığı yönündedir. Bu orantı böyledir. İnsanlar konuşabildikçe, siyasette yer alabildikçe şiddete eğilim azalır ama onu yapamayınca... Yani bu, doğal hayatta da böyledir, felsefe kurallarına göre de böyledir, diyalektiğe göre de böyledir. Şu anda, bu yolu açanlar, bu şiddet politikalarını desteklemektedir. Bu nedenle, kesinlikle “Siyaseti gençleştiriyoruz.” diyen anlayış asılsızdır, temelsizdir. Sadece popülist bir yaklaşımla bu yapıyor. Yani basın ve kamuoyunda çok yer aldı, eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’le fotoğraf çektiren çocuğun sonradan ölüm haberi yani o, sadece görüldüğü için, basında bir kare bulunduğu için bu kadar yer edindi. Bunun gibi binlerce çocuk var, binlerce genç var yaşamını yitiren bu şiddet politikalarının neticesinde. Yani bizim, gençleri korumak istiyorsak, gençleri gerçekten siyasete katmak istiyorsak, gençliğin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını istiyorsak toplumsal barış projemizi oluşturmamız ve bu konuda adım atmamız gerekiyor. Gençlere eğitim vadetmemiz gerekiyor, gençlere



istihdam olanakları vadetmemiz gerekiyor, gençlerin özgürce siyaset yapma olanaklarını tahkim etmemiz gerekiyor ve gençlerin işsizlikle mücadelesinde politika olarak yanlarında olmamız gerekiyor. Aksi hâlde tek bir maddede “18 yaşa ben indirdim, gençleri destekliyorum.” yaklaşımı kesinlikle samimi olarak göreceğimiz bir şey değildir. Tıpkı tüm toplumsal sıkıntıları aşmanın yolu da şu anda en acil olarak var olan şiddet ortamını sonlandırmanın, siyaseti güçlendirmenin, temel hak ve özgürlüklerin önündeki engelleri aşmamız gerektiğini inanıyoruz.

Son sözlerimi de şöyle söylemek istiyorum: Biz “18 yaş” kavramının maddeye eklenmesinin bir faydası olacağına inanmadığımız gibi bir zararının olduğunu da düşünmüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, teşekkür ediyorum.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, Beştaş’ın dediklerini düzeltmek lazım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Söyleyin.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Genç nüfuslarla ilgili 2015 yılı OECD verileri burada: Türkiye 18,5’tur ama Avrupa Birliği’nde, ortalamaya baktığımızda, bunun 20’nin üzerinde olduğunu görüyoruz.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – İş gücüne katılım oranı nedir o ülkelerde?

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Belçika 22’dir -devam edeyim- Finlandiya 22, Fransa 24,7, Yunanistan 49,8...

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sadi Bey, orada iş gücüne katılma oranı ne?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Katılma oranı ne?

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Erdoğan, bu tartışmayı kendi aramızda yapalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, yok ama siz...

Sayın Başkan, sanki benim bilgilerim tümüyle asılsızmış gibi bir ortam...

BAŞKAN – Sayın Bilgiç... Sayın Bilgiç...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben de bu bilgileri sonuçta araştırarak buldum, ben de karşılaştırayım.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Anayasa Komisyonu gündemine hâkimdir. Değerli teknik açıklamaları daha sonra mail ortamında da gönderebiliriz milletvekili arkadaşlarımıza.

Şimdi, gündemle devam ediyoruz.

Konuşma sırası -Anayasa Komisyonu üyesi aynı zamanda ve bugün sekizinci günümüz ve ilk defa söz veriyoruz kendisine- Adem Yeşildal’da.

Buyurun Sayın Yeşildal.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; barış, kardeşlik ve hoşgörü kenti Hatay ilimizde seçilmiş bir milletvekili olarak hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Bu özellikleriyle sadece Türkiye’ye değil, tüm dünyaya örnek olmuş Hatay ilimizdeki bu iklimin Meclisimize, özelde Komisyonumuza daha da hâkim olmasını önemseydiğimi ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii, Kıymetli Başkanımız da ifade etti, Anayasa Komisyonunun bir üyesi olarak, 24’üncü Dönemde de bu görevde bulunan bir kardeşiniz olarak, beş buçuk yıldır Anayasa Komisyonumuzda emek veren bir kardeşiniz olarak bugünkü düzenlememizin, Komisyonumuzun gündemindeki bugünkü düzenlemenin önemine de binaen bu düzenlemeye muhalefet eden siyasi

partilerimizin değerli üyeleri ve katılımcılarına aslında daha fazla zaman ayırabilmek adına hem Başkanımızın hem Komisyon üyeleri olarak hepimizin bu konuda gösterdiği hassasiyet nedeniyle geçen hafta salı günü başlayan Komisyon görüşmelerimizde ancak bir sonraki hafta salı günü söz alma imkânı bulduk. Bunu da iradi olarak ortaya koyduk, itirazı olan arkadaşların itirazlarını daha fazla –süre açısından- dile getirmeleri açısından böyle bir hassasiyeti ortaya koyduk.

Tabii, 3'üncü madde üzerinde söz almış bulunuyorum. 3'üncü maddede, bildiğiniz gibi, seçilme yaşının 18 yaşına düşürülmesi söz konusu. Daha önce bununla ilgili bir iyileştirme sağlanmıştı, 30'dan 25'e, şimdi de 25'ten 18'e düşürülmesi konusu gündemimizde. Bunu destekliyoruz. "Siyasette gençlere yer vermek ustalığın şiarındandır." diyen bir misyonun temsilcileri olarak canıgönülden gençlerimizin Türk siyasetinde daha etkin olması gerektiği hususundaki kanaatimizi bu düzenlemeyle bir kez daha pekiştirmiş olacağız, ülkemizin gençliğine de, genç kardeşlerimizin vizyonuna da güveniyoruz ve inanıyoruz. Bu düzenlemenin de hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii "Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir." Millet, bu egemenlik gücünü kurum ve kuruluşlar eliyle kullanır. 1960 darbesinden sonra oluşan anayasada kurum ve kuruluşlar devreye girince aslında bizim hep itiraz ettiğimiz, "statüko" dediğimiz, "vesayet odakları" dediğimiz hususlar devreye girmiş bulunuyor maalesef. 1980 ihtilalinden sonra oluşan 1982 Anayasası'nda da bu vesayet kurumları daha da ağırlaştırılarak millete ait olan egemenlik yetkisinin millete rağmen kullanıldığına birçok kez aslında tanıklık ettik.

Tabii, değerli dostlar, burada itiraz eden arkadaşların en önemli itiraz dayanaklarından bir tanesi "On dört yılı aşkın bir süredir tek başına iktidarsınız, ne istediniz de yapmadınız, neyi yapamıyorsunuz?" gibi birtakım itirazları var. Aslında, dün konuşma yapan değerli Komisyon üyemiz İstanbul Milletvekilimiz Markar Eseyan Bey bu konuya temas etti. Tekrar olmaması açısından ben tekrar etmeyeceğim ama şu kadarını söylemekle de iktifa etmek istiyorum.

Tabii, 2001 yılının 14 Ağustosunda AK PARTİ kuruldu ve Türk siyasi tarihinde ender rastlanan olaylar cereyan etti. Kurulduğundan on dört, on beş ay sonra 3 Kasım 2002'de AK PARTİ'miz tek başına iktidar oldu. Aslında henüz 2002'de vesayet odaklarının bu sisteme nasıl müdahale ettiğinin açık açık örneklerini 2002'de yaşamaya başladık. Partimizin kurucu Genel Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın daha önce okumuş olduğu bir şiir nedeniyle almış olduğu mahkûmiyetinden dolayı adaylığı engellendi. Öyle ki Diyarbakır mahkemesi bir karar verdi, o kararın kesinleşmesi gerekiyordu, yirmi dört, yirmi beş saat gibi kısa süre içerisinde Yargıtay tarafından onaylanarak adaylığının önüne geçildi. O sürecin tamamını anlatacak değilim ama 2002'de başlayan bu aksaklık, 2003-2004'te askerî vesayetin devreye girme çabalarını hepimiz biliyorsunuz, en son 2007 yılında cumhurbaşkanlığı secim sistemiyle ilgili, tabiri caizse maç başlamışken kuralları değiştiren garabet bir yargı kararıyla birlikte, Anayasa Mahkemesi kararıyla birlikte ki o dönemde bunu kimlerin dillendirdiği, kimlerin bu hususu Anayasa Mahkemesine taşıdığı da izahtan varestedir. Şu anda bu düzenlemeye itiraz edenlerin de orada da asli aktör olduğunu maalesef gördük. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilme meselesi, 21 Ekim 2007'de yapılan referandumla, Anayasa değişikliğiyle gündeme geldi ve durup dururken gündeme gelmedi, biraz önce arz etmeye çalıştığım vesayet odaklarının iki de bir "Bu milleti serbest bırakırsan yanlış yapar, yanlış yola sapar, dolayısıyla sistemi öyle bir kuralım ki yanlış yola saptığı zaman balans ayarını yapıp –haşa- milleti yola getirelim." gibi bir sistem üzerine kurulu bulunuyor. Netice itibarıyla, her zaman olduğu gibi, milletimizin hakemliğinde... Evet, Meclisi baskı altına alabilirsiniz, Anayasa Mahkemesini devreye alıp milletin gönlünden geçen bir cumhurbaşkanının

seçilmesinin önüne hukuki olmayan gerekçelerle ve bunu da en acısı hukuku da kullanarak, hukuku eğip bükerek, tabiri caizse, kanırtarak engellerseniz sözün nihai sahibi olan milletimiz de bu meseleyi çözer ve çözdü.

Tabii, o süreçleri hep beraber yaşadık, çeşitli provokasyonlarla karşı karşıya kaldık. Sadece yargı üzerindeki vesayet, daha doğrusu yargının devreye girerek kurmuş olduğu vesayet sistemleriyle ilgili değil, toplumsal vakalarla da ülkemizi karıştırmak istediler. Hatırlayın, o dönemlerde hepimizi üzen, canımızı yakan hadiselerle muhatap oldu bu ülke, Hrant Dink suikasti, Rahip Rahip Santoro cinayeti, Malatya’da Zirve Yayınevinde insanlarımızın katledilmesi, sinagoglar önündeki patlamalar, bunları bu ülke yaşadı. Netice itibarıyla, istikametimizden döndürmek için bunları yaptılar ama şükür ki başarılı olamadılar, güçlü bir liderlik ve onun arkasında olan milleti buna müsaade etmedi.

Sisteme dönecek olursak, mevcut sistemde kuvvetler ayrılığı meselesi vurgulanmaktadır ama sizler de bizler gibi parlamenterler olarak bildiğiniz üzere yasamanın içinden çıkan bir yürütme söz konusu ve yürütmenin görev alabilmesi için yani bunun teknik tabiri güven oylamasını sağlayabilmesi için asgari yarıdan bir fazla sayıyı elinde bulundurması gerekiyor Parlamentoda yani güvenoyu alması gerekiyor. Böyle olunca, sadece bizim dönem açısından söylemiyorum, bizden önceki dönemler açısından da söylüyorum, Parlamentoda elinde çoğunluğu bulunduran bir hükümet görev alabiliyor, dolayısıyla bunu da açık açık buradan ifade etmekte hiçbir sakınca görmüyorum, yürütmenin etkisi, daha da bir adım ileriye gidilebilir, tahakkümü altında olan bir yasamadan bahsetmek hiç de zor değil. Burada, geçmiş dönemde de bizim dönemimizde de, hükümetin, güvenoyu almış olan bir hükümetin istemediği hiçbir düzenlemenin geçme şansı yok. O zaman neyi konuşuyoruz kuvvetler ayrılığı babında? Hiçbir anlamı yok konuştuğumuzun.

Değerli kardeşlerim, yargı meselesine gelince... Hani, diyoruz ya “Millet egemenlik yetkisini kurumlar eliyle kullanır.” Bir tanesi de yargı sistemi. Yargıyla ilgili eskiden bu yana süregelen birtakım farklı fikirler var, tartışmalar var maalesef, bundan da bir hukukçu olarak üzüntülüüyüm. 12 Eylül 2010 referandumunda yargının tepesi olan, yargıyı düzenleyen; özlük haklarını, tayinini, terfisini düzenleyen Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluyula ilgili bir düzenleme yapıldı. Tabii, bu düzenleme o dönemde de eleştirildi, karşı çıkanlar oldu. Şunu anlatmak istiyorum: O dönemde yapılan düzenleme, mevcut düzenlemeye göre birkaç adım daha ileriydi. Şu açıdan daha ileriydi: Eski HSYK düzenlemesinde sadece yüksek yargının belirlediği 5 kişilik bir heyet vardı, müsteşar ve Adalet Bakanıyla birlikte 7 oluyordu sayı bildiğiniz üzere. Sadece yüksek yargının dâhil olduğu bir HSYK yapısından 12 Eylül 2010 referandumuyla kürsü hâkimlerinin de dâhil olduğu bir yapıya geçildi. Yani, sayı 22’ye çıkarıldı Bakanı da sayarsak ve bunun -asıl olanları söylüyorum sadece- 7’si adli yargıdan, 3’ü idari yargıdan olmak üzere 10’u kürsü hâkimlerinden. Yani, yargı sistemi içerisinde görev yapan o tarih itibarıyla 12-13 bin hâkim savcının tamamının katılımı sağlanmış oldu. Dolayısıyla, sadece üst yargı kuruluşlarının, Yargıtay ve Danıştayın katılımıyla bir HSYK yapısı bu hâle getirilmiş oldu. Fakat, o dönemki tartışmalara da bakarsanız Adalet ve Kalkınma Partisi olarak bu işin esas doğrusunun da bu olmadığını defaatle gerek Adalet Bakanlığının oradaki bürokratları, Bakanı gerekse parti sözcüleri aslında millî iradenin de yani seçilmişlerin de bu işe, Meclis başta olmak üzere, dâhil olması gerektiğini defalarca ifade ettik. Tabii, bununla ilgili uygulamalar var, Amerika’daki, Almanya’daki, Avrupa’daki uygulamalar var. Amerika Birleşik Devletlerinde bildiğiniz üzere, jüriler üzerinden bir yargılama sistemi kurulmuş ve orada -hani, diyoruz ya- yargı millet adına bu yetkiyi kullanıyor. Ne münasebetle milletin adına veriyor bunu? Yani, milletle ilinti kurduracak bir mekanizmayı oluşturmak gerektiği kaygısıyla Amerika ve Avrupa bunu yapmış. Amerika’daki düzenlemeye dönüyorum, eyaletlerde jüriler doğrudan halk tarafından seçilerek oluşturuluyor. Bu oradaki halkla, milletle -bizim tabirimizle- bir ilinti kurduruyor ve halk tarafından seçilen jüri tarafından yargılama safahatı yürütülüyor.

Almanya’da ise -bakın, orada daha enteresan bir düzenleme var- eyaletlerde federal savcılar direkt Adalet Bakanına bağlı; direkt, her yönüyle. Dolayısıyla, orada da milletle yani halkla irtibat kurulacak bir mekanizma oluşturulmuş durumda. Önümüzde bulunan bu düzenlemede de doğrudan halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanlığı makamının da bu şekilde milletle irtibatı sağlanmış görünüyor.

BAŞKAN – Sayın Yeşildal, lütfen toparlayalım.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Çok kısa, bitireceğim Başkanım, arkadaşlara da daha fazla vakit kalsın diye.

Tabii, bu düzenlemede yürürlükteki yürütmeye ait olan yetkilerin dışında hiçbir yetki arkadaşlar, yeni oluşturulan sistemde Cumhurbaşkanlığına verilmemiştir ve şu anki sistemde de yürütmenin başı Cumhurbaşkanlığı makamıdır. 2002-2007 arası gerçekten, aslında bizim kaygı duyduğumuz hususların yaşandığı, cereyan ettiği bir dönemdi, hep beraber yaşadık. Yani, mevcut hâliyle bile bir Cumhurbaşkanı-hükümet uyumsuzluğunun nelere mal olabileceğini, bu ülkede ne tür tartışmalara sebebiyet vereceğini biz yaşadık; bizden önceki, 1999-2002 arasındaki hükümetin yetkilileri de yaşadı. Krizler patlak verdi, baş gösterdi vesaire.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Siz nasıl yaşadınız bunu? On dört yıldır tek başımıza iktidarsınız, nasıl yaşadınız?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Dolayısıyla, şunu anlatmaya çalışacağım...

Arkadaşlar, sizi saygıyla dinledik. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen sataşma yapmayalım.

Sayın Yeşildal, siz devam edin, toparlayın lütfen.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Arkadaşlar, sözlerimi de uzatmayacağım, kısaca hemen tamamlayacağım.

Şöyle arkadaşlar: Bir örnek vereyim. Merak ettiği için soruyordur İbrahim Bey, sataşmak açısından sormuyordur.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Evet.

Teşekkür ediyorum.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Mesela, 2002 krizinden hemen sonra bir ara seçimle seçilen ve Başbakan olan Sayın Tayyip Erdoğan, Bakanlar Kurulu listesini o dönemin Sayın Cumhurbaşkanına onaylatmak üzere gittiğinde çalışmak arzu ettiği birtakım bakanlarla çalışmasına müsaade edilmedi, bunu herkes biliyor.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Var, bunun cumhuriyet tarihinde çeşitli örnekleri var. Ne olmuş? Olabilir yani.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Onu anlatmaya çalışıyorum. Ben “Yok.” demiyorum, var tabii ki. Onun için de bunun çözülmesi gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN – Sayın Yeşildal, siz cevap vermeyin. Lütfen, toparlayın, devam edin.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Netice itibarıyla, değerli kardeşlerim, bu düzenlemeyle yasama ve yürütmenin tam manasıyla birbirinden ayrıştığını aslında hepimiz görüyoruz. Bu düzenleme inşallah yürürlüğe geçtiğinde -şunu net olarak ifade etme gereği hissediyorum arkadaşlar- Türk siyasi tarihinde devrim niteliğinde bir düzenleme olacak, her siyasi parti -kendimizi de katarak söylüyorum- farklı bir vizyonla halkımıza, milletimize yaklaşmak durumunda kalacak. Çünkü -Değerli Adalet Bakanımız ilk günkü sunumunda buna değinmişti, çok kısaca ben de ifade etmek istiyorum- halkın yüzde 50 artı

İ'inin oyunu almadan yürütmeye yani hükümete gelme şansı olmayacak. Geniş kitlelere, toplumun farklı kesimlerine hitap edecek politikalar geliştirmek zorunda kalacağız siyaset kurumu olarak. Bu, yüzde 25 ile 30 arasında bu bantta oyu olan Cumhuriyet Halk Partisi için de geçerli, yüzde 10 bandında gezen ve üzerine çıkma başarısını gösteren HDP için de geçerli, yüzde 15 ile 20 arası banda oturmuş olan Milliyetçi Hareket Partisi için de geçerli ve şu anda iktidarda olan AK PARTİ için de geçerli. Eğer bu toplumun her kesimine, bu toplumun bütün değerlerine saygı duyan, onları kucaklayan, toplumun her rengine hitap edecek bir siyasi politika üretmezseniz bu toplumdaki hükümet olma yetkisini almak mümkün olmayacak. Dolayısıyla, "Ben yüzde 15 de yüzde 20 de alsam nasılsa koalisyon olarak bir tarafından hükümete ortak olurum." umuduyla siyaseti kısır döngü bir hâle getirmeyeceğiz. Başarılı olanlar devam edecek, başarısız olanlar başarılı olacak aktörlere yerini devredecek, bu şekilde Türk siyasetini geliştirip önünü açmış olacağız diyorum.

Aslında, konuşulacak çok şey var.

Bir hususu da ifade etmem gerekiyor Sayın Başkanım, müsaade edin.

Tabii, burada beni en çok üzen, yaralayan birtakım söylemler oldu arkadaşlar. Eminim milletimizi de bu söylemler derinden yaralıyor. Milletimiz dikkatle takip ediyor. Hepimiz diyoruz ya "Millet iradesi. Millet ne söylerse başımız üstünde yeri var." Maalesef, bu kutsal çatı altında, millî iradenin tecelligâhı altında bu söyleme muhalif davranan, daha doğrusu öyle anlaşılan birtakım cümlelere muhatap oluyoruz. Hem de bunu partilerimizin –isim zikretmeyeceğim asla- yetkili isimleri söylüyor ve milletimiz de bundan son derece muzdarip.

Bir iki örnek vereceğim. "Bazı oylar sayılır, bazı oylar sayılmaz. Bu öyle bir şey değil." gibi bir cümle söylendi.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Hayır, "Tartılır." dedi.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – "Tartılır." dedi.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – "Sayılır." ya da "Tartılır." hiç fark etmez.

Biz bu ülkede millettten daha güçlü, daha hâkim bir yapıyı tanımadık, tanımıyoruz; onu açık ve net söylüyorum, tavrımız net bu konuda.

MURAT EMİR (Ankara) – Biz de tanımıyoruz ya.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – "Halk yanlış yapıyor. Halk yanlış yaptığında onu da söyleyeceğiz tabii." gibi söylemler halkımızı yaralıyor çünkü bu milletin kahir ekseriyeti yanlış yapmaz arkadaşlar, açık ve net.

BAŞKAN – Sayın Yeşildal, toparlayalım lütfen.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Bitiriyorum.

"Ahmet'i, Mehmet'i kandırarsınız, bizi kandıramazsınız." Böyle bir şey olabilir mi?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Niye, 2010'da kandırdınız yani Adem Bey?

MURAT EMİR (Ankara) – 2010 Anayasa değişikliğinde millet yanılmış mıydı yani?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Değerli kardeşlerim, bakın, ben millet adına buradan birkaç cümle söylüyorum. Eğer böyle değilse bunu da düzeltirsiniz, millet de bunu anlayışla karşılar.

MURAT EMİR (Ankara) – 3'üncü düzeltmemiz ya, öğrenin artık, "çoğulculuk" dedik, "çoğunlukçuluk" dedik, öğrenin diye anlatıyoruz. Kaç defa düzeltereğiz aynı kelimeyi?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Bizim, AK PARTİ olarak, cumhuriyetle de cumhuriyetin ortak değerleriyle de hiçbir dönem bir problemimiz, sorunumuz olmadı, bundan sonra da olmayacak.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Meclis Başkanı “Laiklik Anayasa’dan çıkarılmalıdır.” diyor mu, demiyor mu?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Arkadaşlar, cumhuriyetin ortak değerleri üzerinden yanlış yapılan yorumlara itirazımız vardır.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Tarifte sorun var, tarifte.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Ama cumhuriyetin değerleriyle asla bir sorunumuz yoktur.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sizin tarif ettiğiniz laiklikle bizimki uymuyor, dünyayla da uymuyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Cumhuriyet düşmanlığı yapıyorsunuz. Anayasa’yı tanımıyorsunuz.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bir dinleyin ya! Sekiz gündür dinliyor adam.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Arkadaşlar, bitiriyorum, iki dakikaya bitiriyorum, söz alır cevap verirsiniz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Arkadaşlar, nereden geldik yine laiklik tartışmasına?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Laiklik her şeyin temeli. Laiklik olmadan İŞİD’liler yetişiyor işte, sonra da gidip askeri yakıyorlar.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Arkadaşlar, ama Sayın Komisyon Başkanımız, burada bu meseleler konuşuldu, cevabını vermemiz gerekiyor.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Yüzde 66’ı yanlış mı yapmıştı o zaman?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Değerli kardeşlerim, ben Komisyona hitap ediyorum.

Bizim, rejimle ve cumhuriyetle bir meselemiz yoktur. Bu düzenleme de rejimle alakalı değildir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Rejim yok oluyor zaten.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Bu düzenleme, bu ülkenin yürütme organına ilişkin bir düzenlemedir.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sadece yürütme değil ama yasama, yargı, yürütme.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Bir sorunumuz varsa milletin iradesine saygı duymayan zihniyete dair bir sorunumuz vardır.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Yeşildal, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan...

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, Sayın Tanal’ın söz talebi var.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Bülent Tezcan’ın söz talebi var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, hatip bir sataşmada bulundu.

BAŞKAN – Sataşma yok arkadaşlar, fikrini açıkladı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl yok? Bakın, dedi ki...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, isminizden bahsederek herhangi bir sataşma yok, görüş açıkladı ve şu an sayın Bülent Tezcan’ın konuşma talebi var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bakın, şu ifadeyi kullandı, bir dinler misiniz?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Parti ismi söylemedim.

BAŞKAN – Ben sözü Sayın Tezcan’a veriyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, şu ifadeyi kullandı, dedi ki: “Bu düzenlemeye karşı olan, Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın Siirt konuşmasına karşı olan zihniyetle aynıdır.”

BAŞKAN – Sayın Tanal, ben Sayın Tezcan’a söz verdim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, o dönemde...

BAŞKAN – Sayın Tanal... Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – ...halkı kin ve düşmanlığa tahrikten dolayı cezalandırılmıştı.

BAŞKAN – Sayın Tanal, ben Sayın Tezcan’a söz verdim.

Buyurun Sayın Tezcan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, şimdi, öncelikle, biraz önce söylenenlerin hepsine uzun uzun cevap vermek mümkün ama tek tek o kadar uzun uzadıya anlatmaya gerek yok çünkü bizim, konuşan arkadaşlarımızın meramının ne olduğunu samimi olarak dinleyen herkes anlar. Sayın grup başkan vekilimizin ilk gün yaptığı konuşmada, oylarla ilgili karşılaştırma, bazı oyların değerli ya da değersizliği değil, önümüze, milletin önüne getirdiğiniz teklifin milletin geleceğiyle ilgili nasıl bir ağırlık sahibi olacağını, nasıl bir pozisyon yaratacağını, nasıl bir tehdit yaratacağını vurgulamak üzere söylenmiş bir ifadedir, yoksa oylar arasında bir farklılaştırma ifadesi değildir, bunu herkes biliyor.

Yine, diğer konuyla ilgili, arkadaşlarımızın... Siyasetçinin görevi, milleti ikna etmektir ve sonuçta milletin iradesi oluştuktan sonra da milletin iradesine saygı duymaktır. Biz siyaseti hep böyle yaptık. Cumhuriyet Halk Partisi geleneği, egemenliği saraydan alıp millete verme siyasetinin geleneğidir ve bu gelenekten de hiç vazgeçemedik. Bizim, milletten çekineceğimiz, kaçacağımız, korkacağımız bir şey yoktur. “Hâkimiyet millete aittir.” sözü, Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Cumhuriyet Halk Partisinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün sözüdür, cumhuriyetten önce söylenmiş sözdür hem de, Amasya Genelgesi’yle beraber söylediği sözdür. Şimdi, onun için, böyle çok geniş bir tarih gezintisine gerek yok, oradaki tutumumuzu tarih de biliyor, millet de biliyor.

Şimdi, birkaç arkadaşımız konuşmaya başlayınca, bir vesayet söylemi üzerinden dil geliştirilip bu süreç içerisinde Türkiye’nin bundan önceki hâkim vesayetten kurtulduğunu anlatarak bu Anayasa değişiklik teklifini bize kabul ettirmeye çalışıyor ya da millete kabul ettirmeye çalışıyor. Vesayet söyleminin temelini de darbeler üzerine kuruyorlar ve bu darbeleri de her nedense İttihat Terakkiyle başlatıyorlar, eskiden 1961’le başlatılması modaydı, sonra İttihat Terakki ya da Babıali Baskını’yla. Ben çok uzun bir tarih gezintisi yapmayacağım, Muhammet Bey konuşmasını yaparken “Ben 11’inci yüzyıldan, Nizâmülmülk’ten başlayacağım.” demiştim ama oraya kadar gitmeyeceğim.

Değerli arkadaşlar, eğer tarihimizde, darbeler geleneğinin köküne gitmek istiyorsak Cumhuriyet Dönemi’yle ya da İttihat Terakki dönemiyle bunu sınırlama şansımız yok; tam tersine, 17’nci yüzyıla gidin, I. Ahmet’le başlayan, II. Mustafa’yla biten dönemde 9 tane padişahın 5 tanesi darbeye devrilmiştir, tahttan indirilmiştir, 9 tane padişahın 5 tanesi, yüz yıl içerisinde. Aynı dönem içerisindeki sadrazam değişikliklerine bakarsanız, her yıla bir hükümet darbesi düşer. Sipahiler ve Yeniçerilerin saray ittifakıyla beraber askerinin siyaseti şekillendirme hastalığı, ne yazık ki bizim tarihimizde vardır bu tip odaklar ve unuttuğunuz, bilmediğiniz, görmediğiniz ya da görmek istemediğiniz bir şey var, vesayet ve darbelerden kopuşun başladığı dönem Cumhuriyet Dönemi’dir; tam tersine, cumhuriyet devrimi Türkiye’de egemenliğin saraydan ve saltanattan alınıp halka verilme sürecidir ve Türkiye’nin darbe geleneğinden kopuş sürecidir. Ondan sonra darbeler olmadı mı? Tabii ki oldu. Keşke olmasaydı.

O, yüz yıllık, yüzlerce yıllık kötü iktidar değişikliği ve darbe geleneğini genç cumhuriyetin birden silkip atabilmesi tabii ki mümkün değildi ama bugün Türkiye’de her şeye rağmen, demokrasiyi yok etmeye çalışan bütün vesayet girişimlerine rağmen hâlâ “demokrasi” diyebiliyor ve onun mücadelesi için birileri kaygı duyabiliyorsa cumhuriyet devriminin vesayetlerden ülkeyi koparmasının getirdiği süreçtir bu, bunun hakkını verelim, bu birikimi yok etmeyelim. İşte, onun içindir ki 1923’ten bu yana, cumhuriyetin ilanıyla egemenlik aksak, topal, mükemmelleştirmeye muhtaç ama her zaman daha demokratik, daha özgürlüklü bir hatta ve çizgide saraydan ya da güç, vesayet odaklarından alınıp halka verilmiştir. Yapmamız gereken şey, bu çizgiyi takip etmektir, bu çizgiyi bozmak değil. İtiraz ettiğimiz şey de budur. Onun için, yalan, yanlış ya da eksik tarih bilgisiyle yola çıkmayın. Gelin, altı yüz yıllık Osmanlı tarihini dönüp konuşalım, nerelerde hangi darbeler olmuş, vesayet nerede başlamış, kim son vermiş vesayete ve bundan sonrasına ilişkin yönümüzü buna göre tespit edelim.

Şimdi, geldiğimiz nokta tam da bu noktadır. İtiraz ettiğimiz şey tam da budur. Vesayeti kaldıran cumhuriyet çok edilmeye çalışılarak yeni bir vesayet sistemi yaratılmaya çalışılıyor. Bunu yaparken de referans olarak Osmanlı’nın en kötü örnekleri alınıyor. Osmanlı’nın klasik, güçlenen dönemi değil, darbeler içerisinde vesayet yerleştiği, Sipahilerin, Yeniçerileri, askerin sarayda hâkim olup sadrazamları devirip padişahları tahttan indirdiği dönemin örnekleri alınıp bu örneklerle dayanarak cumhuriyet kazanımları kötü, bunun yerine yeni bir saltanat hedefinin iyi olarak gösterilmeye çalışıldığı bir tabloyla karşı karşıyayız. Bizim itiraz ettiğimiz bu. Gelin, cumhuriyet devriminin birikimini hep beraber güçlendirelim. Bu teklif, yeni bir vesayet odağı yaratma teklifidir; bu teklif, egemenliği paylaştiran, egemenliğin millette olmasının güvencesi olan yasama, yürütme, yargı gibi devlet erklerini dağıtmanın demokrasinin en temel referansı olduğu gerçeğini göz ardı eden bir teklif; bu teklif, bütün güçleri tek bir kişinin eline veren bir teklif. Onun için, yeni bir vesayet odağıyla karşı karşıyayız. Eğer vesayete karşı çıkma referans noktanızsa, bu teklife “hayır” demek zorundasınız. Hiç kimse, ne tarihimizde ne de bugün yeni vesayet odakları yaratılmasını istemiyorsa, böyle bir tabloya “evet” diyemez. Uzun uzun anlatmayacağım, girişte anlattım, arkadaşlarımız anlattı, hatırlayın diye...

Arkadaşlar, bir güç odağı yaratıyoruz, o güç odağının tek meşruiyet kaynağı seçimden çıkmış olması. Bu kadar, başka hiçbir denetim yok. O seçim de illa yüzde 51’le olacak diye bir şart yok, yüzde 35, yüzde 40’la da olabilir. İkinci turda öyle bir şart yok, salt çoğunluk, “katılanların, geçerli oyların çoğunluğu” diyor ikinci turda. Yani hangi çağdaş demokrasilerde meşruiyetin tek kaynağı seçim olabilir?

Evet, meşruiyetin ilk kaynağı seçimdir, hiç tereddütsüz. Cumhuriyet de zaten onu söylemiştir, “Egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir.” derken Atatürk de onu söylemiştir. Bunun ilk kaynağı seçimdir, bunda hiç tereddüt yok, olmazsa olmaz kaynağı seçimdir, ama tek kaynağı seçim değildir. Bunun dışında başka kaynaklar var bunu dengeleyecek. Seçimle gelen iktidarın yozlaşmasını önleyecek, iktidar suistimalini önleyecek, seçimle gelen iktidarın göstermelik seçimlerle iktidar kalma yolunu açmasını tıkayacak, gerçek seçimlerin, demokratik seçimlerin güvence altına alınacağı ve seçimle iktidarı değiştirmenin güvence altına alınacağı rejimlerde, egemenliğin millette olmasının gerçek meşruiyet kaynağı vardır. İktidarın değişebilme imkânını ortadan kaldırdığımız anda, seçimle gelen iktidarların bile meşruiyeti tartışılır. Böyle bir sığ meşruiyet anlayışı olmaz. Onun için bu teklif rahatsız ediyor bizi, yoksa sistem basit bir hükümet sistemi değişikliği olsa niye rahatsız etsin? Biz de düşüncemizi söyleriz, siz de söylersiniz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, burada, bazı arkadaşlarımız bu değişikliklerle ilgili konuşurken, özellikle Sayın Parsak cevap verirken arkadaşlarımıza, seyirci kalmaktan bahsetti. Yani bize hitaben dedi ki: “Siz de seyirci kalmayın, siz de katılın sürece ve o süreç içerisinde düşüncelerinizi söyleyin.”



Sayın Parsak değerli bir arkadaşımızdır. Biz, beraber, üç arkadaş çalışmada yaptık Abdülhamit Bey’le beraber, düzeyli de bir çalışma yaptık, anlaştığımız, anlamadığımız yerler oldu, ama kendisi de çok iyi bilir ki bu temel meselelerde, biz, o masada da hiçbir zaman uzlaşma sağlayamadık.

Teşbihte hata olmaz, deveye sormuşlar: “Yokuşu mu seversin, inişi mi seversin?” demiş ki: “Düzün suyu mu çıktı?”

Yani bize bir şey getiriliyor; ya yokuşa çıkacaksın ya da inişe geçeceksin. Ya, bunun düzü yok mu, düzün suyu mu çıktı?

Bu teklif sağı solu düzeltilebilecek bir teklif değil. İçinden bir tane maddesini alıp da “Bu madde iyidir, bu maddeyle bu sistem değişir.” denilebilecek bir teklif değildir. Ha, tek başına bir tane madde getirseniz, “Temel böyle bir problemimiz var, bunu çözelim.” olabilir, ama bu öyle değil ki. 21 madde Türkiye’de bir temel değişiklik yapıyor, yapıyı değiştiriyor, itiraz ettiğimiz şey bu.

Şimdi, 18 yaşındaki gençlerimize seçilme hakkı verilmesi. Buna kimsenin itirazı olmaz, niye itirazı olsun? Biz biliyoruz, ne yazık ki 60 yaşında olup da işarete bakarak “kaldır”, “indir” diye parmak milletvekilliği yapan arkadaşlarımız da var. Parlamentoyu tenzih ediyorum, olmuştur, olacaktır, yanlıştır, olmamalıdır, ama boş kâğıda imza atıp, teklifleri boş kâğıdı imzalayarak, 21 maddelik Anayasa teklifinin daha son hâli görüşülmeden, Başbakan “Son hâlini arkadaşlarımız görüşüyor, Milliyetçi Hareket Partisine gönderdik, onlar inceleyip son şeklini bildirecekler.” dediği zaman bir taraftan da imza atılan teklife, ben milletvekillerinin nereye imza attığını merak ediyorum. Teklifin daha kesinleşmediğinin resmen açıklandığı bir yerde o teklife imza atan milletvekilleri var ise, biz kalkıp da “18 yaşındakiler bu işi yapar, yapamaz.” tartışmasını bırakalım. Boş kâğıda imza atanlar önce o imzanın ve milletin verdiği yetkinin hesabını versinler.

Bu çerçevede, bu mesele bunun içerisine sıkıştırılıp, bu paketin ambalajı ve jelatini olarak sunulacak bir mesele değildir. Bu iş sunulurken “Gençlerin Anayasası” diye anlatıldı. Neresi gençlerin anayasası? Bugün her 5 gençten birisi işsiz, üniversite mezunu her 4 gençten birisi işsiz. Bugün gençler demokratik haklarını istedikleri zaman, “teröristin” ya da “Cumhurbaşkanına hakaret ettin.” ya da “Hükümete hakaret ettin.” diye soruşturmalarla karşı karşıya. Türkiye’de gençlerin büyük çoğunluğu cezaevlerinde. Türkiye’de gençler “Yaşam tarzıma müdahale etmeyin.” dediği zaman, Gezi direnişinde çıkıp, cesaretle, bu ülkede demokrasiye, yaşam tarzına, özgürce yaşama hakkına sahip çıktığı zaman, onlara “darbecisin” diyen bir hâkim anlayış, bunu 15 Temmuz sonrasının ortak paradigması diye sunmaya çalışıyor topluma. Yani siz gençlerin bu anlamda önünü açacak, gençlerin kendilerini özgürce tarif edeceği bütün kanalları tıkayacaksınız, ama siyasi parti liderlerinin iki dudağının arasında “Seçilme hakkını verdim.” deyip, aday gösterme haklarını oraya entegre ettiğiniz, ipotek ettiğiniz gençlere bu maddeyle diyeceksiniz ki: “21 maddelik Anayasa gençlerin Anayasası.” Yok öyle yağma.

Değerli arkadaşlar, gençlere seçilme hakkını verdiğimiz zaman şu hesabı da vermek zorundayız; hangi Parlamente’ya geleceklerini anlatmak zorundayız. Dinlesin bizi gençlerimiz. Bu paket “Gençlere seçilme hakkı veriyorum.” bahanesi altında, gençlerin seçileceği Parlamente’nun bütün yetkilerini elinden alan bir pakettir.

Parlamente’nun, demokrasi tarihinde, halkların seçilmiş meclislerinin, milletlerin seçilmiş meclislerinin temsilcilerinin tekel hakkı olan yasama yapma hakkına bir kişiyi ortak eden, Cumhurbaşkanını ortak eden, yasama tekelini ortadan kaldıran bir tekliftir bu. Yasama organına bir iradeyi ortak eden bir teklif. Türkiye Büyük Millet Meclisini fesih tehdidi altında çalışamaz ve karar veremez hâle getirecek, sakatlayacak bir tekliftir bu teklif. Cumhurbaşkanına karamame çıkarma yetkisi vererek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin veto edilen kanunlarının 301’le yeniden geçirilmesi şartını koyarak, o Meclisi işlemez duruma getirecek bir Meclistir gençleri davet ettiğinizi söylediğiniz

Meclis. O Meclis, hiçbir bakanın atanmasıyla ilgili zerre kadar onay yetkisi olmayan, bakanları, yürütmeyi, Hükümeti hiçbir denetleme yetkisi olmayan bir Meclistir. Yani belediye meclislerinden dahi daha yetkisiz bir Türkiye Büyük Millet Meclisi yaratılmaktadır, il genel meclislerinden daha yetkisiz bir Türkiye Büyük Millet Meclisi yaratılmaktadır ve şimdi de deniliyor ki: “Gençlere biz siyasetin yolunu açtık.” Yok böyle bir şey. Bu doğru bir ifade değildir. Yapılması gereken şey, Türkiye Büyük Millet Meclisini tabuta sokan ve üzerine son çiviye çakan bu değişiklik değil, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerini güçlendirecek, parlamenter demokrasiyi güçlendirecek bir çözümü aramaktır. Bunun yolları var. Problemi tespit ettikten sonra problemi derinleştirerek çözezsünüz.

Bugün yapılan iş, problemi tespit edip, “Zaten 1982 Anayasası’nda Cumhurbaşkanının yetkileri fazlaydı.” deyip, ondan sonra “Daha fazlasını verelim.” demektir. Böyle bir çözüm olmaz. Eğer fazlaysa yetkileri, yapılacak bir tane iş var; yetkilerini kısarsınız, Parlamentonun yetkilerini artırırsınız.

BAŞKAN – Sayın Tezcan, toparlar mısınız.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bitiriyorum.

O yüzden, bu teklif Türkiye’de yeni bir vesayet yaratma anlayışının en önemli temsilciliğini ifade ediyor.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Halkın vesayeti.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Halkın vesayeti olmaz, halkın üzerinde vesayet kurmanın sistemidir bu.

O yüzden, Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu vesayetçi anlayışa karşı direnmek ve bu Komisyondan başlamak üzere bu teklifi reddetmekle yükümlüdür, bu tarihi bir görevdir.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Sayın Tezcan, teşekkür ederim.

Sayın Muharrem Erkek’in çok kısa bir söz talebi var.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Komisyon üyesiyim ben, madde üzerinde söz talebim var.

BAŞKAN - Sayın Erkek, şöyle...(Gürültüler)

Arkadaşlar, bir saniye...

Sayın Erkek, normalde sıralamayla gidiyoruz. Siz bana “Sayın Tezcan’dan sonra çok kısa bir söz istiyorum.” dediniz, ben de bu çerçevede Komisyon üyesi olarak...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ben bekleyebilirim.

BAŞKAN – Hayır ama normalde sıralamayla gidiyoruz çünkü sizin de verdiğiniz liste var, diğer partiden arkadaşların verdiği listeler var, bizim partiden arkadaşların listeleri var. Biz, dengeli bir şekilde ve mümkün olduğunca bir fazla milletvekili arkadaşımızı konuşturmak amacıyla hareket ederek gidiyoruz ama sizin kısa bir söz talebiniz vardı, bu çerçevede ben size kısa bir söz vereceğim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Peki.

BAŞKAN - Sayın Erkek, buyurun ama lütfen kısa olsun.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kısa, kısa.

Sayın Başkan, madde üzerine görüşmelerde iktidar partisi milletvekilleri bazı vurgular yaptılar, özellikle 367 krizinden bahsettiler. 367 krizi Cumhurbaşkanını halkın seçmesiyle artık aşıldı. Referanduma gidildi 2007’de, Cumhurbaşkanını halkın seçmesi öngörüldü, karar verildi, bu

kriz aşıldı. Yani, artık Cumhurbaşkanını halk seçiyor, burada bir sıkıntı yok. Bugün Avrupa’da da Cumhurbaşkanını halkın seçtiği parlamenter sistemler var. Yani, Cumhurbaşkanını halkın seçiyor olması tek başına bir sistem değişikliğini zorunlu kılmaz. “Cumhurbaşkanını artık halk seçiyor, biz sistemi değiştirmek zorundayız.” Bugün Avusturya’da, İrlanda’da, İzlanda’da, Bulgaristan’da, Slovenya’da, Avrupa’nın monarşi olmayan ülkelerinde cumhurbaşkanını halkın seçtiği sistemler var ama buradaki cumhurbaşkanları parlamenter sistemin ruhuna uygun hareket edip temsil noktasında kalabiliyorlar, bu başka bir şey. Yani, bu 367 krizi...

Sayın Elitaş da 27 Nisan muhtırasına değinmişti. 27 Nisan muhtırasını kim verdi? Genelkurmay Başkanı Sayın İlker Başbuğ’u hiçbir suç işlemediği hâlde cezaevine attınız, bir terör örgütü lideri yaptınız Genelkurmay Başkanını ama 27 Nisan muhtırasını veren Yaşar Büyükanıt’ı niçin yargılamadınız? Burada 27 Nisanı vurguluyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – AKP’yi iktidar yaptı.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mercedes verdiler.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, dendi ki “Kuvvetli icra, hızlı icra ve yürütme tek başlı olmalı.” Peki, bu tartışılabilir. Peki, AKP’nin seçim bildirgesinde özellikle vurgulanan kontrol-denge-fren mekanizmaları nerede? Tamam, hızlı icra, kuvvetli icra olsun, peki denge, kontrol mekanizmaları nerede? Biz bunu soruyoruz.

Sağ siyasetten örnekler verildi. Evet, sağ siyaset daha çok güç isteyebilir. Biz daha çok demokrasi ve özgürlük istiyoruz. Özal’dan, Demirel’den örnekler verildi. Peki, Sayın Erdoğan ne demişti? Sayın Erdoğan “Başkanlık, bir Amerikan özentsidir; başkanlık, emperyalizmin bir oyunudur.” demişti, bunu da tutanaklara geçirelim.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Öyle bir beyanı yok.

BAŞKAN – Sayın Erkek, lütfen toparlar mısınız.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Toparlıyorum.

Bakın, biz, Atatürk milliyetçisiyiz. Ne demek bu? Bağımsızlık, özgürlük değil mi? Emperyalizmin oyunuydu, üst aklın oyunuydu... Kendilerini milliyetçi, maneviyatçı kabul edenler, yüz kırk yıllık, yüz elli yıllık bu kadar büyük bir mirası, siyasi, tarihî tecrübeyi nasıl reddediyorlar? Ülkeler, mesela, Amerika Birleşik Devletleri kendi sistemiyle övünür, kurucu babaların kurduğu anayasayla. İngiltere parlamenter sistemiyle övünür, o geleneğiyle, 13’üncü yüzyıldan itibaren gelen... Bizim de bir anayasacılık, siyasi tarih geleneğimiz var ama kendilerini milliyetçi, maneviyatçı kabul edenler bunu bir çırpıda reddediyor. Bu kadar büyük ve tarihî bir mirası...

Bitiriyorum. Bizim derdimiz şu: Bir sistemin demokratik kabul edilebilmesi için asgari iki temel ölçü vardır; biri adil, eşit ve özgür seçimler, diğeri de kuvvetler ayrılığı. İşte bu paket, kuvvetler ayrılığını yok ediyor.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Tam da kuvvetler ayrılığını getiriyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hayır, yok ediyor çünkü bir kişiyi güçlendiriyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Erkek, siz devam edin ve toparlayın lütfen.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, bir kişiyi güçlendiriyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Öyle bir şey yok ya.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Evet millet, milletin iradesi, egemenliği bizim için çok çok kutsal. Biz burada milletin egemenliğini savunuyoruz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Biz de onu savunuyoruz ya.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Milletin egemenliğini siz bir kişiye devrediyorsunuz.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Milletin egemenliği Türkiye Büyük Millet Meclisidir, onu ortadan kaldırıyor sunuz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 7 Haziran 2015’te millet hiçbir partiye tek başına hükümet kurma yetkisi vermedi. Ne dedi? “Uzlaşın, koalisyon kurun.” dedi. O zaman siz ne dediniz? “Millet kaos seçti.” dediniz. O zaman millî irade üstün değil miydi? Yetki sizdeydi.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

Sayın Erkek, siz lütfen toparlayın.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Onun için, millî iradeyi istismar etmeyelim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Erkek, çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, 3’üncü madde üzerinde bir önerge vardır...

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, söz talebim var.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Söz talebi var efendim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söz talebi var Sayın Başkan.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ya sen ne yapıyorsun?

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Komisyon üyesi söz istiyor, söz.

BAŞKAN – Önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 3’üncü maddesi üzerindeki görüşmeler neticesinde konu açıklığa kavuşmuş olduğundan maddenin oylamasına geçilmesini arz ve teklif ederiz.

Haydar Ali Yıldız

Murat Alparslan

Yusuf Başer

İstanbul

Ankara

Yozgat

Abdurrahman Öz

Aydın

Gerekçe:

Teklifin 3’üncü maddesi üzerinde yapılan müzakereler belli bir olgunluğa ulaştığı için madde görüşmelerinin tamamlanması ve maddenin oylamasına geçilmesi uygun olacaktır.

(Gürültüler, CHP sıralarından masalara vurmalar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Madde üzerindeki görüşmeler böylelikle tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

4’üncü maddeye geçiyorum.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 2709 sayılı Kanunun 77 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“C. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanının seçim dönemi

MADDE 77- Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri beş yılda bir aynı günde yapılır.

Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde birinci oylamada gerekli çoğunluğun sağlanamaması halinde 101 inci maddedeki usule göre ikinci oylama yapılır.”

BAŞKAN – 4'üncü maddeyi okuttum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Söz istiyor, söz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Yok böyle bir şey ya!

LEVENT GÖK (Ankara) – Söz talebi var Sayın Başkan.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ne yapıyorsunuz siz?

BAŞKAN – 4'üncü madde üzerindeki görüşmeleri başlatıyorum.

4'üncü madde üzerinde...

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, daha önce gelen listeye göre 4'üncü madde üzerinde ilk konuşmacı Denizli Milletvekili Cahit Özkan.

Sayın Özkan...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Eşkiyalık bu, diktatörlük bu.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hepiniz bunun hesabını vereceksiniz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Hadi oradan!

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Hadi be!

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen başlayın, lütfen devam edin.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; müsaade olursa beşinci gününde görüşmelere başlandığı, birinci haftanın ikmal edildiği günde müsaade olursa sözlerime başlamak istiyorum.

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Sayın Özkan, sözlerinize devam edin.

(Gürültüler, CHP sıralarından masalara vurmalar)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Herhâlde demokrasi dediğimiz şey böyle bir şey olmamalı, olamaz.

BAŞKAN – Devam edin, devam edin.

Arkadaşlar, müzakereler başladı.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Biz de seçilmiş milletvekili olarak bugüne kadar Komisyon üyesi olsun olmasın nasıl diğer milletvekillerine konuşma hakkı verilmişse, biz de söz hakkımızın dinlenmesi ve bir milletvekili olarak Cumhurbaşkanlığı modeliyle ilgili...

(CHP sıralarından gürültüler, AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Arkadaşlar, madde üzerinde görüşmeler devam ediyor. Şu an sayın hatibin konuşmasına engel oluyorsunuz.

Sayın Özkan, devam edin.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – ...Türkiye'nin istikrarı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin çok daha güçlü bir şekilde yarınlara yol alması için söz hakkımı kullanmak istiyorum, müsaadeniz olursa sözlerime başlamak istiyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Özkan, devam edin.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bilindiği üzere tarihimizin, Türk tarihinin yaklaşık yüz elli yıldan beri devam edegelen anayasacılık çalışmalarında çok önemli günlerden geçiyoruz. (Gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Anayasa ihtiyacımız milletimizin talebi çerçevesinde nettir. Öncelikle Anayasa'yla ilgili genel çerçeve bir değerlendirme yapmak istiyorum. Bilindiği üzere, dünyada genelgeçer, evrensel bir anayasal düzenleme söz konusu değildir. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

Sayın Özkan, lütfen devam edin.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Evrensel anlamda falan ülkenin anayasası muhteşem ve idealdir, filan ülkenin anayasası evrensel anlamda güzel bir demokrasi işleyişi, insan hakları güvencesi, hak ve özgürlüklerin teminatı olacaktır gibi evrensel bir yargıya gidemeyiz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Cahit Özkan'dan sonra Sayın Selina Doğan konuşacak.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Yine, gelişmiş demokrasilere baktığımız zaman, demokrasisi yerleşmiş, insan hak ve özgürlüklerinin teminat altına alındığı demokrasilere baktığımız zaman, bu ülkelerin anayasalarının aslında taban tabana zıt hükümler içerdiği, farklı yönetim modelleriyle yönetildiği açıktır.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, kulak tıkamayın, dinleyin.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Türkiye hesap soracak sizden, bütün halkımız sizden hesap soracak.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Anayasa suçu işliyorsunuz.

(Karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Amerika Birleşik Devletlerinin, Almanya'nın, Fransa'nın ve diğer gelişmiş demokrasilerin anayasalarına baktığımız zaman bu anayasaların, özü itibarıyla bir elin parmakları gibi değil, âdeta bir el parmağı ile ayak parmağı gibi, insan eli ile at turnağı gibi farklı modeller ve yönetim anlayışları getirdiği bir vakıadır.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, Komisyon üyesi arkadaşımız konuşacak.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Yazıklar olsun! Böyle toplanma olmaz, böyle anayasa olmaz, böyle demokrasi olmaz.

(Karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Onun için bir ülkenin anayasasına itimat etmek, aynen Türkçeye tercüme etmek suretiyle bir anayasal düzenleme yapmak artık tarihin gerisinde kalmıştır. Artık, milli ve yerli, medeniyet değerlerimizden şekillenen, oradan güç alan ve medeniyetimizin ve bütün insanımızın “Evet, bu benim anayasamdır.” diyeceği sivil, demokratik bir anayasayı hayata geçirmek zorundayız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Burada milleti susturuyorsunuz kardeş, biz burada konuşamıyorsak millet nasıl söyleyecek!

ATİLA SERTEL (İzmir) – Türkiye sizden hesap soracak, göreceksiniz.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Bu bağlamda, bakınız, bir haftadan beri her konuşmacı sürekli Montesquieu’ya, Moliere’ye, Kant’a, Jean-Jacques Rousseau’ya atfen yeni anayasaya yön vermeye çalışmaktadır. Oysaki bizim anayasa ihtiyacımız medeniyetimizin şekillendirdiği bir anayasa olacaktır ve olmalıdır. (Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Komisyon üyesi arkadaşımız konuşacak.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Bakınız, Kültiğin Kitabesi yaklaşık bin beş yüz yıl evvel ne diyor, diyor ki: “Üstte mavi gök, altta yağız yer yarılmadıkça Türk milletinin ilini, töresini kimse bozamayacaktır.”

(Karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Demek oluyor ki bizim Anayasamız aziz milletimizin tarihî köklerinden şekillenen, medeniyet değerlerimizle şekillenen bir anayasa olacağı konusunda kimse...

(CHP milletvekillerinden “Kahrolsun faşist diktatörlük!” sesleri, gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Sizin şantajla, montajla genel başkanınızı indirdikten sonra yeniden aynı yolla bu ülkenin geleceğine yön veremeyeceğinizi yeniden buradan haykırıyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Bakınız, Montesquieu konuşulurken herkes dinliyor ancak burada, bu milletin medeniyet değerleriyle şekillenen ecdadımızın, ahir zaman Peygamberi Efendimiz (AS)’ın Veda Hutbesi’nden burada bahsederken kimse dinlemiyor. (Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Burada kaba kuvvetle anayasa yapıyorsunuz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Ne diyor ahir zaman Peygamberi, batıya da dünyaya da ışık tutan Peygamber: “Kimse dostunun suçundan sorumlu değildir.” Bu, suçta ve cezada kanunilik ilkesi Magna Carta’dan yaklaşık beş yüz yıl evvel dünya insanlığına bırakılmış en büyük değerdir. “Herkes komşusunu kendisi gibi görecektir, ona zarar vermeyecek ve ona karşı suç işlemeyecektir.” derken kul hakkını, komşuluk hukukunu, vatandaşlık hukukunu Efendimiz ifade etmiştir.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Zorbalıkla anayasa yapıyorsunuz. Burada milleti susturuyorsunuz kardeşim.

(Karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Yine, bu yazı yani Medine Sözleşmesi haksızlık yapan ve suç işleyen korumaz. “Haksızlık yapan ve suç işleyen dışında Medine’de oturan da Medine dışına çıkan da güvendedir.” derken vatandaşlık hukukunun önemine dikkat çekmiştir. (Gürültüler)

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Konuşturuyorsunuz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... Sevgili arkadaşlar...

Sayın Özkan, bir saniye...

Şimdi, Selina Doğan’a söz vereceğim, Cahit Özkan Bey’den sonra Selina Doğan Hanım’a söz vereceğim. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Cahit Bey, bir saniye...

(Karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, arkadaşlar, bir dakika. Arkadaşlar, bir oturun; arkadaşlar, bir saniye, bir müsaade edin. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, ben şunu biliyorum: Her maddeden sonra siz bu itirazı yapacaksınız, her maddeden sonra ben de elimde sizin verdiğiniz listeye göre konuşmacıları konuşturmaya devam edeceğim.

Görüşmeler devam ediyor. Sayın Özkan sözünü bitirdikten sonra Sayın Selina Doğan devam edecek.

Sayın Özkan, devam edin lütfen.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Müsaade ederseniz çok da fazla uzatmayacağım.

(Karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, fiilî durum uygulamamızın devam etmesine engel olmayacak, lütfen. Komisyon çalışmasına devam ediyor. Sayın Özkan’dan sonra Selina Doğan Hanım devam edecek.

Sayın Özkan, devam et. (Gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Müsaade olursa, çok da fazla uzatmadan anayasa paketinde özellikle maddeyle ilgili değerlendirmelerde bulunmak istiyorum. (Gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Kıymetli milletvekilleri, Sayın Komisyon, Kıymetli Başkan; müsaadeniz olursa Anayasa’yla ilgili genel bir değerlendirme yaptıktan sonra anayasa paketiyle ilgili açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkan, hiç anlaşılmayan ama kayda giren konuşmanızı lütfen toparlayın. Sayın Selina Doğan’a söz vereceğim.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Müsaadeniz olursa Sayın Başkanım, zannediyorum milletvekili olarak biz de ifadelerimizin kayda geçmesini istiyoruz.

Kısaca şunu ifade etmek istiyorum. Müsaadeniz olursa başka milletvekilleri konuşurken sessizlik istenir, biz konuşurken kavga çıkıyor, bunu da Meclisin ve Parlatentonun, Komisyonun mehabetine uygun olmadığını düşünüyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bilindiği üzere dünyada evrensel, iyi diyebileceğimiz anayasa mevcut değildir. Anayasa dediğimiz zaman her ülkenin kendi medeniyet değerleriyle şekillenen, milletin tarihsel geçmişi, çelişki ve çatışma süreçleri, medeniyet tasavvurları çerçevesinde her millet için ayrı ayrı, vatandaşların “Evet, bu benim anayasamdır.” diyeceği bir anayasayı... (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Özkan, toparlayalım lütfen.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Başlamadım Başkanım, nasıl toparlayayım?

BAŞKAN – Sayın Özkan, toparlayalım, toparlayalım, toparlayalım lütfen. (Gürültüler)

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Her milletin anayasası kendi medeniyet değerleri, tarihsel çatışma süreçleriyle şekillenir.

BAŞKAN – Sayın Özkan, ben sizin konuşmayı çok sevdiğinizi biliyorum ama lütfen toparlayın.



CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Başlamadım Sayın Başkanım. Bakın, bana beş dakika verin yeter ama mümkün olduğu kadar...

BAŞKAN – Beş dakikada bitirin lütfen.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Çok fazla konuşmayacağım.

Bakınız, her milletin anayasası kendi tarihsel geçmişi... (Gürültüler)

MUSTAFA AKAYDIN (Antalya) – Tiyatro, tiyatro, tiyatro izliyoruz!

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – O tiyatroyu bir haftadır izliyoruz, müsaade ederseniz biraz da bizi izleyin. (Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sen önce FETÖ'nün hesabını ver.

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen devam et.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Medeniyetimizin değerleri çerçevesinde şekillenen yerli, millî, insan hak ve özgürlüklerini, demokrasiyi, refahı, kalkınmayı sağlayacak istikrarlı bir şekilde gelecek kuşaklara bu ülkeyi bırakabileceğimiz güçlü Türkiye'nin anayasasını hayata geçireceğiz.

Müsaade ederseniz ben... Bakınız, ben saatlerce dinledim. Ben beş dakika içerisinde sözlerimi tamamlayacağım. (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen gündem dışına çıkmayın.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Anlatmayacaktım ancak sadece şunu ifade etsem dahi yeterli: Bu ülkede bu cumhuriyeti kolay kurmadık. Gazi Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarının, aziz milletimizin desteğiyle kurmuş olduğu bu cumhuriyet kolay kurulmadı. (Gürültüler)

MUSTAFA AKAYDIN (Antalya) – Ağzına yakışmıyor.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Bakınız, bu ülkede muhalifler cumhuriyet kurulurken Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ağzınıza yakışmıyor.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Herhâlde bunu dinlersiniz. Ben bunu, taraftar, bakınız, bu ülkenin değeri, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun eserinden alıntı yaparak anlatıyorum. Yakup Kadri Karaosmanoğlu anılarında diyor ki: “Cumhuriyet kurulurken cumhuriyet karşıtları -bakınız ne diyor-Rauf Orbay'ın başını çektiği belli çevreler 'Hâkimiyetimilliyenin yegâne tecelligâhı Büyük Millet Meclisidir. Millet, mükedderatını kendisinden başka bir kimseye tevdi etmeyi nefesine zillet addeder.’ diyerek cumhuriyetin kuruluşunu engellemeye gayret etmiştir.” Yine, Tanin gazetesi yazarlarından Hüseyin Cahit Yalçın demiştir ki: “Kabine kurup düşürmek hakkı padişahlara bile verilmemişken şimdi o hak reiscumhura mı veriliyor?” diyerek cumhuriyetin kuruluşuna, zannediyorum hatırıma gelir, belirli şekillerde bugün engel olunmaya çalışıldığı gibi cumhuriyete karşı çıkışın ifadesi olarak ifade etmişlerdir. (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen toparlayalım.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Bakınız, demek oluyor ki cumhuriyet karşıtlığı ne zaman bu ülkenin kendi tekamülü çerçevesinde cumhuriyeti güçlendirme gayretleri olmuşsa, cumhuriyet kurulurken nasıl yapılmışsa bugün de yapılıyor. Ben onun için size bir diktatörlük rejiminden örnek vermek istiyorum. Buna Fransa, Montesquieu, Moliere, Voltaire diyenler bir baksınlar. Aquinolu Thomas Orta Çağ felsefesini kurarken... (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen toparlayalım.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – ...nasıl önemsiyorsa ben Fransız Anayasası'ndan bahsediyorum. Bakınız 64'üncü madde ne diyor: 64'üncü maddede Fransa, bakınız, diktatörlükse bu, yargıya tahakküm oluşturmaksa bu, diyor ki ilk cümle... Bir yargıyla ilgili ne başlar? Cumhurbaşkanı, yargı bağımsızlığının...

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen, toparlayalım.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – “Fransa Anayasası” diyor, daha sonra gidip örnek verirken demokrasi örnekleri oradaki diktatöryal...(Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – O cumhuriyetlerde, o anayasalarda yargıçlar bağımsız kardeşim, yargıçlar bağımsız.

BAŞKAN – Sayın Özkan, lütfen toparlayalım. Sayın Özkan, lütfen toparlayalım.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) – Dinlemeyeceğinizi biliyorum ancak... Demokrasi, insan hak ve özgürlükleri sizlere rağmen hayat bulacaktır diyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkan, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, 4'üncü madde üzerinde söz sırası Sayın Selina Doğan'da ancak Grup Başkan Vekili Sayın Levent Gök'ün söz talebi var.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Murat Bey'in var, Murat Bey'in.

BAŞKAN - Ben önce Sayın Levent Gök'e söz vereceğim, daha sonra Sayın Sancar'ın söz talebi var ona vereceğim, sonra Selina Doğan Hanıma vereceğim, Sayın Doğan'a. (Gürültüler)

Değerli arkadaşlar, bak, 8'inci gündeyiz, biz bu müzakereleri öyle veya böyle hep beraber yürüteceğiz ama konuşmalarda konuşan milletvekilli sayısına ve en çok konuşan milletvekili sayısına baktığımızda zaten kimin çok konuştuğu belli.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bizim daha çok konuşacak arkadaşımız var.

BAŞKAN - Yani bir yerde kısıtlama yapmıyoruz, rahatsız da değiliz. Ama benim bir kaygım var, amacım var; sadece daha fazla milletvekili arkadaşımın görüşlerinin kayda geçmesini istiyorum, lütfen.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 130 kişiye söz vermediniz.

BAŞKAN - Şimdi, ben, Grup Başkan Vekili olması hasebiyle Sayın Gök'e süre veriyorum. Sayın Gök'e konuşmayı verdikten sonra Sayın Sancar, sonra Sayın Selina Doğan konuşacak.

Buyurun.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, AK PARTİ konuşunca gürültü oluyor, CHP'ye saygı gösteriyoruz, bu doğru bir şey değil.

BAŞKAN – Sayın Başkanım, Sayın Gök'e söz verdik. Başlayalım artık.

Değerli arkadaşlar, Sayın Gök'e söz verdim, lütfen Sayın Gök'ü dinleyelim.

Sayın Gök, buyurun.

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada tiyatro oynamıyoruz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Oynuyorsunuz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Burada cumhuriyetimizin önemli bir aşamasında iktidar partisinin dayattığı Anayasa teklifine ilişkin bazı maddelerin görüşülmesi konusunda kamuoyunun aydınlatılması, milletvekillerinin daha fazla görüş sahibi olması bakımından muhalefetin söz hakkı engelleniyor.

Sayın Başkan, bakın, Komisyonumuzun...

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Kim engelliyor?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Engellenmiyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir dakika susun artık ya, sabahtan beri dinliyoruz sizi, sabahtan beri dinliyoruz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Görüşmelerin belli bir usulde geçmesi esastır.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Ne dayatması ya, ne engeli?

LEVENT GÖK (Ankara) - Otur yerine Yusuf ya, otur bakalım bir!

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bu, provokatör mü? Tek yaptıkları provokasyon.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Bütün Komisyon sizi dinliyor işte.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sizi on dört yıldır dinliyoruz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Gök'ü dinleyelim. Değerli arkadaşlar, bu müzakereler devam edecek.

Sayın Gök, lütfen devam edin. (Gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – Değerli arkadaşlarım, burada gerçekten, bakın, bu toplantıların sıkûnetle geçmesini sağlamakla görevlisiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Burada Komisyon üyelerimiz var, Komisyon üyelerimizden daha konuşanlar olmadan hemen bir yeterlilik önergesiyle bu konuda günlerden beri, aylardan beri çalışan arkadaşlarımızın söz hakkını kısıtlıyorsunuz. Yani, bu tablo içerisinde Komisyon üyelerine söz vermeden siz niçin bir yeterlilik önergesini oylatıyorsunuz kargaşa içerisinde? Buna hakkınız var mı? Komisyon üyelerimiz doğaldır ki, her Komisyon üyesi, o konuyla ilgili günlerden beri, aylardan beri çalışıyorlar, belli donanımlarını, belli hazırlıklarını Komisyonla paylaşacaklar; bundan daha doğal ne olabilir? Ayrıca, diğer Komisyon üyeleri de konuşabilirler makul bir sürede, bunu da kabul ediyoruz ama Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımıza söz verildikten sonra Komisyon üyesi arkadaşlarımıza söz hakkı tanımadan böyle bir karga tulumba içerisinde önerge verin, hadi bunu geçirelim anlayışı bir kere sakat bir anlayıştır.

Yani “millî irade” diyorsunuz, ee, bu arkadaşlarımız neyin temsilcisi? Arkalarında her birinin yüz binlerce, milyonlarca oyu var. Biz burada neyi temsil ediyoruz? Millî iradeyi temsil etmiyor muyuz? “Millî irade” diyorsunuz, işinize geldiği zaman millî irade, peki, buradaki arkadaşlar neyin temsilcisi? Böyle bir tablo olabilir mi? Bir kargaşa içerisinde... Biz daha önce bu filmi gördük değerli arkadaşlar, daha önce yaptılar. İktidar partisi bir kargaşa yaratarak karga tulumba maddeleri geçirmek istiyor; yaptıkları bu, yaptıkları bu. Ne yaparsanız da ne etseniz de biz bildiklerimizi, doğru bildiklerimizi söylemeye devam edeceği. Bunu halktan kaçıramazsınız, siz halktan korkuyorsunuz. Halktan korkanlar...

Hadî buyurun bakalım, buyurun, buyurun. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Biz bunu açın diyoruz, önergeyi reddediyorsunuz, böyle bir tablo olabilir mi?

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Nasıl bir üslup bu Levent Bey? Nasıl böyle bir söz...

BAŞKAN – İsmail Bey, lütfen, değerli arkadaşlar, lütfen, hatibi dinleyelim, lütfen...

LEVENT GÖK (Ankara) – Halkın bilgi alma hakkını engelliyorsunuz.

BAŞKAN – Şu an 4'üncü madde üzerinde görüşmeler başladı, devam ediyor, lütfen hatibi dinleyelim. (Gürültüler)

LEVENT GÖK (Ankara) – 3'üncü maddenin ne olduğu, nasıl tutanaklara geçtiği belli değil. İç Tüzük'ü ihlal ediyorsunuz, İç Tüzük'ü ihlal ediyorsunuz. Orada oldubittir bir heyet yaratmışsınız, o oldubitti heyet kaptıkaçtı anayasasını tam da size yakışan bir anlayışla yönetmeye çalışıyorsunuz. Yazıklar olsun! Bu Meclise yakışmıyor. Anayasa çalışmalarında böyle bir üslup olmaz. Anayasa çalışmalarında daha soğukkanlı olmak lazım. Biz de dikkat ediyoruz.

Sayın Başkan, ısrarla rica ediyorum, Komisyon üyelerimizden birkaç tanesine söz verin. Bu niçin yerine getirilmiyor? Yani biz de bir konuşmanın makul bir sürede bitmesi gerektiği konusunu bildiriyoruz ama lütfen, rica ediyoruz arkadaşlar, Komisyon üyesi arkadaşlarımız hazırlıklarını yapmışlar, o bilgileri burada paylaşmayacaklar da nerede paylaşacaklar?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sarayda.

LEVENT GÖK (Ankara) – Burası milletin Meclisi değil mi? Meşru bir platform değil mi? Burada konuşulmayacak da nerede konuşulacak?

Sayın Başkan, sizi kınıyorum! Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan konuşma yapmayanlara söz hakkı vermek durumundasınız. Her maddede böyle sıkıntılar yaşarsınız, her maddede böyle sıkıntılar yaşarsınız.

Bakın, biz yine yapıcı davranmaya çalışıyoruz. Niye? Burada birileri konuşsun. MHP temsilcisi bilmiyorum burada mı, o da acaba bu konuda ne diyecek onu da merak ediyordum, kendisi az önce sordu ama anlaşılıyor ki ayrılmış, herhâlde o da rahatsız olmuş. Ee, böyle Anayasa çalışması yapamayız.

Şimdi, konuştuğumuz madde, oylattığımızı ifade ettiğiniz madde, 18 yaş, AKP'de bu belirgin oldu mu olmadı mı?

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Oldu, oldu.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Oldu.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Kabul etti.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bahçeli'yle dün Başbakan ne konuştular ne yaptılar? Yani, ha, demek ki bir tartışma yaşanmış arkadaşlar. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen...

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani oradan laf atılıyor, deniliyor ki: "Kabul etti."

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, böyle bir tartışmayı yürütmek yanlıştır.

Sayın Başkan, bu tutumunuzu sürdürdüğünüz müddetçe burada sağlıklı tartışma olmaz. Biz konuşma hakkımızdan feragat etmeyiz Komisyon üyesi arkadaşlarımız için. Diğer arkadaşlarımızı benimle istişare ederek konuşturabilirsiniz ama Komisyon üyesi arkadaşlarımız mutlak bir şekilde

konuşacaklardır. Bu söz hakkımızdan feragat etmiyoruz. O bizim arkadaşlarımızın kazanılmış haklarıdır. Komisyon üyeleri kendi gruplarında kendi bütçelerinde ya da kendileri hangi komisyonda varsa o konuda öncelikli konuşma hakkına sahiptir. Komisyon üyelerimiz konuşturulmadığı müddetçe yapmış olduğunuz o 3'üncü maddedeki oylama da yanlış, sakattır, mutlak butlanla batıldır.

Bunları tutanıklara geçiriyoruz ki, ileride Mecliste de konuşacağız, ileride bu konuları Anayasa Mahkemesine taşıdığımız zaman hangi hukuksuzlukları yaptığınızı da bir bir göstermiş olacağız. Öncelikle Komisyon üyesi arkadaşlarımızın konuşmasına, söz hakkı verilmesine riayet et Sayın Başkan, sizi bu konuda uyarıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gök, teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Hâlâ söz hakkımı alamadım.

BAŞKAN – Şimdi, söz hakkı Sayın Mithat Sancar'da.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Turan, size söz vereceğim.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Ya, Komisyon üyesine niye vermiyorsun?

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Mithat Sancar da Komisyon üyesi.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Mithat Bey, lütfen bu hakkı verilmeden kullanmayın söz hakkınızı.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Mithat Sancar Komisyon üyesi ya, bir dinleyelim.

İBRAHİM ÖZDİŞ (Adana) – Murat Emir Komisyon üyesi değil mi? Murat Emir de Komisyon üyesi.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bak, istirahat ediyorum, bir düzenle gidiyoruz, ben hepsini anlıyorum ama buna da devam etmek zorundayız.

Söz sırası Sayın Mithat Sancar'da. Sayın Sancar, lütfen, devam edin.

MURAT EMİR (Ankara) – Bu tutumunuzu kabul etmiyoruz Sayın Başkan. On dakikanız vardır elbette bize verecek. Nereye gidiliyor, ne yapmaya çalışıyorsunuz?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Saray'a yetişmeye çalışıyorlar, Saray'a.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Başkan, halkın temsilcisi bir milletvekili olarak ben burada konuşacağım, sen de beni dinleyeceksin, dinleteceğim. Ayıp ya!

*7.- Mardin Milletvekili Mithat Sancar'ın Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması*

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, şimdi, doğrusu şu tablo beni şaşırttı, yani öncelikle şu açıdan şaşırdım: Acaba benim gelişmeleri izleme yeteneğim mi zayıflamış; ne zaman yeterlilik önergesi verildi 3'üncü maddeyle ilgili, ne zaman oylama yapıldı, ne zaman kabul edildi; hiçbirini göremedim. Arkadaşlar, bütün samimiyetle söylüyorum ne önergeyi duydum ne oylamayı gördüm ne de oylamaya katıldım.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Hepsini gördün Hocam, oradan baktık, gördük.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Emin ol görmedim. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar..

Mithat Sancar'ı dinleyelim lütfen.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Osman bir dinle, ben hiçbirini görmedim.

Gene soruyorum Sayın Başkan: Niye bu kadar acele, neden sözü...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kulluk düzeni olduğu için.

BAŞKAN – Hocam, acele etmiyoruz, süreci yürütüyoruz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben görüşlerimi açıklayayım.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – 3’üncü maddeyle ilgili söz talepleri var. Belki görüşmeleri biraz daha hızlandırmak gibi bir niyetinizi şununla açıklarsanız anlarım...

MUSTAFA AKAYDIN (Antalya) - Reis öyle istiyor, Reis.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – ...eğer dersenez ki “Daha fazla sayıda milletvekili konuşsun diye...

BAŞKAN – Evet, Hocam.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – ...konuşan arkadaşlar lütfen daha kısa görüşlerini ifade etsinler.” deseniz.

BAŞKAN – Evet, öyledir, diyorum zaten Hocam onu.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ama bakın, Sayın Başkan 3’üncü madde üzerine benim de söz talebim vardı, 3’üncü maddeye dair başka arkadaşların da söz talebi vardı ve ben 3’üncü madde üzerine söz beklerken 4’üncü maddeye geçildiğini ancak yanımdaki arkadaşlara sorarak öğrenebildim.

BAŞKAN – Hocam, cevap olarak değil ama sadece bir bilgilendirme: Gruplardan konuşma listesi geldi, sizin grubunuz adına mesela Erol Dora Bey’in ismi var.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tamam.

BAŞKAN – Diğer isimleri biz dengeli bir şekilde, kayıtlara geçtiğinden dengeli bir şekilde yapmaya çalışıyoruz.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Dengeleyemezsiniz, öyle bir şey yok, söz isteyen vereceksiniz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bakın, şöyle: Bir İç Tüzük meselesi var. Eğer söz talebimiz 3’üncü maddeye ilişkinse konuşmamızı o maddeye ilişkin olarak yapma hakkımız var. 4’üncü maddeye geçtikten sonra “Ben size yine 3’üncü madde üzerinde konuşma hakkı veririm.” dersenez artık bu İç Tüzük ihlali olmaktan da çıkar, gerçekten bir müsamereye dönüşür. Buna hakkınız yok. Yani ben tiyatro demek istemem elbette, çok değerli bir sanattır ama eğer bunu kötü bir müsamereye dönüştürürseniz vebali ağır olur.

Ayrıca, sürekli milli iradeden söz ediyoruz. Arkadaşlar, milli irade, bir kişinin seçilmesi ve onun her dediğinin yapılması anlamına gelmez. Millet iradesini temsil edenlerin her konuda özgürce tartışma, fikir beyan etme hakkı olmadan milli iradenin gerçek tecellisi ve işleyişinden söz etmek, alay etmek demektir insan hakkıyla. Eğer burada söz isteyen arkadaşlar bir saat, iki saat fazla uzun sürecek diye susturulursa maddelere geçişi bile fark edemeyeceğimiz bir garip sürat yöntemi uygulanırsa lütfen milli iradeden söz etmeyin.

Şimdi, anlaşılıyor ki bu teklifte de zaten niyetiniz bu yani milli irade diye tek kişiyi seçeceğiz ve o her istediğini yapacak. Dün size, doğrudur, halk seçer fakat onun her istediği...(Gürültüler)

MEHMET DEMİR (Kırıkkale) – Aferin!

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Demokrasiyi bile anlayamadığın nasıl belli. Siz istediğiniz başkanı seçin, başkan her istediğini yapsın, başkan her istediğini seçsin.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tamam, izin verin, değerli arkadaşımıza şunu açıklayayım...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen hatibi dinleyelim.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – ...nasıl tehlikeli bir suda yüzdüğünüzü hatırlatmak istiyorum. Şimdi, siz varsayıyorsunuz ki bütün yetkileri bir kişiye vereceğiz, seçimle gelecek ve onun dediği olacak ve o her zaman seçilecek. Bir defa, siyaseten bunun imkânsız olduğunu anlatmama gerek yok, bir dönem seçilir mi, seçilmez mi bilemezsiniz, dün bunu anlatmaya çalışmışım açayım biraz. İkinci dönem, bir de Allah'ın biçtiği ömür var, ömrü vefa etmezse daha sonra... Çok önemli bir şey söylemeye çalışıyorum, şunu söylemeye çalışıyorum: Sizin bütün bu dediklerinize ve yaptıklarınıza karşı olan değil, artık öfke duyan bir çoğunluk bu yetkilere sahip bir cumhurbaşkanını seçtirirse ne olacak? Her gün sizi burada susturursa ne olacak? Sizin bütün haklarınızı ve özgürlüklerinizi kısıtlama yetkisi verdiğiniz bir Cumhurbaşkanlığı makamına sizi bundan dolayı öfkeyle gören biri gelirse ne olacak? Dün söyledim, bu ciddi bir uyarıdır, 367 dediğimiz krizin temeli buydu ve sonra bütün o yaşadığımız hesaplaşmaların temelinde de bu vardı ama yanlış yaptığınız şudur arkadaşlar: Şimdi uyguladığınız yöntem, millî iradeye saygı yöntemi değildir. Millî irade -bilirsiniz şeye girmeye de gerek yok- "irade" dediğimiz şey özgürlük varsa vardır. İradeyi cüziye der, özgürlük içermeden var değildir, özgür olmayan irade irade değildir. Millî iradenin gerçek varlığından söz edebilmeniz için onun şartlarının, temellerinin özgürlükle sağlanması gerekiyor.

Şimdi, bu yaptığınız buradaki küçük oyun bile yani 1 madde henüz tamamlanmamışken görüşmeler, söz hakları varken "Hızla geçelim, bitirelim, bir an önce bu heyeti devre dışı bırakalım ve istediğimiz sistemi geçirelim." Bu çaba, bu telaş hangi özgürlük mantığına, hangi millî iradeye saygı anlayışına dayanıyor? Tamamen hem buradaki şahsi iradeleri hem toplamda halk iradesini, millî iradeyi yok saymaktır, ona saygısızlık etmektir. Buna hakkınız yok.

Tekrar söylüyorum, buradaki bütün uygulamalar, maalesef, Türkiye siyasi kültürünün de çok önemli bir unsuru olan bir durumu yeniden yeniden güçlendirecek gibi görüntüyü: Rövanşizim -dün de söyledim- intikamcılık. Eğer siz bir kişiye bu kadar güç verirseniz -başkanlık sistemlerinin temel özelliklerinden biridir, seçimi alan her şeyi alır- sizin dışınızda biri, bırakın sizin dışınızda birini sizin istemediğiniz ve sizi hiç sevmeyen, hatta öfkeli olan bir grup, bir koalisyon bir araya gelip bir başkan seçtirirse her şeyi alacak o başkan ve size de bunları yaptığında söz verin, yemin edin, "İtiraz etmeyeceğiz, haklıdır." deyin ben hiçbir madde üzerinde söz almayacağım.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – O zaman da savunamayacaksınız bunları.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben tekrar söylüyorum: Biz HDP olarak o zaman da bütün haksızlıklara, hukuksuzluklara karşı çıkacağız şimdi karşı çıktığımız gibi. Buradaki Komisyon görüşmelerindeki davranışlarınız, pratiğiniz tam böyle bir tekçi irade anlayışına dayanıyor, getirdiğiniz teklif de zaten bu ruhu tam da yansıtıyor. Yani getirdiğiniz teklife uygun bir görüşme yöntemi izliyorsunuz, yanlış yapıyorsunuz, çok büyük yanlış yapıyorsunuz, çok büyük tehlikelerin önünü açıyorsunuz. Kimse sakın bunlara "şantaj" veya "tehdit" demesin. Asla öyle bir niyetimiz yok. Biz Türkiye'de çatışmaları kalıcı hâle getirecek, sürekli yeni rövanş arzularını körükleyecek her türlü siyaset tarzından ve yönetim önerisinden uzak durulması gerektiğini söylüyoruz hem yöntem olarak hem içerik olarak.

Öte yandan şunu söyleyeyim: Kuvvetler ayrılığı getirdiğini iddia eden arkadaşlar biraz daha samimi ve ciddi olsunlar lütfen. Sadece bir kaba göz attığınızda kuvvetler birliği de değil, kuvvetler tekçiliği sistemi geliyor, tek kuvvet sistemi geliyor. Tek kuvvet sistemini de kurarken tek ses tek söz mantığıyla yöntemiyle yürüyorsunuz, olmaz arkadaşlar.

BAŞKAN – Hocam, siz de toparlar mısınız lütfen.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Toparlıyorum, son sözlerimi söylüyorum.

Sayın Başkan, lütfen 3'üncü maddeyle ilgili görüşmelere dönelim, orada değerli Komisyon üyeleri ve milletvekilleri söz istemişti, onlara söz haklarını verelim, daha sonra 3'üncü maddeyle ilgili oylamaya geçelim; bunu talep ediyorum sizlerden.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ediyorum.

Sayın Bülent Turan söz istemişti ama herhâlde vazgeçmiş.

Şu an söz sırası Sayın Selina Doğan'da.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Doğan, buyurun...

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, ben Komisyon üyesiyim. 2'nci maddede konuşamadım, 3'üncü maddede konuşamadım, 4'üncü madde de konuşamıyorum. Bunu yapamazsınız!

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, biz mümkün olduğunca değişik ve fazla... Çünkü burada Komisyon çalışmaları süresince...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Murat Emir'in konuşması lazım, o Komisyon üyesi.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bakın, siz birinci gün dediniz ki: “Komisyon çalışmalarında Komisyon üyesi milletvekili ile Komisyon üyesi olmayan milletvekili arasında fark yoktur.” Zabıtlara bakın, sizin ifadeniz var. Nihayetinde hepimiz milletvekiliyiz ama bizim Başkanlık Divanı olarak niyetimiz daha fazla milletvekili arkadaşımıza söz vermek. Sıralamamız gruplardan geliyor. Şu an sıra Sayın Selina Doğan'da.

Sayın Selina Doğan, lütfen buyurun... (Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sayın Başkan, orada kastedilen Komisyon üyeleri ile milletvekilleri arasında fark yok süre açısından.

BAŞKAN – Sayın Doğan, buyurun...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, bir fırça mı yediniz Saray'dan?

BAŞKAN – Sayın Doğan, buyurun.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Başkanım, benden önce Komisyon üyemize söz verebilir misiniz.

BAŞKAN – Siz hakkınızdan vaz mı geçiyorsunuz?

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Vazgeçmiyorum. Hakkım saklı kalmak kaydıyla Komisyon üyesine öncelikle söz vermenizi talep ediyorum.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Hayır, Murat Emir konuşmadan bu devam edemez.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, ben Sayın Selina Doğan'a söz verdim, kendi grubundan gelen listeye göre bu sırayı verdim.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Murat Emir konuşmadan devam etmez.

BAŞKAN - Bir milletvekili arkadaşımız ortalama yirmi dakika konuşuyor; ya paylaşırsınız konuşursunuz ya siz konuşursunuz.

MURAT EMİR (Ankara) – Niye? Niye? Niye?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Hayır, Murat Emir konuşacak.

BAŞKAN – Sayın Doğan, buyurun...



MURAT EMİR (Ankara) – Babanın malını mı veriyorsun sen? Babanın malı mı? Hakkın yok, hakkın yok buna!

BAŞKAN – Sayın Emir, en fazla konuşan sizsiniz, yine konuşun.

Sayın Doğan buyurun ama hakkınızdan vazgeçiyorsanız Sayın Emir devam etsin. (CHP sıralarından gürültüler)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hayır, Murat Emir konuşacak.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, gruplardan gelen liste var, o listeyi uyguluyorum ve bu konuda kararım da net çünkü listeyi bir kere...

MURAT EMİR (Ankara) - Ben buradayım.

BAŞKAN – Sayın Doğan, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Bu Komisyonu böyle yürütemeyeceksin, kararım net benim de.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ya, arkadaşına saygılı olsun!

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sıkıntı yok, sıkıntı yok. Saygıyı sizden öğrenmeyeceğiz. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Doğan, devam edin lütfen.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Komisyon üyemizin hakkını...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sayın Başkan, Komisyon üyesi olan milletvekilimiz niye konuşmıyor?

#### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

##### A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bu Komisyon çalışmasında milletvekilleri yönünden Komisyon üyesi olup olmama açısından herhangi bir fark yok, hepimiz milletvekiliyiz. Biz böyle bir fark uygulasak sizlerin itiraz etmesi lazım. Biz hepimiz eşit şartlarda milletvekilliği yaptığımız için... Yine tekrar ediyorum: Gruplardan gelen liste var, sıraya göre söz veriyorum. Söz sırası Sayın Doğan'da.

Sayın Doğan, buyurun.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Komisyon üyemizin hakkını gasbetmeksizin söz aldığımı ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Öncelikle, deminden beri sürdürdüğünüz uygulamayı kınadığımı ifade etmek istiyorum. Sizin göreviniz, o listenin adilane bir şekilde yürütülmesini sağlamak, burada milletvekillerinin söz hakkını gasbetmek değil. Toplum vicdanında da bu yaptığımızı mahkûm ediyorum.

BAŞKAN – Uyarınız için teşekkür ederim.

Devam edin lütfen, buyurun.

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; birkaç gündür biz burada aslında sadece Türkiye demokrasisi için değil, dünya demokrasi tarihi açısından da gerçekten çok ilginç bir görüşme yapıyoruz, neden? Çünkü uygarlık tarihi incelendiğinde siyasal sistemler diktatöryal sistemlerden çoğunlukçu demokrasilere evrilirken biz, burada, sayenizde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına ilk kez bir demokrasiden sizin “partili Cumhurbaşkanlığı” adını verdiğiniz bir sisteme geçme mağduriyetini yaşıyoruz.

Evet, günlerdir vekillerimiz anlatıyor, Türkiye hiç olağan şartlarda bir dönem geçirmiyor, olağanüstü hâldeyiz ve AKP iktidarının yıllardır biriktirdiği günahların vebalini ödüyoruz hep birlikte. Neler yaşadığımızı biliyorsunuz, tekrar burada dile getirmeyeceğim.

Vatandaşlarımız zorunlu olmadıkça sokağa çıkmıyorlar. Şöyle bir dışarı çıkın, vize şirketlerine gidin, Meclise çok yakınlar; orada insanlarımızın oluşturduğu uzun kuyrukları görebilirsiniz. Bakın, daha dün bir haber çıktı, Alman İçişleri Bakanlığı verilerine dayanarak Deutsche Welle'nin hazırladığı Türkçe yayınında: Bu verilere göre sadece bu yılın kasım ayında 702 Türk pasaportu sahibi kişi Almanya'ya iltica başvurusunda bulunmuş, ocak ayındaki başvuru sayısı ise sadece 109 yani bu rakam yaklaşık 7 katına çıkmış. Şimdi siz hemen bu kişilere FETÖ'cü damgası vuracaksınız, belki bir kısmı da FETÖ'cüdür ancak şu bir gerçek ki artık Türkiye muhalifler için nefes alınamaz bir yer hâline geldi.

İşte, biz böyle bir ortamda Anayasa'yı tartışıyoruz, hatta bence tartışmıyoruz bile. Oysa anayasalar toplumsal uzlaşma metinleridir. Toplumun geniş bir kesimi tarafından benimsenen ve tüm toplumsal kesimlerin haklarını korumak amacıyla hazırlanmış metinlerdir, kılı kırk yararak üzerinde düşünülmesi gereken metinlerdir. İşte böyle bir metni bırakın yasalastırmayı, tartışmak için bile uygun bir ortamın olmadığı kanaatindeyiz. Her şeyden önce bu kadar bilgi kirliliği ve dezenformasyonun yaşandığı bir ortamda bırakın sistemi tamamen değiştirecek bir anayasayı yapmak, kanaatimizce normal bir kanun teklifinin bile görüşülemeyeceği bir ortamdayız.

Günlerdir burada bu değişikliğe gerekçe olarak sadece “millî irade” kavramını ileri sürüyorsunuz. Yaptığımız millî iradeye saygı değil, düpedüz ucuz bir popülizm. Popülizmin en bariz özelliği toplumu kutuplaştırarak bölmesidir. Türkiye’de çok net bir şekilde görülmektedir ki popülist politikacı kendilerince okumuşlara karşı halkın ezici çoğunluğunu temsil ettikleri düşüncesini işlerler. Belirsiz ve flu bir düşman yaratır ve o düşmanlara karşı geniş kitlelerin bir araya gelmesini sağlar. Bunun için cinsiyetçi, ırkçı ve ötekileştirici bir söylem kullanır. Doğal olarak bu söylem halkın bir kesimini diğerine karşı kıskırtır. Buradan ortaya çıkan dinamizm diktatörler için bulunmaz imkânlar sunar. İşte bu Anayasa değişikliği fiilî olarak sürdürülen diktatörlüğün yasal zemine kavuşması anlamını taşıyor. Yani bu aralar çokça duyduğumuz “Terbiyesize bak”, “Bir adam gibi ölmek var, bir de madam gibi ölmek var.”, “Senin her yerin yaptırım olsa ne yazar.” gibi söylemler ve idam güzellemleri boşuna değil. İşte, bu, tek insan –tek adam demiyorum, tek insan diyorum çünkü kadın da olabilir- yönetiminin hukuki zemine kavuşması için yapılan popülizmin dile yansımından başka bir şey değil. Yani sizin yaptığınız millî iradeye saygı değil, bambaşka bir şey. Millî iradeye saygınız varsa eğer o millî iradeyi sakatlamaz, sağlıklı düşünebileceği ve karar verebileceği bir siyasi ortam yaratırsınız. Bunun için düşünce ve ifade özgürlüğünün önündeki tüm engelleri kaldırırız, basın özgürlüğünü güvence altına alırsınız, bu teklifi kapalı kapılar ardında pazarlık usulü değil, sivil toplumun, üniversitelerin de katıldığı geniş bir platformda tartışırız. Millî irade diyorsunuz, okullarda felsefe dersleri kaldırılarak millî irade olmaz. Gazeteler, TV’ler kapatılarak millî irade olmaz. Kanun hükmünde karamamelerle temel hak ve özgürlükleri rafa kaldırarak millî irade olmaz. Üniversitelere, belediyelere kayyum atayarak millî irade olmaz. “Halk Cumhurbaşkanı seçsin, geri kalan herkesi Cumhurbaşkanı seçsin.” diyerek millî irade olmaz. Millî iradenin seçtiği milletvekillerini tutuklayarak millî irade hiç olmaz. Soru önergelerimizi bile cevapsız bırakarak, muhalefeti işlevsiz hâle getirmeye çalışarak millî irade olmaz.

Sayın vekiller, yıpratıcı sosyoekonomik koşullar altında yaşayan kitlelerin din ve milliyet gibi duygularını kullanarak yapılacak seçimlerden sağlıklı bir sonuç çıkmayacağı hepimizin malumu. Ayrıca şu anda millî iradenin bir kısmı cezaevlerinde, bir kısmı da yurt dışına kaçıyor. Bakın, diktatör eleştirisinde bulunduğumuzda bunu bir hakaret olarak addediyorsunuz. Gelin, Türk Dil Kurumu ne diyor “diktatör”e bir birlikte bakalım. Türk Dil Kurumuna göre “diktatör”ün tanımı: “Bütün siyasi

yetkileri kendinde toplamış bulunan kimse.” olarak yapılıyor. Wikipedia ne diyor “diktatör” için? “Otokratik bir hükümet biçiminde, yönetimin diktatör olan tek bir birey tarafından yönetilmesi türü.” Yine aynı kaynakta “Diktatörlük Çeşitleri” başlığı altında “ideolojik diktatörlük” diye de bir bölüm var, burada ise ideolojik diktatörlüğe ilişkin şu bilgiler veriliyor: “Devlet içinde tüm yetkileri kendi elinde tutup en üst düzeyde bulunan yöneticidir. Bu kişi aynı zamanda partisinin de mutlak lideri olup dışişleri bakanlığı ve orduda başkomutanlık yapabilir. Bu tür diktatörlüklerde demokrasiden asla söz edilemez. Katı bir liderlik ilkesi vardır.” Bu size bir yerden tanıdık geliyor mu? Aynı başlık altında devam ediyor: “Bu diktatörlük çeşidi daha çok benzer sistemler olan Nazizm ve faşizmde görülmüş olup bu diktatörlük çeşidinde en çok ünlenmiş olan kişi Adolf Hitler’dir.”

Sayın milletvekilleri, şimdi izninizle AB Uyum Komisyonu üyesi olarak konuya biraz da AB açısından bakmak istiyorum, Sayın Özkan Yalın Vekilimiz de değinmişti. Acaba, bu değişiklik bizim dünyadaki konumlanışımızı nasıl değiştirecek, biraz buna bakalım. Son süreçte iktidar sözcüleri tarafından ısrarla Batı’nın ve Avrupa Birliği’nin hedef gösterilmesi boşuna olmasa gerek, bu teklifle bunu daha da iyi anlıyoruz. İdeolojik olarak son birkaç yıldır uzaklaştığımız stratejik hedeflere ilişkin ihlaller şimdi anayasa olarak karşımıza çıkıyor. Bu Anayasa değişikliğiyle biz Avrupa Birliğinde yerimiz olmadığını tescillemiş oluyoruz. İktidarın kamuoyunda tartışılmasını istemediği için sürekli çöpe attığı AB ilerleme raporlarını lütfen dikkatli okuyunuz. Bazı eleştirileri bizler de haksız bulsak da ne diyor bu raporlar? Örneğin, son ilerleme raporu, Meclisin çalıştırılmadığını örnekleriyle anlatıyor ve bu konuda Türkiye’yi ağır bir dille eleştiriyor. Raporda, ifade özgürlüğünün çok dar yorumlandığı, Cumhurbaşkanının iç işleyişe ve dış politikaya çok fazla müdahale ettiği, yine Cumhurbaşkanının Bakanlar Kurulunun yol haritasını belirlediği, kuvvetler ayrılığı ilkesinin açıkça ihlal edildiği eleştirileri var. Geline nokta, Avrupalı siyasetçiler böyle bir Türkiye’nin Avrupa Birliğinde yeri olmadığını söylüyorlar. Peki, biz ne yapıyoruz? Bu eleştirileri dikkate almak bir yana, anayasa teklifinin hazırlanmasında Avrupa Birliği’nin temel değerleri olan şeffaflık, denetlenebilirlik, çoğulculuk, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkelerini elimizin tersiyle itiyoruz. Böyle bir Türkiye’nin Avrupa Birliğinde yerinin olmayacağını Avrupalılar da biliyor, biz de biliyoruz, siz de biliyorsunuz. Hangi Avrupa ilkesinde sizin bu getirmeye çalıştığınız sistem var?

**BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen, uğultuyu keselim.**

Sayın Doğan, siz de toparlar mısınız lütfen.

**SELİNA DOĞAN (İstanbul) -** Bu sistem, Avrupa’nın ve diğer medeni dünyanın hangi değerleriyle örtüşüyor? İnsanlığın, demokrasi evriminin tersine kürek çekerek bu ülkeyi nereye götüreceksiniz? Bu soruların cevabını bekliyoruz.

Evet, bu sistem Avrupa Birliğinde yok ama göz kırptığınız Şanghay Beşlisinde benzer şekilde var. Esin kaynağınız burası mı? Eğer böyleyse, Türkiye makas değiştirdiyse bunu kamuoyuyla paylaşmanızı bekliyoruz. Bunun nedenini açıklamadığımız gibi, Sayın AB Bakanı ısrarla stratejik hedefimizin değişmediğini iddia ediyor. Sayın AB Bakanı Ömer Çelik son AB Bakanlığının bütçesinin görüldüğü Komisyon toplantısında kendisi Türkiye’nin makas değiştirmedini, Avrupa’nın bir parçası olmak istediklerini bize söyledi. Ama, bir taraftan, son dönemlerde hemen her konuşmasında AB’yle restleşen Sayın Cumhurbaşkanı da 1 Aralık tarihinde muhtarlar buluşmasında şöyle dedi: “Bizi Avrupa’dan dışlamaya Avrupa devletlerinin gücü yetmez. Biz Avrupa’da misafir değil ev sahibiyiz. Avrupa ülkeleriyle yaşadığımız son dönemdeki sıkıntılar günlük siyasi çatışmalardır. AB çifte standardı bırakırsa AB’ye hemen yarın üye olmaya hazırız ama artık tek taraflı adım atma dönemi bitti.” AB çifte

standartı elbette bırakmalı ama siz AB'ye böyle derken getirdiğiniz bu teklif çifte standart değil mi? Bu teklif hangi AB değerleriyle örtüşüyor? AB'ye mi blöf yapıyorsunuz yoksa Şanghay Beşlisine mi? Bu kafa karışıklığı neyin nesi?

Sayın milletvekilleri, bu teklifle birlikte Türkiye'nin AB üyeliği süreci de resmen sonra erdirilmiş olacak. Üyelik söz konusu olamayacağı gibi zaten askıda olan müzakereler de heba edilmiş olacak. Adının önüne "yeni" ifadesini getirdiğiniz Türkiye'nin yeni rotasını bu teklife imza atanların da kestirdiğini sanmıyoruz. Kişilerin siyasi ikbali için bir ülkeyi kaosa, bilinmezliğe ve karanlığa mahkûm ediyorsunuz. Çoğulculuğa, parlamenter sisteme inanan sosyal demokrat bir parti olarak bizim bu teklife "Evet." dememiz asla söz konusu değildir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Doğan, çok teşekkür ediyorum.

Konuşma sırası Sayın Mehmet Gökdağ'da.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, usule ilişkin bir şey söyleyebilir miyim? Usule ilişkin bir dakika...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Meral Danış Beştaş Hanım'ın usule ilişkin bir dakikalık bir açıklaması olacak.

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

*8.- Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın Komisyonun çalışma esasları, söz verme işlemleri ve konuşma sürelerine ilişkin açıklaması*

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, dün yapılan görüşmeler neticesinde Komisyon üyelerinin maddeler üzerine görüşmelerinin sınırlanmaması yönünde bir mutabakata varıldı ama bugün görüyoruz ki on dakikayla sınırlandırılmış gibi bir uygulama var. Yani gözlemim, mesela, Mithat Bey on dakikadan sonra uyarıldı. Komisyon üyesi olmayan arkadaşlara, milletvekillerine de "makul süre" kavramını getirdik ve bunu gruplar kendi arasında kararlaştıracaktı. Örneğin, bizim 2 komisyon üyemizin 3'üncü maddeye ilişkin söz talebi vardı, karşılanmadığı gibi verilen söz de kısıtlandı. Bunun düzeltilmesini talep ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, açıklayım: Usule ilişkin ilk Levent Bey konuştu, on dakika konuştuğu için ben Mithat Hocamı on dakikada uyardım sadece "toparlayalım" diye, on beş dakika konuştu ama ortalama günlük maddelerdeki normal konuşmalarımız yirmi dakika falan oluyor. Bu fiilî oluşan bir durum. Zaten, bir rahatsızlık da yok. Sadece bu açıklamayı yapmış olayım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır yani ben bir dakikayı geçmediğim için bir cümle daha söyleyeyim.

Yani bu, Komisyon üyelerinin madde üzerinde uyarınıza gerek kalmadan tamamlanacağını biliyoruz ve özellikle Komisyon üyelerinin söz talebi varken oylama yapılması da kabul edilemez. Yani ona biz de itirazımızı söyleyelim.

BAŞKAN – Tamam.

Teşekkür ederim.

### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

*A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)*

*1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)*

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, buyurun.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri, basınımızın değerli temsilcileri; günlerdir burada Anayasa değişikliği üzerinden konuşuyoruz, çok önemli bir şeyi konuşuyoruz ya da daha doğru bir deyimle, konuşmaya çalışıyoruz çünkü ülkenin rejimini ilgilendiren bir konuda AKP anlayışı muhalefetin sesine tahammül edemeyen bir tavır sergiliyor. Gerekirse aylarca konuşmamız gereken Anayasa değişikliğini yeterlilik önerleriyle bir oldubittiye getiren, getirmek isteyen anlayışla gerçekleştirmek istiyor. Aslında, doğruyu söylemek gerekirse bu tutum beni şaşırtan bir tutum değil. Her zamanki tavır bu. Biraz sıkışınca, kaba kuvvet de dâhil olmak üzere, her türlü baskıcı yöntemle muhalefetin sesini kısma çalışmak. AKP'nin alıştığımız, genel anlayışı, tarzı bu. Cumartesi gününe kadar görüşmeler uzun uzun gidiyor, ben o zaman şaşırdım aslında, buna değil, bu tavra şaşırmadım. O zaman arkadaşlarla konuşuyoruz: “Ya, ne oluyor, AKP’de bir şey mi var, değişiklik mi var, ne var? Yani süre sınırı olmadan konuşuluyor falan...” Ama, cumartesi günü yeterlilik önergesi gelince ben “Hoş geldin AKP.” dedim doğrusu.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – “Hoş bulduk.” diyen yok Mehmet.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Evet.

Değerli arkadaşlar, anayasalar bir toplumun temel düzenini belirleyen metinlerdir, bir ülkenin rejimine adını veren büyük, toplumsal mutabakat metinleridir. Böyle olunca da toplumsal uzlaşmayla düzenlenmesi gerektiği de tartışılmaz bir gerçektir. Anayasa değişikliği sürecinde siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin, meslek birliklerinin, kısaca toplumun geniş kesiminin katılımı son derece önemlidir. Ancak, toplumun tüm kesimleri hazırlanmasına katkı sunduğunda Anayasa toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilir. Böyle yapıldığında toplumun tüm kesimleri kendilerinin de ifade edildiğine dair inançlarının olgunlaştığına tanıklık eder ve bir konsensüs rahatlığı içinde olurlar.

Değerli arkadaşlar, toplum hayatının işleyişi ve şekillenmesinde önemli işleve sahip olan, bir ülkenin nasıl yönetileceğinin belgesi olan, rejimine adını veren anayasaların kimler tarafından nasıl yapıldıkları da çok büyük önem taşır. Anayasanın yapımında, değiştirilmesinde tercih edilen yöntem onun içeriğinin de nasıl olacağına ilişkin ipuçlarını açıkça verir bugün olduğu gibi, bu yöntemde gördüğümüz gibi. Anayasayı kimin yapacağı, değişikliği kimin gerçekleştireceği egemenliğe kimin sahip olduğu sorusuna çok bağlıdır değerli arkadaşlar. Egemenliğin millete ait olduğu demokratik sistemlerde anayasa yapma ve değiştirme yetkisi de millete aittir. Başka bir deyişle, demokratik yönetimlerde egemenliğin kaynağı toplumdur, millettir. Anayasa yapma veya değiştirme yöntemi konusunda önemli olan bu sürece halkın, toplumun tüm kesiminin katılımını sağlamaktır. Sürecin demokratik anlamda meşruiyetini sağlamak ancak bu yöntemle mümkündür. Yapım süreci ne kadar demokratik olursa uzmanlaşma anlayışı da o kadar yüksek olur. Ancak o zaman yapılan ya da değiştirilen anayasa toplumsal mutabakat olur yani anayasa olur.

Değerli milletvekilleri, demokratik ve özgürlükçü toplumlarda anayasaların devletin temel yapısını ve fonksiyonunu düzenlemek, devlet iktidarını hukuk kurallarıyla sarak devletin, devleti yönetenlerin keyfiliğe kaçmasını önlemek ve iktidar karşısında bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak amacıyla yapıldığı bilinen bir gerçektir. Bu anlamda, anayasacılık düşüncesi açısından kıymetli olan anayasalar güçlü devlet karşısında güçsüz bireyin haklarını koruyan, garantiye alan anayasalardır. Bundan başka bir amaca hizmet eden anayasaların meşruluğu yoktur. Anayasacılık düşüncesinde bireyin devlet karşısında korunması esastır. Başka bir deyişle, devletin sınırlandırılmasını esas alır. Çağdaş anayasacılık bireyin özgürlüğünü devlet karşısında güvence altına almanın yolu olarak da devlet gücünü dağıtmak anlayışını ortaya koymuş ve kuvvetler ayrılığını iktidarın kötüye kullanılmasının önüne geçmenin önemli bir ilkesi olarak benimsemiştir. Fransız felsefeci Montesquieu 18’inci yüzyılda

bu temel yaklaşımı ortaya koymuş ve günümüze kadar bu anlayış kabul görmüştür. Yani, kuvvetler ayrılığı ilkesinin önemini, kuvvetler ayrılığı ilkesinin demokratik anayasacılık konusunda ne kadar önemli olduğunu ortaya koyan bir yaklaşım.

Değerli milletvekilleri, anayasaların yapılması ve değiştirilmesi sürecinin özellikleri ortaya çıkacak anayasanın kalitesini büyük ölçüde belirlemektedir. Bu süreçte anayasal değişmeye neden olan gelişmelerin belirlenmesi, zamanlamanın iyi seçilmesi, tercihlerin belirlenmesi, geniş kesimlerin katılımı ve bunlar arasında mümkün olan en geniş uzlaşmanın sağlanması ve anayasa değişikliğinin hangi yöntemler kullanılarak gerçekleştiği çok temel öneme sahiptir.

Sayın Başkanım, ya sessiz olmak için milleti uyarıyoruz ama sessizliği siz bozuyorsunuz.

BAŞKAN – Lütfen devam edin, devam edin.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bir uyarı yapın, bir uyarı.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Evet, uyarın.

Şimdi, şurayı tekrar almam gerekiyor: Demokratik anayasaların yapımındaki süreç anayasal değişmeye neden olan gelişmelerin de belirlenmesi, zamanlamanın iyi seçilmesi, tercihlerin belirlenmesi, geniş kesimlerin katılımı ve bunlar arasında mümkün olan en geniş mutabakatın sağlanması ve anayasa değişikliğinin hangi yöntemler kullanılarak gerçekleştiği çok temel öneme sahiptir. Şimdi bu temel yaklaşımlar ışığında tartışmakta olduğumuz sürece şöyle kısaca bakalım. Böyle bir değişime gitme nedeni olarak en önemli ortaya konan gerekçe, fiilî duruma hukuki çerçeve çizme anlayışı. Nedir bu fiilî durum arkadaşlar? Fiilî durum, Cumhurbaşkanının Anayasa'ya uymamasından kaynaklanan bir fiilî durum. Başka bir deyişle, Cumhurbaşkanı Anayasa'ya uysa, hukuka uysa böyle bir gereklilik ortaya çıkmayacak.

Değerli arkadaşlar, bu mantığı anlamak mümkün değil. Böyle bir nedenle Anayasa değişikliği yoluna gitmek hiçbir anlayışın kabul edeceği bir yaklaşım değildir. Ancak şunu söylemem gerekiyor ki biz bu yaklaşımla ilk defa karşılaşmadık değerli arkadaşlar. Anayasa Komisyonunda Kişisel Verileri Koruma Kanunu'nu konuşuyoruz, bu kişisel verilerimiz ortada dolaşmasın diyoruz, gelen yanıt: "Yahu, zaten dolaşıyor, buna hukuki bir çerçeve çizelim." Bilirkişilik Kanunu'nu görüşüyoruz, özel hukuk tüzel kişilerine bilirkişilik vermek bilirkişiliğin ruhuna aykırıdır, Bakan diyor ki: "Zaten bunu yapan özel hukuk tüzel kişileri var." Ee? "Buna bir hukuk uyduralım." Son olarak da, çocukların cinsel istismarcısıyla evlenmesi düzenlemesinde bunun toplum için bir çöküntü olduğunu söylüyoruz, gelen yanıt: "Zaten böyle evlilikler var, buna yasal bir zemin uyduralım." Burada da aynı anlayış kendini gösteriyor: "Cumhurbaşkanı Anayasa'ya uymuyor, biz buna uygun anayasa yapalım." Hangi hukuk devleti anlayışı bu arkadaşlar, böyle hukuk devleti olur mu? Olsa olsa çadır devleti olur, bunu da Türkiye Cumhuriyeti devletine kimsenin yaşatma hakkı yoktur arkadaşlar.

İkinci olarak, zamanlama doğru mu? Değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri; ülkenin içinde bulunduğu şartları hepiniz biliyorsunuz, hepimiz biliyoruz. Anayasa değişikliği için uygun bir zaman olduğu söylenebilir mi? Terör örgütlerinin hain eylemleriyle ülke kan gölüne dönmüş, terör saldırıları artık toplu katliamlara varan boyutlara varmış; askerlerimiz, polislerimiz şehit olup geliyor, vatandaşlarımız yaşamını yitiyor; onlarca, yüzlerce eve ateş düşüyor biz -demin söylediğim gibi- Anayasa'ya uymayan birine anayasa yapmak için burada mesai harcıyoruz. Fiilen Suriye'ye girmişiz, savaşın içindeyiz yahu, savaş var arkadaşlar, asker göndermişiz Suriye'ye, savaşıyoruz, oradan şehitlerimiz geliyor, hepimizi derinden sarsıyor; biz bir kişiye yasal statü uydurma durumuna düşmüşüz. Toplumun çok büyük kesiminde güvenlik konusunda ciddi endişeler var, bu endişe artık günlük yaşamı

etikleyecek boyuta gelmiş, insanlar kalabalık yerlere gitmiyor, maçlara gitmiyor, AVM'lere gitmiyor, çocuklarına söylüyorlar “Kalabalığa gitmeyin, şu caddeye inmeyin.” diye, biz buraya gelmiş, burada birilerinin keyfini düzenlemeye çalışıyoruz değerli arkadaşlar.

Kısaca, ülke olarak cumhuriyet tarihimizin en karanlık, en kırılğan günlerinin içinden geçiyoruz. Şimdi böyle günleri atlatmanın birden fazla tedbiri vardır mutlaka ama birinci ve en önemli olması gereken, teröre karşı bir yumruk gibi birlikte olmaktır. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, başta Sayın Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu olmak üzere, teröre karşı ne yapılması gerekiyorsa sonuna kadar destek olacağımızı söyledik, destek oluyoruz. İşte bu günlerde toplum olarak birlikteliği pekiştirmemiz gerekirken toplumda ayrışma yaratacak, kutuplaşma yaratacak Anayasa tartışmalarını gündeme getirmek anlaşılır bir durum değil. Eğer bu yapılıyorsa, eğer bu şartlarda bu gündeme getiriliyorsa o zaman bunu gündeme getirenler gerçekten bu ülkedeki terör olaylarını ciddiye alır durumda değillerdir, ciddiye almıyorlardır, ölen şehitlerin arkasından gözyaşı dökmeleri samimi değildir. Bu Anayasa Komisyonu, bu Meclis, hepsi bütün kurumlarıyla oturup bunu konuşmamız gerekir. Bunun dışında, işçilerin sorunu var, emeklilerin sorunu var, esnafın sorunu var, sanayicinin sorunu var, üreticinin sorunu var; bunların hepsini bir tarafa bırakmışız Anayasa'yı birilerinin keyfi için değiştirme derdine düşmüştük.

Üçüncü olarak, ortaya getiriliş nedeni doğru olmayan, zamanlaması yanlış olan bu Anayasa değişikliğiyle neyi tercih ediyorsunuz? Sayın milletvekilleri, değerli arkadaşlar; bu değişiklikte, siz de biliyorsunuz ki açık ve net olarak tercihiniz tek adam rejimidir, hepiniz biliyorsunuz bunu, bütün güçleri bir kişinin elinde toplayan bir rejim. Bunun aksini söylemek gerçekten mümkün değil, mümkün değil.

Bu değişiklik kabul edilirse değerli arkadaşlar, seçilen kim olursa olsun... Bakın, sizin derdiniz birilerine yetki vermek, birilerine tüm gücü teslim etmek, birilerinin keyfi için anayasa çıkarmak olabilir ama bizim derdimiz birinin olup olmaması değil, kim olursa olsun varacağı yer otokrasidir, diktatörlüktür değerli arkadaşlar. Kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırıp kuvvetler birliğini ve bu kuvvetlerin hepsini bir kişiye teslim eden anlayışın varacağı yer diktatörlüktür arkadaşlar. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Aslında, bunu Burhan Kuzu'nun kitabından bakın şöyle okuyayım size... Sizin arkadaşınız, değil mi? Ne diyor? Bu şeylere yanıt verirken, işte, “Tek adama götürülüyor, tek adam olur.” diyoruz; işte, Burhan Kuzu kitabında şöyle yazıyor: “Tek kişinin yönetiminde ağır basması için yani tek adam olabilmesi için kanun yapmak ve bütçe gibi iki önemli silahı o kişinin elinde bulundurması gerek.” diyor. Okudunuz mu?

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, toparlayalım lütfen, toparlayalım lütfen.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Tamam, Başkanım, toparlayacağım.

Okudunuz değil mi? Ne diyor? Burhan Kuzu söylüyor bunu, biz söylemiyoruz. “Bir kişinin yönetiminde ağır basması için yani tek adam olabilmesi için kanun yapmak ve bütçe gibi iki önemli silahı o kişinin elinde bulundurması gerekir.” diyor. Bu anayasayla veriyorsunuz bunları, hem kanun yapmayı hem bütçeyi.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Kanunu Meclis yapıyor ya! Ne alakası var? (Gürültüler)

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Tabii.

Yapmazsa kararnameyle ne olacak? Kararnameyle ne olacak?

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, sataşmayalım lütfen.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Peki, bir başka şey...

BAŞKAN – Ben milletvekili arkadaşların hepsine söylüyorum, lütfen sataşmayalım.

Sayın Hatip, lütfen devam edin.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Bir başka şey değerli arkadaşlar, yine sizin arkadaşımızın kitabından veriyorum. Bakın, başka yerden versem yanlış diyebilirsiniz, Burhan Kuzu'nun kitabından.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yanlı da ondan yanlış.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Diyor ki: “1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Beyannamesi'nin 16'ncı maddesindeki hüküm şöyle diyor: Bir ülke ki kuvvetler ayırımına yer vermemiştir, o ülkenin anayasası yoktur.” “O ülkenin anayasası yoktur.” diyor. Şimdi, siz bu anayasada kuvvetler ayrılığını mı söylüyorsunuz arkadaşlar? Var mı?

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Tam da göbeğinde.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Bakın, Osman Bey, siz okumuyorsunuz, siz duyduğunuzu söylüyorsunuz.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Okudum ya!

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Siz duyduğunuzu söylüyorsunuz.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – 10 kere okudum. (Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Osman, okumadan anladın ya!

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Arkadaşlar, yasamanın bütün yetkisinin...

ERKAN AYDIN (Bursa) – Osman, bir oku!

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Arkadaşlar... (Gürültüler)

Sayın Başkanım, on dakika daha ekler misiniz zamanıma?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Osman Bey okumuş ama anlayamamış.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Tam göbeğinde!

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Bu anayasayla... (Gürültüler) Bu anayasayla yasamanın bütün yetkisinin... (Gürültüler)

Değerli arkadaşlar, bu anayasayla yasamanın bütün yetkisinin bir adama verildiğinin, bir kişiye verildiğinin aksini söyleyebilecek insanın hakikaten biraz pişkin olması gerekiyor, pişkin olması gerekiyor. Bütün yasama yetkisini vermişsiniz.

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, lütfen toparlayalım, lütfen toparlayalım.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Tamam, topluyorum efendim. Son cümle...

Meclisin bütün yetkileri verilmiş. Yargı? HSYK'nın yarısını Cumhurbaşkanı belirleyecek, yarısını Meclis belirleyecek.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Tamam Meclis belirleyecek!

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Meclisi kim belirliyor?

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Meclisi millet belirliyor.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Anayasa Mahkemesinin 15 üyesinin 12'sini Cumhurbaşkanı belirleyecek ve buna biz “Yargı bağımsız, kuvvetler ayrılığı.” diyeceğiz, öyle mi? Şimdi, bütün bunların konuşulduğu dönemde rahmetli İnönü sağ olsaydı ne derdi Osmancığım? Ne derdi Osman Bey? “Hadi canım sende.” Hadi canım sende. Çok da yerine uyardı, çok da otururdu.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, çok teşekkür ediyorum.



Değerli arkadaşlar, konuşma sırası Sayın Erol Dora'da.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, ben 4'üncü maddede konuşabilecek miyim?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ben de dünden beri söz istiyorum ama hiçbir madde üzerinde kullanamıyorum.

BAŞKAN – Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle, şunu belirtmek istiyorum ben de tabii ki: Burası bir Anayasa Komisyonudur ve dolayısıyla, çok önemli bir anayasal değişiklik yapıyoruz. Bu, Türkiye'nin kaderini, geleceğini, Türkiye'deki bütün halkların geleceğini ilgilendiren çok önemli bir konudur. Fakat, gördüğümüz kadarıyla, bugün de yapılan tartışmalar da gördük ki Anayasa Komisyonu üyelerine dahi söz verilmemektedir. Öncelikle, bunu kabul etmediğimizi, bunun İç Tüzük'e aykırı olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Ben de 3'üncü madde üzerinde Komisyon üyesi olmama karşın, söz almış olmama rağmen, hiç haberim olmadı; 3'üncü madde burada olmama rağmen geçti ve oylaması yapıldı. Bir kere bunun İç Tüzük açısından... İç Tüzük'e uyulmadığı da aynı zamanda zaten tutulan tutanaklarda da görülecektir. Diğer bütün milletvekili arkadaşlarımız da durumu net olarak ortaya koydular. İç Tüzük'e aykırı bir Anayasa Komisyonu görüşmesi yapıldığı açıkça ortaya konulmuştur.

Bizim arzu ettiğimiz... Burada bir anayasal değişiklik yapılmaktadır. Tabii, öncelikle, biz, Halkların Demokratik Partisi olarak, Cumhuriyet Halk Partisi yani ana muhalefet partisi de bu değişikliğe karşı olduğumuzu açıkça ifade etmekteyiz ve bu anlamda da hem İç Tüzük'ten hem de Anayasa'dan kaynaklanan bütün haklarını kullanarak bu anayasal değişikliğin Komisyondan ve Genel Kuruldan geçmemesi noktasında gereken demokratik ve siyasi mücadele verilmektedir. Bundan sonra, Komisyonun bu anlamda, milletvekillerinin söz hakkına riayet etmesi noktasında bir kez daha talebimizi yinelemek istiyorum.

Şimdi, 4'üncü maddede getirilmek istenen değişiklikte en önemli nokta nedir? "Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri beş yılda bir, aynı günde yapılır." diye bir düzenleme getirilmektedir. Bir kere, değişiklik teklifine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri aynı gün yapılacaktır. İkinci olarak da değişiklik teklifi hem Cumhurbaşkanına hem de Türkiye Büyük Millet Meclisine seçimlerin yenilenmesine karar verme yetkisi vermektedir. Değişiklik teklifine göre, seçimlerin yenilenmesi demek hem Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin hem de Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yenilenmesi demektir. Yani, Cumhurbaşkanı isterse kendi seçimlerini de yenilemek kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimlerini yenileyebilmekte yani onun görevine son verebilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi de isterse kendi seçimlerini yenilemek kaydıyla Cumhurbaşkanının seçimlerini yenileyebilmekte yani onun görevine son verebilmektedir.

Yasama ve yürütme organlarının birbirlerinin görevlerine son verebildiği bir sistemin başkanlık sistemi olmadığı aşikârdır. Başkanlık sistemi bir kere sert kuvvetler ayrılığı sistemidir. Bu sistemde yasama ve yürütme organları birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmışlardır. Bunlar birbirlerinin görevlerine son veremezler. Yasama ve yürütme organlarının birbirlerinin görevlerine son verebildiği bir sistemin başkanlık sistemi olduğu iddiasının gerçeğe bir ilgisi yoktur. Başkanlık sistemi sert bir kuvvetler ayrılığı sistemidir. Bu sistemde yasama ve yürütme organları birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmışlar ve birbirlerinin görevlerine, biraz önce de bahsettiğimiz gibi, son veremezler. Bu Anayasa değişikliği teklifinin asıl amacı, başkanlık sistemi veya Türk tipi başkanlık sistemini kurmak değil, Türkiye'de bir kuvvetler birliği sistemi kurmaktır. Teklif edilen sistem, kuvvetlerin Cumhurbaşkanında birleşmesi esasına dayalı bir kuvvetler birliği hükümet sisteminden başka bir şey değildir. Gerek

Cumhurbaşkanı ile yargı arasındaki ilişkilerde gerekse Cumhurbaşkanı ile idare arasındaki ilişkilerde denge ve denetleme mekanizması mevcut değildir. Teklif edilen sistemde sadece yasama organı değil, yargı organı da Cumhurbaşkanının kontrolü altına sokulmaktadır.

Biraz önce konuşan birçok arkadaşımız da bahsettiler, ben de tekrar bahsetmek istiyorum çünkü itiraz ettiğimiz konular ve düzenleme aynı olduğundan dolayı, hepimizin aynı konuları tekrarlamasında bir mahzur olmadığını da bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Bakın, bundan 268 sene önce, Montesquieu'nün söylediği gibi, yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin tek elde toplandığı bir sistemde, hiçbir şekilde hürriyet olamaz. 1748 yılında yayınlanan "Kanunların Ruhu" isimli eserinde Montesquieu şöyle der: "Eğer aynı idarenin kişilik ve yapısında yasa erki, yürütme erkiyle birleşmişse hiçbir şekilde hürriyet yoktur çünkü aynı monarkın veya aynı senatonun iktidarını zalimce yürütmek için zalimce kanunlar yapma ihtimali de mevcuttur. Kuvvetler ayrılığı yoksa anayasa da yoktur." Kuvvetler ayrılığı teorisi, anayasacılığın temel ve en eski teorisidir. Kuvvetler ayrılığının olmadığı yerde anayasa da dolayısıyla olamaz. Kuvvetler ayrılığının olmadığı bir devlet anayasal bir devlet de değildir. Bu husus en güzel bir şekilde 16 Ağustos 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin 16'ncı maddesinde de şu şekilde vurgulanmıştır: "Hakların güvence altında olmadığı ve kuvvetler ayrılığının olmadığı bir toplumdaki anayasa yoktur."

Şimdi, Türkiye'nin bunca sorunlarıyla boğuştuğu bir dönemde, böyle bir, sizin "hükümet sistemi değişikliği" dediğiniz, bizlerin ve diğer muhalefet partilerinin bir rejim değişikliği olarak nitelendirdiği bu değişikliğin üzerinde ciddiyetle eğildiğimizde, aslında sorunlarımızı çözmeyecek bir değişiklik olduğunu açıklıkla görebiliyoruz. Biraz önce de değişik arkadaşlarımızın vurguladığı gibi, biraz önce önergemizde de söz hakkı verilmediği için ben de belirtmek istiyorum. Başta eş başkanlarımız olmak üzere, 12 vekilimizin şu anda tutuklu bulunduğu dönemde ve milyonlarca oyun şu anda bu Komisyonada temsil edilmediği bir süreçte, böyle bir Komisyonun toplanması ve bir kısmı Anayasa değişikliğine gitmeye çalışması, bir kere Anayasa'nın kendisine de aykırıdır, aynı zamanda en önemli kuvvetler ayrılığı olarak nitelendirebileceğimiz, yasamanın bu anlamda etkin olarak kendi görev ve sorumluluklarını yapmadığının da açıkça bir göstergesidir. Bu milletvekillerimizin de, başta eş başkanlarımız olmak üzere, burada bulunup bu Komisyonada bu Anayasa'yla ilgili olarak kendi görüşlerini, halktan almış olduğu bu iradenin burada tecelli etmesi noktasında açık ve özgür olarak kendi görüşlerini açıklama haklarına sahiplerdir. Maalesef, bu haklarını bugün tutuklu bulduklarından dolayı kullanamamaktadırlar.

Ayrıca da belirtmek istiyorum, şu anda bu milletvekillerimizin tutuklu bulunması, şu anda meriyette bulunan Anayasa'mıza da açıkça aykırıdır. Şu anda 83'üncü maddenin üçüncü fıkrası da bunu açıkça dile getirmektedir. Yani "Vekiller hüküm dâhi giyseler tutuklanmaları dönem sonuna bırakılır." diye açık amir hüküm olmasına karşın, milletvekillerimizin tutuklu bulunmasını kesinlikle kabul edemeyiz.

Şimdi, Profesör Doktor Kemal Gözler de bu konu üzerinde, özellikle bu yapılan son Anayasa değişikliği üzerinde önemle durmaktadır. Onun bu konuda yapmış olduğu yorumlara da atıf yaparak konuşmamı sonlandırmaya çalışacağım. Şimdi, diyor ki burada, dipnotta da: "Demokratik ülkelerde görülen bazı düzenlemeler Türkiye'ye ithal edilirken özünden koparılıp kötüye kullanılabilir. Bu açıdan David Landau tarafından ortaya atılan 'istismarcı anayasacılık' veya 'suistimalci anayasacılık' kavramına dikkat çekmek isterim. David Landau'ya göre, bazı ülkelerde demokratik rejimler, anayasa değişikliği yoluyla adım adım ortadan kaldırılıyor. İktidardaki güçlü başkanlar, ustaca ve kurnazca planlanmış anayasa değişiklikleri yoluyla kendilerinin görevde kalmasını sağlayacak bir anayasal sistem kuruyorlar, Özellikle anayasa değişikliği yoluyla kendilerini denetleyecek organları etkisiz hâle getiriyorlar. Bu şekilde yeniden biçimlendirilen anayasanın tam anlamıyla otoriter olduğu söylenemez

çünkü seçimler yapılmaya devam edilir. Uzaktan bakıldığında, anayasa hâlâ demokratikmiş gibi görünür ama yakından bakıldığında, anayasanın, gerçekte demokratik düzeni yok etmek için anayasa değişiklikleri yoluyla sinsice yeniden tasarlandığı görülür. Landau bu olguya ‘suistimalci anayasacılık’ ismini vermektedir.” Şimdi, bütün bunları dikkate almamız gerektiğine inanıyorum.

Aynı zamanda, bugün Meclis Başkanımız Sayın İsmail Kahraman da bir açıklama yapmıştır. Yapılan bu Anayasa değişikliğinin kısmi bir Anayasa değişikliği olduğunu vurgulamaktadır. Bütün siyasi partilerimiz seçim beyannamelerinde de halka vermiş oldukları söz gereğince yeni bir anayasa yapma konusunda halka taahhütte bulunmuşlardır. Dolayısıyla, Sayın Meclis Başkanımızın da ifade ettikleri, burada konsensüse dayalı yeni bir anayasa yapma noktasında, kendi iradelerini de ifade etmişlerdir. Bu bakımdan da Sayın Meclis Başkanımızın bu görüşlerinin de dikkate alınarak bir an önce... Yapılan bu kısmi değişiklikler, aslında Türkiye’de bir rejim değişikliğine ve kuvvetler ayrılığını yok edip bütün güçlerin yasama, yürütme ve yargının tek elde toplanmasına da vesile olacaktır ve aslında bunun bir başkanlık sistemi olmadığının, aynı zamanda bir parlamenter sistemle de ilgisi olmadığını da açıkça bir sonucu da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, inanıyorum ki bu yapılan değişiklik Türkiye’de sorunlarımızı da çözmeyecektir. Kutuplaşmayı, ihtilafları ve halk arasındaki ayrışmaları daha da güçlendirecektir. Bu bağlamda, bugün Sayın Meclis Başkanımızın da yapmış olduğu bu konsensüslü bir anayasa yapma benim gönlümden geçmektedir.” sözüne de atıf yaparak bir an önce bu değişiklikten vazgeçilerek bütün partilerin konsensüsü çerçevesinde, bütün sivil toplum kuruluşların bütün kesimlerinin ve Türkiye’de yaşayan bütün farklı halkların, inançların iradelerini yansıtacak yeni, demokratik bir sivil anayasa yapılması konusunda buradan bütün siyasi partilerimize bir kez daha sesleniyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

**BAŞKAN** – Sayın Dora, teşekkür ediyorum.

Söz sırası Sayın Murat Emir’de. [CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar(!)]

**AKIN ÜSTÜNDAĞ** (Muğla) – Tebrik ediyorum, 4’üncü maddede Komisyon üyesine sıra geldi.

**BAŞKAN** – Değerli arkadaşlar, grup yönetimiyle görüştük, grup yönetiminin de talebi bu yönde olduğu için, yani Cumhuriyet Halk Partisi Grubu yönetiminin de talebi bu yönde olduğu için söz talebi Sayın Murat Emir’de.

**ÖZGÜR ÖZEL** (Manisa) – Bu tarihi ana tanıklık etmek için kurdele keseceğiz biz. Murat Emir, Komisyon üyesi olarak nihayet söz hakkını kullanıyor.

**BAŞKAN** – Değerli arkadaşlar, iyi niyetimizi lütfen suistimal etmeyin. Sizle görüşerek karar verdik.

Sayın Emir, buyurun.

**MURAT EMİR** (Ankara) – Sayın Başkan, öncelikle son sözünüzü eleştirerek başlayacağım. Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşenmiştir. Biz burada İç Tüzük’ten kaynaklanan, millî iradeyi temsil etmekten kaynaklanan anayasal ve siyasal haklarımızı kullanıyoruz. Dolayısıyla, sizin, bizim burada konuşmamızı bir lütf gibi görmeyiz ve bana söz vermiş olmayı bir iyi niyet gibi görmeyiz ve göstermeye çalışmamız baştan sona bir saptırmaca.

Ayrıca, bana şu anda söz verdiğiniz için ayrıca teşekkür ederim çünkü birkaç saat sonra verseydiniz muhtemelen konuşamayacak hâle gelmiş olacaktım. Öncelikle, dinleyici sayın milletvekillerinden ve salondakilerden sesim için özür dilerim.

Değerli arkadaşlar, öncelikle, ben burada en azından belirli bir seviyede entelektüel bir tartışma yürütmeye gayret ediyorum. Dün de çoğunlukçuluk ve çoğulculuk üzerine bir tartışmaya kısa da olsa girme fırsatı buldum ama bunu anlamamakta direndiğinizi görüyorum maalesef bir kısmınızın.

Değerli arkadaşlar, çoğunlukçuluk iki yüz yıl önce terk edildi, haberiniz olsun. Elbette ki millî irade başımızın üstündedir, elbette ki milletimizin vereceği oylar biz Parlamentoda siyaset yapıyorsak yani demokratik kanalları siyaset aracı olarak görüyorsak elbette ki bunlarla bağlıyız ancak demokrasinin, hukuk devletinin belirli kurum ve kurullarla sınırlandığını da görmek, bilmek ve anlamak zorundasınız; ifade edilmeye çalışılan sadece budur.

Değerli arkadaşlar, ben geneli hakkında söz istedim “Sonra konuşursun.” dediler. Sonra 1’inci maddede söz istedim “Sonra konuşursun.” dediler. Usul hakkında bir söz alabildim, usul hakkında konuştum. 2’nci maddede konuşacak fırsat olmadı, Sayın Başkan alelacele yeterlilik önergesi verdi. 3’üncü maddenin nasıl geçtiğini Mithat Hoca anlattı. 4’üncü maddede söz alabildim. Şimdi neyi konuşacağımı düşünüyorum. İzin verirseniz ben 2, 3 ve 4’le ilgili görüşlerimi sizlerle paylaşayım, aslında 3’ü de birbiriyle örtüşüyor. Birinde “550 milletvekili 600 olacak.” diyorsunuz, ben de diyorum ki: Siz Meclisi boşalttıktan sonra, içini boşalttıktan sonra 550 olsa ne olacak, 600 olsa ne olacak? “18 yaşındakiler milletvekili olacak.” diyorsunuz, bütün yetkilerini aldıktan sonra 18 yaşındakiler milletvekili olsa ne olacak? Üstelik, siz 18 yaşındaki çocuklara ne veriyorsunuz? Bakın, çocuklarını koruyamayan, çocuklarının eğitimini tarikatlara bırakmış, yurtlara bırakmış, çağdaş eğitim seviyesinin çok uzağında eğitim veren, PISA skorlamasında çuvallamış, mesleki eğitimi, yüksek eğitimi, akademiye bir kenara bırakmış ve dünyada okuduğunu anlamada maalesef 50’nci sıralara gelmiş bir Türkiye’yi konuşuyoruz ve bu arada “18 yaşındakiler milletvekili olsun mu olmasın mı?” Bu tartışmayı bile ben zül sayıyorum arkadaşlar. Bu tartışma, bu taslaktaki bize göre kabul edilemeyecek, cumhuriyetimizi yok eden, demokrasimizi yok eden maddelerin, uygulamaların üstünü örtmeye dönük bir çabadır. Dolayısıyla, bu madde üzerinde daha fazla konuşmanın gerekli olduğunu düşünmüyorum.

“Beş yılda bir aynı günde yapacağız.” diyorsunuz, bu konu önemli arkadaşlar. Niye? Başkanlık sistemi getirdiğinizi iddia ediyorsunuz. Başkanlık sistemini, başkanlık sistemi yapan şey neydi? Kuvvetler ayrılığıydı yani yasama, yürütme ve yargı onun dışında olacaktı. Şimdi, yargıya hiç girmiyorum -inşallah ileride konuşma fırsatım olur- çünkü yargı zaten bağımsız değil, zaten bu teklifle tamamen Cumhurbaşkanına bağlanıyor ve dolayısıyla da yargı zaten bağlı. Onun ötesinde, seçimlerin aynı anda yapılmasının iki temel sakıncası var.

Birincisi: Aynı anda yapıldığı zaman, her zamanki gibi tehditle, şantajla ve korkutmayla insanlarımızı “istikrar” diyeceksiniz, “İstikrar olsun istiyorsan Cumhurbaşkanlığına kimi seçiyorsan onun partisine de oy ver.” diyeceksiniz; bunu siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz. Dolayısıyla, asıl yapılmak istenenin Cumhurbaşkanı rahat etsin, yasama Cumhurbaşkanının ayağına bağ olmasın anlayışıyla getirilen bir düzenleme olduğunu görüyoruz.

İkinci sakıncası: Demokrasi dışı bir uygulamadır arkadaşlar. Siyasal denetim araçlarını yok etmiş oluyorsunuz. Bakın, Cumhurbaşkanlığı... Daha fırsat bulursak konuşacağız. Şimdi, Sayın Başkan “Yirmi dakika var, aranızda paylaşın. Ben mümkün olduğu kadar milletvekilleri konuşsun istiyorum.” diyordu. Ben onun iyi niyetli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – Sayın Emir, yediye kadar -saat de söylemeyeyim- yemek arasına kadar vakit sizin.

Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, devam ederim, sağ olun, teşekkür ederim.

Şimdi, ben sizin iyi niyetli olduğunuzu düşünüyorum, biliyorum ama siz de takdir edersiniz ki eğer biz milletvekillerinin hepsi bir ölçüde konuşsun istiyorsak... Özellikle suistimal edilmediğini siz de görüyorsunuz; biz burada iyi niyetle konuşuyoruz, konunun dışına çıkmıyoruz ve anlaşılсын diye konuşuyoruz. Böyle bir durumda sizin zamanı uzatmak yerine yani perşembe bitirmeyelim, cuma

bitirmeyelim, gerekiyorsa yılbaşı gecesi çalışalım; bu ülkenin insanlarına, enflasyon altında, ekonomik kriz altında, terör altında, şiddet altında inim inim inleyen insanlara Türkiye Büyük Millet Meclisinden bir mesaj verelim, “Meclisiniz sizin sorunlarınızla ilgileniyor, sizin sorunlarınızı tartışıyor, siz ailelerinle beraberken Meclisiniz sizin için çalışmayı tercih etti.” mesajını verelim diyoruz ama siz süreyi sınırlamışsınız, aklınıza gelen ilk çözüm “Milletvekilleri yirmi dakikayı aralarında paylaşsınlar.” Siz babanızın bağından bostan mı bize bağışlıyorsunuz Sayın Başkan? Biz burada haklarımızı kullanıyoruz.

Şimdi, niye önemli bu milletvekillerinin konuşamaması? Burada milletvekilleri konuşamadığı zaman, Genel Kurulda, komisyonlarda aslında siyasal denetim olmamış oluyor. Sizin siyasal denetimden hazzetmediğinizi bu getirdiğiniz düzenlemeden de anlıyoruz. Millet oy verecek -hani millî iradeye saygılısınız ya- beş yıl bekleyecek, ondan sonra bir beş yıl sonra bir daha gelip bir daha oy verecek. Tabii, burada milletin algısının nasıl yönlendirileceğini medya aygıtıyla, Goebbels'den öğrendiğiniz propaganda yöntemleriyle nasıl yönlendirileceğini birazdan konuşuruz.

**BAŞKAN** – Arkadaşlar, salonda bir uğultu var. Lütfen uğultuyu keselim.

**MURAT EMİR (Ankara)** – Dolayısıyla, millete gidip “Sen beş yıl yerinde bekle, bizim sana soracak fazla bir şeyimiz yok.” dedikten sonra millî iradeye saygıdan bahsedilmesi mümkün değil. Bu nedenle değerli arkadaşlar, bu 4'üncü madde de son derece tehlikeli hükümler içeriyor.

Şimdi “Meclis ne yapacak?” sorusunu sormamız lazım arkadaşlar. Eğer sizin bu yasa teklifiniz bu Komisyondan geçerse veya yaşama geçme olanağı bulursa -ki hiç ummuyorum ama bu olanak olursa- bu yüce Meclisin ne yapacağını sormak gerekir. Bana göre yüce Meclis hiçbir şey yapamayacak ondan sonra. Peki, soruyu tersten sorsak: “Neler yapamayacak?” Yani, burada biz, siz darbe yapıyorsunuz derken neyi kastediyoruz, Meclisin hangi yetkilerini kısıyorsunuz, bunları kısaca sizlere arz etmek isterim.

Bir defa, fesih yetkisi altında bir meclis. Bakın, kuvvetler ayrılığının en temel göstergesi, kuvvetlerin birbiriyle ilişkisizliğidir yani çalışanlar, ülkeyi yönetirler, görev alanları anayasal düzende belirlenmiştir ama birbirlerine bağlı değildirler. Dolayısıyla, başkanlık sistemini, başkanlık sistemi yapan en temel şey, başkanın Meclise hiçbir şekilde müdahale edememesidir. Birazdan kararnameler konusuna da geleceğim. Şimdi, Meclise müdahalenin en belirgin biçimi fesih yetkisidir. Değerli arkadaşlar, demokratik hiçbir başkanlık sisteminde fesih yetkisi yoktur. Fesih tehdidi altında çalışan bir meclisin yüce bir meclis olacağı ve o meclisin o ülkenin yasama görevini yerine getireceğinden bahsedemeyiz. Dolayısıyla, bu anlamda, fesih yetkisi ancak diktatörlere verilmiş bir yetkidir ve mutlaka ve mutlaka bu anlamdaki bu değişikliğin yaşama geçirilmemesi gerekiyor ve biz de bu cephede, bu mücadeleyi, bu anlamda veriyoruz ve vermeye devam edeceğiz. Peki, nasıl bir meclis? Lider sultanı altında bir meclis. Bakın, “millî irade” diyorsunuz, “Bizi millet seçti.” diyorsunuz ama siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz, millet de biliyor ki sizi millî irade seçmedi. Ciddi bir şey söylüyorum arkadaşlar, hiç uğultu bile çıkmıyor. Millî irade seçmedi, lider idaresi seçti.

Bakın, bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak Siyasi Partiler Kanunu'ndan kaynaklanan hakları ve yetkileri liderlerimiz olabilecek en demokratik bir şekilde kullanıyor yasal sınırlar içerisinde. Ancak ne MHP'de ne AKP'de bunun olmadığını hepimiz biliyoruz. Lider sultanı şu açıdan önemli: Sizin partinizde parti içi demokrasi olmuş mu, olmamış mı, ben bu konuyla çok da fazla ilgili değilim ancak böyle bir değişiklik geçerse yani sizi seçen irade veya çoğunluk gücünü seçen irade aynı zamanda böylesine yetkilere haiz olursa, işte o zaman yasama, yasama olmaktan çıkar arkadaşlar. Dolayısıyla, siyasi partilerin yasası değişmeden yapılacak böylesine bir değişme ancak ve ancak diktatörlüğün önünü açar.

Bunun ötesinde, değerli arkadaşlar, yedek vekillik meselesi var. Bu yedek vekillik meselesi de yine Meclis üzerindeki vesayetin açık bir göstergesidir. Milletvekilleri bir yandan siyasi ikballerini borçlu oldukları, bir yandan eğer siyasete devam etmek istiyorlarsa siyasi ikballerini de borçlu olacakları o Meclis çoğunluğunu seçen o seçilmiş Cumhurbaşkanı bakarken bir taraftan da yedek kulübesine bakacaklar. Yedek kulübesinde neler oluyor, kimler var, kimler yok? O zaman milletvekilleri iyice iradelerini teslim etmiş olacaklar.

Değerli arkadaşlar, Sayın Elitaş dün bize göre gülünç açıklamalar yaptı. Dedi ki: “Serbest bırakılırsa CHP’lilerden de bu teklife ‘evet’ diyecekler olacağını biliyorum.” Eğer samimiyse, eğer ciddiye, eğer bu Meclisin ciddiyetine uygun konuşma yapıyorsa Genel Kurulda göreceğiz, kendisini kapalı oy vermek konusunda göreve davet ediyoruz. Kendisi Grup Başkan Vekilidir, orada açık oylama olmaması için Anayasa’nın gerektirdiği, İç Tüzük’ün gerektirdiği, kapalı oy olması için ne gerekiyorsa yapılması önce Elitaş’a düşer, biz yapacağız ama Elitaş’a da düşer çünkü biz biliyoruz ki, görüyoruz ki irade artık serbest değildir, irade Saray’a bağlıdır. Saray istediği için acele ediyorsunuz, Saray istediği için sözümüzü kısıyorsunuz, Saray istediği için bizi konuşturmuyorsunuz ve Saray istediği için de kafanızdaki tarih ne ise o tarihe bu değişikliği yetiştirmeye çalışıyorsunuz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin nasıl küçültüldüğünü, nasıl işlevsizleştirildiğini ve yasama Meclisimizin nasıl değersizleştirildiğini anlatıyordum, bunlardan birisi de Cumhurbaşkanlığı kararnameleri. Bakın, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri aslında işlevsel olarak baktığımız zaman, Meclisin yasama tekelinin yani Anayasa’nın 7’nci maddesinden kaynaklanan yasama tekelinin Cumhurbaşkanı devredilmesidir. Cumhurbaşkanı istemediği konudaki yasayı veto edecektir ve onun ötesinde de kararnameyle istediği alanı düzenleyecektir. Peki, orada salt çoğunlukla, veto edilmiş kanunu Meclis gönderebilir mi? Elbette gönderemez, elbette gerçekçi değil çünkü biraz önce anlattığım, Meclisin oluşumunun liderler sultanı dolayısıyla seçilmiş Cumhurbaşkanı çoğunluğu vereceği, aynı anda seçim yapılması dolayısıyla da çok açık, seçik ortada. Yani, sistemi her yönünden tıkiyorsunuz, bir yerde küçük küçük bir sızıntı olsa orayı bile tıkiyıp Cumhurbaşkanının yetkilerini artırıyor, artırıyor, artırıyor. Hiçbir denge, denetleme mekanizması yok ama sadece Cumhurbaşkanının güçlendirilmesi var ve bu gücün de büyük bir bölümünü yasama Meclisine karşı yani bize karşı alıyor. Biz burada hassas bir Stockholm sendromu içerisindeyiz yani bizi yok edecek, bizi işlevsizleştirecek, bizi değersizleştirecek, bizi tamamen anayasal düzenin dışında sembolik bir noktaya itecek bir Anayasa değişikliğini yapıyoruz ve bütün yetkilerimizi bir kişiye devrediyoruz. Dün ısrarla anlattım; biz millî iradeyiz, biz millî iradeyi temsil ediyoruz, millî iradenin temsil edildiği yer Türkiye Büyük Millet Meclisidir, bu devredilemez ancak biz bunu bir seçilmiş devrediyoruz. Seçilmişin yetkilerini nasıl kullanacağını ise Sayın Başkan lütfederse önümüzdeki günlerde ayrıca konuşacağız.

Şimdi, bütçe hakkı alınmış bir Mecliste 18 yaşında milletvekili olsa ne olacak, olmasa ne olacak veya bütçe hakkı alınmış bir Mecliste 550 değil de 600 milletvekili olsa ne olacak, olmasa ne olacak? Değerli arkadaşlar, bütçe Parlatmentonun özüdür. Bakın, ta 17’nci yüzyıldan gelir, “bütçe” kelimesinin özü “budget”tan gelir İngilizce, Maliye Bakanının çantası anlamındadır. Bizim “westminster modeli” dediğimiz, “parlamente düzen” dediğimiz konunun özü aslında bütçe yapma hakkıdır. Parlatmentoyu parlatmento yapan bütçe yapma hakkıdır. Ne yapıyorsunuz? “Bütçe yapılmayıversin...” Geçmezse ne olacak? E, tabii, bu kadar güçlü, kudretli Cumhurbaşkanı bekleyecek değil ya, yeniden değerlendirilmesini, yoluna devam eder tabii Meclis onaylamazsa ama Meclisin de Cumhurbaşkanı büyük oranda bağlı olacağını biraz önce ifade etmiştim.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'mızın 87'nci maddesinde Meclisin görevleri yazar, bunlardan biri Bakanlar Kurulunu denetlemektir, siyasi denetim. Bu siyasi denetim olmazsa olmazdır, bizim temel görevlerimizden biri. Şimdi biz bu siyasi denetimi yapamayacağız. Peki, biz bu siyasi denetimi yapamayınca hangi organ yürütmeyi denetleyecek? Hangi organı düşündünüz? Kim denetleyecek yürütmeyi? Yürütme kararnamelemleri dilediğince çıkardı diyelim, nasıl denetleyeceksiniz? Biz burada milletvekili olarak bir bakana ancak yazılı soru sorabiliyorsak biz burada milletvekilliği görevimizi nasıl yapmış sayacağız kendimizi? Bu maaşları gidip nasıl çekeceğiz arkadaşlar? Bakın, bu şekilde yasalaşırsa bu Meclis anlamsızlaşıyor, bu Meclis hiçleşiyor arkadaşlar ve Meclisin yetkileri fiilen bitiriliyor. Görüntüde, görüntü Anayasa'da her ne kadar yasama Meclisinin bazı yetkileri varmış gibi olsa da gerçekte Meclisin yetkisi bitiyor. Bana sorarsanız Meclisi kapatın, bu kadar maaşa, bu kadar yolluğa, bu kadar resmî arabaya hiç ihtiyaç yok çünkü ondan sonra siz ne yapacaksınız artık? Cumhurbaşkanı ve onun atadığı Saray sekreterleriyle -onlara bakan demek de doğru değil- devam edersiniz.

Meclisin yetkilerinin nasıl daraltıldığını konuşuyoruz. Mesela, Cumhurbaşkanının yaptığı atamalar dolayısıyla, yaptığı iş ve işlemler dolayısıyla herhangi bir onaya tabi mi? Herhangi bir ataması, herhangi bir işlemi herhangi bir onaya tabi mi arkadaşlar? Bu sorunun cevabını siz sormuyor musunuz kendinize? Biz Meclis olarak hiçbir yerinde yokuz bu işlemlerin; ne yargıç atamasında varız ne üst düzey bürokrat atamasında varız ne kararname çıkartırken varız ne başka bir işlemde varız. Şimdi, diyeceksiniz ki: "Ya, işte yargısal denetim var, hatta genişlettik." Nasıl? "Eskiden bu sadece vatana ihanet suçuyla yapıyordu, şimdi artırdık bunun şeyini." Ama, Meclis soruşturmasını öyle bir şeye bağlamışsınız ki, öyle bir noktaya getirmişsiniz ki fiilen imkânsız, söz konusu bile değil. Bir defa Cumhurbaşkanı şunu yapabilir: Ola ki ben bu dediklerimde yanıldım veya tarihsel süreç öyle bir yere getirdi ki Meclis çoğunluğu dik durdu ve Cumhurbaşkanının bir eylemini beğenmedi, bir işlemi beğenmedi ve Cumhurbaşkanı hakkında bir yolsuzluk olduğu konusunda kani oldu. Ne yapacak? Salt çoğunlukla "Meclis araştırması yapılınsın." diyecek. Peki, Cumhurbaşkanı tam o sırada yani o yasal süre, otuz gün beklenmeden Meclisi feshederse ne olacak? Hadi seçime. Bakın, daha başından bitiriyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, güvenoyu yok, gensoru yok, Meclis soruşturması imkânsızla bağlanmış, ondan sonra diyorsunuz ki: "Yüce Meclis", "Biz millî iradeyiz, biz görev yapacağız." Bu maaşları boşuna alacağız, haberiniz olsun.

Daha garibi nedir bilmiyorum. Sayın Parsak -ve Abdülhamit Bey'i göremiyorum- aslında ben bunu bilgilenecek için soruyorum, eleştiri yok, her zamanki gibi değil; eleştiririz de şimdi değil. Şu "Meclise yılda bir gelecek iç ve dış siyaset hakkında mesaj verecek." lafının anlamını ben bilmiyorum, ne demek bu? Niye ihtiyaç var? Zaten Meclise geliyor. Cumhurbaşkanı Meclise gelip Mecliste konuşursa fıkra anlatacak hâli yok, hava durumunu anlatacak hâli yok; iç politikada mesaj verecek, dış politikayla ilgili kendi görüşlerini anlatacak Cumhurbaşkanı. Bunun ötesinde ne olabilir ki zaten? Bu hangi ihtiyaçtan kaynaklandı, hangi ihtiyaç? Yani, Cumhurbaşkanı gelecek, o gün konuşacak, iç ve dış politika hakkında mesaj verecek. Yani, bunu çözümlenebilmiş değilim, nasıl, hangi mantıkla olduğunu ben oturtmadım; öğrenebilirsem de mutlu olurum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada bütün bu deli gömleğini niye giydiriyorsunuz bize? Bunun temel sebebi şu: Türkiye çok ağır sorunlardan geçiyor, çok ağır bir dönemden geçiyoruz ve bu sorunları çözebilmemizin biricik, yegâne yöntemi de bütün yetkileri bir kişiye vermek. O kişi bizi kurtaracak. Niye, nereden biliyoruz bunu? E, bizim antropolojik kökenlerimizde var. Neymiş bu antropolojik

kökenlerimiz? Biliyorsunuz, Türk geleneğindeki devletlerde “kut” denir ona ama onun kaynağı tanrısaldır. Tanrısal kaynağı alır, hakan veya Selçuklu hükümdarları onu kullanırlar. onlar devlet demektir ve sorgulanamaz bir iktidarları vardır. Zaten vatandaşlık kavramı da olmadığı için bir hak da söz konusu değildir. Ama insanlık orada mı? Siz hep atf yapıyorsunuz Osmanlı geçmişine, Osmanlı geçmişinde, bakın, Batılılaşma, muasırlaşma çabaları var; III.Selim var, II.Ahmet var; Tanzimat var, Meşrutiyet dönemleri var; bütün bunları bir kenara bırakıyorsunuz, oradaki Osmanlı tebasından vatandaş olma sürecini, yani Batı’da krala karşı verilen vatandaş olma mücadelesini, liberalizmi ve onun Türkiye’deki yansımalarını bir kenara bırakıyorsunuz, “Binlerce yıl önce Türk hakanları zaten bunu kullanıyordu.” diyorsunuz ve onun üzerinden kurmaya çalıştığımız iktidarı da bir rasyonel temele oturtmaya çalışıyorsunuz.

“Rasyonel” demişken şu da aklıma geldi, gerekçede de var, son cümlesi: “...rasyonel yöntemdir.” diyor. Yani böyle “akılcı” demek yerine “rasyonel” deyince herhâlde daha böyle kültürlü, daha geniş bir dağarcığınız olduğu hissini veriyor olabilirsiniz. Bu açıdan da bence o gerekçenin düzeltilmeye ihtiyacı var. Günlük hayatta konuşabiliriz ama bir anayasa değişikliğinin gerekçesinde “rasyonel” yerine “akılcı” yazmak daha akılcı olurdu diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, niye insanlar böyle yaparlar, niye korkutulurlar, amaç nedir, niye tek kurtarıcı ararlar?

Erich Fromm var, Erich Fromm benim de bir süre yüksek lisans yapma olanağı bulduğum Heidelberg Üniversitesinde yetişmiş, önemli bir psikanalist ve temel meslekî kariyerini özgürlük, insan ve insan-iktidar ilişkileri arasında kurmuş.

BAŞKAN – Sayın Emir, sizin konuşmanızın bitmesine göre yemek arası vereceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben bitirim beş dakikada.

BAŞKAN – İster şimdi bitirin, ister beş dakika sonra bitirin, ister on dakika sonra bitirin. Siz bitirince yemek arası vereceğim.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Yemek yemesek de olur.

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Yemek yemek önemli değil, memleket birbirini yemesin.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, inanın, ne ben ne Cumhuriyet Halk Partili hiçbir milletvekili burada söz hakkımızı kötüye kullanmadık.

BAŞKAN – Zaten “Kötüye kullanırsınız.” demiyorum, sadece durumu bildiriyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Onu demediğinizi biliyorum.

Dolayısıyla ben beş dakikada toparlarım, söylemek istediklerimi söylerim ama bizim talebimiz şu: Biz konuşalım, bu konu üzerinde konuşalım, bu konu önemli bir konu; siz de dinleyin, siz de kalın burada, acele etmeyin, gece 2’de, bu gece de yapabilirsiniz “Erken gideceğiz.” diye eller kalkıp inmesin. Bizim talebimiz bu. Gerekirse uyumayalım, gerekirse günlerce çalışalım, gerekirse yemek yemeyelim ama bu konuyu konuşalım ama doğru dürüst konuşalım, seviyeli konuşalım.

Şimdi, Erich Fromm’da kalmıştık. Erich Fromm insanlardaki özgürlükten kaçışı araştırmış, “Özgürlükten Kaçış”, 1941’de bir kitap yazmış. O zamanki Nazizmi incelemiş, insanlardaki bir tek kurtarıcıya yönelme eğiliminin kökenini araştırmış; niye böyle oluyor, niye insanlar özgürlükten vazgeçiyorlar da bütün haklarını, bütün özgürlüklerini bir kurtarıcıya veriyorlar?



Değerli arkadaşlar, bu aslında birkaç nedenden kaynaklanan bir şey kısaca anlatmam gerekirse. Öncelikle insanın kültürel geçmişinde böyle bir şey var. Yani özgürlüğünü kullanmak zor bir şey, bir mücadele gerektiriyor. Oysaki kurulu düzen içerisinde, hele de büyük kurtarıcıya; o büyüme vadeden, ulusal özgürlük vadeden, güçlü devlet vadeden kurtarıcıya haklarını, özgürlüklerini vermek çok kolay, çok büyük bir rahatlık sağlıyor kişiye. Hem insanın geçmiş kökeninde var hem de günlük hayatında aslında onu rahatlatan ve daha huzurlu yapan bir şey.

Bir de “özgürlük” dediğimiz şey öyle sadece sizin anladığınız gibi beş yılda bir oy vermekle olan bir şey değil, özgürlük her alanda üretilen bir şey. Yaşamın her alanında özgürlük olması gerekir. Özgürlük yaşamın her alanında olan bir şey olduğu için özgürlüğünün peşinde olmak da bir ayrıksılık durumudur, bir yabancılaşmadır. Dolayısıyla, özgürlük peşinde koşmak bir direnci ve bir göze almayı gerektirir. İşte, bu nedenle de insanoğlunda bir özgürlükten kaçış vardır.

Şimdi bunları niye anlatıyorum? İşte, bunun için anlatıyorum. Bize diyorsunuz ki: “Ülke savaşta.” E, kim soktu? Bu Suriye politikasını kim bu hâle getirdi? O tek adam getirdi. Bu kurullarda, Genel Kurulda, Türkiye’nin üniversitelerinde, Türkiye’nin gazetelerinde bunun hayalperestlik olduğu, bunun maceracılık olduğu söylenmedi mi? Söylendi.

BAŞKAN – Sayın Emir, toparlayalım lütfen.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben 7’ye kadar konuşacağım, 7’de bitireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamam, peki.

MURAT EMİR (Ankara) – Bunlar söylenmedi mi? Söylendi. O tek adam bunları dinlemediği için bugün OHAL’deyiz ve o tek adam bizi gelecek, o savaştan kurtaracak.

Bugün Türkiye’de iç barışımızı kaybettik, sürekli şehitler veriyoruz, bombalar patlıyor. Bakın, IŞİD’le bugün düşmanız, IŞİD’e karşı bir mücadele veriyoruz. Ama IŞİD ne zamandan beri bizim düşmanımız? Biz size “Bu IŞİD’le fazla içli dışlı oluyorsunuz, bu radikal İslamcı gruplarla fazla içli dışlı oluyorsunuz, Suriye’de rejim değişikliği yapmak sizin ilk göreviniz değil, demokratik, özgür dünyayla birlikte hareket edelim.” dedikçe, siz bunu “Siz anlamazsınız, tek adam biliyor bunları.” dediniz, işte, tek adamın getirdiği nokta.

Değerli arkadaşlar, bugün bu sorunlar varsa “Ben bilirimcilik”tendir. Bakın, siz aslında bir darbe yemişi iktidarsınız, bir darbe yaşattınız bu ülkeye. Elbette ki darbeyi yapanlar birinci elden bunun failleridir, elbette ki FETÖ’cülerdir ama FETÖ’cülerini görmeyen, görüp de durdurmayan, bilip de kadrolara yerleştiren kişiler, kurumlar, bakanlar, hükümetler sorumlu değil midir? 2010 HSYK değişikliğinden sonra nasıl yüksek yargıda pazarlıklar yapıldığı savcılık tutanaklarında var değerli arkadaşlar, bunun artık kapanır bir tarafı kalmadı, üstü örtülür bir tarafı kalmadı. Buradan baktığınız zaman bu tek adamın, tek adam anlayışının Türkiye’yi götüreceği yer felakettir.

Yine, bir sonraki konuşmamda Michel Foucault’ya da değinirim çünkü daha önce Michel Foucault’dan bahsedilmişti. O da iktidar ve insan arasında önemli saptamalar yapmıştır. Şimdi, Michel Foucault’nun da dediği gibi, “İktidarlara sürekli gücünü büyütme ve gücünü şiddetle evirmeye muhtaçtırlar.” ve tek adamın, tek adam anlayışının bizi götüreceği yer sonunda felakettir. Teorisyenlere inanmıyorsanız pratiğe bakın. Bakın, Mussoliniler, Hitlerler, Esadlar, Putinler boşuna gelip geçmedi. Doğru, ortak akıldadır; doğru, demokrasidedir; doğru, hukuk devletindedir; doğru, bağımsız yargıdadır ve doğru, kuvvetlerin gerçekten ayrıldığı bir düzendedir.

Sabrınız için teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, saat şu an 19.00, saat 20.00'ye kadar yemek arası veriyorum. Afiyet olsun.

**Kapanma Saati: 19.58**



**İKİNCİ OTURUM**

**Açılma Saati: 20.04**

**BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)**

**BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)**

**SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)**

**KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)**

**(Oturum, Sözcü Abdurrahman Öz tarafından açıldı)**

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Konuşma sırası, Sayın Ali Özcan'da.

Sayın Özcan, buyurun.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Önümüzde iktidar partisi grubu tarafından imzalanmış ama taslağının Saray'da hazırlandığını herkesin kabul ettiği bir başkanlık sistemi Anayasa teklifi var. Demokrasilerde saraylar olmaz, saraylara özenilmez, saraylar hiç kimseye de itibar kazandırmaz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu teklife göre başkanlık 2019 senesinde başlıyor. Burada benim merak ettiğim şu: Madem 2019'da yürürlüğe girecek, niye acele ediyorsunuz? Önümüzdeki üç sene boyunca bırakın bu konuyu müzakere edelim, toplumun her kesimi ne olup bittiğini anlasın. Ülkemizi etkileyecek bütün meseleler 2019'da başlıyor. Sadece Recep Tayyip Erdoğan'ın partili olabilmesi hemen yürürlüğe girecek şekilde kurgulanmış.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; burada bir söz sıralaması belirlenmişti, buna riayet ettik, günlerdir sıramızı bekliyor ve konuşmamızı hazırlıyorduk. Cumartesi akşamı bir önergeyle hakkımızı gasbettiniz. Başkan, siz de seçilmiş bir milletvekilisiniz bizler de seçilmiş milletvekiliyiz söz hakkının kesilmemesi lazım, İç Tüzük'ümüze göre, demokrasiye göre bizim haklarımızın gasbedilmemesi gerekir diye düşünüyorum.

Ülkemizde 1808 Sened-i İttifak, 1839 Tanzimat Fermanı, 1876 Kanun-i Esasi'yle hem Osmanlı'da hem Kurtuluş Savaşı dönemi hem de cumhuriyet döneminde çok badireli süreçlerle anayasal süreçlerimiz ilerlemiş ve parlamenter sistemimize evrilmiştir. 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, 1924'te Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk Anayasa'yla "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir." denilmiştir. Demokrasinin askıya alındığı dönemlerde Türkiye pek çok adım atmış ve çok partili sisteme Cumhuriyet Halk Partisinin iradesiyle kansız, çatışmasız, sulhla geçilmiştir. 1924 Anayasası'nda kuvvetler birliği, görevler ayrılığı vardır. 1961 Anayasası'nda yumuşak bir kuvvetler ayrılığı varken 1982 Anayasası'nda kuvvetler ayrılığı tanımlanmıştır, aksaktır ama yazılmıştır. Şimdi Saray'ın sunduğu teklifle bu üç anayasanın da gerisine gidilmeye çalışılıyor.

Değerli milletvekilleri, bu bir anayasa yapma süreciyse böyle aceleye getirilerek millettten, basından, televizyonlardan kaçırılarak yapılmaz. Amaç, toplumsal bir mutabakat metni çıkarmak ve bu yolla Türkiye'yi ileri götürmekse buyurun bütün televizyonları buraya çağıralım ve onların huzurunda bu konuşmaları yapalım. 12 Eylül faşist rejimi bile anayasa yaparken akademisyenlerden fikir almıştır. Parti liderleri karşılıklı görüşlerini canlı yayınlarla sergilesinler. Anayasa yapma sürecinde ana muhalefet partisi "Konuşma hakkım engellendi, kısıtlandı." diyorsa burada toplumsal uzlaşma değil daha fazla kutuplaşma çıkar. Türkiye'nin bu kritik sürecinde ise kutuplaşma ülkemize büyük zarar

verir, bu süreçte kutuplaşma Türkiye'yi karıştırmaya çalışanlara ve teröre hizmet eder. Demokrasi, halkın devletten korktuğu değil devletin halktan korktuğu bir sistemin adıdır. Ancak bu teklifin bunun tam tersidir.

Adalet ve Kalkınma Partili milletvekili arkadaşlarım, hiç alınmayın ama sunduğunuz teklifin içerikten ve iyi niyetten yoksunluğu “genel gerekçe” bölümünün ilk kısımlarından bellidir.

Tekliften okuyorum: “Darbelerle oluşan ve beslenen vesayetçi anlayış, zaman zaman açık veya üstü örtülü şekilde milletin seçtiği iktidara müdahalelerde bulunmuş, daima kendini iktidarın asıl sahibi olarak görmüştür. Son olarak, 15 Temmuz 2016’da millet iradesiyle oluşan iktidarı hazmedemeyen bu anlayış, başka bir kisveyle başını kaldırmış; iktidarı, devleti ve vatani işgal etmek için harekete geçmiştir.”

İşte, tam da bir darbe fırsatçılığı yapıyorsunuz. 15 Temmuzda darbeye kalkışan devletin içine yerleştirilmiş, özellikle yerleştirilmiş örgüt, Saray’ın eseridir, ortağıdır, canıdır, ciğeridir ve yoldaşdır. Sormak isterim, bu suç örgütü, Anayasa’daki aksaklıklardan dolayı mı devlet içinde palazlandı ve darbeye kalkıştı yoksa tam tersi Hükümet ve Saray Anayasa’ya uymadığı için mi? Tabii ki ikincisi.

Saray’ın sunduğu teklif, çelişkili, özenden ve ciddiyetten uzak, acemice kaleme alınmıştır. Bu anlamıyla kibar bir deyimle çok yakışsızdır. Anayasa’mızın eksiklerini vurgulamak başkadır, onu yok saymak başkadır. Teklif, Anayasa’yı yok sayan Saray tarafından duruma kılıf uydurmak için getirilmiştir. Anayasa’ya uymayan, Anayasa’yı kendine uydurmak isteyen esasında Saray’dır.

Değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlarımla sıkıntılı olduğunu görüyorum. Hiç merak etmeyin ve sıkıntı duymayınız. Biz sizleri gayet iyi anlıyoruz, meraklanmayın. Adalet ve Kalkınma Partisindeki vatansever milletvekilleri ve sizlerle beraber, bu tiyatro çadırını bu devletin başına geçirmeye kalkanların başına yıkacağız; bundan hiç endişeniz olmasın, rahat olun, bu ülke sahipsiz değildir.

Evet, dünya 5’ten büyüktür, ama Türkiye 1’den büyüktür. Tek bir kişinin kariyeri ve istikbali için ülkemizin ayarlarıyla oynamayacağız. Burada Adalet ve Kalkınma Partili milletvekili arkadaşlarıma bir soru sormak istiyorum. Tayyip Erdoğan yarın sabah kalksa ve dese ki: “Ben başkanlıktan vazgeçtim.” Yapabileceği bir şey çünkü bir gün söylediğini ertesi gün söylemiyor değil mi Metin kardeşim? İçinizde buraya gelip de aynı ısrarla “Ben teklifimizde ısrar ediyorum.” diyebilecek bir tane babayiğit var mı, varsa şimdi soruyorum? Yok.

Değerli milletvekilleri, ortada bir devlet adamlığı tavrı da göremiyoruz. Ortada milletin ve devletin çıkarlarını her türlü kişisel ya da parti menfaati üzerinde tutan bir irade de göremiyoruz. Bunlar çok acı cümlelerdir ama maalesef gerçektir.

Gerekçe bölümünden devam edelim, şöyle diyor: “Artık yepyeni bir Türkiye, -tabii “yeni” kavramı sihirli ya her fırsatta kullanmak lazım diye düşünürsünüz- demokrasiye ve millet iradesine canı pahasına sahip çıktığını gösteren bir millet vardır. Türkiye’nin hükümet sistemini millete ve onun iradesine güveni esas alan bir şekilde düzenlemek, sadece demokrasi ve hukukun gereği değil, aynı zamanda milletimizin canı pahasına ortaya koyduğu bir talep hâline gelmiştir.” Yani milletimiz, Fetullahçı darbecilere karşı Kızılay Meydanı’nda, Genelkurmay kavşağında, Meclisi korumak için bedenlerini siper ederken, aslında Meclisi değil de Saray’ın başkanlık hayalini korumak için can vermişlerdir, gazi olmuşlardır; bunu mu söylüyorsunuz, bunu mu ima ediyorsunuz?

İşte, darbe fırsatçılığı, çarpıtma, inkâr, riya; ne ararsan var. Herkes elini vicdanına koysun ve cevaplasın, on dört yıldır iktidarda olan AKP hangi sorunu çözmek istedi de Anayasa elini kolunu bağladı? Böyle bir şey var mı? Hibrit mi desek, amorf mu desek, ne idüğü belirsiz başkanlık modelinin ülkeye dayatılmasının faturasının ne olacağını bilen AKP’li varsa gelsin bize anlatsın, beri gelsin.

Değerli milletvekilleri, burada biz A kişisini, B kişisini konuşmuyoruz. Kim Cumhurbaşkanı seçilirse seçilsin, böylesi bir anayasal teklif, tek adamlık teklifidir. Dünyadaki diktatörlere bakın, hepsinde bir kabine, bir Meclis var ancak içi boş, işlevi yok. Her şey diktatörün elinde. Tek bir kişiye böylesi bir güç verirse, dünyanın en iyi adamını da seçsek güç onu da yozlaştırır.

Genel Başkanımıza da bu kadar yetki verilse karşıyız, hatta Atatürk’e verilse de karşıyız. Nitekim kurucu Meclisimiz, Atatürk’e Başkomutanlık yetkisi verirken, üç aylık dönemlerle ve her istediği an geri alma şartıyla vermiştir. Meclisin iradesi en üst irade olmalıdır. Lord Acton’un ünlü sözü vardır: “İktidar yozlaştırır, mutlak iktidar mutlak yozlaştırır.”

Adalet ve Kalkınma Partili milletvekillerinden ricam, bir an için Tayyip Erdoğan’ı bir kenara bırakın. Rakibiniz partinin Cumhurbaşkanlığı kazandığını farz edin ama Mecliste de çoğunluk olmadığını. Hükümet Cumhurbaşkanının iki dudağı arasında, yargı elinde, MİT elinde, devletin tüm güç aygıtları elinde, bürokrasi elinde, bütçe elinde; sizler Meclise gelip özgür ve sağlıklı bir ortamda yasama faaliyeti yapabilir misiniz? Cumhurbaşkanı çok yanlış uygulamalara girişti diyelim, sizler bu Mecliste bunu dengelemek, denetlemek için ne yapabilirsiniz?

“Yasama ve yürütmeyi ayırıyoruz.” diyorsunuz. O hâlde neden her ne koşul olursa olsun birlikte göreve gelip birlikte gidiyorlar? Dünyada başkanlığı bu şekilde uygulayan 1 tane demokratik ülke var mı? “Amerika, Amerika” dilinizden düşmüyor. Peki, Amerika’daki başkanlık sistemi böyle mi? Hayır, Amerika’da senato da, başkan da ayrı ayrı seçimlerle geliyor. Amerika’da başkan yüksek yargıya bir isim öneriyor, senatonun onayına sunuyor. Ama sizin öneriniz nasıl? Başkan, bütün yargıyı atasın. Bu bir istibdat dönemi anayasasıdır. İstibdattan sonra ne oldu? Tarihe bakıp ders çıkarınız.

Bir başka hususu burada özellikle MHP’li milletvekili arkadaşlarımın dikkatine sunmak istiyorum. Dünyada başkanlık sistemini doğru düzgün, demokratik teamüller içerisinde ve sulhla uygulayan bir tek Amerika var ama orası da bize göre çöküyor ama bu başka bir toplantının konusu, daha sonra konuşuruz. Amerika’da başkanlık sisteminin düzgün işleminin sebebi federatif yapıdır. Her eyaletin kendi meclisi var, buralardan temsilciler atanır. Ayrıca her eyaletin sosyal sistemle ilgili kanun yapma, vergi toplama gibi ciddi yetkilerinin olmasıdır. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti üniter devlettir ve öyle kalacaktır.

Şimdi, MHP’li arkadaşlara sorum şudur: Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi düzenlemesiyle bir dengesizlik oluştuğunu iddia eden AKP’liler, bu dengesizliği ortadan kaldırmak için başkanlık sistemini önerdiler. Şayet önerileri referandumda geçerse, bundan kısa bir süre sonra, “Üniter yapıda başkanlık sistemi bir dengesizlik oluşturdu, buradan federasyona geçmek de şart oldu.” dememeleri için bir neden var mı?

Değerli milletvekilleri, bu ülkede, “Anayasa’yı fiili duruma uydurmak” gibi laflar edildi. Ne yazık ki kulaklarımız böyle bir garabeti de duydu. Eğer Türkiye Cumhuriyeti bir devlet ise, -ki öyledir- her vatandaş Anayasaya da, yasalara da uymak zorundadır. Bunun istisnasını yarattığınız anda Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerini sarsmış olursunuz. Şimdi, bir dönem geçirildi, Erdoğan’ın Anayasa’yı çiğnemesi normal gibi gösterildi. “Efendim seçilmiş”miş, o nedenle eski Cumhurbaşkanları gibi Anayasa’ya uymak zorunda değilmiş. Böyle bir şey olmaz. Halk Erdoğan’a mevcut Anayasa şartlarında oy verdi, “Sen gel Anayasa’yı tanıma.” demedi ki.

Peki, değerli arkadaşlar şöyle düşünelim: Diyelim ki bu başkanlık geçti. Başkan olan kişi şöyle derse: “Hilafet istiyorum.” ya da “Ben tanıyorum, Anayasa’yı bana uydurun.” derse ne yapacağız? Böyle bir mantık olabilir mi?

Adalet ve Kalkınma Partili ve Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlardan, devletin varlığını, meşruiyetini, saygınlığını bu kadar zorlayan bir önergeyi tekrar düşümlerini rica ediyorum.

Ne dedik “Eyalet sistemini getiriyorum.” derse, “Olmaz öyle şey.” deyip geçmeyiniz. Burada Anayasa Profesörü Kemal Gözler’den bir cümle alıntı yapmak isterim: “İktidar, iktidarla sınırlanır, iktidarda olanın insafıyla değil.”

BAŞKAN – Sayın Özcan, lütfen toparlayın.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Toparlıyorum. İki üç dakikada toparlarız Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Kaç dakika oldu?

BAŞKAN – On beş.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Benim on yedi dakika hakkım vardı zaten, öyle konuşmuştuk.

BAŞKAN – Ben sadece uyarıyorum.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Tamam.

Yani, iktidar sahibi kişi ya da kişilerin güçleri bir başka anayasal güçle dengelenmek zorundadır. İşte, teklifte eksik olan da budur. Yani güçler ayrılığı ilkesi eksiktir yani aslında, teklif, bir anayasa teklifi değil, ülkenin Anayasası’nı ortadan kaldırma teklifidir. Anayasa hukukçularının çok bilinen tabiriyle “Bir ülkede güçler ayrılığı yoksa o ülkede Anayasa da yoktur.” Hızlı hızlı okuyayım da size yardımcı olayım.

Teklif metninin 6’ncı maddesinin gerekçesinin bir cümlesini aynen okuyorum: “Kuvvetler ayrılığı prensibine uygun olarak yasamanın yürütmeyi denetlemesi... .yasamanın görev ve yetkileri arasından çıkarılmaktadır.” Yahu bari niyetinizi bu kadar açıktan söylemeyin.

Şimdi, 1800’lü yılların başından beri anayasasını oturtmaya çalışan Türkiye’nin yüzlerce yıllık uğraşısı sonunda geldiği parlamenter sistem ortadan kaldırılacak, Anayasası ortadan kaldırılacak, Anayasa bir kâğıt parçasından ibaret kalacak ve buna “başkanlık sistemi” denilecek. Bu, ülkemizin bütün birikimlerini bir kişinin ikbali için çöpe atmaktır. Hiç kimse alınmasın ve arkadaşlarım beni bağışlasın ama bu, vatanseverlik değil, liderseverliktir.

Değeri milletvekilleri, anayasalar, toplumsal uzlaşma metinleridir. Şimdi, birkaç kişinin kaleme aldığı, imzacılarının da görmeden imza attığı bir metin tek bir kişinin isteklerini yerine getiriyor. Oysa 80 milyon insan var, bu insanların bu değişikliği konuşmaya ihtiyacı var, sivil toplum kuruluşlarının, uzman kişilerin, hukukçuların görüşünün alınmasına ihtiyaç var.

Değerli milletvekilleri, burada her partiden arkadaşlarımız var. Başkanlık sistemi ilk gündeme geldiği günden beri bazı arkadaşlarımızın ısrarla 4 madde vurgusu var ancak güçler ayrılığı tamamen ortadan kaldırıldığında Anayasa da ortadan kalkıyor, böylece ilk 4 madde de ortadan kalkmış oluyor. Ortada Anayasa’yı savunacak bir güce sahip kurumlar kalmadıktan sonra Anayasa olsa ne olur, olmasa ne olur? Bu teklif yasama ve yargı kurumlarının güçlerini sıfırlamaktadır.

Değerli milletvekilleri, tarihten ders çıkaralım, bu kutuplaşmayı bitirelim. Bu Anayasa teklifinden vazgeçin. Anayasa’mızdaki aksaklıkları düzeltelim; parlamenter sistemi güçlendiren, denge-denetleme mekanizmalarını güçlendiren, kuvvetler ayrılığını güçlendiren, millet iradesini sadece seçimden seçime değil daha sık aralıklarla iktidara yansıdığı demokratik bir anayasa yazalım.

Değerli milletvekilleri, demokrasilerde güçler ayrılığı ilkesinden bahsederken dördüncü güç olarak medyadan söz edilir. Medyanın diğer güçler gibi ayrı, denk ve bağımsız bir güç olması bir ülkeye ciddi bir denetim mekanizması sağlar ve dolayısıyla o ülkenin yöneticilerinin hata yapmasını önler.

Toparlıyorum Sayın Başkan.

Bir anayasa iktidardakilerin işini kolaylaştırmak üzere kurgulanmışsa sonra özü itibariyle anayasa olma özelliğini kaybeder. Anayasalar, tam tersine, iktidardakilere halkın karşısında sınırlamalar getirmelidir çünkü dört beş yılda bir seçim yapılan, ancak seçimler arası dönemde hiçbir denetim olmayan, iktidardakilerin alabildiğince güçlü ve serbest olduğu sistemlere “demokrasi” denmez. Böyle sistemlerden vatandaşa, vatana, millete hayır gelmez. Böylesi bir sistemde yaşayacağımız olsa olsa kepezeliklidir. Halkın iradesi adına devletin yetkilerinin sınırlandırıldığı ve denetleme mekanizmalarının ve güçler ayrılığının net bir biçimde oluşturulduğu belgelere “anayasa” denir. Bu böyle olmadığında anayasa yoktur.

Değerli milletvekilleri, yargının bağımsız çalışmadığı, medya özgürlüğünün olmadığı, Cumhurbaşkanının anayasal sınırların dışına çıktığı bir dönemden geçiyoruz. Şimdi, yapılan zaten askıda olan Anayasa'nın bilfiil ortadan kaldırılmasıdır. On dört yıldır iktidarda olanlar parlamenter sistemin hatalarından dolayı bir sıkıntı çekmediler. Parlamenter sistemin denge-denetleme mekanizmalarından rahatsız oldular.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Yavaş, yavaş, yoruldu.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yorulma Ali ağabey, yavaş ol.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen hatibe müdahale etmeyin.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Bütçe hakkından ve Meclisin gensoru hakkından rahatsız oldular. On dört yıldır bu denge-denetleme mekanizmasından rahatsız oldunuz, bütçe hakkından ve Meclisin gensoru hakkından rahatsız oldunuz. Bunu itiraf etmek zorundasınız. Soru önermelerini, araştırma önermelerini angarya olarak gördüler; Meclis TV yayınlarından ve bütün şeylerden korktular. Meclisi halk için görünmez hâle getirdiler. Bağımsız medyadan korktular, kendi yandaş medyalarını oluşturdular. Anayasa Mahkemesi için “Kararlarını tanımıyorum” gibi laflar edip anayasal suç işlediler. Şimdi kalkmış “Parlamenter sistem tıkanı.” diyorlar. İktidarda olan bir siyasi parti için partisinin iktidarda kalması ülkenin siyasal sisteminin sağlıklı biçimde çalışmasından daha kıymetli olduğu anda o iktidar öyle ya da böyle sistemi tıkar. Bu mesele zihniyet meselesidir arkadaşlar, bu mesele yürek ve vicdan meselesidir, bu mesele memleket sevgisi meselesidir; aslına bakarsanız başka da bir şey değildir.

Şimdi “memleket meselesi” demişken Sayın Devlet Bahçeli'nin bir sözünü hatırlatmak istiyorum Sayın MHP'li kardeşlerime. Amacım kesinlikle arkadaşlarımı sıkıştırmak, onları üzmemek değil ama onların bir ağabeyi olarak, bir kardeşi olarak, bir yurttaşı, milletvekili arkadaşı ve bir insan olarak onlarla bu duygu ve düşüncelerimi paylaşma ihtiyacını duyuyorum. Bakınız, Devlet Bahçeli 24 Mayıs 2016 grup konuşmasında şunları söylüyor: “Türkiye uzaya mekik gönderdi de buna parlamenter sistem mi engel çıkardı? Bu nasıl bir propaganda –bazı yerleri kestim- nasıl bir algı oyunudur? Önemle bildirmek isterim ki başkanlık sisteminin doğası gereği yasama ve yürütme arasında paylaşılan iktidar ve onun ürettiği çift başlılık bugünkü sorunları emin olunuz mumla aratacaktır.” Sayın Bahçeli'nin sözleri böyledir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizi bölecek, parçalayacak süreçlere yurtsever, vatanperver milletvekilleri de halkımız da müsaade etmeyecek. Buna tüm kalbimle inanıyorum. Neden bu kadar dert ediniyoruz, neden bu kadar ısrar ediyoruz? Çünkü bu memleket bizim, bu memleket hepimizin. Ne gidecek başka bir yerimiz var ne de olmasını dileriz. Bizlerin kaderi bu ülkenin kaderiyle aynıdır. Tarih boyunca böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacaktır. Bu memleket bizim, hepimizin.

Nazım'ın dediği gibi “Dörtmala gelip Uzak Asya’dan

Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan

bu memleket bizim.

Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak

ve ipek bir halıya benzeyen toprak,

bu cehennem, bu cennet bizim.

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,

yok edin insanın insana kulluğunu,

bu davet bizim.

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür

ve bir orman gibi kardeşesine,

bu hasret bizim.”

Buna inanıyorsanız gelin birlikte bir anayasa yapalım. (Alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Özcan, teşekkür ederim.

Koro hâlinde size eşlik eden diğer milletvekili arkadaşlara da teşekkür ediyorum katkı sağladıklarından dolayı.

Evet, hepsini de söz almış sayıyorum. Şaka yaptım.

Konuşma sırası Sayın Oktay Öztürk’ün.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Sayın Başkan, şunu unuttum, bir cümle, müsaade edin.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Bak, diyor ki AKP’nin Grup Başkan Vekili Sayın Bostancı, çok sevdiğim bir arkadaş diyor ki: “Tehlike geçince eyaleti tartışabiliriz. Getirdiğimiz sistem başkanlık kardeşim.” Bitti.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Ne zaman demiş onu?

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Bak, 25 Aralık 2016.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen karşılıklı konuşmayı bırakın.

Sayın Oktay Öztürk, lütfen buyurun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Yanlış söylemiş, öyle bir şey yok.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ergenekon’u, Balyoz’u söylediğimizde de inanmıyordunuz, FETÖ’yu anlattığımızda da inanmıyordunuz.

BAŞKAN- Değerli arkadaşlar, lütfen...

Sayın Öztürk, buyurun.



OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın milletvekilinin endişelerini gidermek için söylüyorum: Sayın Bahçeli...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen Sayın Öztürk'ü dinleyelim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Bahçeli sadece mayısta aynı şeyleri söylemedi, daha sonraki grup konuşmalarında da aynı şeyleri söyledi, Twitter hesabından da aynı şeyleri tekrar etti. Sayın Bahçeli söylediklerinin hepsinin arkasındadır, hiç endişeniz olmasın.

ALİ ÖZCAN (İstanbul) – Onu da yanaklarından öperim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Değerli arkadaşlar, konuşma sırası Sayın Ali Özkaya'da.

Buyurun Sayın Özkaya.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarımız, basınımızın değerli temsilcileri ve kamu kuruluşlarının değerli temsilcileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok önemli bir sürecin içinden geçiyoruz. Anayasa gibi en temel toplumsal sözleşmeyi değiştirmek ve doksan yıldır devam eden parlamenter sistemden bir başka sisteme geçmekle ilgili bir sürecin hazırlık çalışmaları ve komisyon çalışmalarını yapıyoruz. Parlamenter sistemde uzun süredir, ülkemizde 1950'den çok partili seçim hayatına geçtiğimiz günden beri devam eden süreçte 47 cumhuriyet hükümeti kuruldu. 47 cumhuriyet hükümetinden 15 tanesi koalisyon, 19 tanesi tek başına, 5 tane darbe hükümeti, 4 tane geçici hükümet, 3 tane azınlık hükümeti, bir de kısa süreli -Anayasa'nın 114'üncü maddesiyle- hükümeti kurduk yani çok uzun bu sürecin içinde, altmış altı yıllık sürecin içinde 47 ayrı hükümetle yönetildik. Bu ne demektir? Ortalama bir buçuk yılın altında bir hükümetle hükümetlerin süresi devam etti. Bu süreçlerde, 1950-1960 arasında rahmetli Menderes'in 4 Hükümeti, 1965-1971 arasında Demirel'in 3 Hükümeti, 1983-1991 arasında ANAP'ın 4 Hükümeti ve son on beş yıldaki AK PARTİ'nin 7 Hükümetini çıkardığınızda geri kalanın tamamının koalisyon dönemleri olduğunu görüyoruz. Ülkemizdeki kalkınmanın, ekonomik refahın en güçlü olduğu dönemler de bu dönemler. Koalisyon döneminde kalkınmanın olduğu var mı? Var, ikisi de rahmetli Erbakan Hoca'nın Hükümette olduğu 1973 ve 1996 dönemindeki süreç; onun dışındaki koalisyon hükümetlerinde kalkınma ve ekonomik refah konusunda ciddi ileri götürmeler değil, tam tersi, geriye doğru gidişler söz konusu olmuş.

Son süreçteki bu saydığımız 4 dönemdeki liderlerin önemli özelliği de karizmatik liderler olması yani rahmetli Menderes, Demirel, rahmetli Özal ve Sayın Cumhurbaşkanımız Tayyip Erdoğan'ın güçlü, karizmatik, siyasi liderler ve figürler olması nedeniyle de tek parti iktidarları oluşmuş yani genel olarak şahısların güçlü olduğu siyasi süreçlerde tek parti iktidarı oluşmuş. İşte, bu süreci gördükten sonra ve 7 Haziranda yaşadığımız ve bizim için beş ay ülkede çok ciddi bir sıkıntının yaşandığı, hükümetin kurulamadığı, bir taraftan terörle mücadelenin en yoğun şekilde sürdüğü bir süreçte bir taraftan da terörle ilgili bir partinin, PKK'nın desteklediği bir partinin, bölgesel, irki tasvipleri öne çıkaran partinin de hükümette geçici bakan verdiği süreçteki yaşanan sıkıntıları hep beraber gördük.

Bunları gördükten sonra, Türkiye'nin uzun vadede artık parlamenter demokrasinin getirdiği bir sonuç olan koalisyon hükümetleriyle yönetilme sıkıntısından kurtulmak lazım. Bu sıkıntıdan kurtulmanın yolu da mevcut parlamenter sistemden bir başka sisteme geçilmesi. Bu da o sürecin, beraberce yaşadığımız sıkıntılı süreçlerdeki sıkıntıyı atmak ve tek başına iktidarın oluşması.

Tabii, burada ayrı yaşadığımız bir sıkıntı da 367 garabetiyle gelen ve 24 Nisan 2007’de o gün Meclisteki aslında daha önceki bütün cumhurbaşkanları seçimlerinde Genel Kurulda olan sayının çok üzerinde milletvekili olmasına rağmen, Cumhuriyet Halk Partisinin müracaatıyla dört gün içinde, 1 Mayıs 2007 tarihinde Anayasa Mahkemesin vermiş olduğu meşhur karar “Bu eylemli bir İç Tüzük ihlalidir, dolayısıyla ben bunu Anayasa’ya aykırı da olsa denetlerim.” dedi.

Burada çok önemli bir tarihi anekdotu anlatmak isterim. O süreçte, bizim avukatlık yaptığımız arkadaşlarımızdan birisi uzun süre Anayasa Mahkemesinde raportör olarak çalışmış iyi bir hukukçuydu. Kendisine Sabih Kanadoğlu’nun bu görüşleri ve CHP’nin müracaatı üzerine demiştim ki: “Mehmet Bey, Anayasa Mahkemesinde uzun süre çalıştınız, literatürde de böyle bir müracaat ve böyle bir kavram yok. Nedir?” “Kesinlikle böyle bir müracaat olamaz. Anayasa Mahkemesindeki yapmış olduğum görüşmelerde kanaatim o ki Anayasa Mahkemesi de bunu mutlak suretle reddedecek çünkü benim gördüğüm temayül o yönde.” Aradan dört gün geçti, Anayasa Mahkemesi bunu 9’a 2’yle reddetti. Ondan sonra tekrar sordum, dedim ki: “Siz Anayasa Mahkemesinde uzun süre çalıştınız ve bunun tersi olacağını söylüyordunuz, Anayasa Mahkemesi 9’a 2’yle karar verdi.” Dedi ki: “Evet, tekrar görüştüm -aynen o zaman söylenen şu- bana o sözü söyleyen yüksek mahkemenin üyeleri ‘Evet, bu karar mutlak suretle reddedilmeli, bizim Anayasa Mahkemesi olarak böyle bir yetkimiz yok.’ dediler ve ön usul inceleme olarak da Anayasa Mahkemesi bu müracaatı 4 üyenin yetkisizlik, ‘Bizim bunu inceleme yetkimiz yok.’ diye ret kararıyla; o 7 üyenin kabul, “Görüşebiliriz.” kararından sonra esasa geçmişti.” Bu sözü söyleyen üyeler ilk başta red kararını vermişler, ancak çoğunluk biz bunu görüşebiliriz dedikten sonra Anayasa Mahkemesi görüşmüştü ve o zaman aynen söylediği şeydi yüksek mahkemenin bir kısım üyelerinin: “Türkiye çok büyük bir sıkıntının ve felaketin eşiğinde. Biz biliyoruz ki hukuka aykırı bir karar verdik ama ülkenin demokrasisini kurtarmak için hukuka aykırı karar verdik.” dediler. Bu değişiklik münasebetiyle bu tarihî anekdotu da yüksek Meclisimizle paylaşmak istedim.

İşte, o süreçten sonra tabii AK PARTİ haklı olarak Anayasa’yı değiştirdi, “Madem ki siz bize daha önceki defalarca seçimlerde uygulanan kuralı uygulatmıyorsunuz, Anayasa’nın açık hükmünü ihlal ediyorsunuz, o zaman Anayasa’yı değiştiririz ve millete gideriz, millet doğrudan cumhurbaşkanını seçer.” dedi. 2007 değişikliğiyle birlikte de cumhurbaşkanının doğrudan millet tarafından seçilmesi kuralını getirdi. İlk defa 10 Ağustos 2014 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın seçimiyle doğrudan halkın seçtiği cumhurbaşkanlığı seçimini hep beraber yaşadık. Ben o süreçte 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçim Kanunu gereğince Sayın Cumhurbaşkanımızın Yüksek Seçim Kurulundaki Temsilcisi sıfatıyla bütün süreçlerin başından sonuna kadar bulundum. Gerçekten, Türkiye çok temiz, çok dürüst ve harika bir seçim yaparak yüzde 52’yle Sayın Cumhurbaşkanımızı birinci turda Cumhurbaşkanı seçti. İşte, o zaman Anayasa’nın 2007 yılında değişen bu konumuyla bir tarafta seçilmiş Cumhurbaşkanı, halktan güçlü bir destek almış Cumhurbaşkanı var, diğer tarafta parlamenter demokrasinin getirdiği yine güçlü bir başbakan var. Yetkili 2 kişinin, meşruiyetini doğrudan meşruiyetini halktan alan, seçimle gelen 2 kişinin bir sistemde ister istemez problem çıkıyor. Nizâmülmülk meşhur eserinde, Siyasetname’sinde diyor ki: “Ey hükümdar, bir görevi 2 kişiye verme, 1 kişiye de iki görevi verme. 2 kişiye bir görevi verersen, bu görevliler arasında problem çıkar, devletin yönetimi sıkıntıya girer. Bir görevi de 2 kişiye...”

LEVENT GÖK (Ankara) – Aynısı oldu.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İkisini de söylüyorum: “Bir görevi 2 kişiye, 2 kişiye de bir görev verme çünkü o zaman görev arada kalır, kimin ne yaptığı belli olmaz.”

O sebeple, biz, görevi, yetkiyi halk tarafından doğrudan seçilen hem Başbakanı hem Cumhurbaşkanına ikisine ayrı ayrı verdiğimizde bu, sistemde meşruiyet krizini ciddi manada getirir. Arkadaşlar, yarın bu sistemin devamında bir tarafta Cumhurbaşkanı, yüzde 50 artı 1’le seçilecek. Bazen oluyor ki bizde Demirel’in meşhur sözü vardı “Yüzde 21,75.” Yüzde 21,75’le bir başbakanın geldiği sistemi düşünün, bir tarafta Başbakan yüzde 21,75’le gelmiş; bir tarafta Cumhurbaşkanı var, yüzde 51.

Bakanlar Kurulu, malum, oy birliğiyle karar verir. Bakanlar Kurulunun vermiş olduğu tüm kararlar da Cumhurbaşkanının onayına tabidir. Bakanlar Kurulu oy birliğiyle verecek, yüzde 51 oy almış Cumhurbaşkanı, 50 artı 1, o diyecek ki “Ben, bu sizin belirlediğiniz yöntemi kabul etmiyorum, bu Bakanlar Kurulu kararını uygun görmüyorum, bu aldığımız kararı uygun değerlendirmiyorum.” İşte o zaman ciddi sorun çıkacak. İşte, bu sorun ülkemizi geçmişte yaşanan rahmetli Demirel-Özal, daha sonra Demirel-Çiller, daha sonra Bülent Ecevit-Ahmet Nejdet Sezer, daha sonraki yaşanan süreçleri hep beraber yaşadık.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Şimdi, Tayyip Bey ile Binali Bey arasında bir sıkıntı mı var egemenliğin kullanılış noktasında?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, görüyoruz ki bu sistem ülkemize sıkıntı getiriyor. Sistemi görerek, sistemin sıkıntı yaratacağını bile bile biz bu sistemde ısrarcı olacağız, bu sistemi hâlâ dayatacağımız demek yanlış.

Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; millet yetki verdiği insana hesap da sorar. Bu yetkiyi AK PARTİ’ye verdi. AK PARTİ’ye verdiği göre, AK PARTİ bu sıkıntıyı, bu anayasal sistemdeki sıkıntıyı görüyor. Burada bir kısım milletvekili arkadaşlar, özellikle CHP’li arkadaşlar, “Efendim, Sayın Cumhurbaşkanının tavır ve davranışları Anayasa’ya aykırı.” diyorlar. Hayır arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanının bütün tavır ve davranışları bu Anayasa’ya uygun, sorun Anayasa’nın kendisinde. Anayasa, eskilerin deyimiyle “illetli”; Anayasa, kendi içinde çelişkili; Anayasa, iki ayrı büyük organa, iki ayrı yürütme organına meşruiyeti halktan alarak, ayrı ayrı yetkiler verdiğinde bu sorun çıkmaz sokak, bu sorun bu ülkeye sıkıntı getirecektir. Biz, ülkenin bu süreçte yaşadığı, hele hele 1950’den sonra çok partili sisteme geçtikten sonra yaşadıklarını gördükten sonra bizim tercihimiz yeni sisteme, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçmekten yana.

“Efendim, illa biz parlamenter sistemde kalalım.” diyor Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar. Arkadaşlar, millet bize geniş bir yetki vermiş. Anayasal temel metni değiştirme konusunda da biz uzlaşa arzuluyoruz. 24’üncü Dönemde 60 maddeyle ilgili değişiklik iki yıla yakın çalışmanın sonunda belirlendi ama sonuçta partiler vazgeçti. Bu dönemin başında tekrar kuruldu, tekrar sistem yürümedi. Biz sonucuna kadar birilerini beklemek zorunda değiliz. Dedik ki: “Gelin, hep beraber değiştirelim.” Gelmezseniz... O zaman burada Sayın Devlet Bahçeli’ye teşekkür etmemiz gerekiyor. Devlet Bahçeli bu Anayasa’nın mevcut sistemindeki sıkıntıyı gördü ve bu ülkeye sıkıntı getireceğini, bu ülkenin bekasıyla ilgili sorun getireceğini gördü ve hep beraber değiştirelim dedi. Elbette ki toplumsal uzlaşma metni olan Anayasa’nın değiştirilmesinde geniş mutabakat olduğu zaman sizin de bir kısım fikirlerinizden vazgeçmeniz gerekirdi.

BAŞKAN – Toparlayabilir miyiz Sayın Özkaya.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Vallahi, ben Urfa’nın dağının keçilerini iki saat elli dakika dinledim ve ilk defa -herhâlde beş dakika olmadı- konuşmaya başladım. İki saat elli dakika Urfa’daki keçileri dinledim.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Burada MHP’yle anlaştık ve bir kısım maddelerde ciddi manada değişiklikler oldu. Keşke Cumhuriyet Halk Partisi de gelseydi. Bu eleştirileriniz belki bir kısmı burada karşılanacaktı. Toplumsal meşruiyete haiz Anayasa’yı ne kadar geniş tabansal bir kitleyle değiştirirsek elbette ki ömrü uzun olur. Bu sebeple, hemen eleştirmek, bunlara toptan karşı çıkmak yerine, gelseydiniz siz de masaya belki bir kısım görüşleriniz kabul edilecekti. O sebeple, bu Anayasa’nın ömrünün çok daha uzun olmasını sağlayacaktınız.

Diyorsunuz ki: “Her şey Sayın Cumhurbaşkanına göre.” Arkadaşlar, size şunu söylüyorum: Sayın Cumhurbaşkanı -Allah uzun ömür versin- girdiği bütün seçimlerin hepsini tek başına kazanır, bunda hiçbir sıkıntı yok.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Siz ne işe yarıyorsunuz o zaman?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Cumhurbaşkanı bunu arzu etseydi kendisi için arzu etmiş olsaydı böyle bir şeyi istemezdi.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sayın Davutoğlu ve Binali Bey hiç mi çalışmadı?

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yani, Binali Bey, Sayın Davutoğlu, diğer vekil arkadaşlarımızın hiç mi etkisi yok?

BAŞKAN – Lütfen, dinleyelim.

Sayın vekiller, lütfen, söz almadan konuşmayalım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, bu sistem Cumhurbaşkanının değil, bu milletin ihtiyacı.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Acaba?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu sistem üniter yapıyı çok daha güçlendirecek. Neden çok daha güçlendirecek? Bir Cumhurbaşkanının seçilebilmesi için -az önce söyledim- 1’inci turda milletvekilleri seçildi. Diyelim ki Meclise 5 tane parti girdi. Ne yapacak o zaman?

BAŞKAN – Sayın Özkaya -kusura bakmayın arkadaşlar, sisteme müdahale edeceğim amasabahtan bu yana yaptığımız uygulamada fiilen oluşan bir durum var. Konuşmacılarımız yirmi dakikada toparlıyorlar. Sadece bilginize sunmuş olayım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bizce mahzuru yok, arkadaşımız konuşabilir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Biz burada yüzde 50 artı 1’i getireceği için 2’nci turda mutlak surette halkın geniş kitlesinin tasvip ettiği, çok geniş manada oyu alacak insanların Cumhurbaşkanlığı aday olması lazım.

Bakın, CHP ne yaptı geçen seçimde? Kendi içinden -koskoca ana muhalefet partisi, cumhuriyeti kurduğunu iddia eden parti- bir kişiyi Cumhurbaşkanı aday gösteremedi, bir başka partiden kişiyi Cumhurbaşkanı aday gösterdi ve beraber girdi.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Hangi partiden?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu şunu gerektirecek hepimiz için, o zaman diyeceğiz ki “Arkadaşlar, gelin, anlaşalım.”

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Hiçbir partiye mensubiyeti yoktu Cumhurbaşkanlığı adayının.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, bu toplumdaki aşırı uçların geniş kitlelerin içine girmesini ve beraberce seçime girmelerini sağlayacak ve tam tersi, toplumsal kutuplaşmayı kaldıran, toplumsal birlikteliği doğuran bir sistem olacaktır. Bunun biz faydası olacağını görüyoruz.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – O gün hiçbir partiye mensup değildi CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı, zapta geçsin yani.

BAŞKAN – Lütfen arkadaşlar, rica ediyorum. Ama, süreyi siz uzatıyorsunuz. Sözü kesmeyelim, biz zaten uyarıyı yaptık.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Efendim, özerklikle ilgili şu olacak: Anayasa'nın 126'ncı ve 127'nci maddesindeki değişikliklere dikkat ettiğinizde, hiçbirisinde hem merkezî yönetimin bölünmesi hem de mahalli idarelerin bölünmesiyle ilgili hiçbir değişiklik söz konusu değil.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Bal gibi de bölgesel yönetimi kurabilir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sadece oradaki bir yıllık süreyle ilgili değişiklik söz konusu. Bunlar şunu gösteriyor: Bizim açık, net bir ilkemiz var. Üniter yapı bizim savunduğumuz en önemli yapılardan biridir. Tek devleti, tek milleti, tek bayrağı, biz özellikle bunları söylüyoruz.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Üç gün önce Naci Bostancı “Bunu tartışabiliriz.” diyordu ama.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bunların hepsini söylüyoruz ve söylediklerimizin de sonuna kadar arkasındayız. Anayasa teklifimizde acaba 126 ve 127'nci maddede bizim bilmediğimiz bir şey mi yazıyor? Yok. Buna rağmen, efendim, bunları farklı farklı söylemeniz doğru değil. Eğer bu Anayasa'nın çok daha uzun ömürlü olmasını arzu ediyorsanız gelin, ilavelerinizi söyleyin.

HSYK'daki değişikliklerde “Bir kişi atayacak.” diyorsunuz. Arkadaşlar, burada bütün Avrupa'da... Adalet Bakanlığımızın çok güzel çalışması var. Bakın, İngiltere ve Almanya'da hâkimler ve savcılarla ilgili yüksek kurul bile yok. Avusturya'da hâkimlerin tamamını Adalet Bakanı atıyor, birçok yerde.

Yani, oradaki sistemde atarken bunların hepsi burada var. Şimdi, biz bunları atamaya belirli kuralları getiriyoruz, belirli kurulların içinden getiriyoruz. Bunları sağlıyoruz, atadığımız zaman da yüksek mahkeme üyelerine... Anayasa Mahkemesi üyeleri on iki yıllık atanıyor, Cumhurbaşkanı ise beş yıl atandığı için belki yarın başka birisi seçilecek.

LEVENT GÖK (Ankara) – İngiltere'de yazılı anayasa bile yok.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Doğru, orada yok ama orada iradesini tek bir adama teslim eden milletvekilleri de yok.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Başbakana Anayasa fırlatan cumhurbaşkanları da yok orada.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen. Efendim, lütfen hatibi dinleyelim. Karşılıklı konuşma olmasın lütfen.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – O zaman Cumhurbaşkanı beş yıl seçiliyor, Anayasa Mahkemesi on iki yıl için atanıyor. Bugün Sayın Cumhurbaşkanının beş yılı bittiği hâlde Cumhurbaşkanının atadığı, görev süreleri bitmeyen Anayasa Mahkemesinin çok fazla üyesi olacak. Bunları dikkate aldığımızda, bunlar asla kişiyle ilgili bir şey değildir. Anayasa'mızda en önemli değişikliklerden iki tanesi hiç konuşulmadı, sıkıyönetim kavramı toptan anayasadan çıkıyor ve askerî yargı toptan anayasadan çıkıyor. Bunlar çok önemli devrim. Sıkı yönetim kavramı nedir? Bir olağanüstü hâli, sıkıyönetimi gerektiren durumda bütün yetkilerin askere geçmesi. Burada bu tamamen kalkıyor, olağanüstü hâl var ancak sıkıyönetim yok. Bakın, bunlar çok önemli değişiklikler.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ağabey, sıkıyönetimi ne yapacaksın, adam olağanüstü hâl ilan edebiliyor, yetiyor zaten.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Genişletilmiş olağanüstü hâl var.

BAŞKAN – Sayın Köksal, lütfen söz alarak konuşun, rica ederim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Elbette ki olacak. Bakın, Fransa’da bir ay önce olağanüstü hâl durumunda kanun hükmünde kararnameyle Fransız hükümeti Yargıtayı Adalet Bakanlığına bağladı.

MURAT EMİR (Ankara) – Orası yarı başkanlık çünkü.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yanlış bilgi vermeyin.

BAŞKAN – Evet, Murat Bey, sizi de ikaz etmek zorundayım. Efendim, bakın, sözüünüz kesildiğinde itiraz ediyorsunuz. Murat Bey, lütfen, siz nezaketle dinlemesini bilirsiniz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Şimdi, bakın, o yanlış ama arkadaşlar, buna rağmen hiç sesiniz çıkmıyor. O konuyla ilgili tek bir söz söylemiyorsunuz.

Yargının bağımsızlığı söz konusu. Burada Cumhurbaşkanımızın, bakın, bir konuyu... Efendim, “Suriye anayasası, Suriye anayasası” diye söylüyorsunuz. Burada en mühim iş, Cumhurbaşkanının Meclisi feshetme yetkisi var mı? Evet, var. Ancak, feshettiği an kendisi de düşüyor. Dolayısıyla, tercih, hakem halk. Halkın hakemliğinden daha iyi ne var Allah aşkına?

Ben 1987 yılında, 18 yaşında rahmetli Erbakan Hoca’nın yanında siyasete başladım. O günden bugüne halkın hiç daha yanlış yaptığını görmedim. Aynı sandıkta halk 3 ayrı partiye oy veriyor. Bu millet o kadar akıllı, o kadar zeki ve o kadar feraset sahibi ki millet yanlış yapmıyor. Yanlış yapan varsa siyasetçiler, bizler. O zaman kendimize çekidüzen vereceğiz, millete güveneceğiz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 7 Haziranda yanlış mı yaptı halk?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Millet, halk yanlış yapmaz.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Millet her zaman doğru yapar.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 7 Haziranda öyle demiyordunuz ama.

BAŞKAN – Değerli üyeler, sayın milletvekilleri; lütfen, sükûneti sağlayalım arkadaşlar.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Millet doğru yapar, biz yanlış yaptığımızı görür ve düzeltiriz. Halktan korkmayın. Adınız halk olsun ama halktan korkmayın.

Millete gittiğimiz müddetçe millet hakemlik sıfatını her zaman doğru yapar, biz yeter ki milletimize güvenelim. Bu millet kahraman bir millettir.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – 7 Haziranda millete niye güvenmediniz arkadaşlar?

BAŞKAN – Efendim, öncelikle söz almadan konuşmama nezaketini rica ediyorum, lütfen.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Gayet güvendik. Ancak, güvenmek sizin azınlığın... Demokrasinin en önemli kurallarından birisi de azınlığın çoğunluğa tahakkümü değildir. Azınlığın haklarının korunması çok önemli bir ilkedir, anayasal kuralların en önemlilerindedir ama sonuçta yönetim yetkisi çoğunlukta. Çoğunluğun verdiği karara da hep beraber uymak durumundayız.

Bu Anayasa değişikliğinin ben ülkemiz için çok hayırlar getireceğine inanıyorum. Belki içinde teknik hatalar, düzeltilecek kısımlar olabilir, bunları bu Komisyon çalışmaları sırasında veya Genel Kurulda düzeltiriz ama yeter ki Cumhuriyet Halk Partisinin yapıcı bir üslupla gelmesini...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Çoğunluk bu ülkeyi mahvetmek istiyorsa o karar uygulanır mı? Bana bunun cevabını verin.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Gelin, dışarıda hepsinin cevabını verelim. Sorun yok. Cevap veremeyeceğimiz hiçbir konu yok.

BAŞKAN – İkilili konuşmalar yok arkadaşlar, lütfen. Hatibi dinleyelim, lütfen.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, biz 13-14 seçime girdik. Her seçimde cevap veriyoruz. En iyi sorgu halk tarafından yapılır ve en iyi cevap da sandıklarda verilir.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ya, arkadaşlar, soru sormayın, boş verin. Anayasadan onun da bizimle burada haberi oldu birlikte, onun da haberi yok. O yazmadı ki, bizimle birlikte haberi oldu. Ne yapsın, o da taşeron işçi yani adam.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Halk sorguya çekiyor, biz sorguda cevabımızı veriyoruz...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 7 Haziranda verdi cevabını, verdi.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – 7 Haziranda cevap verdiler.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – ...Allah'a hamdolsun hiç de korkmuyoruz, her defasında bir daha gideriz, bir daha gideriz.

Onun için, bu Anayasa değişikliğinin...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Arkadaşım, bir tek şuna cevap verin: Bu Anayasa değişikliğini siz mi yazdınız, yoksa saraydan size geldi mi?

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – ...ülkemize, milletimize...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bir tek onu söyle.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın, hatibi konuşturamıyorsunuz, hatibi dinlemiyorsunuz.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sen mi yazdın İsmail? Yo, sen de benim gibi öğrendin sonradan.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Biz de konuşacağız sonra, ben de konuşacağım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - ...getirmesini temenni ediyorum.

BAŞKAN – Yoksa şimdiye bitecek. Lütfen...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Biz dinliyoruz ya.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İnşallah, çok güzel günler bizi bekliyor. Bu sıkıntılı günleri hep beraber açacağız. Türkiye her türlü sıkıntısına rağmen bölgenin bir rahmet ve merhamet adasıdır. Bu rahmet ve merhamet adasını korumak, güçlü, dimdik ayakta tutmak bu salondaki bütün milletvekillerinin görevidir iktidar-muhalefet ayrımı yapmaksızın.

Burada başımıza bomba yağarken hiçbirimizi ayırmadılar.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Onun için 150 gazeteci tutuklu, değil mi?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bombalar atıldığı gün hiçbirimizi ayırmadılar. Bütün darbecilere karşı çıkmamız lazım. Bu Anayasa'yı, darbecilerin Anayasası'nı niye savunuyoruz? Gelin, en geniş manada değiştirelim, yenisini, daha iyisini yapalım.

Daha iyisini yapacağız diyorum, hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz Sayın Özkaya.

Efendim, şimdi de (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde Sayın Hüda Kaya, söz sizde, buyurunuz. (Uğultular)

HÜDA KAYA (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, biraz sessizlik olabilirse sevineceğim.

Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN – Evet, dinliyoruz Sayın Kaya.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Burada, Türkiye toplumunun yeni bir anayasaya kavuşması noktasında tarihi bir süreçten geçiyoruz. Tabii ki bu süreç, bu ne kadar paylaşımcı, özgürlükçü, çok sesli ve adalet eksenli bir anayasa gerçekleştirilebilirse bu emekler o kadar yerini bulacaktır. Yoksa, tek sesli, tek sözlü, tek renge mahkûm edilmeye çalışılan ne çalışması yapılırsa yapılsın, bu ülkenin yüzde 90'ı bile buna “evet” dese bu hukuksuzdur, yanlışır.

Böyle bir ortamda bu çalışmalar yapılırken Türkiye toplumundan birkaç örnek vermek istiyorum değerli arkadaşlar. (Gürültüler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Çok uğultu var.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, çok inanılmaz konuşma sesi var ve dikkatim dağılıyor.

BAŞKAN – Siz buyurun.

Arkadaşlar, sükûneti sağlayalım.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ben kendi sesimi duyamıyorum. Lütfen, sussunlar, zorlanıyorum konuşmakta.

Sevgili arkadaşlar, bakın nasıl bir Türkiye ortamında anayasa çalışması yapmaya gayret ediyoruz.

Bu son cuma değil bir önceki cuma, İstanbul'da -zaten soru önergesi hazırladım, ismi, nerede olduğu yazılı- camide hutbe veren bir imam cemaate şunu dedi, cemaatte onlarca şahit var: “Ben kendime otomatik bir silah aldım. Siz de alın silahlarınızı, akraba çevrenizde, konu komşu etrafınızda HDP'liler vardır. Bunlar kâfirdir, öldürülmeleri vaciptir.” Şeklinde bir konuşma yaptı arkadaşlar. Bununla ilgili, bakın, soru önergesi hazırladım arkadaşlar. (Gürültüler)

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bunlar oluyor, inanmıyorsunuz ama oluyor bunlar. Anadolu'da mümkün bu.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Hocam, cumaya mı gittiniz? Hangi camide?

ALİM TUNÇ (Uşak) – Provokatördür o, provokatördür, devlet gereğini yapar.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, gerçekten biz de duymuyoruz. Yanında olduğum hâlde anlamıyorum yani.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Niçin bağırsıyorsunuz anlamıyorum. Bir dinleyin, sonra söz alın, konuşun.

BAŞKAN – Evet, siz de devam edin.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Sevgili arkadaşlar, burada hikâye anlatmıyoruz. Bir cami, adını da vereyim, Ümraniye'de, Madenler Mahallesi'nde bilmem ne Ekşi Camisi'nde.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – “Bilmem ne Ekşi” diye olur mu?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Yazılı soru önergesinde okursunuz.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Verin, verin.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Burada, bakın, biz hikâye anlatmıyoruz, onlarca cemaatin, onlarca...

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Cumayı orada mı kıldınız?

ERKAN AYDIN (Bursa) – Ya, size ne, nerede kılıyorsa kılıyor. Ağabey, sana ne nerede kıldığından ya?

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Hayır, kendi görmüş gibi anlattı.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Biraz saygılı olun.



MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biraz dinleyin ya!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Biraz saygılı olun. Araştırırsınız, soru önergesine cevap verirsiniz.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Hayır, niye milleti bu şekilde bir gerginliğe sürüklüyorsunuz? Olmayan bir olayı...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Kardeşim, bu ülkede yaşanan bir şeyi anlatmak niçin gerilim oluşturuyor?

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Yaşamış gibi anlatıyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya, siz bir bekleyin...

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Sayın Başkan, niye ikaz etmiyorsunuz?

BAŞKAN – Evet, sükûneti sağlayalım arkadaşlar. Hatibi dinleyin.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır, niçin problem çıkarıyorsunuz? Soru önergesini ben veriyorum, muhatapları bunu araştırarak, cevabını verecek. Size ne oluyor?

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Ne demek bana ne oluyor ya? Ben toplumun bir parçasıyım, bu kadar germeye hakkın var mı beni?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır, bana muhatapları cevap verecek.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Tamam, soru önergesi Mecliste konuşulur.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Bu kadar germeye hakkınız var mı?

BAŞKAN – Hatibi dinleyelim arkadaşlar.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Burada problem çıkarmayın. Bakın, gerilim çıkarıyorsunuz ortaya.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Siz gerilim çıkartıyorsunuz.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Sen geriyorsun ya! Birisi birisini öldürecekmiş, birisi demiş bir şey...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hakkı Ekşi Camisi...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hakkı Ekşi...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Soru önergesi Mecliste konuşulur ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Size mi soracağız ya!

BAŞKAN – Evet, sükûneti sağlayalım arkadaşlar.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Ortada bir şey yok, yalan üzerinden bir şeyi inşa etmeye çalışıyorsun.

BAŞKAN – Bir saniye...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Arkadaşlar, onlara göre hiçbir imam yanlış yapmaz.

BAŞKAN – Hatibi dinleyelim.

Evet, Hüda Hanım, buyurun.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, lütfen, sussunlar, bir konuşayım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya, siz bütün imamlara kefil misiniz ya? Ya, bütün imamlara kefil misin sen?

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Öyle bir şey yok. Adam öldürmekten bahsediyorsunuz. Kendisi görmüş gibi anlatıyor ama camisini bilmiyorsunuz, bir şeyini bilmiyorsunuz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın, biraz önce de...

HÜDA KAYA (İstanbul) – İsmi cismi belli, biz burada hikâye anlatmıyoruz.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Siz gittiniz mi cumaya?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Biz hikâye anlatmıyoruz.

BAŞKAN – Evet, Sayın Kaya, devam edin.

HASAN BASRİ KURT (Samsun) – Öyle ifade ediyorsunuz, tutanaklarda kendiniz gittiğinizi ifade ediyorsunuz.

BAŞKAN – Lütfen arkadaşlar, sükûnetle dinleyelim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, beş dakikadır konuşamıyor, tam beş dakika.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Susar mısınız? Bir saygılı olun, biraz susun.

Ve devam ediyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Evet, dinliyoruz.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Evet, bu olaylardan bir tanesi, bir iç savaş çağırısı yapıyor. Burada tabii ki Diyanet İşleri Başkanımız, Diyanetin bağlı olduğu, Hükûmetteki yetkililerimiz, başta Başbakan olmak üzere elbette ki bunun cevabını araştıracaklar, verecekler. Biz de merak ediyoruz, neden böyle bir şeye ihtiyaç hissediliyor? Bunu geçiyorum.

Bakın, mektubu burada, Mıdyat'ta, 65 yaşında, bütün bölgenin tanıdığı Abdülaziz Bilgin diye -hatta bunu daha önce de ifade etmişim- bir din alimi, bir mele, bir taziyede mevlit okuyor. Okuduğu mevlit Kürtçe. Aradan üç yıl geçtikten sonra polis kapısına geliyor, gözaltına alınıyor. Onu gözaltına alan hâkim de savcı da, karı koca ikisi de şu anda FETÖ davasından tutuklular 15 Temmuzdan sonra ve hâkim, avukatının yanında, bu hocaya, imama şunu söylüyor: “Bir daha bu mevlit gibi bu çalışmalarını yapmazsan, söz verersen seni bırakacağım.” diyor. İmam “Bütün bölge beni tanır. Taziyelere gitmemem mümkün değil. Ben buna nasıl söz verebilirim?” demesi üzerine tutuklanıyor. Hepsisi bu. Sadece Kürtçe mevlit vermiş ve bu kişi, şu anda, sadece HDP'lilere değil, herkese, ulaşabildiği herkese yazıyor, derdini anlatmaya çalışıyor. Mide, tansiyon, kalp gibi rahatsızlıkları var, doktora gitmek için defalarca müracaat etmesine rağmen altı aydır hastaneye sevk edilmiyor ve kendisinin bu mağduriyetiyle ilgili “Sesimi çıkarın, beni mahkûm edenler FETÖ'den tutuklular ama ben hâlâ içerideyim.” diyor.

Fakat bir taraftan, sadece FETÖ deyip de bu işten biz sıyrılmıyoruz. Geçtiğimiz günlerde KHK'lerle, DİYANET-SEN üyesi olmasına rağmen bazı imamlar, Kürtçe vaaz verdiği için, Kürtçe hutbe verdiği için işten atıldılar, DİYANET-SEN üyesi olmalarına rağmen.

Ve devam ediyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Gündeme davet hakkımız var Sayın Kaya, Anayasa'nın...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Şimdi, hepsi gündeme yönelik.

BAŞKAN – İlgili 4'üncü maddeyle ilgili, lütfen...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, hepsi bu gündeme yönelik. Nasıl bir Türkiye'deyiz, nasıl bir baskı altında şu anda burada bir toplantı yapılmaya çalışılıyor, nasıl bir atmosferde Anayasa değiştirilmeye çalışılıyor, zaten bu örnekleri bunun için veriyorum.

Ve şunu ifade etmek istiyorum: Devletin ahlakı adalettir sevgili arkadaşlar. Türkiye'nin 3'üncü büyük partisinin yaptığı grup toplantıları, konuşmaları, etkinlikleri Türkiye Büyük Millet Meclisi TV kanalı aracılığıyla topluma yayınlanmıyor, sansüre uğrandığı bir durumda bile burada özgürlükçü bir anayasa hayaldir, hikâyedir.

Bu ülkede, 13-15 yaşındaki çocuklar -bu hafta yine gerçekleşti- sosyal medyada Cumhurbaşkanımı eleştirmiş diye tutuklanıyorlar arkadaşlar ve hâlâ...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Hakarettendir o, hakareten...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ya, 13-15 yaşındaki çocuğun hakaretinden ne çıkar Allah aşkına, hakaret etse ne? O, sizin kriterinize göre hakaret. Hiç kimse eleştirmeyecek mi? Ve hâlâ televizyonlar kapatılmaya devam ediyor.

Siz istiyorsunuz ki sevgili arkadaşlar, hiç kimse düşünmesin, hiç kimse aklını kullanmasın. Şu anda burayla ilgili konuşuyorum. Şu anda burayla ilgili konuşuyorum, biraz düşünün.

Biraz önce konuşan bazı arkadaşlar, “Biz hiç yanılmayız.”, “Bizim halkımız yanılmaz.”, “Biz yanılmayız.”, “Bizim halkımız neye karar verirse o doğrudur.” gibi masumiyet iddiasıyla, kendilerini, böyle vahiy gelmiş, kutsanmış bir akla sahip olduklarını ifade eden konuşmalar yapıyorlar.

Sevgili arkadaşlar...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Öyle konuşmalar yok, nereden çıkarıyorsun?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Biraz önce yine konuştuular.

Kur’an’da Şûra suresi vardır sevgili arkadaşlar. Şûra suresi konsey demektir, kurul demektir, meclis demektir ve Allah, kendi seçtiği elçilere bile etrafındakilere danışmasını emretmektedir. Bakın, yine, biraz önce, arkadaşlar, yıllardır olduğu gibi, Genel Kurulda olduğu gibi, burada da yine aynı ezberleri tekrar ediyorlar: Tek ses, tek söz, tek devlet, tek bayrak.

Sevgili arkadaşlar, Kur’an’da, inançlarda, insanlıkta böyle bir şey yok, böyle bir kutsiyet yok; ne kadar çok sesli, özgür, adaletli, düşünen bir topluluk olursak, biz, o kadar Allah’ın istediği bir topluluk oluruz. Allah insanları sürekli düşünmeye teşvik eder, sürekli aklını kullanmayı tavsiye eder, ama sizler diyorsunuz ki: “Tek kişi, Reis bizim adımıza konuşur...”

BAŞKAN – Evet, toparlayalım Sayın Kaya.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, Başkan...

HÜDA KAYA (İstanbul) – “...bizim adımıza düşünür...”

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Onu sen söylüyorsun, öyle bir şey yok ya! Ne diyorsun ya? Allah Allah!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bütün konuşmalar öyle.

Başkanı, müdahale etmeyin.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Öyle bir şey yok ya!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır... “Kimse yanılmaz...”

İşte, “Efendim, bizim Reisimiz -biraz önce arkadaşımız söyledi- bizim Cumhurbaşkanımız tek başına sürekli seçimi kazanır.”

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Doğru.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Doğru.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Seçilmedi mi partiyle beraber?

HÜDA KAYA (İstanbul) – “Onu seçenler hiç yanlış yapmaz...”

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Doğru değil mi? Partisi kazandı, kendisi kazandı.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Osman Bey, lütfen ya!

HÜDA KAYA (İstanbul) – “Onu seçenler hiç yanlış yapmaz...”

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, hatibi dinleyelim.

HÜDA KAYA (İstanbul) – “Onun verdiği kararlar hiç yanlış değildir.” gibi, sürekli bir vurgulama yapılmaktadır.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Öyle şeyler söylenmedi. Lütfen, doğru söyleyin!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Sevgili arkadaşlar, bakın, Allah “Aklını kullanmayanların üzerine biz pislik boca ederiz.” diyor. Hiç kimse aklını ipotek vermek zorunda değildir. Sizler, belki, her biriniz... Ben üzülüyorum sizleri dinlerken...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ya, sen kendine üzül, kendine! Sen kendine üzül!

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Osman Bey, siz yalancıktan takılmayın, sonra gülüp, göz kırpyorsunuz, gördük.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne alakası var? Sen kendine üzül ya! Bizim için ne üzülüyorsunuz?

BAŞKAN – Evet, hatibi dinleyelim arkadaşlar.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Kendiniz için konuşun!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Sizler şunu düşünebilirsiniz...

Ben neden üzüldüğümü açıklıyorum. Sizler “Bizim Cumhurbaşkanımız bizim adımıza düşünür, karar verir, en iyisini bilir. O ne derse altına imza atarız. O ne isterse bizim vazifemiz ona itaat etmektir.” diyebilirsiniz, ama ben, inandığım inancım, vicdanımda, insanlığım, ne dinî ne siyasi ne insani anlamda böyle bir duruşu, hiçbir şekilde mantığımın, aklımın, vicdanımın bir yanına sığdıramıyorum.

Siz “Biz düşünmeyelim, atın imzaları Anayasa çıksın.” diyebilirsiniz, “Kimse tartışmasın, eleştirmesin.” diyebilirsiniz, ama ben bunu kabul etmiyorum, partim de bunu kabul etmiyor. Biz ne kadar düşünerseniz o kadar insanız, aklımızı ne kadar kullanırsak o kadar insanız, adalete ne kadar sahip çıkarsak o kadar bütün insani değerleri ortaklaştırırız sevgili arkadaşlar.

Ve bir de “Halkımız yanılmaz, biz yanılmayız.” dedi yemekten önce bir arkadaşımız.

Sevgili arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin en çok kandırılan bir yönetimiyle karşı karşıyayız ve bunu, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere hepiniz itiraf ediyorsunuz, “Biz kandırıldık, kusura bakmayın, affedin bizi.” diyorsunuz, sonra da diyorsunuz ki: “Halkımız yanılmaz, biz yanılmayız.”

Halkımız yanılmadıysa, millî irade değerli idiyse 7 Haziranı neden sindiremediniz, bunu da düşünmek gerekiyor sevgili arkadaşlar.

Bugün, Anayasa'yı tartışıyoruz sevgili arkadaşlar...

BAŞKAN – Evet, toparlayalım Sayın Kaya.

HÜDA KAYA (İstanbul) – İşte, bu millî iradenin yansıması sonucunda, tercihleri sonucunda Türkiye'nin 3'üncü büyük partisi HDP'nin İstanbul il eş başkanları ve 40'tan fazla yöneticimiz, sadece intikam çığıllıkları sonucunda gözaltına alındılar, üç haftadır gözaltındalar ve bugün, biraz önce yedi gün daha gözaltı süreleri uzatılmış durumda sevgili arkadaşlar.

Ve şunu da ifade etmek istiyorum: Bakın, bunlar çok trajikomik şeyler. Bir taraftan “Özgürlükçü bir Anayasa çıkaracağız, neden rahatsız oluyorsunuz?” diyorsunuz, ama bizlere ya kaos ya başkanlığı dayatıyorsunuz, halkımızı buna mahkûm etmeye çalışıyorsunuz.

Tabii, burada Anayasa gündemimiz, dış politikayla ilgili konuşmak istemiyorum. Sadece dış politika diye değil, 2 askerimizin IŞİD tarafından yakıldığı görüntülerini yüreği dayananlar, izleyenler izlemiştir, ama bugün, Hükümet sözcümüz...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Kimse izlemedi.

HÜDA KAYA (İstanbul) – ...vicdanı olan görmüştür...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Teyit edilmemiş, açıklama yok, bir şey yok.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bugün...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Bakanlar Kurulu açıklama yaptı ya!

GARO PAYLAN (İstanbul) – Osman, dinle, dinle!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Dinle ya!

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sayın Başkanım, Levent Bey, siz de gördünüz.

BAŞKAN – Evet...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Vaktimi kullanacağım Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Kaya, lütfen cümleyi tamamlayın.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bunu söyleyip toparlıyorum Başkanım, ama lütfen sussunlar Başkanım, yani gerçekten çok dağıtıyorlar.

BAŞKAN – Evet, son cümlelerinizi alalım, süreniz doldu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya, zaten on dakikası bağırma ve sataşmayla geçti.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ben toparlamaya çalışıyorum, zaten vaktime sadık...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Osman Bey orada susmuyor.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Arkadaşlar...

BAŞKAN – Evet, Sayın Kaya, dinliyoruz.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, ben vaktime sadık kalmaya çalışıyorum, fakat sürekli müdahalelerle uzuyor.

Bakın, arkadaşlar, bu 2 askerinin, biri Kürt, biri Türk; biri İğdırlı, biri orta Anadoluluydu hatırladığım kadarıyla...

BAŞKAN – Yalnız, bu bilginin doğru olmadığı bugün Hükümet tarafından ifade edildi, buna rağmen, siz kendi görüşünüz...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır...

BAŞKAN – Hükümet bunun doğru olmadığını ifade etti.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, hayır, hayır...

BAŞKAN – Doğrulanmamış bir bilgi.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne oldu?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Müsaade eder misiniz...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – IŞİD propagandası mı yapıyorsunuz?

BAŞKAN – Evet, tamamlayın, buyurun.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bugün... Dediğiniz doğru değil.

Bakın, bugün...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Nereden biliyorsun ya? İŞİD propagandası mı yapıyorsun ya?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bugün, Hükümet Sözcüsü Numan Kurtulmuş Bey’in konuşmasını hepimiz dinledik sevgili arkadaşlar.

Bir gazeteci bu soruyu soruyor, “Ne dersiniz bununla ilgili?” diyor. Önce kendisi diyor ki: “TSK bu görüntüleri teyit etmediği için açıklama yapmadı.” Ama arkasından teyit edilmediğini söylediği hâlde, bu uyduruk görüntüleri sosyal medya şurada burada yayanlar medyadaki arkadaşlar ayağını denk alsın diye bu haberi, bu olayı yayımlayanlar ve gündem edip hassasiyetlerimizi...

ZEKERİYA BIRKAN (Bursa) – Doğru bir şey mi yani?

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Çok mu doğru?

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

HÜDA KAYA (İstanbul) – ...buna, bu hassasiyete sahip çıkmaya çalışanları tehdit eden...

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır, bir saniye...

BAŞKAN – Bitirin cümlelerinizi...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır, lütfen, sussunlar, bitireceğim.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Anayasa’yla ilgili tek bir şey söylemediniz ya! Öyle bir şey olur mu ya?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, çok özür dilerim. Hemen yanınızda yüksek sesle müdahale ediliyor ve siz oraya müdahale etmeden buraya ediyorsunuz. Bunu kabul etmiyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bir kere bile uyardınız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bir kere bile uyardınız, tam yanınızda oturuyor.

BAŞKAN – Şimdi, bakın...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Daha önce tartıştık bunu ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Böyle bir şey olabilir mi ya?

BAŞKAN – Bu kadar kayıtlarda uyarım var, “Bir kere uyardınız.” demek ayıp bir defa.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, ben görüyorum, görüyorum.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne konuşuyorsun?

BAŞKAN – Osman Bey, bir saniye...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bitiriyorum, lütfen...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Başkan, lütfen ya! Bir şey söyle! Türk askerine karşı böyle bir şey konuşulabilir mi ya?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Lütfen, arkadaşlar...

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye... Osman Bey, bir saniye...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sayın Başkan, siz mi Başkansınız, Osman mı Başkan?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır, ben cümlemleri bitireyim, sonra konuşun.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Bu ülkenin güvenliği için ya! Ne konuşuyorsunuz?

BAŞKAN – Osman Bey, tamam...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Lütfen... Lütfen...

BAŞKAN – Evet, cümlemenizi tamamlayın efendim.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ben bitirmeye çalışıyorum.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Lütfen ya! Olur mu öyle şey!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ama bırakmıyorlar ki bitirsin.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Askerimize böyle bir şey konuşturmayız biz ya!

BAŞKAN – Tamam Osman Bey...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Gerçek olmasa da öyle şeyler konuşmasak.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Konu o değil.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Biz de konuşturmayız.

Askerimize böyle bir şey konuşturmayız biz.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Lütfen ya! Olur mu öyle şey?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Arkadaşlar...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Askerimizin canını koruyun.

BAŞKAN – Evet, bitirin sözünüzü.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, bir “susun” deyin, ama bir “susun” deyin.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Olur mu öyle şey? Provokasyon yapıyorsunuz ya!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, bir “susun” deyin.

BAŞKAN – Evet, Osman Bey, bir saniye...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Haddini bil. Aslanları koruyorum ben, aslanları.

LEVENT GÖK (Ankara) – Osman, provake etme.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Sevgili arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sen niye provoke ediyorsun ortalığı ya?

BAŞKAN – Lütfen arkadaşlar... (Gürültüler)

BAŞKAN – Evet, Sayın Kaya lütfen...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bir sussunlar ya! Arkadaşlar...

BAŞKAN – Osman Bey, tamam.

Arkadaşlar, lütfen...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Arkadaşlar, bakın, burada yüksek sesle...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Türk askerine kimse bir şey söyleyemez!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Arkadaşlar, lütfen, burada ses yükseltilerek, hamasetle bir acımızı, ayıbınızı örtemezsiniz tamam mı?

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne ayıbı ya?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ne ayıbı ya?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Biz askerimize sahip çıkıyoruz. Biz askerimize sahip çıktığımız için...

BAŞKAN – Sayın Kaya...

Osman Bey, bir saniye...

Bir saniye arkadaşlar...

HÜDA KAYA (İstanbul) - ...bir Türk orada, bir Kürt orada özel olarak... İki asker katlediliyor orada.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Ne diyorsun sen ya?

HÜDA KAYA (İstanbul) - Bu olay üzerine...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Türk askeri üzerinden konuşamazsın böyle.

BAŞKAN – Osman Bey, bir saniye, müdahale edeceğim.

Sayın Kaya, bir saniye... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, bakın, bir saniye...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Siz orada mıydınız, gördünüz mü?

BAŞKAN – Alim Bey, bir saniye...

Arkadaşlar, bir saniye... Bakın, buradan bir şeyi ikaz ediyorum.

Alim Bey, bir saniye...

Osman Bey, bir dakika...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Yazıklar olsun size! Şu sorduğunuz soruya bakın. Siz, Soma'dakilere bile saldıran insansınız.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar...

Sayın Kaya, bakın...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bitirmeye çalışıyorum.

BAŞKAN – Bir dakika efendim... Başkan bir şey söylüyorsa bir dinleyeceksiniz.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Hayır, ben...

BAŞKAN – Sayın Kaya, siz de dinleyeceksiniz, lütfen...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, bir susturun.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bir türlü toparlayamadım, cümlemi toparlayamadım.

BAŞKAN – Şimdi, bakın, burası Anayasa Komisyonu. Başkanın bütün konuşmacıları gündeme davet etme hakkı vardır. Şimdi, burada, Silahlı Kuvvetlerimizin Türkiye Cumhuriyeti adına sınır ötesinde yapmakta olduğu bir operasyon sırasında, tam da ülkemize, milletimize düşman unsurların propagandasını yapar nitelikte bir konuşmaya girmenizin gündemle hiç alakası yoktur. Sizi uyarıyorum, lütfen...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, bakın, burada siz bir infaz yapıyorsunuz.

BAŞKAN – Lütfen dinleyin, burası propaganda ve provokasyon yeri değildir.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Burada bir infaz yapıyorsunuz, olayı saptırıyorsunuz.

BAŞKAN – Gündemin, teklifin 4'üncü maddesiyle ilgili söyleyeceğiniz söz varsa söyleyin yoksa süreniz dolmuştur efendim.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, bakın, burada olay çarpıtılmaktadır. Ben tam da böylesine acılı bir gündemde, bizim, tam da halkımızın duygusal birliğine sahip çıkmak, bu değerlerimize sahip çıkmak adına bir terör eylemini...



HALİS DALKILIÇ (İstanbul) – Ya, bu yaraya parmak basmaktır.

ORHAN KIRCALI (Samsun) – Terör propagandası yapamazsın burada.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Bakın, konuşturuyorsunuz, İŞİD bile dedirtmiyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – İŞİD sizsiniz.

HÜDA KAYA (İstanbul) – İŞİD’in bir terör eylemini burada hep birlikte ortaklaşalım, birlikte...

ÖZNUR ÇALIK (Malatya) – Siz söyleyebiliyor musunuz PKK’yı? Malatya’da 2 şehidim var; biri Türk, biri Kürt. Kınayabiliyor musun, PKK yaptı diyebiliyor musun?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Provoke etmeyin. (Gürültüler)

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Sayın Başkanım, o sözünü geri alsın, ne demek ayıbı örtmek. Terbiyesiz!

HÜDA KAYA (İstanbul) – Başkanım, ben tam da işte bahsettiğiniz sınırlar dışında olan böylesine bir vahşete karşı...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Nedir bu ya?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ne bağıırıyorsun, kime bağıırıyorsun sen, kimsin sen ya?

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Otur yerine! Türk askerine nasıl söz söyler?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Saygılı ol biraz!

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Kim bağıırır Türk askerine?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bize milletin içinde bağııramazsın.

BAŞKAN – Sayın Danış, lütfen oturun.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Türk askerine laf söyleyemez.

BAŞKAN – Osman Bey, bir saniye...

HÜDA KAYA (İstanbul) – Burada provokasyon yapıyorsunuz, burada, aslında, kimsenin bir şey dediği yok.

BAŞKAN – Sayın Kaya, lütfen...

HÜDA KAYA (İstanbul) - Burada kimse askere bir şey söylemiyor. Biz askerimize...

HALİS DALKILIÇ (İstanbul) – PKK’nın katlettiği Türk askerlerine de ciğeriniz yanıyor mu?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ayıp ediyorsunuz, çok ayıp ediyorsunuz!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Kulaklarınızı bir açın, açın.

BAŞKAN – Sayın Danış, lütfen oturun.

HALİS DALKILIÇ (İstanbul) – İkiyüzlüler sizi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – İkiyüzlü sizsiniz.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Siz ayıp ediyorsunuz, ben tam da askerlerimize yapılan bu terör eylemini kınamak için bunu söylüyorum.

HALİS DALKILIÇ (İstanbul) – PKK’yı da kınıyor musun?

HÜDA KAYA (İstanbul) – Neyi örtmeye çalışıyorsunuz? Evet, işte, bu sebeple, bakın... (Gürültüler)

BAŞKAN – Cümlelerinizi tamamlayınız Sayın Kaya.

HÜDA KAYA (İstanbul) – ...daha İŞİD’e terör bile denilemeyen, özgürlüklerin yok edildiği bir ortamda böyle bir anayasa meşru olamayacaktır.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN – Bir saniye efendim, mikrofonunuzu açayım Sayın Başkan.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Burada askere laf söyleyen yok.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Var, var. Konuşma, hâlâ konuşuyorsun. Türk askerine kimse laf söyleyemez.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ben İŞİD’e laf söylüyorum, İŞİD’e.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, lütfen, Sayın Elitaş’a söz verdim, bir saniye efendim.

Arkadaşlar, lütfen...

Sayın Kaya, süreniz bitti, lütfen, tamam.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Askere kimse bir şey söyleyemez.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Askere kimse bir şey söylemiyor, lafı çarpıtmayın.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Tabii, belli.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Canlar gidiyor, siz burada...

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

*9.- Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın İstanbul Milletvekili Hüda Kaya'nın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Az önceki yaptığımız uyarı önemli bir uyarı. Burada, bütçe görüşmeleri gibi, Anayasa'nın geneli üzerinde yapılan görüşmelerde fikirleri söylemek serbest ama şu anda 4'üncü maddeyle ilgili bir görüşmenin yapıldığı sürede yaptığımız uyarı, konuşan milletvekili arkadaşlarımızın Anayasa'nın 4'üncü maddesine ilişkin konuşmalarına yaptığımız uyarı doğru bir yaklaşım. Yalnız, bu milletvekili konuşurken iki konuya dikkat çekti, hakikaten yürekleri inciten bir konuya dikkat çekti. Yani, doğruluğu test edilmemiş, teyit edilmemiş, Ümraniye'de bir camiyle ilgili, cami imamının cuma hutbesinde söylediği “Silahlanın, HDP’li teröristleri katledin.” diye bir ifade kullandığını söyledi.

ALİM TUNÇ (Uşak) – İddiası.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – İddiaları oluyor, yazılı veya sözlü soru önergesi vermiş, buna muhakkak ki Hükümet yetkilileri cevap verecektir. Hiçbir cami imamının, hiçbir hocanın, hiçbir yetkili din adamının birilerini öldürün diye katl emri emrini vermesi kabul edilebilecek bir şey değildir ama teröristlerle ilgili bir konu varsa... HDP’li dememiştir muhakkak, demişse lanetli PKK terör örgütü demiştir. Onun için, bu konuyla ilgili çarpıtmanın, bir din adamının böyle böyle yaptığını ifade etmenin yanlış olduğunu söylüyorum.

İki: Güneydoğu’da yaşayan kardeşlerimizin dinle alakalarını kendi lisanlarından anlatabilmek için AK PARTİ döneminde meclis kadroya alınmış ve o bölgedeki insanlara dinî vecibelerini yerine getirebilmek adına kendi dillerinden, kendi lisanlarından söyleme imkânı, fırsatı sağlanmıştır ama din adamı terör örgütünün destekçisi olamaz, terör örgütünün sözcüsü olamaz. Eğer din adamları bir terör örgütünün destekçisi olarak faaliyet gösteriyorsa, bunu din adamlığı faaliyetlerine ilişkin olarak tutmamız mümkün değildir.

İkinci konu, en büyük çarpıtılan konu: Bugün Hükümet sözcüsü Sayın Başbakan Yardımcısının açıkladığı önemli bir mesele, Sayın Başbakan da bunu ifade etti, “İŞİD’le ilgili, DEAŞ’la ilgili sosyal medyada yayınlanan görüntüler henüz teyit edilmemiş görüntülerdir, doğruluğu yanlışlığı bilinmiyor. Türk Silahlı Kuvvetlerinden de bu konuda bilgi alınmadığından dolayı açıklama yapamıyor.” ifadesini kullandı. Arkasından dedi ki...

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Niye bu kadar bekledi?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Müsaade edin. “Duyarlı basınımıza teşekkür ediyorum.” dedi.

BAŞKAN – Lütfen, sözü kesmeyin.

Arkadaşlar, önce dinleme nezaketini hep beraber gösterelim.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Osman’a niye söylemiyorsun bunları?

BAŞKAN – Söylüyorum, herkese söylüyorum.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Duyarlı basın teyit edilmemiş bilgilerle ilgili konularda çok hassas davranıyor çünkü terör örgütlerinin en büyük propaganda araçları, bu görüntüleri ortaya yayarak bu konuyla ilgili mücadele eden insanları huzursuz bırakmak, onları korkutarak bunlardan caydırmak için yaptıkları işlerdir. Doğru olduğu teyit edilmemiş, belki bir senaryonun ürünü, belki bir film setinde çekilmiş bir olay olabileceği ihtimalini de düşünerek sosyal medyada olan insanlar da hassas davranırlar. Tekrar altını çiziyorum, diyor ki “Duyarlı basınımıza teşekkür ediyorum ama sosyal medyadan, terör örgütlerinin amaçlarına hizmet etmeye çalışanlar varsa onlar da ayağını denk alsın.” diyor. Ben de açık söylüyorum, terör örgütlerinin yaptıkları bu faaliyette bulunanların ekmeğine yağ sürmek gibi bir gayret içinde olanlar varsa, kim olursa olsun, siyasetçi de dâhil olmak üzere, terörist faaliyetleri destekleyenler, övenler ayaklarını denk almalıdır.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Yapmayın Mustafa Bey, bu tehdit olur ya!

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Çünkü, bu millet, bu ülkenin askerleri, bu insanlarımız... Kayseri’de şehit edilen komando tugayındaki 14 yiğidi, terör örgütleriyle mücadele ettikleri için o kardeşlerimizi bombalı araçla katlettiler, PKK terör örgütü katletti. Onun için ben de Başbakan Yardımcısının ifade ettiği gibi söylüyorum, teyit edilmemiş bir bilgiyi burada gerçekmiş gibi ifade ederek...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teyit etmeye gücünüz yok mu Sayın Başkan, devletimiz niye teyit etmiyor?

BAŞKAN – Lütfen sözü kesmeyelim.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – ...terör örgütlerinin ekmeğine yağ sürenler, deşirmesine su taşıyanlar bu ülkenin vicdanını rahatsız etmektedir. Bu hassasiyete herkesin dikkat etmesi, ayağını denk alması gerekir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Elitaş, teşekkür ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Umarım değildir ama ne zaman teyit edilecek?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ya biz öğrenmek istiyoruz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Buranın konusu değil bu konu. Yani bunu arzu ediyorsunuz gibi geliyor bana.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Mustafa Bey, sözlerimi seçerek konuşuyorum, umarım değildir diyorum, o çocuklar hepimizin çocukları.

BAŞKAN – Arkadaşlar, efendim, söz almadan konuşmayın lütfen.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar, lütfen... Burada kimse keyfi iş yapmıyor sayın milletvekilleri. Sayın milletvekilleri, elimizde Anayasa var, Tüzük var; izin almadan konuşmaktan men ediyorum, lütfen. (Gürültüler)

BÜLENT TEZCAN (Ayдын) – Sayın Grup Başkan Vekili konuşacak, lütfen susar mısınız.

BAŞKAN – Bakın, Grup Başkan Vekilinize söz verdim, orada bunu dinlemeyip de Tüzük'ü çiğneyip, hukuku çiğneyerek iş yapamazsınız.

Evet, Sayın Levent Gök, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – O çocuklar hepimizin çocukları yani.

BAŞKAN – Efendim, Grup Başkan Vekiliniz konuşuyor, hiç olmazsa onu dinleme nezaketi gösterin.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Reşat Bey, germe lütfen!

BAŞKAN – Gerenlere söyleyeceksiniz onu.

MEHMET TÜM (Balıkesir) – Hiç Osman'ı uyarılmıyorsun. Osman'ı uyar, Osman'ı.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

Arkadaşlar...

BAŞKAN – Lütfen, bakın, Grup Başkan Vekili konuşuyor, lütfen... Arkadaşlar, lütfen dinliyoruz.

Buyurun Sayın Gök.

*10.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün askerlerimizin infazıyla ilgili görüntüler konusunda Hükümetin kamuoyunu aydınlatması gerektiğine ilişkin açıklaması*

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; az önce tartışılan konu akşam saatlerinde de burada tartışıldı, ben Cumhuriyet Halk Partisi olarak düşüncemizi orada ifade ettim. Geline bu noktada bir kez daha tekrarlamakta yarar görüyorum. Soğukkanlı olunması gereken bir konudur, serinkanlı takip edilmesi gereken bir konudur. Biz hiçbir askerimizin böylesine acı veren yöntemlerle infazının olmuş olması gerçeğini kabullenemeyiz, böyle bir tablonun asla gerçekleşmemiş olduğunu ümit ederiz, o görüşteyiz. Umarız ve dileriz ki böyle görüntüler gerçek değildir ancak kamuoyunun da doğal olarak bir aydınlanma ihtiyacı vardır. Hükümet yetkililerinin elbette resmî açıklamaları önemlidir. Bu konuda kamuoyunu tatmin eden bir açıklamayı Hükümetin etraflıca yapacağı incelemelerden sonra kamuoyuyla paylaşmasında sayısız yarar vardır. Yoksa, böyle bir hadise eğer gerçekse hepimizi derinden üzer ve böyle bir hadisenin de hiçbir terör örgütünün propagandasına meydan vermeyecek şekilde de bizlerin sorumlu olması gereken bir zaman süreci içerisinde geçtiğimizin hepimiz bilincindeyiz. Bir yanda acı bir gerçeklik vardır. Eğer o acı gerçeklik doğruysa bunu Hükümetin de kamuoyuyla paylaşması gerekir. Biz böyle bir tablonun hiçbir zaman yaşanmamış olduğunu düşünmek istiyoruz ve buna göre yorum yapıyoruz. Bu konuda Cumhuriyet Halk Partisi olarak duruşumuz bu şekildedir.

Teşekkür ederim.

**V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)**

*A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)*

*1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)*

BAŞKAN – Evet çok teşekkürler Sayın Gök, çok teşekkür ederiz.

Evet, Sayın Mehmet Bekaroğlu, buyurun efendim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi bu geç saatte saygıyla selamlıyorum.

Yirmi dakika sonra uyarırsan Başkan memnun olurum.

Şimdi, bu Anayasa değişikliğiyle ilgili gerekçelerde, burada konuşan AKP’li arkadaşlarımız ve teklifte yazdıkları gerekçelerde 2-3 tane madde var görünüşte. Bunlardan bir tanesi iki başlık meselesi. Biri koalisyonlar kötüdür, biraz evvel de yine AKP sözcüsü bu konunun üzerine değindi.

BAŞKAN – Evet, bir uğultu var arkadaşlar, biraz sükunet sağlayalım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir de satır aralarında arkadaşlar sürekli olarak bir vesayet sisteminden söz ediyorlar, bunu ortadan kaldırıyoruz diyorlar.

Aslında değerli arkadaşlarım, konuşmamın ilerleyen dakikalarında bunlara değineceğim ama esas gerekçeyi ben size söyleyeyim; bunu iki gün önce ya da bir gün önce Sayın Başbakan o çelebi, sevecen şeyiyle bir konuşmasında şu cümlelerle esas gerekçeyi ifade ettiler, dediler ki Sayın Başbakan: “Seçiliyorsun, önüne yok ‘Anayasa’, yok ‘kanunlar’, yok ‘bürokrasi’ diye binbir türlü engel çıkarıyorlar.” Bu Anayasa değişikliğinin temelinde bu var arkadaşlar. Yani, seçilme, millet, millî irade, çoğulculuk, çoğunluk gibi konulardaki Adalet ve Kalkınma Partisinin tutumu var, bu konularla ilgili anlayışı var; “Seçiliyorsam her şeyi yaparım, Anayasa, yasalar, başka kurallar, kurumlar karşıma çıkamaz.” anlayışı var ve temel problem de bu, gerçek gerekçe bence bu.

Değerli arkadaşlarım, parlamenter sistem eleştirilebilir, elbette demokrasilerde başkanlık sistemi de var, yarı başkanlık sistemi de var, iyi demokrasilerde bunlar işliyor. Parlamenter sistemin koalisyonları gerektirdiğini biliyoruz. Koalisyonların avantajlarının yanında dezavantajları da var ama başkanlık sisteminin de diğer sistemlerin de kendi içinde avantajları da dezavantajları da var ama bu gerekçelerle “Biz sistem değişikliği yapıyoruz, başkanlık sistemi kuruyoruz.” veyahut da işte “‘Cumhurbaşkanlığı’ ismi ama başkanlık sistemi yapıyoruz.”, işte “Yürütmeyi, iki başlılığı ortadan kaldırıyoruz.” demek çok da inandırıcı değil.

Değerli arkadaşlarım, esasen parlamenter sistem bu toplumun temel yapısına uygundur. Bakın, biz çok farklı kültürleri, farklı siyasi eğilimleri bulunan bir toplumuz, öteden beri böyleyiz, farklılıkları olan bir toplumuz. Bütün bu farklılıkların ortak çıkarları olduğu gibi ayrı çıkarları da var. Dolayısıyla, parlamenter sistemde bir uzlaşma arama aslında bizim toplumun sosyolojisine, tarihine, yapısına çok daha uygundur.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, başka bir konu da bizim toplumun şu anda en temel problemi, şu anda Türkiye’nin yaşamış olduğu en temel sorun toplumsal bölünmüşlüktür. Aslında bu toplumsal bölünmüşlük ve bunu ortadan kaldırmak için toplumsal barışın inşa edilmesi, kurulması, bütün toplumlarda böyle bir sorun vardır ve arayışlar da hep bunun içindir, anayasalar da aslında temelde bu sorunu ortadan kaldırmak için yapılır. Şimdi, biz bir toprak parçasında farklı özellikleri olan, dinleri, meşrepleri, ideolojileri, yaklaşımları, yaşam tarzları, kimlikleri olan bir toplumuz, farklı yönleri olan bir toplumuz ve bu toprak parçasında yaşıyoruz. Bir vatan var, bir de toplumsal sözleşme olarak anayasa

var. Şimdi, vatan hepimizin onurunu, ekmeğini, özgürlüğünü garanti altına alındığı toprak parçasıdır, bunun için de önemlidir, kutsaldır. Peki, hepimizin, bütün farklılıkların onurunu, ekmeğini, bütün farklılıkların hakkını hukukunu neyle garanti altına alacağız? Bunun için de toplumsal sözleşmeler yaparız değerli arkadaşlarım, anayasalar yaparız. Anayasalar elbette toplumun değişik ihtiyaçlarını ama en temelde birlikte yaşama ihtiyaçlarını karşılayan temel metinlerdir. Bu, toplumun ihtiyaçlarından etkilendiği kadar coğrafyanın, bölgenin, o dönemin konjonktüründe dünya ve yerel konjonktüründen de etkilenir, bizde de böyle olmuştur bu.

Değerli arkadaşlarım, 1921 Anayasası'na biliyorsunuz, özel şartlarda İstiklal Savaşı ve cumhuriyetin kuruluşu damgasını vurmuştur. Padişahlığa, monarşiye karşı "cumhuriyet", "millet egemenliği", "Büyük Millet Meclisi" vurguları vardır ve çok da normal bir şeydir. 1924 Anayasası ise cumhuriyet kurulduktan sonra, Birinci Dünya Savaşı boyunca, İstiklal Savaşı boyunca yaşanan bütün toplumsal hareketliliklerden sonra, Anadolu'dan kalan ahalinin birlikte, barış içinde nasıl yaşayacağı sorusuna cevap arar. Bu da biliyorsunuz, o dönem milliyetçiliklerin, ulus inşalarının yükseldiği bir dönemdir ve 1924 Anayasası da böyle bir anayasadır. Elbette dünya kadar sorunlar yaşanmıştır, sıkıntılar yaşanmıştır, müdahaleler olmuştur ama kim ne derse desin tasada ve kıvançta bir olan bir toplum ortaya çıkmıştır ve bu toplum hâlâ, yüz yıldan beri dünya kadar sıkıntı yaşamış olmasına rağmen bu coğrafyada birlikte yaşamaya devam ediyor değerli arkadaşlarım.

Şimdi, 1961 Anayasası ise çok farklı, bugünkü tartışmaya geliyor 1961 Anayasası, çok partili demokrasiye geçişin ihtiyaçları üzerine dayanıyor. Temel kaygı 1961 Anayasası'nda seçilmişlerin nasıl sınırlanacağı, nasıl kontrol edileceği. 1950-1960 arasında yaşanan sorunları çözmeyi amaçlamıştır 1961 Anayasası. Bir de tabii o dönem dünyada yükselen değerler var; bireysel özgürlükler, örgütlü toplum, sosyal devlet, emeğin hakları filan, 1961 Anayasası bunları önceler. Hiç kuşku yok ki "seçilmişlerin sınırlanması" kavramı burada da korunur ve bu "seçilmişlerin sınırlanması" kavramı iki ucu keskin bıçaktır. Seçilmişlerin elbette hukukla sınırlanmasından söz ediyoruz ama bizdeki pratiklerde olduğu gibi bir vesayet sistemiyle de sınırlanmaya kalkılmıştır, böyle sorunlar da yaşanmıştır 1961 Anayasası'ndan sonra.

SEYİT TORUN (Ordu) – Başkanım duyamıyoruz biz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bir uğultu var; lütfen sessiz olalım, hatibi dinleyelim arkadaşlar.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlarım, 1982 Anayasası 1970'li yıllarda yaşanan toplumsal sorunlar, ideolojik cepheleşmeler damgasını vurmuş, 1961 Anayasası'nın özgürlükçü tarafı budanmıştır, güvenlikçi bir anayasadır. Bir de parlamenter sistemi ciddi bir şekilde sakatlayan anayasadır, biz bunu biliyoruz. Yani bugün sizin yapmış olduğunuz değişikliklere karşı çıkarken biz 1982 Anayasası ve o Anayasa'nın parlamenter sistemi sakatlamasını savunmuyoruz.

Şimdi ihtiyacımız ne değerli arkadaşlarım? Şu anda görüştüğümüz Anayasa değişikliğinin ihtiyacı ne? Bana göre, şu anda bu toplumun en önemli ihtiyacı, yine toplumsal barış sorunudur.

BAŞKAN – Sayın arkadaşlar, biraz sessiz olalım, hatibi dinleyelim arkadaşlar.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ve ikincisi de seçilmişlerin sınırlanması sorunudur değerli arkadaşlarım. Ortada bir darbe anayasası duruyor arkadaşlar. Bu Anayasa'yı bütünüyle değiştirmek konusunda çok fazla bir şey yapmadı. Ee, getirdiniz, 60 maddeyi gördük ama ondan sonra olmadı, olmamasının sebebi de sizsiniz. O zaman da Türk tipi bir başkanlık sistemi dayattığımızdan dolayı olmadı, bu, görüşülemedi. Ayrıca siz darbe hukukuyla çok problemi olan bir siyasi heyet değilsiniz

değerli arkadaşlarım kusura bakmayın, darbe yasaları olduğu gibi duruyor, Seçim Yasası duruyor, Siyasi Partiler Yasası duruyor, İç Tüzük duruyor, diğerleri duruyor, bu konuyla ilgili de çok fazla bir şey yapmadınız.

Değerli arkadaşlarım, on beş yıldan beri bu ülkeyi siz yönetiyorsunuz ve tek başınıza, kesintisiz bir şekilde yönetiyorsunuz. Şu anda bu ülke cumhuriyet tarihinin en ciddi, en ağır krizlerini yaşıyor. Zamanımız yok, bunlara girecek durumda değiliz. Ekonomi çok ciddi bir şekilde, Cumhurbaşkanı, Başbakan bunu ifade ediyor, 15 Temmuzda darbe yaşamış, iç barış bozulmuş, terör var, haksızlıklar, hukuksuzluklar, OHAL... Herkesle kavga etmişiz, Amerika'yla, Rusya'yla, İsrail'le, gelgitler yaşamışız, Irak'ta, Musul'da, Mısır'da dünya kadar problemlerimiz var, El Bab'da, şu anda Suriye'deki durumumuz ortada. Yani on beş yıllık kesintisiz, koalisyonsuz iktidarınız döneminde geldiği şey Cumhurbaşkanı'nın, Başbakanın ve sizin sözcülerinin ifadesiyle beka sorunu. Bu ülke, şu kadar sene sonra on beş yıl hiçbir şekilde Hükûmet bunalımı yaşamadan şu anda beka problemleri yaşamaktadır değerli arkadaşlarım.

Şimdi, niye bütün bunlar oldu? Süre çok kısıtlı, çok da rahatsız etmek istemiyorum, sizlerin vaktini almak istemiyorum. Siz bir defa daldan dala atladınız, sadece dış politikada değil, ideolojik tutumlar konusunda da. Siz önce liberalizmle, muhafazakâr demokrasiyle geldiniz, daha sonra yine dünya konjonktürüne uygun bir şekilde Neosmanlıcılıktan, Panislamizme popülizme kadar kaydınız, şimdi ise döndünüz MHP'yle de herhâlde burada anlaşıyorsunuz, Kenan Evren'in Türk-İslam sentezine yeni geldiniz oturdunuz değerli arkadaşlarım.

Bakın, esasen bu anlamsız değişikliğin temelinde sizin bu gelgitleriniz var. Adalet ve Kalkınma Partisi gerçekten bir yere oturamamıştır ve şu anda yaşamış olduğu krizden kurtulmak için...

BÜLENT TEZCAN (Ayдын) – Sayın Başkanım, uğultu var, bir müdahale ederseniz dinleyebiliriz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sükûneti sağlayalım.

Buyurun Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlarım, siz aslında kendinizin, söyleminizin anlamsızlaştığının farkındasınız. Adalet ve Kalkınma Partisi uzun süreden beri, epey bir zamandan beri bu toplumun geleceği için bir ütopya, bir gelecek hikâyesi, bir hikâye üretmiyor. Adalet ve Kalkınma Partisi bu topluma gelecekte herkesin içinde yer alacağı bir toplumsal ve siyasal işleyiş ortaya koyamıyor. Buradan hareket ederek aslında yıllardan beri eleştirdiği bir şeye esir oluyor değerli arkadaşlarım.

Şimdi, siz diyorsunuz ki: “Biz, vesayet sistemini ortadan kaldırıyoruz.” Evet, değerli arkadaşlarım, siz işin başında gerçekten o muhafazakâr demokrat olduğunuz dönemde vesayet sistemiyle ilgili birtakım düzenlemeler yaptınız, birtakım iyileştirmeler yaptınız ama daha sonra -bu niye olmadı uzun hikâyedir, bu tartışılabilir, niyetiniz vardı, yoktu- vazgeçerek bu vesayet kurumlarını ele geçirmeye yöneldiniz. “Vesayet kurumları bizim olursa bu işin içinden çıkarız.” diye bir noktaya geldiniz. Sizin en temel probleminiz budur değerli arkadaşlarım.

Geçenlerde bir milletvekiliniz şöyle bir şey söyledi: “Derin devlet o kadar kötü bir şey de değildir, millete bağlı, emirleri milletten alacak bir derin devlet oluşturulacak.” dedi sayın arkadaşım. Hiç Adalet ve Kalkınma Partisi biri çıkıp da “Bu ne demektir? Bu yanlıştır.” diye bir şey de söylemedi. Yani siz aslında eleştirdiğiniz, alternatif olarak geldiğini iddia ettiğiniz sisteme benzediniz. Hem tekçilikte benzediniz hem de sistem olarak benzediniz. Oysa, sizin yapacağımız şey, şu anda buraya getireceğiniz teklif... Gerçekten bu farklılıkları olan toplum bu ülkede, bu topraklarda, bu vatanın üzerinde birlikte nasıl yaşar, bunu herkesin kendisini içinde bulabileceği, muhalefeti, farklı düşüncesi, farklı inancı,

farklı yaşam tarzının herkesin kendisini içinde nasıl bulabilecek, böyle bir sistem nasıl olur arayışı içine gireceğiniz yerde, tekçi ve tek adama dayalı bir sistem getiriyorsunuz. En çok kızdığımız şey değerli arkadaşlarım, en büyük hatanız bir millî irade fetişizmine saplanıp gidiyorsunuz. Diyorsunuz ki: “Millet denetleyecek.” Elbette millet denetleyecek, elbette seçime gidecek, zaten temel mesele seçilmişlerin nasıl denetleneceğidir değerli arkadaşlarım.

Sayın Aydoğdu dün konuştu, konuştu, uzun, felsefik şeyler söyledi önceki gün, dinledim sonunda ne diyecek diye, sonunda Sayın Cumhurbaşkanının siyasi serüvenini anlattı, dedi ki: “Sayın Cumhurbaşkanı ilçe başkanlığından geldi, şunları oldu, şu kadar seçim kazandı, niye bu insana güvenmiyorsunuz?” Güveniyoruz Sayın Aydoğdu, Cumhurbaşkanıyla, insanlarla, tek tek insanlarla bir sorunumuz yok değerli arkadaşlarım. Ama, Sayın Cumhurbaşkanı ya da başka bir insan bütün bu serüvenleri yaşarken “ismet” sıfatını da kazanıyor mu değerli arkadaşım, öyle bir şey var mıdır? Yoktur. Niye? Çünkü insandır. İnsanın uyarılması gerekiyor. Bu modern sistemler de bunu bu şekilde söylüyor, bunun kurumlarını oluşturuyor, aslında dinimiz de bunu bu şekilde söylüyor.

Peki, değerli arkadaşlarım, eğer uyarılmayacaksa, eğer seçilmişler denetlenmeyecekse bu tarihten söz niye söylenmiş? “Seni kılıçlarımızla düzeltiriz ya Ömer.” Elbette şu anda geçerli kurallar kılıçlar değildir. Niye demişler bunu değerli arkadaşlarım? Niye demişler? Çünkü Ömer de bir insan, herkes bir insan. Sizin kurmakta olduğunuz bu sistem –teknik yönlerini arkadaşlarım anlattı, ben üzerinde duracak değilim- bir tek parti sistemidir, denetleme yoktur, bir kişiye dayalı bir sistemdir, bütün kuvvetler geliyor, onda toplanıyor değerli arkadaşlarım, böyle bir sistem kuruyorsunuz. Bu sistem er ya da geç bir diktatörlüğe evrilme mecburiyetindedir. Bu sistemde Cumhurbaşkanı seçilecek her insan –insan, değerli arkadaşlarım, insandan söz ediyorum- otoriterleşecektir, başka şekilde bu ülkeyi yönetemez değerli arkadaşlarım. Hele hele bir de milletvekilinizin ifade ettiği gibi millete bağlı bir derin devlet kurarsanız, bir süre sonra o derin devlet bu kuracağınız tekli mekanizmayı, bu denetlenmeyen mekanizmayı bir şekilde yutar ve eskiden bu ülkede yaşananlar tekrar tekrar sizin elinizde yaşanır.

Değerli arkadaşlarım, bir uyarıda bulunmak istiyorum: Dedim ki konuşmamın bir yerinde, bu toplum çoğulcu bir toplumdur ve maalesef, kimlik siyasetleri son zamanlarda bu toplumu çok gerdi, birbirine çok düşmanlaştırdı ve en küçük konuda patlıyor, hemen alevleniyor, böyle bir durum var, böyle bir sıkıntı var. Çevremizde yaşanan, özellikle Irak’ta ve Suriye’de yaşanan süreçler, oradaki çatışmalar iç politikanın malzemesi sürekli olarak yapıldığı için ülkemize bir şekilde taşınmış durumdadır. Şu anda bizim en temel problemimiz iç barışı tesis etmektir. Bu iç barış iki şekilde tesis edilebilir yani farklı özellikleri olan grupları bir arada yaşatmanın iki tane yolu var: Bir tanesi, baskı uygularsınız, tekçi bir şekilde davranırsınız, hak ve özgürlükleri kısırsınız, “Hepiniz bir olacaksınız, susun!” dersiniz. Bu, işleme değerli arkadaşlarım. İkincisi ise özgürlüklerle, herkesin kendisini ifade edebileceği, ülkenin gerçekten seçilmişlerle ama hukuk içinde denetlenen mekanizmalarla yönetileceği bir yapı kurarsınız ve yönetirsiniz. Eğer böyle olmazsa... Ya da şöyle ifade edeyim: Bugün Suriye’de yaşanan, Irak’ta yaşanan şey, orada gerçekten tekçi otoriter bir sistem olduğundan dolayı bütün bunlar yaşandı. Eğer orada muhalefete, farklılıklara, kendilerini ifade imkânı verilseydi bunlar yaşanmazdı değerli arkadaşlarım. “Bunlar bizim ülkemizde olmaz.” diyebilirsiniz, inşallah olmaz, ben de olmasını asla temenni etmiyorum, olmasın fakat değerli arkadaşlarım bu olur.

Şimdi, sizin kurduğunuz sistemle ilgili birkaç cümle de ben söyleyeyim: Biraz evvel ifade ettim, bu sistem, bu sistemle seçilen Cumhurbaşkanı diktatör olmak, otokrat olmak zorundadır, başka bir şeyi yok.



Sonra, bu sistemin adı ne arkadaşlarım? Demokrasilerde, arkadaşlarımız defalarca ifade ettiler, başkanlık sistemi var, onun eksileri, artıları var; parlamenter sistem var, eksileri, artıları var; efendim, yarı başkanlık sistemi var. Bu sistemin adı ne yani birisi çıksın... Sistem kuruyoruz mu diyeceksiniz? Türk tipi mi diyeceksiniz? Kim kuruyor sistemi? Sayın Burhan Kuzu mu kuruyor, nerededir? Nasıl bir sistem kuruyoruz değerli arkadaşlarım? Bu sistemin adı ortadadır, bu sistemin demokrasiyle herhangi bir ilişkisi yok değerli arkadaşlarım.

Sayın Ömer Dinçer -eski bakanınız- bugün bir yazı yazmış, endişelerini dile getirmiş, hiç olmazsa o endişelere dikkat edin. “Kuvvetler ayrımı yok, aynı günde yapılan seçimlerde seçilecek olan Cumhurbaşkanı ve Parlamento birbirlerini denetleyemez.” diyor. Bu kuvvetler birliği anlamına geliyor ki çok sayıda madde de bu kuvvetler birliğini işaret ediyor.

Değerli arkadaşlarım, konuşmayı çok fazla uzatmayacağım ama şunu bir şekilde ifade edeyim, siz de şöyle bir anlayış var arkadaşlar ve ciddi bir problem, siz diyorsunuz ki: Biz olursak, biz iyi insanlar olursak problem yoktur. O nedenle, demokrasiye inanmadınız ve demokrasiyi bütün kurumlarıyla ayağa kaldıramadınız, bir tren olarak baktınız. Vesayet kurumları mı? Olabilir, vesayet kurumları bizim elimizde olursa iyi şeyler olur dediniz. Ne mesela? YÖK bizde olursa biz rektörleri atarız, bu iyidir diyorsunuz. Diğer vesayet kurumları, işte Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanlığına bir zamanlar vesayet kurumu diyordunuz, şimdi güçlendirilmiş Cumhurbaşkanlığı istiyorsunuz. Niye? Çünkü biz olursak iyi şeyler olur, öyle bir şey yok değerli arkadaşlar. Denetlenmeyen, çoğulcu olmayan, şeffaf olmayan yapılarda iyi şeyler çıkmaz.

Şimdi, sizin böyle kötülük ve adaletsizliği üreten vesayet kurumları dediğiniz kurumlar var. Siz bu kurumları ele geçiriyorsunuz, diyorsunuz ki: Tamam, bu kurumlarda hiçbir problem çıkmaz. Çıkar, değerli arkadaşlarım, bu sefer o kötülükler, adaletsizlikler sizin iyi insanlar dediğiniz, bizim insanlarımız dediğimiz insanların eliyle uygulanır değerli arkadaşlarım. İşte bugün birçok kurumda bunlar uygulanıyor, bunları görüyoruz değerli arkadaşlarım. Doğru olan ne? Doğrusu bizim ihtiyacımız ne? Evet, dünya kadar sıkıntımız var, problemlerimiz var, geçmişten ders alacağız, birliği, bütünlüğü koruyacağız ama -başta söylediğim şeye dönüyorum ve sözümü de bitireceğim- bir daha ifade edeyim: Bu toplumun en temel sorunu toplumsal bölünmüşlüktür. Ciddi bir şekilde kutuplaşmışız, düşmanlaşmışız, değerli arkadaşlarım, bunu açacak bir şey yapmak durumundayız.

Siz diyorsunuz ki: “Biz çoğunluğuz, biz çoğunluk olduğumuz için her şeyi yaparız.” Hayır arkadaşlar, böyle değil. Her şeyi yapabilirsiniz şu anda, buradan çıkarıyorsunuz zaten bu teklifi, Anayasa’yı da geçirebilirsiniz, tekçi bir sistem de kurabilirsiniz ama değerli arkadaşlarım, toplumsal barışı tesis edemezsiniz. Toplumsal muhalefet, farklılıklar, bu yaptıklarınızdan dolayı büyük bir karamsarlığın içine giriyor. Böyle bir toplumu bu anlayışla, bu sistemle yönetip iç barışı tesis etmemiz mümkün değil. Doğrusu ne? Son cümle, demokratik müzakereci siyasetle yol alan çoğulcu, şeffaf, denetlenebilir bir hukuk sistemi, bir yapı. Bu nasıl olur? Bunu mevcut parlamenter sistemi güçlendirerek yaparsınız değerli arkadaşlarım. Hiçbirini yapmadınız, bu konuyla ilgili hiçbir adım atmadınız.

Yargıyla ilgili şikâyetleriniz vardı, problemleriniz vardı, ne yapıyorsunuz? Anayasa Mahkemesi görevlerinin dışına çıkarak siyasete müdahale etti, partileri kapattı filan. Ne yapıyorsunuz siz şimdi? Sizin yaptığınız şey şu: Anayasa Mahkemesi üyeleri bizimkilerden oluşursa bir problem çıkmaz. Bu rövanşizmdir değerli arkadaşlarım. Yarın buna karşı, bu anlayışınıza karşı diğerleri de rövanşizm yapacaktır. Bu, problemdir; bu, toplumsal barışı bozacaktır Sayın Parsak, çatışma çıkacaktır, değerli arkadaşlarım. Elde edersiniz, zaten on beş seneden beri yönetiyorsunuz, ne istediniz de yapamadınız değerli arkadaşlarım? Özellikle 2010’dan sonra Adalet ve Kalkınma Partisi hangi ekonomik düzenlemeyi Meclisten geçiremedi, hangi kararı aldı da yapamadı, ne yaptı? Şimdi diyeceksiniz ki: İşte

darbe. O da sizin eseriniz değerli arkadaşlarım yani. Derin devleti tasfiye ederken başkalarına teslim ettiniz, o size darbe girişiminde bulundu, hepimize darbe girişiminde bulundu. Bu da sizin eseriniz, bu da sizin probleminiz. Bu yol, yol değil değerli arkadaşlarım. Sizin baştaki yöneliminiz doğruydu, ben eleştirdim, başka sıkıntılar vardı, neoliberalizmin peşine takılmıştınız, işte dünyada BOP'un eş başkanı olduk falan diyordunuz, uçuyordunuz filan, eleştiri yapıyordum ama genel yöneliminiz doğruydu. Çoğulcu bir toplum olsun, Anayasa bu şekilde değişsin, demokrasi gelişsin, böyle istiyordunuz, böyle yapmazsak gerçekten bu toplumda, bu ülkede toplumsal barışı tesis edemeyiz.

Bakın, arkadaşlar, size şunu ifade edeyim: Yollar yapabiliriz Sayın Başkanım, güzel duble yollar, tüneller, köprüler. Bu millet kendi takati doğrultusunda, kendi takati nereye kadar yetiyorsa her şeyi yapar, siz yapıyorsunuz, sağ olun, Allah razı olsun mesele yok ama her zaman yapabiliriz, yeter ki var olalım, yeter ki toplumsal barışımızı koruyalım. Bakın, bugün Suriye ve Irak diye bir ülke kalmadı değerli arkadaşlarım, “Böyle bir tehlike yok.” filan diye kızmayın bana, sizi uyarıyorum, kalmadı. Dolayısıyla köprü, yol filanla milleti bastırarak... Bunu gözden geçirin değerli arkadaşlarım.

Bakın, geri çekebilirsiniz, bu mümkündür. Gerçekten, yeniden oturursunuz -1982 Anayasası'yla bu ülkenin yönetilmeyeceğini hepimiz biliyoruz- gerçekten çoğulcu, özet olarak herkesin, bütün farklılıkların, Türk'ü, Kürt'ü, Laz'ı; işte şu inançtan, bu inançtan, yaşam tarzından, çıkar grubundan herkesin muhalif de olsa kendisini içeride bulacağı bir toplumsal ve siyasal işleyiş ihtiyacımız var değerli arkadaşlarım. Eğer bunu kuramazsak bu vatan, bu toprak elimizin altından gider. O zaman tek devlet, tek bayrak dediğiniz şeylerin zaten hamasetten öteye hiçbir anlamı olmaz. Böyle bir tehlike var.

Evet, bir beka problemi vardır, bu problemi sizin dayattığınız bu Anayasa değişikliği kat kat artırıyor diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

(Oturma Başkanlığına Başkan Mustafa Şentop geçti.)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bekaroğlu.

CENGİZ AYDOĞDU (Aksaray) - Sayın Başkan, Sayın Bekaroğlu'nun...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Aydoğdu.

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

*11.- Aksaray Milletvekili Cengiz Aydoğdu'nun İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

CENGİZ AYDOĞDU (Aksaray) – Efendim, teşekkür ediyorum.

Sayın Bekaroğlu ismimi zikrederek bazı sorular yöneltti. Benim konuşmamda, cuma günü yaptığım konuşmamda söylemek istediğim şeydu, önce onu kısaca özetleyeyim: Herkesin bildiği gibi, “sanayileşme” dediğimiz olay Paris-Londra hattında gerçekleşmiştir, onun dışındaki bütün Avrupa, Rusya ve biz bu işe sonradan dâhil olmuşuzdur. Sanayileşmeye sonradan dâhil olan hemen bütün ülkelerde modern anlamda başlayan eğitimin 2 farklı tesiri olmuştur. Eğitim almış, seçkinleşmiş, elitlemiş, aydın, münevver hâline gelmiş insan ile o ülkede yaşayan halk arasındaki fark bazı ülkelerde derece farkı olmuş, bazı ülkelerde mahiyet farkı olmuş. Ne demek istiyorum? Şunu: Mesela bir motor ustası ile bir makine mühendisinin motora bakışındaki fark derece farkıdır ama ateist bir filozof ile bir dervişin dünyaya bakışındaki fark mahiyet farkıdır. Bizim ülkemizde modern eğitim, maalesef halkın kanaatlerinden, inançlarından kopuk bir münevver tabaka ortaya çıkarmış ve bu münevver tabakanın bir zihniyeti gelişmiş. Kendi kafasındaki dünyaya içinde yaşadığı realite uymuyorsa ya “gafil” ya “hain” veya “cahil” diye nitelemiş. Kafasındaki realiteden kopuk telakkiye, dünya görüşüne, anlayışına çevresini uyduramayınca o çaresizlik içerisinde çoğu zaman baskıya, cebire, zorbalığa yönelmiş. Ben

bunları anlattım konuşmamda uzun uzun ve dedim ki: Önce bu mahiyet farkını konuşmamız lazım, daha sonra kendimiz gibi düşünmeyen herkesi hain veya cahil görmekten vazgeçip onların da en az bizim kadar iyi niyetli olabileceğini düşünmeliyiz. Aramızdaki bu zihni bariyeri eğitmeliyiz, hepimiz aynı kültürün çocuklarıyız, hepiniz aynı toprağın insanıyız ve bu ülke bizim. Herkes iyi niyet çizgisindedir, hiç kimse hain filan değildir, sadece karşılaştığımız problemlere farklı çözümler getiriyoruzdur. Demek istediğim buydu, teşekkür ediyorum bu vesileyle. Ayrıca, teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu'na, bana bu fırsatı verdi.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Cengiz Bey.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, bir cümle ifade edebilir miyim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Bekaroğlu, yok karşılıklı... Adamın adını anmışsınız, tabii cevap verecek size. Yani siz şimdi tekrar konuşacaksınız, falan.

#### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

##### A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN - Sayın Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Sayın Başkan, ben de 4'üncü madde üzerine söz almış bulunmaktayım.

Öncelikle 4'üncü maddede zaten bir tek temel ilke var, o da Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin aynı gün yapılacağına dair bir düzenleme. Gerçekten bu hüküm yani görünüşte hiçbir tehlike arz etmiyor gibi görüyor. Özellikle orta ve uzun vadede nasıl sonuçlara yol açacağını tartışmamız gereken en önemli maddelerden bir tanesini oluşturuyor. Neden? Çünkü burada özellikle şöyle bir hedef var... Mesela, Amerika Birleşik Devletleri'nde şu anda başkanlık sistemini sağlıklı bir şekilde yürüttüğü kabul edilen, varsayılan...

Arkadaşlar, hepimiz oy vereceğiz bu Anayasa değişikliği teklifine. Birbirimizi dinleyelim yani belki etkilenir, etkileriz karşılıklı. En azından maddeleri iyice öğrenelim yani siyasi mülhazalar dışında. Olabilir yani karşılıklı bir etkileşim olmalı. Gerçekten çok ciddi bir uğultu var.

Şimdi, burada nedir? Aynı günde seçim yapılmasının temel esprisi -2011 yılında Uzlaşma Komisyonunda da çok tartışmıştık- baskın siyasi eğilimin yani seçimlerden galip çıkacak baskın siyasi eğilimin yasama ve yürütmeye hâkim olması demek. Cumhurbaşkanı, şöyle tahayyül edelim, partinin genel başkanı olabilecek bu teklifle.

BAŞKAN - Arkadaşlar, biraz sessiz olalım.

Sayın Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Bu değişiklik teklifine göre -umarız geçmeyecek, hani bir an varsayalım, olur ya geçerse- Cumhurbaşkanı partisinin genel başkanı olacak, milletvekili listesini kendisi, bütün ayrıntılarıyla araştırıp, tartışıp, yakın olma, uzak olma, biat etme, etmeme ve belirli ölçülerle, kişisel ölçülerle aslında milletvekili listesini de tespit edecek ve o şahıs Cumhurbaşkanı adayı olacak ve kendi milletvekili listesi de... Aynı gün iki seçim birden yapılacak; biri parlamento için, biri Cumhurbaşkanlığı için. Bu nedenle, yasama ve yürütmadaki eğilim, ağırlıklı eğilim aslında bir kişinin kararıyla neticelenmiş olacak. Burada yasama yürütmeyi nasıl dengeleyecek? Hani demokrasilerin en önemli mekanizmalarından biri denge ve denetleme sisteminin işlerliğidir ve fren mekanizmalarının kullanılmasıdır. Mesela, Amerika Birleşik Devletleri'nde hani kuvvetler ayrılığının sert olduğunu

birçok arkadaş söyledi. Evet, başkanlık sistemlerinde kuvvetler ayrılığı sert olur ki o denge, denetleme ve fren mekanizmaları gerçekten demokratik hak ve özgürlükleri tehlikeye atmasın. Mesela, ABD’de temel ilkelerden biri, yasama ve yürütme organlarına güvensizliktir, bir güven üzerine inşa edilmez. O mekanizmalar kurulur ve o mekanizmalar üzerinden sistem tahkim edilir.

Şimdi, Lord Acton’un sözü bu Komisyonda çok söylendi ama günümüze çok uyduğu için ben de söyleyeyim: “İktidar çürütür, mutlak iktidar mutlak çürütür.” ya da güç. Burada, tam da ABD’deki bakış, işte bu mutlak iradeyi ve, gücü bir tek tarafa vermemektir, o denge ve denetlemeyi sağlamaktır. Şimdi, bu nedenle, bu tür sistemlerde mutlak surette, kesinlikle çoğunluğun tiranlığına engellemenin engellemek lazım. Bunun için de seçim dönemlerinin farklı zamanlarda olması lazım.

Şu anda önümüze gelen teklife göre Meclis mesela seçimleri yenilerse kendi nisabına göre Cumhurbaşkanının da yenileme hakkı var, Anayasa teklifine göre. Peki, ne olacak? Cumhurbaşkanı tek başına seçimleri yenilemeye karar verebiliyor ama Meclise büyük bir haksızlık var, dezavantaj var; nitelikli çoğunlukla seçimleri yenilemesi lazım. Dengeleyici bir unsur yok orada, karşılıklı birbirini dengeleyen bir mekanizma yok. Meclis yenilerse üstelik Cumhurbaşkanı bir kez daha aday olabiliyor ve böylece Cumhurbaşkanlığı süresi inanılmaz derecede uzatılabilir. Bu da gerçekten siyasi manevralara muazzam bir olanak tanıyor.

Şimdi, örneğin, Cumhurbaşkanı bir yasayı veto ettiğinde Meclisin aşması için salt çoğunluk lazım. Bu durumda yine Meclis zayıflıyor fakat Cumhurbaşkanı güçleniyor. Şimdi, bu durumda, Cumhurbaşkanının bu sistemde seçim gününün aynı olması ve bütün teklifin totalini değerlendirecek olursak ana figür, ana tema şudur: Cumhurbaşkanının arkasında güçlü bir Parlamento desteği, kendisinin oluşturduğu bir Parlamento desteği olarak kurgulanmıştır.

Peki, burada ne olacak? Milletvekilleri Cumhurbaşkanıyla ters düşmeyecek, düşemez çünkü partinin genel başkanı olarak kendisi milletvekili aday listelerini belirleyecek ve tümüyle bu sisteme göre Cumhurbaşkanının gözetiminde ve denetiminde bir parlamento yapısı olacak. Yani bu nedenle, kesinlikle bu madde teklif yani güçlerin tekleştirilmesi meselesini çok çok güçlendiren bir mekanizmadır, bunun çok büyük tehlikeleri olduğunu ifade etmek istiyorum ve gerçekten böyle bir ortamda “Gelecek kuşaklar için anayasa yapıyoruz.” iddiasında hiç bulunmayalım, böyle bir şey yok. Bu Anayasa’da kurgulanan şey, bir isim üzerine kurgulanmıştır ve bu isim bizim diğer Komisyon üyemiz Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’dır. Bu isim olmazsa bunun sakıncalarını düşünelim, ne olabilir? Yani herhangi başka bir siyasetçinin hem Cumhurbaşkanı hem genel başkan hem yasama hem de yürütmenin başı olarak nasıl bir rejimi desteklemek durumunda bırakıldığını Parlatonun mutlaka düşünmek lazım.

**NURETTİN YAŞAR (Malatya) - Hangi siyasetçiyi kastediyorsunuz?**

**MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Herhangi bir siyasetçiyi yani Cumhurbaşkanı dışında birini tahayyül edelim, bu kadar gücü verirsek ne olur? Şu anda sadece kişi ismi yazılmamış yani yazılıysaydı, bence yazılmalıydı belki, olmaz ama Anayasa’da, böyle bir tahayyül.**

Benim de hocam olan Sevgili İbrahim Kaboğlu’nun son röportajlarından birinde şöyle bir şey vardı: “21 ‘inci yüzyılda Angola ve Zambiya’da bile böyle bir teklif olamaz.” demişti. Gerçekten bu, oldukça demokrasiyi geri götüren bir uygulama. Yani İbrahim Kaboğlu’nun bu konuda uzman kişilerden biri olduğunu da not etmek lazım; özellikle denge, denetleme ve hükümet sistemleri konusunda. Yani iktidar aleyhine yazıyor diye bunu dikkate almama lüksümüz yok. Anayasacılık açısından gerçekten bu tehlikelere, bu uyarılara dikkat etmemiz lazım çünkü yeni bir sistem örülüyor.

Sayın Başkan son olarak şunu da söyleyeyim, ismini unuttum vekilimizin ama iki saat önce bir arkadaşımız şunu söyledi: “Sorun Anayasa’da. Bu nedenle Anayasa’yı değiştiriyoruz.” Ben 2010 yılını, o Cumhurbaşkanlığı seçilme hakkını verdiğimiz -halk tarafından- dönemi çok iyi hatırlıyorum. Yüzlerce akademisyen ve siyasetçi bunun bir sistem sorunu yaratacağını, çok tehlikeli olacağını, Anayasa değişikliğinde bunun olmaması gerektiğini ifade etmişti ama ısrarla iktidar partisi “Hayır, bir sistem sorunu olmaz.” demişti, cevap vermişti. Ama bugün aynı iktidar partisi karşımıza “Bir sistem sorunu çıktı. Cumhurbaşkanı seçimle geliyor, halk tarafından seçiliyor. Bu nedenle Anayasa’yı tekrar buna uyduralım.” diyor. Bu tutarsızlığı ve ortaya çıkan çelişkiyi de dikkatinize sunmak istiyoruz.

Yine aynı vekilimiz dedi ki: “Anayasa çalışmalarına gelin katılın, düşüncelerinizi söyleyin dedik ama gelmediniz.” Ama şurada her fırsatta söyleyeceğiz: HDP’nin hiçbir şekilde bu Anayasa çalışmalarına davet edilmediğini ifade etmek istiyorum.

Koalisyon meselesini, 7 Haziranı gerekçe gösterdi ve partimizi doğrudan hedef alarak şunu ifade etti: PKK’nin desteklediği partinin hükümete, koalisyona bakan verdiği seçim hükümetinde yaşanan sıkıntıları bu değişikliğin bir sebebi olarak gösterdi. Korkunç bir şey, nereden turalım? Eğer PKK destekledi diye biz 6 milyon oy aldysak, eğer biz 20 milyon insanı temsil ediyorsak bugün, o zaman PKK’ye terör örgütü diyemezsiniz zaten. Halkın hepsini örgütün yandaşı olarak göreceksiniz. Böyle bir iddia olabilir mi? Bir siyasetçi böyle bir dil kuramaz. Yani biz halka giden, arkasında halk desteği olan bir parti olarak bu Parlamentodayız ve bu sadece bir algıyı oluşturmaya yönelik iftiradır, öyle diyeyim.

Seçim hükümetiydi, hatırlatırım sayın vekilimize, burada değil. O koalisyon değil, bir seçim hükümetiydi. Doğru, 2 bakan verdik. Kalkınma Bakanımızın o dönem Yeşil Yol’u durdurduğunu, incelemeye aldığını, doğa karşıtı projelerin tümünü incelemeye aldığını ve yeni açılacak altın madeni alanına da izin vermediğini not etmek isterim. Biz eğer koalisyonlardan korkuyorsak bu başka bir şey ama seçim hükümetinde bile 2 tane bakana tahammül edemeyip “Biz bütün bir anayasayı değiştiriyoruz.” tezi ne kadar samimidir, ne kadar gerçekçidir, bunu da buradaki vekillerimizin gerçekten takdirine sunuyorum.

En son şunu söylemek istiyorum...

Daha sürem var aslında Sayın Başkan, siz gözle uyarıyorsunuz ama... Uyarmadımız değil mi? Öyle bir şey hissettim de.

ALİM TUNÇ (Uşak) – Bitirseniz...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Kim “bitirsen” dedi? Bitiriyorum, rahat olun, vallahi bitiriyorum.

Uşak Milletvekilimiz sıkılmış.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sadece ben “Bitir.” diyebilirim, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Şunu demek istiyorum: Yani HDP’yi bu şekilde şeytanlaştırarak, ötekileştirerek, dışlayarak bu ülkede demokrasi ilerletilemez. İşte bu baskı ortamı, baskı rejimi daha da güçlenir ve bütün temel hak ve özgürlükleri tehdit eder.

Değerli arkadaşlar, bir rakam vereceğim, 2015’ten bu yana –bu kesin rakamlardır, artıyor ama- 8.655 arkadaşımız tutuklanmış, 8.655. Bugün bile İstanbul’da il eş başkanlarımızın olduğu 40 kişi üç haftadır gözaltında. Buna herkes dâhil, eş genel başkanlar, MYK üyeleri, PM. Burada soruyorum her 3 partiye de iktidar partisi başta olmak üzere: İl, ilçe eş başkanlarınız, belediye başkanlarınız içinde olmak üzere, eş genel başkanlarınız, 8.655 kişi tutuklanırsa, cezaevine kapatılırsa siz o il, ilçe binalarının kapısını açabilir misiniz? Hiç sanmıyorum. Ama, biz gerçekten halk hareketiyiz. Bir il eş başkanımız

tutuklanıyor, 100 kişi geliyor ve diyor ki: “Biz bu ili açık tutacağız çünkü böyle bir haksızlık ve zulüm karşısında biz bunu kabul etmiyoruz, bu direnişimizi devam ettireceğiz.” Bu nedenle, bunu söyleyen Uşak Milletvekiline cevabımızdır. Halkların Demokratik Partisi...

ALİM TUNÇ (Uşak) – Kusura bakmayın da...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sonra söz alıp cevap verin.

Hatta tutuklanma korkusundan hiç kimsenin dışarı çıkmayacağını da iddia edebilirim. Bu umarım başınıza gelmez ama gelirse sizleri de savunmaya söz veriyoruz, her zaman söylediğim gibi, insan hakları savunucusu olarak.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Siz beni de savunur musunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sizin avukatınız olurum Nurettin Bey. Eğer böyle bir haksızlığa maruz kalırsanız, siz de kabul ederseniz...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Amûde’yi savunur musunuz?

BAŞKAN – Karşılıklı konuşmayın arkadaşlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Şimdi hiç konuyu dağıtmayalım.

Değerli arkadaşlar, demin Hüda Vekilimiz konuşurken gerçekten abartılı bir tepki gösterildi. Bizim burada HDP olarak Suriye’deki askerleri sormamızın bu şekilde tepkiyle karşılanmasını reddediyoruz. Sayın Numan Kurtulmuş bugün açıklama yapmış, demin inceledim, önce “Teyit edilemedi.” diyor, sonra da “Uyduruk görüntüler.” diyor ve “Ayağınızı denk alın.” diyor, basın mensuplarına yönelik olarak söylüyor. Burada bir milletvekilinin, bir partinin bu görüntülerin akıbetini, gerçekliğini sormasından daha doğal ve görevine daha uygun bir tutum olamaz. “Ayağını denk al.” lafi burada aynen tekrar edildi. Ben üç gün önce burada -ilk gün- sordum, dedim ki: Bizim İğdır Milletvekilimiz Sayın Mehmet Emin Adıyaman’ın soru önergesi var; üç aydır Sefer Taş kayıp, İŞİD’in elinde. Buna yanıt verilmedi. O gün bir cevap yoktu ama bugün Hükûmet Sözcüsünün açıklamasından sonra bir anda ortalık toz duman oldu.

Son söz: Yarın 28 Aralık, Roboski katliamının yıl dönümü. 34 Kürt gencinin Roboski’de uçaktan, Türk savaş uçakları tarafından atılan bombalarla katledilmesinin yıl dönümü Nurettin Bey ve sevgili Eş Genel Başkanımız Sayın Selahattin Demirtaş’ın deyimiyle, ben ölenleri saygıyla anıyorum ve faillerin aklandığını ama tarih karşısında mutlaka hak ettikleri cezayı bulacaklarına olan inancımın Sayın Demirtaş’ın o gün söylediği sözü söylüyorum: Biz 28 Aralıktan beri aslen Roboskiliyiz, milyonlar Roboskilidir. Roboski bizim için namus meselesidir. Roboski katliamını unutmamak, unutturmayacağız diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, teşekkür ederim.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Nurettin Bey, Amûde’yi soruyor ama CHP milletvekilleri orada anlamamışlar. Nurettin, bir anlatsana ne olduğunu.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, bir önerge var, okutuyorum:

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Başkanım söz istiyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu tarafından önergenin okunmasına başlandı)

“Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesi üzerindeki görüşmeler neticesinde konu açıklığa kavuşmuş olduğundan maddenin oylamasına geçilmesini arz ve teklif ederiz.

Kemalettin Yılmaztekin

Yusuf Başer

Şanlıurfa

Yozgat..."

(Gürültüler)

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, ben Komisyon üyesi olarak konuşmak istiyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, bununla ilgili yemekten önce söz istedik.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Komisyon üyesi arkadaşların konuşmaları var.

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu tarafından önerenin okunmasına devam edildi)

“...Gerekeç:

Bir konu üzerindeki görüşmelerin ilanihaye devam etmesi mümkün değildir. Ayrıca, görüşülen konunun da vuzuha kavuşması nedeniyle İç Tüzük'ün 26'ncı maddesi gereğince işbu değişiklik önergesi verilmiştir.”

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Komisyon üyesi arkadaşların söz talebi var. Hadi bize söz vermiyorsunuz, Komisyon üyesi arkadaşlara söz verin.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yemekte bu konuları...

BAŞKAN – Bülent Bey, Sayın Tezcan, bunun bir yolu yok, bakın bunu söylüyorum size. 4'üncü maddeyle ilgili...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Kaç saatte kaç madde geçirmeniz bekleniyor Sayın Başkan?

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) - Talimata göre mi yönetiyorsunuz, işleyişe göre mi?

BAŞKAN - Müsaade edin... Böyle yorum falan değil.

4'üncü maddeyle ilgili 240 dakikadır konuşuyoruz ve 15 kişi söz almış. Ne yapacağız, kaç olacak, 500 mü olacak, 300 mü olacak?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, yok böyle bir şey. Sayın Başkan, var mı böyle bir şey?

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) – Var, var böyle bir şey.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Komisyon üyesi arkadaşlarımız söz istiyor. Sabahtan beri söz hakkı verilmiyor bize.

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) – Kifayetimizakere Sayın Tezcan...

BAŞKAN - Önerge var, önergeyi oylarınıza sunuyorum, kifayetimizakere: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Gürültüler)

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Suç işliyorsunuz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Böyle bir şey yok Sayın Başkan.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4'üncü madde kabul edilmiştir. (Gürültüler)

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Cumhuriyetin içini boşaltıyorsunuz, bize söz hakkı tanımıyorsunuz.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, 5'inci maddeyi okutuyorum: (Gürültüler)

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu tarafından 5'inci maddenin okunmasına başlandı)

“MADDE 5- 2709 sayılı Kanununun 78 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“D. Yedek milletvekilliği ve seçimlerin ertelenmesi

MADDE 78- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinin düşmesi, düşürülmesi, ölüm ile diğer boşalma hallerinde boşalan üyelikler aynı siyasi partinin yedek milletvekilleriyle doldurulur...” (Gürültüler)

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Neyi okuyorsunuz!

BAŞKAN – Bülent Bey... Sayın Tezcan...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, Böyle bir usul yok.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Millet seni niye gönderdi buraya, niye?

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Millet “Cumhuriyeti yıkın?” diye mi yolladı?

BAŞKAN – İsteyenlere söz veriliyor Sayın Tezcan, lütfen...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Biz de millet iradesiyle geldik ama söz hakkı vermiyorsunuz.

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu tarafından 5'inci maddenin okunmasına devam edildi)

“...Siyasi partilerin seçim çevrelerindeki milletvekili aday listelerinde bulunup da seçilemeyen adaylar buldukları sıra esas alınarak yedek milletvekili sayılırlar. Ayrıca siyasi partiler genel seçimlerde her seçim çevresinde en az iki olmak üzere seçilecek milletvekili sayısının beşte biri oranında, bağımsız adaylar ise bir yedek milletvekili adayı gösterirler. Milletvekilliklerinde boşalma olması halinde boşalan üyeliklere öncelikle o seçim çevresindeki asıl aday listesinde bulunup da seçilemeyen yedek milletvekilleri ikame olunur...” (Gürültüler)

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Ya, milletin iradesi sadece siz de mi? Biz de millet iradesiyle geldik. Niye söz hakkı vermiyorsunuz?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sözcümüz söz istiyor Sayın Başkan.

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu tarafından 5'inci maddenin okunmasına devam edildi)

“...Bir seçim çevresinde tüm milletvekilliklerinin aynı siyasi parti adayları tarafından kazanılmış olduğu hallerde, yedek milletvekili listesindeki adaylar sırayla boşalan milletvekilliğine ikame olunur. Boşalan milletvekilliğinin bağımsız adaylardan olması halinde, bu milletvekilinin oy pusulasında gösterilen yedek milletvekili adayı, boşalan milletvekilliğine ikame olunur. İkame gerçekleşmedikçe yedek milletvekilliği için hiçbir hak oluşmaz.”



BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Milletin iradesiyle sadece siz gelmediniz, biz de milletin iradesiyle geldik, bizim de söz hakkımız var.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, sözcümüz söz istiyor Sayın Başkan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, böyle bir usul olmaz.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ya, sağır mısın, duymuyor musun?

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) – Devam ediyor müzakereler.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Mustafa Bey, olmaz böyle bir şey.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bize söz vermiyorsunuz, bari sözcümüze söz verin. Komisyon sözcümüze dahi söz hakkını vermiyorsunuz. Ne aceleniz var ya!

(Kâtip Üye Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu tarafından 5’inci maddenin okunmasına devam edildi)

“...Savaş sebebiyle seçimlerin yapılmasına imkân görülmezse, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin bir yıl ertelenmesine Meclis karar verebilir. Erteleme sebebi ortadan kalkmamışsa, aynı usule göre bu işlem tekrarlanabilir.” (Gürültüler)

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok öyle bir şey Sayın Başkan.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 5’inci madde...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sağlıklı bir şey yürütelim ama bunun sebebi sizsiniz arkadaşlar.

5’inci maddeyle ilgili bir önerge var...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Canımızın istediği maddede söz veremezsiniz bize.

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) – Bir değişiklik var, dinleyin

BAŞKAN - ...önergeyi okutuyorum çünkü maddenin görüşmesiyle ilgili, onu etkileyebilecek bir önerge olduğu için okutuyorum: (Gürültüler)

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok böyle bir şey Sayın Başkan. Ne okuttuğunuz belli değil, ne söylediğiniz belli değil, ne yaptığımız belli değil.

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) – Dinlerseniz belli olacak, bağırmasanız belli olacak.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/1504) esas sayılı Kanun Teklifi’nin çerçeve 5’inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Şentop

Muhammet Emin Akbaşoğlu

Abdurrahman Öz

İstanbul

Çankırı

Aydın

Gerekçe:

Önergeyle ara seçim zaruretinin ortadan kaldırılması amacıyla yapılan düzenlemenin milletvekilleriyle alakalı diğer düzenlemelerle bir bütün olarak ele alınması gerektiği düşüncesiyle maddenin teklif metninden çıkarılması amaçlanmaktadır. (Gürültüler)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tarihe geçeceksiniz, tarihe.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Lütfen, Bülent Başkanı dinleyin.

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) – Böyle bir usul yok ya, böyle bir usul yok!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, Bülent Başkan... .

BAŞKAN – Arkadaşlar, 5’inci maddeyle ilgili bir önerge var. Bu önerge 5’inci maddenin kanun teklif metninden...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, bir dinleyin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sükûneti sağlamadan neyin önergesi bu?

BAŞKAN – Allah Allah, hem bağıracaksınız hem “Sükûnet yok diyeceksiniz.” Kendi kusurundan kimse yararlanamaz arkadaşlar, kendi kusurundan kimse yararlanamaz. (AK PARTİ milletvekillerinden alkışlar, CHP milletvekillerinden gürültüler) Gürültü yapacaksınız, sonra “Gürültü var.” diyeceksiniz. Siz yapıyorsunuz gürültüyü, sükûneti bozan sizsiniz, var mı böyle bir şey ya? İki yüz kırk dakika konuşulmuş, iki yüz kırk.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok öyle bir şey Sayın Başkan.

BAŞKAN – 8 kişi konuşuyor “Az.”, 12 kişi konuşuyor “Az.”, 15 kişi konuşuyor “Az.”. Nedir bunun limiti yahu? Ayıp yahu, ayıp! (Gürültüler)

Değerli arkadaşlar, bu önerge 5’inci maddenin teklif metninden çıkarılması üzerine. Dolayısıyla, bu önerge kabul edildiği takdirde 5’inci madde diye bir şey bulunmayacak, müzakerenin konusu olmayacak. Bu bakımdan, bu teklifin hemen oylanmasının doğru olacağı kanaatindeyim. Onun için, önergeyi peşinen okuttum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Oylayamazsınız Sayın Başkan.

BAŞKAN – 5’inci maddenin teklif metninden çıkarılmasına dair önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Gürültüler)

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ne okuttuğunuz belli değil, ne söylediğiniz belli değil, ne yaptığınızı belli değil.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, 6’ncı madde teselsül sebebiyle 5’inci madde olmuştur.

Kayıtlara geçmesi açısından, 6’ncı maddeyi 5’inci madde olarak okutuyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Mustafa Bey, olmuyor ama ya, Bülent Bey’e söz verin.

BAŞKAN – Vereceğim bu maddeyle ilgili, vereceğim bununla ilgili.

Buyurun.

MADDE 5- 2709 sayılı Kanununun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 87- Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.”

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Usulde hata var, Bülent Başkan onu anlatmak istiyor.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Oturun arkadaşlar.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 5’inci madde hâline gelen 6’ncı maddeyi müzakereye açıyorum.

Buyurun Bülent Bey.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Buyurun Bülent Bey, evet.

Bülent Bey’i dinleyelim arkadaşlar.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Osman, sen sus Allah’ını seversen ya!

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sen sus Özkan, sen sus!

BAŞKAN – Osman Bey...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Osman sus, Allah'ın aşkına sus!

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sustum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan... Yani, en sonunda beni de bağirtmaya başardınız, beni de ayağa kaldırıp bağirtmayı başardınız.

Sayın Başkan, bakın, önce okuttuğunuz teklifin ne olduğunu bile anlamadık bu yönetiminiz nedeniyle.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Dinlemezsiz anlamazsınız tabii.

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) - Yok, yok, iyi anladık, çok güzel anladık.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, anlamadık, herhâlde bir şeyleri çektiniz, ne çektiniz, ne yaptınız o da anlaşılmaı orada.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – 5'inci maddeyi çektik.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 5'i mi çektiniz? Sayın Başkan, söyler misiniz anlayayım, 5'i mi çektiler, ne oldu?

BAŞKAN – Niye söyleyeyim, ben söyledim Sayın Tezcan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır söylemediniz, ne oldu?

BAŞKAN – Siz bağırıyordunuz ben söylerken.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Olur mu yani? Sizin içinizden...

BAŞKAN – Yani, o kadar yüksek ses olunca duyamayabilirsiniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, söyleyin ne oldu, ne oldu, 5'i mi çektiler?

BAŞKAN – O zaman bilen birisine söz vereyim Sayın Tezcan.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, tutanaklara baksınlar.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, şimdi, bakın, önce, burada görüşmeler belirli bir nezaket düzeyine oturmuştu, belli bir süre sınırı konusunda da bir otokontrol oluşmuştu. Bugün bütün konuşmalarda Komisyon üyesi arkadaşlar bile ortalama yirmi dakikayla konuşmalarını tamamlamaya gayret gösterdiler. Hiçbirimizde aldığımız sözde ilk gündeki gibi -genel olarak düşüncelerimizi anlattığımız için- bir buçuk, iki saat konuşma gibi bir usul olmadı. Bunu bu şekliyle yürütmek varken anlıyorum ki bu işi gerilimle götürmek istiyorsunuz, başka bir yolu yok bunun. Çünkü, burada, ben, yemek arasından önce, o zaman riyaset eden arkadaşımızdan, Sayın Başkanlık Makamına vekâlet eden arkadaşımızdan söz istedim, yemekten sonra da sırada bekliyorum, burada yanıyor. Ben Komisyon üyesiyim ve bundan önceki maddede de öyle çok uzun konuşmadık, on dakika, on beş dakika düşüncemizi söyleyip tutanağa geçiriyoruz ama nedense, bundan önce bu sözü istememize rağmen, işaret de etmeme rağmen hemen maddeyi oylayıp bir de arkasından -5'inci maddeymiş- geri çekme maddesi oyluyorsunuz. Bunların her ikisi de usule aykırı, bunu yapamazsınız.

Birincisi, görüşme devam ediyor daha. Herhangi bir şekilde kifayetimizakere önerisini bile görüşmeye açmadınız, onunla ilgili bile bir şey söyletmeden "Oyluyorum." dediniz.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Gerekçe okundu.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - O zaman yarın canınızın istediği zaman bütün maddeleri arka arkaya oylarsınız, geçersiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Komisyon üyelerine dağıtılması lazım, İç Tüzük öyle söylüyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - İkincisi, siz şimdi bir maddeyi geri çektiğinizi söylüyorsunuz ve oylattınız. 316 milletvekilinin imzasıyla bir Anayasa değişikliği teklifi geldi sizin önünüze, görüştüğümüz değişiklik teklifinde 316 milletvekilinin imzası var. Boşa attilar, doluya attilar ben onu bilmem ama herkes diyor ki: “Biz imzamızın arkasındayız.” Öyle mi? Öyle. Şimdi, bu 316 imzadan 1 tanesini çektiğiniz zaman 316 kişinin imzasını buraya göstereceksiniz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Aynen.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Nerede, teklif sahiplerinin imzası nerede? (CHP milletvekillerinden alkışlar)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – İmzaları olsun istiyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani, öyle teklif 316...

BAŞKAN – Hayır, sor bakalım nerede yazıyormuş bu?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bakın, Anayasa değişikliği...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – İç Tüzük’ü okumamışsın.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İç Tüzük’ü siz okuyun, ben okudum İç Tüzük’ü.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – İyi okumamışsın, nerede yazıyor?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sizin yaptığınız... İç Tüzük’ten böyle anladığımız için böyle Anayasa teklifi getiriyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Okumamışsın.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Böyle anladığımız için böyle Anayasa teklifi getiriyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Tabii, tabii.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan diyor ki: “Teklif sahibi teklifini geri çekiyor.” Bu 1 kişinin kanun teklifi değil, Anayasa gereği belirli bir nisaba bağlanmış, teklif edilmesi dahi bir sayıya bağlanmış teklif ve bu sayı gereği... Yani, 5 kişi bir araya gelip bu teklifi veremez.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Komisyon üyesi olmayan önerge veremiyor zaten.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - 1 kişi tek başına bir kanun teklifi verebilir, o 1 kişi verdiği kanun teklifinin her aşamasında ister maddesini çeker ister tamamını geri çeker ama Anayasa değişikliği nitelikli nisaba tabidir, teklif edilmesi de oylanması da kabulü de. Böyle bir şey var mı, 1 kişi Anayasa değişiklik teklifi verebilir mi? Veremez. Oturun, doğru dürtüst bakın Anayasa’ya. 316 kişinin iradesiyle verilmiş bir teklif var.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Sayın Tezcan, Komisyon üyesi olmayanlar da önerge veremez.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Geri çekilmesi için...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Komisyon üyesi olmayan önerge veremez Sayın Tezcan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır efendim...

Oylarsınız, kabul etmezsiniz maddeyi o başka bir iş ama teklifin geri çekilmesi için teklif sahibi 316 kişinin buradan teklifini geri çekmesi lazım.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Olacak iş değil, bu kadar da rezillik olmaz ya!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Böyle bir şey yok, 316 kişinin...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Komisyon üyesi olmayan önerge veremez.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Şimdi, siz kalkacaksınız...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Anayasa’yı değiştiriyorsun, Anayasa’yı.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Neyi değiştiriyorsan değiştir, Tüzük var burada.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bu başka bir şeyi daha gösteriyor, bu başka bir şeyi daha gösteriyor: Bu Anayasa değişiklik teklifinin nerelerde, nasıl, hangi şekilde hazırlandığını, buraya nasıl geldiğini ve bundan sonra da sürecin nasıl yürüdüğünü gösteriyor. Ne yazık ki bu, teklif sahiplerinin iradesinin ipotek altında olduğunun çok açık bir göstergesidir, hiç ötesi yok bunun, hiç ötesi yok.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Allah Allah!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Alınmayın, alınmayın, iradenize sahip çıkın, iradenize sahip çıkın. Biz bu teklifin külliye geri çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz, külliye reddedilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN – 316 üyemiz yok ama, nasıl çekeceksiniz?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama siz kalkıp da canınızın istediği maddeyi... Şimdi, 5’inci maddeyi geri çektiniz, niye? E, yedek milletvekilliği konusunda korkular başladı.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Ölüm korkusu sardı, ölüm.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bütün mesele milletvekilinin koltuğu meselesi mi? Bütün mesele “Bir şey olursa yedekten filanca gelir.” meselesi mi? Niye? (Gürültüler)

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Vatansızlık değil, koltukseverlik.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani, şu maddelerde salı gününden bu yana anlatıyoruz. Bu teklife, yüz yıllık egemenliği saraydan alıp millete indiren anlayışı ters çevirip milletin Saray’a egemenliği geri verme teklifi diyoruz. Bununla ilgili hiçbir rahatsızlık duymuyorsunuz, Meclis ortadan kaldırılmış hiçbir rahatsızlık duymuyorsunuz... Hani “başkanlık sistemi” diyordunuz ya, Sayın Başkan “başkanlık sistemi” diyordu, Sayın Başbakan çıktı, başkanlık sistemi diye anlattı, bir de anlattılar “Pazarda biz buna ‘cumhurbaşkanlığı’ deriz ama burası mutfaktır, mutfakta ‘başkanlık’ diyeceğiz.” diye anlattınız üç gün önce, dört gün önce burada. Şimdi, böyle bir yerde “başkanlık sistemi” diye bize yutturmaya çalışacaksınız ama başkanlık sistemindeki en temel, en temel denetim mekanizmalarından biri Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Cumhurbaşkanının ayrı seçimlerde oluşup birbirlerini denetleyebilme imkânının doğması, iradenin farklı oluşabilmesi, millî iradenin özgürce denetim yapabilmesinin yolu, sigortası olan ayrı seçimi kaldırılıyorsunuz. Niye? Çünkü, o bir denetim yolu. Bu teklifin tümüne baktığınızda Cumhurbaşkanı ve yürütmeyi oluşturan tek kişinin iradesini sınırlayan hangi kurum varsa, ne varsa birer birer cımbızla çekmişsiniz, bunları kaldırmışsınız. “Başkan ile Meclis seçilir, olur da ayrı oluşur olmaz, aman ha.” diye bunların seçimini aynı yapacaksınız. Niye? Aynı gün millet sandığa gitsin, aynı sandıkta iki tane mühür vursun. Peki, öyle de o zaman ne oldu çifte meşruiyet? “Meclis ayrı seçiliyor, Cumhurbaşkanı seçiliyor. Meşruiyet kaynaklarını ayrı alıyorlar. Onun için biz bunu yapıyoruz.” diyordunuz. O zaman ayrı seçilmenin milletin iradesinin farklı zamanlarda farklı tecelli etmesinin yolunu niye kapatılıyorsunuz? “Meclis ile başkanın seçimini birleştirin, aman ayrı olursa problem olur.” Arkasından bu madde, bu madde başka bir tuzak maddeydi. Bu madde, ara seçimler yoluyla milletin ara denetim yapmasını kaldıran maddeydi 5’inci madde. Şimdi, bu sebeple değil, bu sefer de başka bir sebeple bunu geri çektiniz. Günlerdir konuşuluyor basında. Belli ki Sayın Başkan, siz bütün gün bunun mesaisini yapıyordunuz, burada başka arkadaşlarımız riyaset makamında oturup... Şimdi, kalkıp bunu çekeceksiniz. Meclisi feshetme yetkisini çekin, getirin. Cumhurbaşkanının Meclisi feshetme yetkisini çekecek misiniz? Veto yetkisini çekecek misiniz? (“Senin dediğini yapmak zorunda mıyız?” sesi)

Gerçekten kuvvetler ayrılığını sağlayacak, denge ve denetim mekanizmalarını kuracak düzenlemeleri getirecek misiniz? Yok, öyle bir şey yok. Çünkü, buradaki irade gerçekten güçleri dengeleyen ve fren sistemi kurulmuş bir hükümet sistemi değil. Burada tek bir anlayış var: Frensiz bir Cumhurbaşkanı yaratmak istiyorsunuz. Kim olursa olsun adı, kim gelirse gelsin, frensiz bir Cumhurbaşkanı, frensiz bir yönetici, frensiz bir tek adam bir ülkeyi, bir milleti duvara çarpar, toslatır. Tarihte bunun en somut örneği Hitler’dir, hiç ötesi yok; hiçbir freni yoktu, Alman halkı hâlâ o utançtan sıyrılabilmek için geçmişinin bir dönemini silmek zorunda kaldı. Siz bu milletin bir dönemini silecek bir anayasa teklifiyle mi Parlamentonun önüne geliyorsunuz?

Sayın Başkan, 4’üncü madde... Bir kere, biz başından itibaren bu usulün yanlış olduğunu söylüyoruz. Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir iddiamızı usulsüz oylayıp geneliyle ilgili görüşmeye geçtiniz. Geneliyle ilgili önergelerimizi oylamadınız, söz hakkını vermediniz, maddelere geçtiniz. Maddeler konusunda arkadaşlarımız söyleyeceklerini söyleyerek telafi etmeye çalıştı, şimdi maddelerde aynı usulü uyguluyorsunuz. Yani, kendi zaman planlamınıza göre Türkiye’nin geleceğini böyle bir keyfekerde maceranın içine atamazsınız. Bu Parlamento sizin arzu ettiğiniz mesaiye göre çalışmaz. Bundan önce de söyledim, bugün gerçekten alelacele bu değişikliği kısa bir takvime bağlayıp geçirmenin gerekçesi nedir? Geçici maddeye koymuşsunuz, diyorsunuz ki: “Seçimler 2019 yılının Kasım ayında yapılacak.” Tarihini bile vermişsiniz, 3 Kasım. Şimdi, Cumhurbaşkanı seçimi de o zaman olacak, Meclis seçimi de o zaman olacak. Bugün hangi yıldayız? 2016’da. Üç yıl var. Üç yıl var, üç yıl. Yani, bu kanunu bugün de geçerseniz Meclisten, referandumdan üç yıl var, altı ay sonra da geçerseniz iki buçuk yıl var. Yani, şimdi, ben soruyorum: Sayın Cumhurbaşkanı ile bugünkü Sayın Başbakan arasında bir yetki çatışması var mı? Devlet işlerinin aksaması, Ilgaz Tüneli’nin açılması, yeni temelin atılması, bankalara “Faizleri indirin.” talimatının verilmesi, Suriye’yle ilişkilerin düzenlenmesi, Rusya’yla ilişkilerin düzenlenmesi gibi, ekonomide, siyasette, hukukta, iç politikada, dış politikada Türkiye’nin yönetimiyle ilgili Sayın Başbakanla ya da bugünkü sayın Hükümetle, Başbakan ve bakanlar ile Sayın Cumhurbaşkanı arasında bizim bilmediğimiz bir ihtilaf var da bu tıkanma devlet işlerini de tikiyor, bunu çözmek için acilen, hızla mı geçirmeye ihtiyacımız var? Çünkü diyorsunuz ki: “Bu, iki başlılığı ortadan kaldıracak.” Peki, kaldıracak da altı ay sonra kaldırsın, sekiz ay sonra kaldırsın. Seçim nasıl olsa 2019’da olacak. Niye bu aceleliz? Bizim konuşmamızı engellemek, burada milletvekillerinin söz hakkını kısıtlamak, medya aracılığıyla bunun duyurulmasının önüne geçmek için medya patronlarına talimat vermek, sekiz günden bu yana devam eden bu görüşmelerin özenle televizyonlarda yayınlanmaması için çaba harcamak ve arkasından da bunun referandumda görüşülmesi sürecinde bütün propaganda imkânlarını olağanüstü hâlin baskıcı imkânlarıyla önleyerek, milletten kaçırarak neyi yapmak istiyorsunuz?

Ben şunu çok iyi biliyorum: Şu günkü siyasal tabloda Sayın Başbakan Binali Yıldırım çıksa dese ki: “Hayır efendim, bir dakika, bu teklifin ben arkasındayım ama bu teklif geçinceye kadar bu Anayasa bana bu yetkiyi veriyor. Bu meseleler benim yetkimdedir, ben bunu yapacağım.” diye bir kriz oluşsa –böyle bir kriz olmadığını söylüyorum yani acele etmenizi gerektirecek bir şey olmadığını- böyle bir kriz oluşsa ben adım gibi biliyorum ki mayıs ayındaki saray darbesi gibi bir yeni saray darbesi yapılır, Binali Yıldırım yıldırım çarpmış gibi gider, yerine başkası gelir. (Gürültüler)

KADİM DURMAZ (Tokat) – Damadı gelir.

BÜLENTTEZCAN (Aydın) – Kim olursa, kim olduğuyla meşgul değilim. Ya, bütün bu enstrümanlar elinizdeyken bu kadar güç sarhoşluğu niye? Niye bu kadar güç sarhoşluğu? Bir şeyin farkında değilsiniz Sayın Başkan, bir şeyin farkında değilsiniz: Bu güç sarhoşluğunun sizi hangi hâle getirdiğinin emin olun farkında değilsiniz. Bakın, bunu bütün samimiyetimle söylüyorum ve bu güç sarhoşluğunun sizi bugün hangi hâle getirdiğinin farkında değilsiniz, bu güç sarhoşluğunun yarın nereye götüreceğinin de

farkında değilsiniz ama ne yazık ki sadece siz gitmeyeceksiniz, bu memleket hep beraber aynı sıkıntıyı yaşayacak. Ya, bunu anlatmaya çalışıyoruz, gırtlığımız patlarcasına bunu anlatmaya çalışıyoruz. Zaman zaman gerilim olur Parlamentoda bu görüşmelerde, sükûnetle arkadaşlarımızı yatıştırmaya çalışıyoruz, süreleri belli bir düzende tutmaya çalışıyoruz ama görüyorum ki Türkiye’yi bir gerilim ve çatışmanın içerisine teslim ettiniz. Parlatmentonun bütün çalışmasını da bir çatışma ve gerilim üzerine kurmak niyetindediniz. Bundan vazgeçin. Bundan vazgeçin ve arkadaşlarımızın konuşma hakkını, söz hakkını kısıtlamadan her maddede sırasıyla görüşme yapmaya imkân verin. Bu usul eksikliğini giderin. Diğer usul eksikliğini gidermeniz konusundaki taleplerimiz bakidir, onlar da tutanağa geçti.

Şimdi de diyorum ki henüz daha 4’üncü madde, usulsüz geçtiğiniz 4’üncü maddenin görüşmeleri tamamlanmamıştır. Bu çerçevede, benim söz hakkım vardır. O söz hakkımı kullanmak istiyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Tezcan.

Ben usulle ilgili konuşacağım.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan...

LEVENT GÖK (Ankara) – Benim de talebim var Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tabii.

Sayın Bostancı, buyurun.

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

*12.- Amasya Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın Aydın Milletvekili Bülent Tezcan'ın (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin teselsül ettirilmiş 5'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve görüşmelerin belirli bir sınır çerçevesinde yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması*

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; çok teşekkürler.

Siyasi partileri ve toplulukları sembolize eden, onların lideri durumundaki kişilere ilişkin değerlendirme yaparken nezakete dikkat etmek herkes için uygun olur.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Kesinlikle doğru.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet.

Sayın Başbakana ilişkin Bülent Bey’in kendi kendine bir gelecek senaryosu kurup sonra da “Yıldırım çarpmış gibi.” yapmış olduğu benzetme uygun bir benzetme olmadı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bu saygısızlık değil.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bakın, “Böyle güzel oldu.” dersiniz rekabetçi bir tarzda benzeri değerlendirmeleri çağırırsınız. Çağırıldığınızda da nezaketle bu müzakerelerin yapılması veyahut da siyasete nezaketin girmesi şeklindeki talepleriniz iskat olur. O bakımdan, dikkatli bir dil kullanmak hepimizin boynunun borcu.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – İç Tüzük’ten kaynaklanan hakkımızı alıyorsunuz, nezakete davet ediyorsunuz. Olmaz böyle bir şey ya!

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İkincisi, anayasa tekliflerinin ne kadar sayıyla Meclis Başkanlığına sunulacağı hususu ve sonraki süreçler yasada açıkça ortaya konmuştur. Evet, 316 milletvekilimizin imzasıyla birlikte, bu Anayasa değişikliği teklifi Meclis Başkanlığına verilmiştir. Meclis Başkanlığına böyle bir teklif geldikten sonra, bunun görüşülme yeri Anayasa Komisyonudur ve artık Anayasa Komisyonunun çalışma usulleri çerçevesinde bu görüşmeler, müzakereler yapılır, hâlihazırda da bizim yaptığımız budur. Burada bu müzakereler gerçekleştirilirken maddelere ilişkin

önergelerin nasıl verileceği, nasıl oylanacağı, görüşmelerin nasıl yapılacağı usullerde mündemictir, İç Tüzük'te mevcuttur. Önergeler Komisyon üyeleri tarafından verilir. Dışarıdaki kişiler Anayasa teklifine imza dahi atmış olsalar o önergelere imza atmaları mümkün olmaz. Önergeleri sadece Komisyon üyeleri verebilir. Sayın Tezcan'ın mantığı çerçevesinde, "Maddelere ilişkin değişiklik önergesinde bulunabilme için Anayasa değişiklik teklifini veren kişilerin imzasının aranması" şeklindeki bir mantık bizi şuna götürür Sayın Tezcan: "316 tane imzanın dışında hiç kimse buradaki değişiklik önermelerini veremez." mantığına götürür. Sonuçta, CHP önerge bile veremez, sizin mantığınıza göre CHP önerge bile veremez. Ben sizin mantık silsilenize göre söylüyorum. (CHP sıralarından "Komisyona da gerek yok o zaman." sesi) Komisyonda görüşülme usulleri bellidir. Kendi kanaatimize göre yeni usuller ihdas edecek değiliz. Buradaki Komisyon üyeleri konuşacaklar, önerge verecekler. Tabii, dışarıdaki arkadaşlar da konuşacak ama önergeler ve onların oylamaları, nasıl verileceği Komisyon üyeleriyle sınırlıdır, bunu siz de biliyorsunuz. Dolayısıyla, arkasında başka imzaların aranması şeklindeki yaklaşımınız akla başka tür mantiki sonuçları getirir, o da farklı bir akıl etmeyi önümüze koyar. O bakımdan, kurduğumuz mantığın bumerang gibi bize dönebileceğini de unutmayalım ama neyse ki komisyonlar bu tür indî mantıklar çerçevesinde değil, İç Tüzük çerçevesinde çalışır. Şu anda da Anayasa Komisyonu bu çerçevede çalışıyor.

Diğer yandan, bu Komisyonun çalışmaları AK PARTİ'nin arzusuna göre gitmiyor Sayın Tezcan yani bu iddianızı reddediyorum. Bizim arzumuzun ne olduğunu siz sadece bir varsayım olarak ifade ediyorsunuz. Geçmişte de Anayasa değişiklikleri bu Komisyonda görüşüldü. Şu 26-27 maddelik 2010 yılındaki değişiklik 3 günde geçmişti. Aşağı yukarı bugün 8'inci gün ve biz, maddenin birisi çıktı, 5'inci maddeye geldik. 6'ıncı maddeyi konuşuyoruz, teselsül ettiğinden, 5'inci madde olarak konuşuyoruz.

Değerli arkadaşlar, sizin talebiniz, öyle zannediyorum ki bu konuşulsun, durmadan konuşulsun, sürekli konuşulsun. Bunu aynı zamanda Anayasa Komisyonu çalışmalarına bir engelleme unsuru olarak düşünebilirsiniz, buna hakkınız da var. Sizin arzunuz da, bizim daha kısa sürede bitirme arzumuz ve diğer partilerin yine farklı pozisyonları neticesinde burada bir ortak atmosfer şekilleniyor, bunu unutmayalım. Ne sizin istediğiniz oluyor ne bizim istediğimiz oluyor. Sonuçta burada makul bir süre içerisinde insanlar konuşuyorlar, meramlarını anlatıyorlar ve görüşmeler İç Tüzük hükümleri çerçevesinde yürütülüyor. Dolayısıyla, "Falan partinin arzusuna göre kısa sürede bitirilmek isteniyor.", "Gümrükten mal kaçırılıyor." Bunlar yanlış.

Burada günlerdir görüşmeleri takip ediyoruz. Emin olun, çok şaşırarak, bir gözlemimi paylaşmak isterim, şaşırdığım gözlemimi. Kıymetli arkadaşlar konuşma isteme konusunda, bu arzu konusunda çok istekliler, "Konuşmak istiyoruz." diyorlar, herkes öyle diyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ben Komisyon üyesiyim, grup sözcümüz konuşacak diye 3'üncü maddede, 4'üncü madde üzerinde söz istemedim.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ama görüyorum ki emin olun, kimse de dinlemek istemiyor. Burada insanlar konuşurken dinleyen o kadar az ki. Defalarca burada gerek Başkan ikaz ediyor gerekse...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Dinlemek istiyoruz ve dinliyoruz da.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Tutanaklara geçirmek istiyoruz.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Biz de dinlemek istiyoruz.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Lütfen, dikkat edin buradaki arkadaşların nasıl dinlediğine. Ben şahsen burada yapılan konuşmaları... Bir gözlem olarak ifade ediyorum, siz de bundan sonra dikkat edin, bakın, kim nasıl dinliyor, ne kadar dinliyor. Yani, herkes konuşuyor ama



herkes kendine konuşuyor gibi bir atmosfer var. Sonuçta, eğer bu konuşmalar birbirimizi etkilemeye ve bir müzakere zemini oluşturmaya dönük ise konuşma arzusu kadar dinleme arzusunun da burada şekillenmesi ve bu çerçevede, özellikle konuşmak isteyenlerin dinleme yapmaları konusunda da benzeri bir arzuyu sergilemesi lazım ama ne zaman ki Komisyonun çalışmaları arzuların dışına çıktığında, bir nevi gürültü ve bir ambiyans kurma çalışması öne çıktığında bambaşka bir tablo görüyoruz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Konuşmayalım mı diyorsunuz?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, “Konuşmayalım.” demiyorum, asla! Herkes konuşuyor. Şunu diyorum...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Konuşmayalım Naci Hocam, tamam.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, hayır.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Konuşmayalım, hiçbir maddede konuşmayacağım. Komisyon üyesiyim, hiçbir maddede söz talep etmeyeceğim, rahat olun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, hayır. Niçin, lütfen...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Rahat olun Naci Hocam. (AK PARTİ sıralarından “Onu mu anladın sen yani?” sesleri)

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Bostancı, sabahtan beri herkes dinliyor. Ne zaman ki maddeler üzerinde kısıtlama çıktı, o zaman tartışma çıktı burada, anlayabiliyor musunuz?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Benim kastetmediğim şeyleri, benim kastetmediklerimi lütfen bana atfetme, bunu reddederim. (AK PARTİ ve CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, dinleyelim, lütfen.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Benim söylediğim şu: Arkadaşlar, her şeyin kesinlikle bir sınırı ve ölçüsü var. Bu Komisyon çalışmasında da o sınır ve ölçü siyasi partilerin karşılıklı ilişkileri neticesinde şekilleniyor, bizim arzumuzla değil.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Ya, sanki İç Tüzük’ü bozan siz değilsiniz! Böyle bir şey olur mu ya? Sanki siz istediğiniz kadar yaşayacağız, böyle üstten bakış olur mu ya?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Üstten bakış filan söz konusu değil.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – İç Tüzük hükümleri ortada, bilmeyen değilsiniz ki.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bir nehrin bile nehir olabilmesi için iki sınırının olması lazım. Özgürlükten bahsediyoruz, özgürlüğün sınırları var.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bunu İç Tüzük tayin eder.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Her şeyin bir sınırı var. O sınır çerçevesinde bu görüşmelerin yapılması lazım. Kanaatim, makul bir şekilde sürdüğüdür.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bostancı.

Sayın Gök, buyurun.

#### IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

3.- Anayasa değişikliği teklifi verilebilme şartlarına ve (2/1504) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşülme usulü hakkında görüşmeler

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, biz “kaptıkaçtı anayasası” derken yani katakullilerle bu görüşmeleri sürdürmek, gerçekten, bugün bu Anayasa değişiklik teklifinin, bu az önce kargaşa arasında ne olduğunu bilmediğimiz ama daha sonra sizin de ifadenizden anladığımız kadarıyla 5’inci maddenin çekildiğine dair bir ifade ve öneri, bu Anayasa teklifinin iflasıdır. Daha 5’inci maddede yüzde 20’si iflas etmiş bir Anayasa değişikliği teklifini görüşüyoruz. Yani, o kadar, günlerce bunu medyada hepimiz iki partinin ortak teklifi olarak ve iki partinin sağlam bir iradesinin tamamının arkasında olduğunun ifade edildiği bir teklif içerisinde, gelinen noktada bugün görülüyor ki 5’inci maddenin Anayasa teklifinden çekilmesine dönük bir önerge var.

Şimdi, bir kere, az önce Sayın Tezcan’ın anlattıklarına ek olarak ben ifade etmek isterim. Yani, bu Anayasa teklifine dair teklif, diğer kanunların teklifinden farklı bir teklif. Bir kere, bu teklifin verilmesi açısından, milletvekili sayısının üçte 1’inin bir kere öncelikle imzasıyla önerilebiliyor teklif. Yani, önce icrai bir şart var, şekil şartı var. Yani, öyle 3 milletvekiliyle, 5 milletvekiliyle değil, Anayasa tekliflerinin önerilmesi belli bir sayıya bağlı. Mecliste kabulü de belli bir sayıya bağlı.

Burada 316 milletvekili sundunuz. Peki, Sayın Başkan, o aldığınız imza sahiplerinin iradesi nerede? Şimdi, Sayın Bostancı sakın sakın anlatmaya çalışıyor ama öyle değil konu değerli arkadaşlarım. Komisyonlar ve Meclis Genel Kurul çalışmaları birbirini takip eder. Bakın, biz geçtiğimiz yıl bir soruşturma önergesini ve bir araştırma önergesini verdiğimiz imza sayısını geri çekmek suretiyle Meclis Başkanından aldık Sayın Bostancı, biliyor musunuz bunu? Meclis araştırma önergesini verdik 20 imzayla, Meclis soruşturması önergesini verdik 55 imzayla ve bunları biz geri çekerken o arkadaşlarımızın iradesini Meclis Başkanlığına sunarak çektik. Nerede? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Bunun, verdiğiniz tekliflerin görüşmeyle ne alakası var. İç Tüzük’te burada.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İç Tüzük’te bununla ilgili bir hüküm yok.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, bakın, bir saniye, orada biz... Meclis araştırma ve Meclis soruşturmaları komisyona sunulmuyor ki, doğrudan muhatabı Meclis Başkanlığı ama kanun teklifi önce komisyonda görüşülecekken... Bakın, Komisyon da ben sizlerin ne iş yaptığını görüyorum. Yani, “Şuna oy ver.” diyorsunuz, veriyorsunuz; “Oy verme.” diyorlar, veriyorsunuz. Birazcık kafanızı çalıştırmanız lazım arkadaşlar, düşünce yapınızı oluşturmanız lazım. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, hakaret ediyor.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok ayıp ya.

BAŞKAN – Ayıp bir şey, Sayın Gök “kafayı çalıştırma” ne demek?

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, kesinlikle hakaret etmiyorum, tenzih ederim.

BAŞKAN – Herkes çalıştırıyor kafasını, siz de çalıştırın, biz de çalıştıralım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben burada şunu ifade etmek istiyorum: Yani, önünüze gelen olay şimdi 22.12 itibarıyla verildi. Yani, sizlere, bu Komisyon üyelerine anlatıldı mı bu? Hangi Komisyon üyesiyle paylaşıldı bu? Milletvekillerinin... Yani, kafayı çalıştırmaktan kastım şu: Yani, işin içine girdiniz mi? İşin ne olduğunu anladınız mı? Yani, bir anda, Mecliste Başkanlığa verdiğimiz araştırma önergesine aynı sayıda arkadaşımızın imzasıyla geri çekeceğiz çünkü muhatap orası ama burada da, Komisyon da aynı usullerin uygulanması gerekir. Bir kere, İç Tüzük’e, usule aykırı bir uygulamadır.

RECAİ BERBER (Manisa) – Oku, oku. Hani, neresinde?

LEVENT GÖK (Ankara) – İmzası bulunan milletvekillerinin tamamının imzasının bulunması gereken...

RECAİ BERBER (Manisa) – Nerede yazıyor? Hani?

LEVENT GÖK (Ankara) – ...en azından 184'ünün imzasının bulunması gereken bir önerge'dir bu.

RECAİ BERBER (Manisa) – Nerede yazıyor?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, İç Tüzük, Anayasa'nın üstünde mi?

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir dinleyin bakalım, bir dinleyin bakalım. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Bir dinleyin beni siz.

Şimdi, Sayın Berber, bakın, olaylar böyle.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Nerede yazıyor, getirin bakayım bana.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Anayasa 175 ne diyor?

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, Anayasa tekliflerinin verilmesi belli bir sayıda milletvekilinin imzasıyla gerçekleşebilir değerli arkadaşlar, bu tablo böyle. Yani, şimdi, burada iktidar partisinin bu konudaki bir çekincesinin ortaya çıktığını birkaç gün önce gördük ama Milliyetçi Hareket Partisi işin neresinde, onu bilmiyoruz, bu konuda aydınlanırsak seviniriz. Bu konuya rıza gösteriyorlar mı? Çünkü Sayın Bahçeli “Biz teklifimizin virgülüne kadar arkasındayız.” diye bir söz söylemişti. Şimdi o teklifin ötesinde bir teklif var karşımızda.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Diplomalara kasaptan mı almışlar ya!

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bu yapılanların tümü bizi uygar dünya karşısında itibarsız hâle getiriyor. Biz terörün pençesinde, bütün terör örgütlerinin pençesinde olan bir ülkede, olağanüstü hâl koşullarında bir Anayasa değişikliğini tartışmaya çalışıyoruz. Onu dahi bize sağlıklı bir şekilde yaptırmıyorsunuz. Yani, buradan elinize ne geçecek sizin Allah aşkınıza? Bakın, geldiğiniz noktada, daha 5'inci maddede duvara toslamış durumdasınız. (AK PARTİ sıralarından “Niye?” sesleri)

Bu niye böyle, biliyor musunuz? Çünkü o 316 milletvekili bu teklifi verirken teklifin içeriğini bilmiyordu, daha sonra ortaya çıktı. Biz anlattığımız zaman mahzurlarını gördünüz arkadaşlar, mahzurlarını gördünüz. Kendi aranızda dahi bir mutabakat sağlayamadınız. Bırakın toplumsal mutabakatı, AKP kendi içerisinde dahi mutabakat sağlayamadı, böyle bir tablo.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Siz kendi aranızda karar verin...

LEVENT GÖK (Ankara) – Böyle bir tablo.

Şimdi, böyle bir tablo içerisinde, ben çekilen teklifi iktidar partisinin ne kadar sağlıksız bir kanun yapma tekniğiyle karşımıza geldiğini göstermesi açısından ibret verici buluyorum ve gerçekten kınıyorum. Yani, bir anayasa teklifi... Bu anayasada, 80 milyon insanın her türlü hukukunu bağlayacak bir anayasada, hürriyetlerini bağlayacak bir anayasada geline tablodaki, daha 5'inci maddede duvara toslamış bir iktidar partisi. Yani, bundan bir kere hicap duymalısınız değerli arkadaşlar, hicap duymalısınız. Yani, savundunuz, arkasında durdunuz, basına dağıttınız, konuşmacılarınız televizyonlara bunları anlattı, hepsi bunları anlattı.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sana ne? Değiştiririz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Elbette anayasalar değişmez mi, değişir ama usulüne uygun değişir.

Bu yapılanların tümü, değerli arkadaşlar, Sayın Naci Bostancı, siz de kanunların nasıl oluştuğunu, nasıl yapıldığını biliyorsunuz. Evet, sakın sakın anlatıyorsunuz ama bu sakınlığa sığacak bir değişiklik değil, bu, tam tersi, Türkiye halkından, bütün herkesten özür dilenecek bir tablo. “Biz yanlış yaptık

arkadaşlar, bu işi beceremedik, elimize yüzümüze bulaştırdık.” denilecek bir tekliftir bu, bu tablo bu. Yani, neyi saklamaya çalışıyorsunuz? O kargaşa arasında elbette gürültü olması lazım ki ne dendiği belli olmasın. Çünkü ne dendiği ortaya çıktığında görülüyor ki 5’inci maddenin geri çekildiğine dair bir teklif verilmiş. Bunu Komisyon üyelerinin dahi duyması istenmiyor.

RECAİ BERBER (Manisa) – Hayır.

LEVENT GÖK (Ankara) – Medyanın dahi duyması istenmiyor, Türkiye’nin dahi duyması istenmiyor. Yani, bir ayıp, bir özür saklanmaya çalışılıyor, yapmaya çalıştığınız bu.

RECAİ BERBER (Manisa) – Hayır, hayır.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Grup sözcümüze söz verilmedi, grup sözcümüze.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, bu tablo içerisinde, bakın, sağlıklı tartışmaların yapılmasının gerektiğinin ne kadar açığa çıktığı bir süreçten geçiyoruz.

RECAİ BERBER (Manisa) – Gürültüyü siz yaparsınız...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Alkışlıyorsunuz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bu tartışmaları siz bizim sözcümüzü keserek, arkadaşlarımızın sözünü keserek kısıtlayamazsınız. Kısıtladığınız anda, bugün olduğu gibi, son derece itibarsız bir duruma düşersiniz. Bu itibarsız durum, bakın, daha önümüzdeki günlerde sizleri hangi durumlara sürükleyecek. Böyle bir tablo Türkiye’ye yakışmıyor, Meclise yakışmıyor, Parlamentomuza yakışmıyor, bu tartışma ortamına yakışmıyor. Elle tutulur bir metin değil. Daha 5’inci maddede dökülen bir metinle karşı karşıyayız arkadaşlar.

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) – İflas edeceksiniz, iflas, iflas!

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, iflas eden sizlersiniz, iflas ettiniz, iflas ediyorsunuz arkadaşlar.

Sayın Başkan, o bakımdan, bu teklifin geri çekilme usulü de uygun değildir. Zabıtlara geçsin, siz elbette ne isterseniz onu yapacaksınız ama bakın biz bunları zabıtlara geçiriyoruz, tarihe not düşürmeye çalışıyoruz. İleride bunları çocuklarımız okuyacak, torunlarımız okuyacak; bizim Türkiye’nin geleceğine nasıl sahip çıktığımızı herkes tek tek, satır satır okuyacak ve bunları tarihe not düşüyoruz. Bugün yapılan bu iş ayıplı bir iştir, hukukta bunun tanımı budur, ayıplı bir iş. Ayıplı bir iş savunulamaz, mutlak butlanla batıldır ve bu Anayasa şu andan itibaren sakıt duruma gelmiştir değerli arkadaşlarım. Böyle bir tablo içerisinde, bu görüşmelerde iktidar partisi mensuplarının çok daha sorgulayıcı olması gerekir. Ben çalıştırım aklınızı derken bunu söylemek istedim, sorgulamakta yarar var. Daha fazla sorgulayın, daha fazla zamana ihtiyaç var. Bakın, daha maddelere geçildiğinin ikinci gününde 1 madde çıktı.

ORHAN KIRCALI (Samsun) – Ne olmuş?

LEVENT GÖK (Ankara) – E, ne oldu? Ne olduğunu size sormak lazım. 316 imzadan gele gele 5’inci madde çıktı, yüzde 20’si gitti.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burası bakkal dükkânı mı ya?

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, ben ne olduğunu sormak durumundayım, arkasında niye duramıyorsunuz, onu sormak durumundayım. (Gürültüler) O nedenle, bu ayıplı usulden de vazgeçin Sayın Başkan. Bu usul yakışmıyor. Sizleri Türkiye’ye, Türkiye Büyük Millet Meclisine yakışır bir üsluba, anlayışa ve kanun yapma tekniğine davet ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İki dakika Sayın Başkan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Mahmut Bey, bir dakika.

Sayın Başkan, bir talebim var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye, biraz bekleyin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Komisyon üyesi olarak bir talebim var.

BAŞKAN – Bir dakika, ben konuşacağım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Konuşun, ben konuşma yapmayacağım.

BAŞKAN – Ben konuşacağım, istediğim zaman konuşurum, Başkanım ben.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ben konuşma yapmayacağım, bir talebim var Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yok, bir dakika Sayın Tezcan, sonra talep edin ya, Allah Allah! Sen konuşurken ben talep ettim mi bir şey? Ben bir şey konuşayım, sonra talep et.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, ben de bekliyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teklif maddesini istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bakınız...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Komisyon üyesi olarak ben de bekliyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Önergeler Komisyon üyeleriyle...

BAŞKAN – Şimdi burada bir değerlendirme yapılıyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Önerenin getirilmesini istiyorum.

BAŞKAN – Ben konuşmamı yaparken...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Önergeyi getirin...

BAŞKAN – Ben konuşacağım, lütfen, Allah Allah! Talep diyeceksiniz sözü kapacaksınız, usul diyeceksiniz sözü kapacaksınız; olur mu öyle şey ya?

(AK PARTİ ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

Hayır, usul hakkında konuşuyorum, usul hakkında. Usul hakkında konuşuyorum, ben konuşuyorum şimdi, söz bende.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, önergeyi...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bilgi var burada; istediler, dağıtıyorlar, gönderecekler.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Önergeyi istiyorum...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... (Gürültüler)

Değerli arkadaşlar, Meral Hanım da hatırlayacaktır belki, Uzlaşma Komisyonunda çok daha yakın ve çok daha uzun sürelerle ve karşılıklı konuşma imkânlarımız oldu. Konuşma şudur: Yani, bir konuda bir şey söylenir, başkası da ona mukabil bir şey söyler, artık ona mukabil bir şey söylendikten sonra, ilk söyleyen aynı şeyi tekrar etmez çünkü yeni bir durum vardır, ilave başka şeyler söylemek zorundadır. Yani, bir delil varsa delil çürütülmüştür, yeni bir delil ortaya koymak zorundadır falan. Fakat, böyle olmuyor yani bakıyorsunuz, birisi bir şey söylüyor, onun söylediklerinin bütün delilleri, müstenidatı çürütüyor, aynı şeyi bir başkası bir daha söylüyor falan. Tabii, tekrar tekrar aynı şeyleri tekrar ederek delillerin hepsini çürütme mecburiyeti de olmuyor, bu bir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben tekrar etmedim, ben Meclis uygulamasını anlattım size.

BAŞKAN – Bir dakika Sayın Gök, dinledik seni, bir dinle bakalım.

İkincisi: Yine, bir konuşmamda bir şey söyledim, aslında ona giriş için bunu ifade ettim. Başlarken, cumartesi günü konuşurken dedim ki: Herkes kendi bilgisinin yeterli ve en kâfi, en iyi bilgi olduğunu zanneder, düşünür; bu normaldir, insani bir şeydir. Herkes kendi aklının en iyi akıl olduğunu söyler. Hatta olayı örnek verdim yani akılları bir daha dağıtmaya kalkmışlar, herkes kendi aklını almış yani daha iyisinin olmayacağını düşünüyor herkes. Hatta Napolyon bir hastaneyi ziyaret etmiş, orada tedavi gören zat sormuş Napolyon'a, demiş ki: "Kimsin sen?" O da demiş: "Ben Napolyon'um." Gülmüş "Ben de öyle zannediyordum kendimi bir zamanlar." demiş ama o gerçek Napolyon'muş.

Şimdi, arkadaşlar, herkesin akli, evet kendine ve çok güzel, amenna, buna diyeceğimiz bir şey yok. Herkesin bilgisi yeterli, kanaati yeterli, evet. Ama, şunu da bilmemiz lazım: Başkalarının da akılları var, onlar da sizin kendi aklınızı beğendiğiniz kadar kendi akıllarını beğeniyorlar; başkalarının da bilgileri var, onlar da sizin sahip olduğunuz bilgiler kadar bilgiye sahip olduklarını düşünüyorlar, karar ve kanaatlerinin de en az sizinki kadar isabetli olduğunu düşünüyorlar. Bu perspektifi hiç unutmamak lazım. Yani, sadece benim görüşüm vardır ve dünyadaki tek mutlak hakikat budur, bunun dışındaki herkes haindir, cahildir, işte, aklını kullanmıyordur falan. Bunlar tuhaf şeyler, komik şeyler her şeyden önce.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hain yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Hah, mesele bu. Siz ona bakıyorsunuz, biz de böyle; ben şimdi anlatacağım bakışımı. Ama, bizim burada, bu Komisyonunda hep onu söylüyorum yani burada bir miting meydanında değil, ihtisas komisyonundayız, bu Komisyonunda "Bu yanlıştır." dediğimiz zaman neden yanlıştır, bunu hukuki bir argümantasyon içerisinde, delillendirme içerisinde...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – O yanlışı söylememize izin vermiyorsunuz.

BAŞKAN – ...ortaya koyabilmemiz lazım Hanımefendi, siz de, sizin için de söylüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İzin verin, onu söyleyeceğim size. İzin verin Sayın Başkan, size o argümanı söyleyeceğim.

BAŞKAN – Yani, sadece böyle kifayetimüzakereler olduğunda bağırarak için Komisyona gelen arkadaşlar var, öyle değil, burada müdellel bir şekilde -eski tabirle- konuşalım.

Şimdi, arkadaşlar, bakınız, tabii, hukuki bir metin. Sonuç itibarıyla, bir teklif sunulduğunda bu metin tek boyutlu bir hukuki metin boyutu değildir, yasama sürecinde aynı zamanda bir siyasi boyutu da var işin. Şimdi, burada bazen bir metin... Sadece burada değil, birçok başka komisyonunda da olmuştur, Meclis komisyonlarına gelen metinlerde umumiyetle değişiklikler olur, birleştirmeler olur, çıkartılanlar olur, az sayıda gelen, 40-50 maddeyle gelen kanun 140 maddeyle komisyondan çıkar falan. Niye? Çünkü, işin sadece tek hukuk boyutu değil, bir siyasi boyutu da var ve tabii ki bunun içerisinde bir stratejisi de var. Ha, bu Komisyona sunulan metnin bir kısmı, belki de bu Komisyonunda bazı şeyler yapılması murat edilerek sunulmuş olabilir. Bunu niye düşünmüyorsunuz?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İnceleyip reddettiniz...

BAŞKAN – "Olabilir." demiyor, olabilir demem nezaketten, "Evet, öyledir." diyorum. Evet, bu sürecin içinde bulunan, bakalım, daha da göreceksiniz bazı şeyler belki...

LEVENT GÖK (Ankara) – Daha da başka şeyler çıkacak yani.

BAŞKAN – Ha, bu Komisyon bir mutfak, her şeyi hazır yemek olarak... (CHP sıralarından gürültüler) Değerli arkadaşlar, hazır yemek olarak mutfığa niye getirelim, yemek yapılsın diye buradayız ama malzemeyi mümkün olduğu kadar temiz, burada kullanılabilir hâlde sunmak istedik. İşin bir stratejisi olabileceğini niye düşünmüyorsunuz? Yok. İşte, aklımızı çalıştıralım hep beraber, bu ihtimaller de var arkadaşlar.

Şimdi, bakınız, burada diyorsunuz ki... Temel iddia üzerinde konuşacağım yani başka şeyler konuşmayacağım. Sadece, Anayasa değişiklik teklifleriyle ilgili olarak Anayasa Komisyonunda yapılacak iş ve işlemler, nedir bunlar? Bütün komisyonlarda yapılan şeyler şudur: Temeli itibarıyla iki husus var. Birisi birleştirmedir; aynı konuda gelmiş olan başka muhtelif teklifler vardır, bunlar birleştirilir mi, birleştirilemez mi, hangileri birleştirilir, nasıl birleştirilir. Bir mesele bu. Komisyonun işlemesi esnasında ikinci mesele de değişiklikler meselesidir. Komisyon bir teklif üzerinde, tasarı üzerinde ne kadar değişiklik yapabilir, ne kadar yapamaz meselesidir; mesele olarak söylüyorum. Şimdi, birleştirme bizimle alakalı değil, tek teklif var önümüzde.

Şimdi, bununla ilgili olarak konuşurken tabii ki mevzuata bakacağız. Yalnız bir şey daha, bir hukuk değişikliği, kanun değişikliği teklifinin bütün süreçlerine baktığımızda, burada Anayasa değişikliği bakımından esasen -birisi ihtiyari olabilir- 3 aşama vardır. Bir: Teklif aşaması. Sizin dediğiniz imza falan meseleleri teklif aşamasıyla ilgili meseleler. Bu meselenin sonraki komisyon aşamasına sirayet eden boyutları da var; birinci aşama bu. İkinci aşama: Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kanunlaştırma aşamasıdır. Bu da kendi içinde iki bölüm: Bir, komisyon aşaması; ikincisi, Genel Kurul aşaması. Üçüncü aşaması: 367 olursa gerek kalmayabilir ama 367'nin altında, 330'un üzerinde olursa referandum aşaması, halk oylaması aşaması var. Şimdi, sizin teklif aşamasındaki esasları komisyon aşamasında veya Genel Kurul aşamasında aynen varit gibi kabul etme imkânımız yok. Bu aşamaların her biri ayrı düzenlenmiş.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Geri çekme teklifin bir uzantısıdır Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bir dakika, bir dakika...

Teklifin verilebilmesi için Meclis üye tam sayısının üçte 1'inin en az asgari imzasının olması lazım, bu imzayla gelir teklif. Bu imzayla gelmezse zaten teklifi reddeder Meclis Başkanlığı. Bu imzayla geldiği zaman, bu sayıda imzayla bu teklifi Komisyona sevk eder -Anayasa değişiklik teklifinden bahsediyorum- Anayasa Komisyonuna sevk eder. Anayasa Komisyonuna sevk aşamasında veya Başkanlığa verilip de Komisyona sevk edilmeden önce teklifteki imza sayısının üçte 1'inin altına düşmesi olabilir, mümkündür. Böyle bir durumda eğer Komisyona havale edilmeden düşmüşse Başkanlık tarafından imza sahiplerine iade edilir; hayır, Komisyona verildikten sonra imza sayısı üçte 1'in altına düşmüşse o zaman Komisyon Başkanlığı tarafından iade edilir Başkanlığa ve daha sonra imza sahiplerine. Burada öyle bir mevzu yok, imza sayısı ile ilgili.

Peki, komisyonlar nasıl iş yapar? Yani, bu değişiklikleri komisyonlar nasıl görür, nasıl çalışır? Şimdi, bununla ilgili, malumunuz, temel maddemiz Anayasa'nın 175'inci maddesi. Orada ne diyor Anayasa'nın değiştirilmesiyle ilgili? Birinci fıkrada "Anayasanın değiştirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür. Değiştirme teklifinin kabulü Meclisin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür." Bütün bunlar... Nedir bunlar? Bunlar Anayasa değişiklik teklifinin diğer kanun tekliflerinden farklı olan hususlarını birinci fıkrada belirtmiş, 175. Nitekim, ikinci fıkrada demiş ki: "Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tâbidir." İç Tüzük'e geçiyoruz. İç Tüzük'te, yine 93'üncü maddede diyor ki, "Anayasanın

değiştirilmesi” başlıklı 93’üncü madde: “Anayasa değişiklik teklifleri, diğer kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabidir. Ancak, bu teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür.” Arkadaşlar, burada Anayasa değişiklik tekliflerinin normalde, esasen prensip olarak kanun değişiklik teklifleri gibi görüşüleceği, bundan farklı olarak teklifte ayrı bir sayı öngörüyor, nitelikli bir imza. İkincisi: Bu tekliflerin 2 defa görüşülmesi gerektiğini öngörüyor. Kabulde ilgili de farklı bir nisap öngörüyor. Bunun dışındaki hususlarda hem Anayasa hem 93’üncü madde, bu görüşmelerin kanunların görüşülmesine dair usullerle yapılacağını söylüyor. Nedir bu usul? Bu da İç Tüzük’ün 35’inci maddesinde belirtilmiş usuldür. Orada diyor ki, birinci fıkra: “Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler.” Dolayısıyla...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Evet, görüşülecek, reddedilecek, söylüyoruz biz de.

BAŞKAN – Bir dakika...

Demek ki Anayasa değişiklikleri de öngörülen istisnai hâller dışında -ki bunlar sayılmış- Komisyonunda görüşülürken ya aynen kabul edilebilir ya reddedilebilir veya değiştirilerek kabul edilebilir. Dolayısıyla, Anayasa değişiklik tekliflerinde aynen...

LEVENT GÖK (Ankara) – Biz ne yapıyoruz şu anda?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Söylediklerinin içerisinde geri çekme yok.

BAŞKAN – ...Komisyonunda bizim yaptığımız gibi maddelerin çıkartılması söz konusu olabilir, madde içeriğinde değişiklikler yapılabilir, madde ilavesi yapılabilir, bunların her biri zaten bu Komisyonun uygulamasında da olmuş şeyler.

Sayın Tezcan’ın dile getirdiği ilk olarak, sonra da Sayın Gök’ün dile getirmiş olduğu husus, 1973 yılında ilk defa Anayasa Mahkemesinin önüne gitmiş. Orada denilmiş ki: “Bu değişiklik teklifinde madde çıkartılması meselesi değişiklik teklifinin verilmesindeki nisaba, imza sayısına bağlıdır.” 1961 Anayasası döneminden bahsediyorum. Bu tartışılmış, Anayasa Mahkemesi bunun yanlış olduğunu, Komisyonadaki görüşme usullerinin tamamen kanunlardaki usullere göre olduğunu tespit etmiş; 3 üyenin muhalefet şerhi var. Sizin söylediğinizi 3 üye muhalefet şerhinde dile getirmiş, söylemiş ama daha sonra da Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlar var ve bütün Anayasa değişikliklerinde bu hususlar tartışılmış. Komisyonun bir kısmı demiş ki: “En azından, bari teklif sahiplerinin muradı istikametinde değişiklikler yapılsın.” Hayır, hiç alakası olmayan değişiklikler de girmiş, bu da tartışılmış. Meclis Genel Kurulu da “Burada herhangi bir engel yoktur, Anayasa ve İç Tüzük’te. Dolayısıyla, her türlü değişikliği Komisyon yapabilir.” demiş, Anayasa Mahkemesi de bunun doğru olduğuna karar vermiş. Dolayısıyla, yaptığımız uygulamanın, İç Tüzük bakımından, Parlamentomuzun uygulamaları bakımından, Anayasa Mahkemesinin kararları bakımından yanlış, sakıncalı, hatalı hiçbir tarafı yoktur. O görüşleri, evet, bazı hukukçular dile getirmiş ama onlar hukuken muteber görüşler hâline gelmemiş, bir mahkeme kararı olmamış, sadece muhalefet şerhi olarak kalmış.

Teşekkür ederim, kayda geçmesi için bunları söyledim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, burada görüşülür, önerge de görüşülür, madde de görüşülür. Önergeyle “Bu, teklif metninden çıkarılsın.” diyebilirsiniz, öyle demişsiniz önergede.

BAŞKAN – Evet.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama, bu konuda hiçbir görüşme yapılmıyor, biz bu önergeyle ilgili görüş bildirmiyoruz, çıkartıp çıkartıp geri çekme gibi bir müessesese olmaz burada. Yani, görüşülür, kabul edebilir, reddedebilir, değiştirerek kabul edebilir, bunlara itirazımız yok.



BAŞKAN – Tamam, çıkartılıyor işte, çıkartılma teklifi.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama, bunun için görüşülmesi lazım. “Teklifi verdik, oyladık...” Böyle bir şey var mı?

BAŞKAN – Hayır, teklifle ilgili gerekçesini okutuyoruz, söz talebi lehinde...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, maddeyi görüşmeye açarsınız...

BAŞKAN – Sayın Tezcan, bakın, önergelerle ilgili önerge sahipleri... İşte, Komisyon uygulamalarımız var, Komisyon Başkanımız burada, söz isteyip duruyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, bir önergeyle ilgili...

BAŞKAN – Önerge veriliyor, önerge müzakereye açılmıyor komisyonlarda, böyle bir uygulama yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ona bir şey demiyorum ama...

BAŞKAN – Önerge sahibi açıklama yapıyor sadece, oya sunuluyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, önce maddeyi müzakereye açarsınız, madde müzakere edilir, ondan sonra önerge verildiyse, verilen önergede...

BAŞKAN – Tamam, madde çekilir, çekilmezse çekilmesi yönündeki karar kabul görmezse, amenna, konuşulur.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bakın, çekme değil bu, çekme değil, madde metninden çıkarılması.

BAŞKAN – Evet, çıkartılmıştır işte.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Buna itirazımız yok, ama diyoruz ki: Önce bunun için maddeyi görüşmeye açarsınız.

Müsaade edin...

BAŞKAN – Sayın Özel söz istiyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Özel’e de verin. Kısa benimki ya, sadece bunu söyleyeceğim Sayın Başkan, başka bir şey değil.

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, bakın, ben burada herhangi bir teklif metnindeki bir hükmün teklif metninden çıkarılması önergesi verilemez demiyorum, dikkat edin; buradaki önerge de metinden çıkarılması önergesi, buna da diyeceğimiz bir şey yok, böyle bir önerge verilebilir. Şimdi önümüze geldiği için görüyoruz. Demin bunları bile önümüze getirmeden oyladınız. Önce bir dağıtılır.

BAŞKAN – İstemediniz ki.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Önerge dağıtılır, “istemediniz” olmaz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Usul şudur Sayın Başkan, hayır, bundan önce de önerge verdik, bakın, 1’inci maddede verildi önergeler, daha önceki başka teklif lerde de. Usul şudur: Maddeyi okutursunuz...

BAŞKAN – Okuttuk.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Görüşmeye açarsınız...

BAŞKAN – Açtık.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Görüşme devam ederken maddeyle ilgili Komisyon üyeleri görüşürler, ondan sonra önerge verilir. Görüşme önce yapılır, ondan sonra “Bir önerge var.” dersiniz, işleme alırsınız, o arada önergeyi Komisyon üyelerine dağıtırsınız. Siz böyle yapmadınız, siz “Teklif geri çekiliyor, geri çekildiği için görüşmeye gerek yok.” dediniz. Biz de diyoruz ki: Geri çekilme diye bir usul yoktur, bir müessese olmaz. Üçte 1’in, 184 kişinin imzasıyla verilmesi anayasal olarak şarta bağlanmış bir şeyin 316’yla imzalanıp verildiyse 3 kişi “Geri çektim.” diyemez ama Komisyon “Ben bunu buradan çıkardım.” diyebilir. Verdiğiniz teklif de çıkarma teklifi ama yaptığımız usul buna uygun bir usul değil. Bizi bu maddede görüştürmeden bu nasıl olsa... Bu şu demek: “Yarın öbür maddeyi de çektik tekliften, çıkardık, onu da çıkardık.” E o zaman niye geldik buraya? Hiçbirini konuşmadan... Yani şu hâle niye düştüğümüzü de, konuşmadan bunu niye kaçıracak yapıyorsunuz, bunu anlamıyorum.

Teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkan iki dakika söz verir misiniz konuyla ilgili?

BAŞKAN – İki defa verdik evet ama Komisyon üyemiz olduğu için verdik, başka bir sebebi yok Sayın Tanal.

Sayın Özel, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Çok da kısa konuşacağım. Aslında hepimiz ne yaptığımızın farkındayız. Bir Anayasa değişikliği yapılmaya çalışılıyor ve anayasalar ve anayasa değişiklikleri de o anayasanın kabulü durumunda bir parçası olacağı için aşkın zamanlı metinlerdir, yani zamanı aşması gereken ve ileri süreçlerde de sorun çıkarmayacağı ümit edilen, bu amaca, bu murada hizmet etmesi gereken metinlerdir. Ülkeler vardır, yüz altmış yıldır aynı anayasa ile yönetilmekle övünmektedirler. Bugün geldiğimiz nokta, bu Komisyondan çıkacak olan metnin, hadi yüz altmış yıl değil ama bir on altı yıl sonrasına bile tartışmasız olarak katkı sağlayacak bir metni sunduğunuzun iddiasında olmanız lazım 316 milletvekili olarak. Bırakın on altı yılı, bırakın on altı ayı, on altı gün önce sunduğunuz teklif şu anda eskidi ve radikal bir değişikliğe uğradı.

Buradan şunu söyleyeceğim: Usulle ilgili tartışmalar yapılır, biz Anayasa Mahkemesine başvururuz, Anayasa Mahkemesi 73 kararının hilafında bir karar verebilir, bunların hepsi ayrı tartışmalar. Ama çok net bir şey söyleyelim: Anayasalarda, anayasa yapım süreçlerinde temel 3 tane beklenti var -bunu hepimiz benden iyi biliyorsunuz- bunlardan bir tanesi katılımcılık, bir tanesi şeffaflık ve bir diğeri de toplumsal mutabakat ya da en geniş toplumsal kabullenışı sağlamak. Bugün bu metin “İki partiden birer milletvekilinin görevlendirilmesiyle imzalandı.” aşamasında dahi muğlak olan, tahrik etmek için söylemiyorum ama, artık kamuoyuna mal oldu ve kabul de edildi, bununla övünen arkadaşlar da oldu, hangi içeriğe imza atmadığı bilinmeden de imzaları toplanmış bir metin olarak, bugün gelinen noktada, katılımcılık, şeffaflık ve en geniş toplumsal mutabakattan mahrum olduğu için, bu 3 ilkeyi terk etmiş olduğu için bugün karşı karşıya kaldığımız durum, iki liderin anlaşıp “Noktasına, virgülüne kadar arkasındayız.” diyerek ortaya çıktıkları bir metnin bugün eskimiş olmasıdır.

Bugün Türkiye ve sizler, Cumhuriyet Halk Partisinin ortaya koyduğu bu etkin direnişe bir konuda teşekkür etmek zorundasınız. Şu anki iradenizin doğru olduğunu düşünüyorsanız, iyi ki Cumhuriyet Halk Partisi sekiz gündür bu teklifi kamuoyunda ve burada tüm ayrıntılarıyla tartışmaya açmış. Ya dediğiniz gibi olsaydı, ya istediğiniz gibi olaydı? Teklif üzerinde CHP’nin Komisyon üyeleri onar dakika konuşsaydı, iki üç tane de dışarıdan milletvekili, kimini de almasaydı... “Üç gün içinde halledeceğiz.” demiştiniz ya Sayın Başkan, yani öyle öngörmüştünüz. Sayın Elitaş’ın da açık açık ifadeleri var, geçen

perşembe, bugün, aklınızın, vicdanınızın geldiği noktadan çok uzak, yedek vekillikle ilgili düzenleme geçmiş gitmiş olacaktı. Hani hep söylüyoruz ya “Cumhuriyet Halk Partisi varsa herkes için var.” İlk başta da sizin bu iradenizdeki değişikliği yapıyorsanız ve meşruysa eğer bu yaptığınız...

**BAŞKAN** – Sizin katkınızı bekledik.

**ÖZGÜR ÖZEL (Manisa)** – Çok özür dilerim. Eğer öyleyse burada bunu görmek lazım. Ama şunu düşünün: Bir on altı gün sonra nelere pişman olacaksınız, bir on altı ay sonra nelere pişman olacaksınız? O yüzden, bugün yapılan bu işin ta kendisi, hatta dün liderler zirvesinin yapılmasının ta kendisi, bu anayasa yapım sürecinin katılımcılık, şeffaflık ve toplumsal mutabakattan uzak olarak yürütüldüğü için iflasının tescilidir. Burada sıkıntı verici bir durum var. (CHP sıralarından “Çürüdü, çürüdü!” sesi) Biraz önce söylediğiniz bir söz çok manalı.

Ben, aslında, ideal bir Anayasa Komisyonu Başkanının, burada, bu Komisyonu izleyen, katılan herkesin, gazetecilerin, kamuoyundan herkesin, “Öyledir, böyledir ama hiç olmazsa süreç demokratik yönetildi, Başkan yansız ve tarafsız davrandı.” dedirtmesi gerektiğini düşünür ve size bunu yakıştırırım. Belli konularda yönlendirmeniz, mesela bu çekme önermesine imza atmanız... Teknik olarak kabul edilebilir, örnekler bulunabilir ama bir anayasa yapıyoruz, 316 imzayla gelmiş, 3 imzayla çekilecek, varsın oradaki 3 imzadan biri de riyaset makamının olmasın.

Ve şunu ifade etmeliyim, siz biraz önce şunu söylediniz Sayın Başkan, son saptama olarak bunu söyleyeceğim, dediniz ki: “Bazı işler de siyasi taktiktir, olabilir.” dediniz önce, sonra bazı tepkiler üzerine o ifadenizi yumuşatmak ya da geri çekmek yerine netleştirdiniz ve dediniz ki: “Hatta söylüyorum, bu bir taktikti.” Şimdi, burada eğer söylediğiniz doğruysa, Sayın Devlet Bahçeli’ye bir ithamda bulunuyorsunuz, onu doğru söylememekle itham ediyorsunuz çünkü dedi ki: “Biz bu teklif metninin noktasına, virgülüne kadar mutabıkız ve değişmemesi gerektiğini düşünüyoruz.” Sayın Bahçeli’nin bugün değişiyor olması kendi siyasi tercihidir bu söyledikleri ama o gün bir siyasi parti liderinin, toplumun gözünün içine baka baka gerçek dışı bir şey söylemeyeceği kabulüyle -ki Sayın Devlet Bahçeli için bu ithamda bulunmak istemem- sizin ifadeniz onu zan altında bırakmaktadır çünkü “Biz bir taktik yaptık.” diyorsunuz. Ya Devlet Bahçeli’yi de kandırdınız, onu itiraf edin, Devlet Bey bilmiyordu ama siz bir taktik yaptınız ya da “Biliyordu, kamuoyuna yalan söyledi.” diyorsunuz. Bu ikisi de son derece sakıncalı bir durumdur.

Ve son söz: Arkadaşlar, ticarete, siyasette, diplomaside “kazan kazan” ilişkileri falan olur ama anayasa yapıyorsunuz, birisine, bizim hak etmediği, talep bile etmemesi gerektiğini düşündüğümüz yetkileri, halkın size 1 Kasım’da verdiği, örneğin yasama yetkisinin bir kısmını birilerine veriyorsunuz, birisine veriyorsunuz, 23 Nisan 1920’de Saray’dan Meclise geçen egemenlik yetkisinin bir kısmını Meclisten Saray’a gönderiyorsunuz, bunu yaparken şu öz güvende olacaksınız arkadaşlar, “Doğruyu yaptığımı inanıyorum.” diyorsunuz ya hepiniz, o zaman, liderinizin, liderlerinizin 330 endişesiyle, “Bu arkadaşlar bu hâliyle, bu yedek vekillik olduğu zaman bu anayasa değişikliğine evet demezler çünkü geleceklerinden kaygı duyuyorlar, kendileriyle ilgili endişeleri var, o endişeleri izale edeyim, o endişeleri ben arındırayım ki oy versinler.” diyorsa, siz, o çok inandığınız bu teklifte, kusura bakmayın ama kişisel kaygılarla bu teklifi sizden talep edenlere de şantaj yapıyorsunuz. Bu şantajı görüyorlarsa da kusura bakmayın onlar da size hiç mi hiç güvenmiyorlar. Aranızda bir inanç birlikteliği, bir yoldaşlık hukuku, bir kardeşlik hukukundan ziyade kazan kazan ilişkisinin bir benzeri, siz onlara bir yetkinizi devredeceksiniz, onlar da teklifi sizi rahatsız etmeyecek, gelecek siyasi ikbal beklentilerinizle ilgili soru işaretlerini büyütmeyecek hâle dönüştürecekler. Bu dakikadan itibaren bu teklif sahiplerinin, bu teklifin altında imzası ve bu teklifte katkısı olanların kendilerine, partilerine, liderlerine güveni çökmüştür.

Sizin karşınızdaki, bu sistemi, cumhuriyeti savunan, parlamenter sistemi savunan Cumhuriyet Halk Partisinin, cumhuriyetçilerin, milliyetçilerin, Atatürkçülerin ve parlamenter sistemi savunan, tüm bu ülkeyi seven, sevdalı insanların moral motivasyonu, moral üstünlüğü onlara geçmiştir.

Hepinize teşekkür ediyorum. (CHP’li milletvekillerinden alkışlar)

BAŞKAN – Sağ olun Sayın Özel.

Keşke moral motivasyon böyle bağırarak değerlendirerek yorumlarla olabilseydi. İnşallah bir moral motivasyon bir parça olmuştur size.

Şunu söyleyeceğim: Ben “taktik” kelimesini kullanmadım bilhassa. Şunu söyledim...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Tutanaklara bakın.

BAŞKAN – Bakın bakın, “strateji” dedim “taktik” demedim. Kullanmadım “taktik” kelimesini bilhassa. Şunu söyledim, dedim ki: Burada bir çalışma yapıldı, buraya sunuldu ama Komisyon aşamasında da bu çalışmanın değerlendirmesine imkân verecek bazı hususlar da bu metnin içerisinde bulunuyordu. Bu metni teklif olarak verirken bu hazırlanan teklifin Meclise sunulabilecek bir teklif olduğu konusunda, böyle bir teklifin arkasında bulunulduğu konusunda bir beyanda bulunuldu ama bunun bir Komisyon aşaması, bir Genel Kurul aşamasının olduğunun bilincinde hareket ettirebiliriz siyasi parti genel başkanları da. Yani “Bu teklifin noktasına, virgülüne dokunulmayacak.” dediğiniz zaman “müstebit” deniyor, “diktatör” deniyor, “Yok hayır, Komisyonda görüşün, bunu değerlendirin, bazı hususlar da Komisyon değerlendirmesi neticesinde ortaya çıksın.” denildiğinde de “Yok hayır, ilk verdiğiniz metnin arkasında durmuyorsunuz.” diyorsunuz. (Gürültüler) Dolayısıyla burada mesele doğruyu bulmak değil veya bir yanlış gördüğünüz bir şeyi eleştirmek değil, hangi noktadan olursa olsun bir şeyler çıkartabilmek, bir paye elde edebilmek meselesi. Onun için bu çok yanlış bir şey. Ben açıkça söyledim. Bu konu hem o aşamada hem daha sonraki aşamalarda değerlendirilmiştir Komisyon üyelerimizin de bilgisi dâhilinde ve bu değerlendirmeyi, çalışmayı yapanların da bilgisi dâhilinde.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ben Komisyon üyesi olarak usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN - Tamam da, bir dakika, biraz da şeyi de gözetelim. 6 Cumhuriyet Halk Partili, 15 AK PARTİ’li Komisyonda biraz söz istiyorlar, bakın ben söz veremiyorum. Ama Sayın Parsak’ın söz talebi daha farklı, ona vereceğim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, biz de grubumuz adına söz istiyoruz.

BAŞKAN – Sayın Beştaş, bir saniye vereceğim.

Buyurun Sayın Parsak.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Onun önceliği var tabii.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Hep öncelik Sayın Parsak’ta.

BAŞKAN - Sayın Parsak’tan sonra vereceğim size.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Biz Komisyon üyesi değil miyiz, niye söz vermiyorsunuz? Usulle ilgili teknik bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Usul konuşuyor zaten. Herkes usulle ilgili konuşuyor ki...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Parsak’a ver, ona ver, buna ver.

BAŞKAN – Kime veriyorum? İki grup başkan vekilimize. Sayın Üstündağ iki grup başkan vekilimize verdim, sizin partiden birisine daha verdim. En çok konuşan siyasi parti mensubu sizin partinizden.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Ben de Komisyon üyesi olarak bekliyorum, bakın.

BAŞKAN - Bırakın da biraz başka partiler de konuşsun. Böyle şey olur mu? Siz konuşmak deyince bunu anlıyorsunuz. Hep CHP'liler konuşsun, başka konuşma olmasın. Başka bir konuşma olmasın istiyorsunuz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Arkadaşlar, Komisyon üyesi olarak bekliyorum, sıradayım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Parsak.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Söz hakkımı başka bir komisyonun üyesine verirsiniz.

BAŞKAN – Nasıl başka komisyon? Bu komisyonun bir üyesine?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Ben de usulle ilgili ve konuşulanlarla ilgili söz istiyorum, bekliyorum en başından beri.

BAŞKAN – Yani konuşmak deyince Cumhuriyet Halk Partili üyeler konuşacak.

Sayın Parsak, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Parsak'tan sonra ben Sayın Başkan.

BAŞKAN – Komisyon Başkanımıza verdim, üç kere erteliyorum. Plan ve Bütçe Komisyonu...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Ben de bekliyorum.

BAŞKAN – Vereceğim, size de vereceğim, kimse gitmiyor bir yere.

Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri, ben esasen bir cümle söylemek üzere söz almıştım ama şimdi iki cümle söylemem gerekecek.

Şimdi, söz alırken her iki komisyon üyesi arkadaşımızın “Hep Parsak’a veriliyor.” filan gibi beyanları oldu. Şimdi belki...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) - Öncelik olarak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok, öncelik olarak da değil, tutanaklar burada açık. Geçtiğimiz...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Sayın Parsak, en az konuşanlardan bir tanesi.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tam olarak onu söyleyecektim. Geçen salı başladığımız, dolayısıyla bir haftayı aşkın zamandır sürdürdüğümüz çalışmalar esnasında zorunlu olarak söz alıp cevap vermek dışında geneli üzerinde bir defa bir konuşma yaptım, onun dışında da herhangi bir konuşmam yok. Geneli dışındaki konuşmalarım da birer, ikişer dakika kaçınılmaz, zaruri cevaplardır. Dolayısıyla böylesi “Hep Parsak’a veriliyor, öncelikli ona veriliyor.” filan gibi bir haksız isnadı kabul etmiyorum.

İkincisi, esasen ben onun için ben onun için söz almıştım. Hem Sayın Özel'in Sayın Genel Başkanımız hakkındaki sözlerini hem de buna yol açan önceki beyanları Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak kabul edilmediğini, bizim kabul etmediğimizi...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkanın beyanını mı kastediyorsunuz?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Evet.

Hem sizin... Ben ne kastettiğimizi aynen... İfade...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama bilelim, ben bunu bilmek isterim.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bilin bilin. Sayın Özel, ben söylemek istediğimi söylemek istediğim gibi söylemek istiyorum, bu kadar net.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben de bilmek istediğimi ifade ediyorum, cevaplanmasını istiyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İşte böyle bir usul yok. Tabii ki siz söyleyebilirsiniz Sayın Özel. Yeniden söylüyorum, hem sizin Sayın Genel Başkanımızın hakkında söylediklerinizi hem de buna yol açmış olabilecek beyanlarını Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına kabul etmediğimizi zaıtlara da geçmesi bakımından ifade ediyorum. Bu kadar.

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımız Sayın Bilgiç, buyurun.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum, bütün arkadaşlarımı da, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında söz almayı düşünmüyordum ama arka arkaya Cumhuriyet Halk Partili sözcü arkadaşlar bilhassa teklifin arkasındaki 316 milletvekili arkadaşımızın iradesine ilişkin bir sataşmada bulundular. 316 milletvekilimizin de iradesi imzalarıyla beraber bu teklifin arkasındadır. Burada Komisyon görüşmeleri sırasında bu 316 milletvekilinin iradesini tartışmanın hiçbir anlamı yoktur. İç Tüzük son derece açıktır ve İç Tüzük'te buradaki değişikliklerin, maddelerin nasıl geri çekileceği, hepsinin yöntemleri net olarak belirlenmiştir. Anayasa...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Nerede yazıyor?

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) - Müsaade edin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Geri çekilmenin madde numaralarını söyleyin.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Bakın, geri çekilme... Bakın, siz karıştırıyorsunuz, burada geri çekilme falan yok. Bir madde teklif metninden çıkarılmıştır. Siz madde 31 ikinci fıkrayı açarsanız ve ikinci fıkrada da değişiklik önergelerinin sadece Komisyon üyeleri tarafından verilebileceği hükme bağlanmıştır ve “Başka hiçbir milletvekili de oy kullanamaz.” denilmektedir. Bu çok açıktır. Siz Anayasa 175'e geldiğimizde de Anayasa 175'te teklifin nasıl verilebileceği, hangi çoğunlukla verilebileceği, iki sefer görüşüleceği, görüşülmesi gerektiği, ondan sonra Cumhurbaşkanının iade ettiğiyle ilgili hükümler veyahut da referandumla ilgili süreçler vardır, bunun dışında, bu istisnai hükümlerin dışındaki kısımları da, nedir, “Kanunların görüşme ve kabul esaslarına göre hükmolunur.” denilmektedir. Burada da İç Tüzük işaret edilmektedir.

Şimdi, sizde bir kafa karışıklığı var. Önce neye itiraz ettiniz? “Efendim, niye 316 milletvekilinin iradesi yok?” dediniz. Baktınız ki o yol tutmadı, şimdi şunu söylemeye başladınız; dediniz ki: “İyi ama önce bir müzakereye açsaydınız.” Başkan doğrusunu yaptı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Sayın Başkan, sonradan geldi, sonradan geldi elimize. Ne yazdığını burada görüyoruz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) - Müsaade edin. Başkan doğrusunu yaptı. Nedir burada yapılan? Eğer bu kanun metninden çıkarılma önergesi reddedilmiş olsaydı ne yapardı Başkan? Müzakereleri açardı. Ancak, bu kabul edildiğine göre bu madde kanun metninden çıkmıştır, artık üzerinde konuşulacak bir şey kalmamıştır.

Şimdi, bir başka çelişkiye geliyorum. Bakın, bu son derece çarpıcı bir çelişki. Siz konuşmanız esnasında bu 5'inci maddeye vurgu yaparak, bunun da ayrı bir denetim sistemi olduğunu söyleyerek maddeye sahip çıktınız. Yanınızda grup başkan vekiliniz

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Sahip çıkmadım.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) - Grup başkan vekili...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İyi de söylemediğim bir şeyi söylüyorsunuz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) - Bakın kayıtlar orada. Bakarsınız Sayın Tezcan, müsaade edin. Bakın, ben sizi dinliyorum, siz de lütfen...

(Oturum Başkanlığına Başkan Vekili Reşat Petek geçti)

BAŞKAN - Bülent Bey, dinleyin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Cevap için söz istiyorum.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Bakın, aynı şeyi yapıyorsunuz. Bakın, Sayın Tezcan, duyamazsınız. Demin de neye itiraz ettiniz? Hep beraber, efendim, orada 4’üncü maddeyle ilgili olarak bir önerge okundu, oylama yapıldı, siz buna itiraz ediyorsunuz. 5’inci madde, önerge... Niye? Duymanız mümkün değil. Çünkü ben size... Yani “Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar, lütfen, gürültü çıkarın, buradaki intizamı bozun, hiç kimse hiçbir şey duyamasın.” Bunu kendi kendinize de yapıyorsunuz. Hem yapıyorsunuz hem duyamamaktan şikâyet ediyorsunuz; bu da ayrı bir çelişki yani bunu da anlamak mümkün değil.

Şimdi, asıl buradaki önemli konu şu değerli arkadaşlar: Sayın Başbakanımız Meclisteki bütçe konuşmasında da söyledi Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsünün oradaki ifadesi üzerine, “316 milletvekili iradesini zaten Meclisteki oylamalar esnasında sonuna kadar gösterecek.” Bakın burada eğer, 175’inci maddede “Diğer kanunlardaki kabul ve görüşme usullerine göre hükmlenir.” dememiş olsaydı zaten bu Komisyonunda bunu burada görüşmenin de bir anlamı yoktu, aşağıya inerdi, aşağıda dediğiniz gibi 184 de aranırdı, aranması gereken üçte 2 çoğunluk da aranırdı, beşte 3 çoğunluk da aranırdı. O zaman bir yandan İç Tüzük’e atıfta bulunup öbür taraftan İç Tüzük’ü bir kenara koyacak eylem ve sözlerde, söylemlerde bulunmanın doğru olmadığını düşünüyorum.

Burada bence daha da önemlisi, bakın, ben merak ediyorum, 18 yaşla ilgili bir maddeyi geçirdik değil mi burada, 3’üncü madde. Yani 18 yaşla ilgili olan maddeyle ilgili olarak konuşan arkadaşların hiçbirisi düzgün, doğru dürüst bir şey söylemedi, biraz Meral Hanım değindi...

MURAT EMİR (Ankara) – Siz bizi dinlememişsiniz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Müsaade edin.

Meral Hanım bu konuya çok net bir biçimde değindi. Son derece önemli bir konu.

MURAT EMİR (Ankara) – Dinlememişsiniz.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Müsaade edin... Müsaade edin...

Biraz daha... Bakın, bu teklif gelmiş, burada Komisyona sevk edilmesinin sebebi de burada görüşmeye açılması ve bütün milletvekili arkadaşlarımızın da Komisyonun belirlediği kurallar çerçevesi içerisinde buradaki düşüncelerini aktarmasıdır. Eğer bizce biz dikkatimizi... Sayın Gök dedi ya “Hani biraz çalışın mı?” dediniz, “Kafanızı çalıştırın.” dediniz ama orada bir sorun yok ama Sayın Gök, siz ve sizin arkadaşlar dersini çalışmadan geliyor buraya, problem orada. Dersinizi çalışmadığınız için de işi yani içeriği tartışmaktan başka tarafa çekiyorsunuz yani oluyor.

Çok teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Görüşlerimizi söyledik.

MURAT EMİR (Ankara) – Neyi söyleyeceğiz ya!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Burası Plan Bütçe Komisyonu değil.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Benim söylemediğim şeyleri söylediğimi ifade ediyor...

BAŞKAN – Efendim, Bülent Bey...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Müsaade edin, zapta geçsin.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Siz her türlü yerde vesayet arıyorsunuz, Komisyonun iradesine de mi ipotek koyacaksınız?

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye... Bir saniye...

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Komisyon bir irade koyuyor, Komisyon bunun için var. Ona da ipotek koyacaksınız?

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum Süreyya Bey.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, benim söylemediğim bir şeyi söylediğimi ifade ediyor, müsaade edin zapta geçsin.

BAŞKAN – Bülent Bey, sadece o cümleyle ilgili bir düzeltme.

Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, Sayın Bilgiç konuşmasını yaparken benim söylediğimin tam tersini ben söylemişim gibi ifade etti.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – Tutanaklar orada.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Tutanağa bakarsınız. Şimdi bu da geçecek tutanağa ki...

BAŞKAN – Arkadaşlar bir saniye... Sadece bir cümle, cevap için söz aldı.

Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir cümle yani meramımı anlatayım, bu da geçsin tutanağa ki karşılaştırılabilen hiç olmazsa, bir çelişki varsa elinizde malzeme olsun, delil olsun diye söylüyorum.

Biz dersimizi çalıştık geldik. Ben o söz hakkı verilmeyen 4'üncü maddeyle ilgili usuli itirazlarımı yaparken, 4'üncü maddede Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimleri ile Cumhurbaşkanı seçimlerinin bir arada yapılmasının Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim imkânını, dolayısıyla millî iradenin denetim imkânını ortadan kaldırmaya dönük bir önlem olduğunu söyledim, arkasından da dedim ki, bunu devam eden 5'inci madde de millî iradenin ara denetim yolunu kapatmaya dönük bir madde olarak konulmuştur dedim. Desteklemek değil, tam tersine... Bununla ilgili bizim yayınlarımızda da, önceki konuşmalarında da, geneli üzerinde yaptığım konuşmada da ifade etmişimdir, 5'inci madde de aynı şekilde millî iradenin ara seçimler yoluyla ara denetim yapması imkânını ortadan kaldırmaya dönük bir düzenlemedir diye eleştirdim düzenlemeyi. Şimdi, Sayın Bilgiç, ya dinlemedi ya anlamadı ya da anlamak istemiyor. Böyle söyledi; bir.

İkincisi...

BAŞKAN – Anlaşıldı Bülent Bey.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yanlış söyledi, uzatmayacağım, öyle bir derdim yok.

Bakın, önce ben demişim ki geri çekemezsiniz, ondan sonra da teklifi görünce demişim ki canım bu olabilir.

SÜREYYA SADİ BİLGİÇ (Isparta) – 316...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Evet, aynı düşüncedeyim, aynı şeyi söylüyorum.

Sayın Başkan, burada maddeyi müzakereye açmadan, maddeyle ilgili görüşleri almadan dedi ki "Bir önerge var." O gürlütlü içerisinde önergeyi okuttu, oylattı.



Şimdi, önerge “geri çekme önergesi” dedi, aynen söylediği “Geri çekme önergesi var.” dedi. Bizim itirazımız, daha elimize önerge gelmedi. Usul şudur: Fotokopiler çekilir, bütün Komisyon üyesi arkadaşların verdiği önergeler ve dağıtılır, biz de görürüz. Elimize önerge gelmeden oldu bitti, 5’i oyladık, geçtik, çektik.

Şimdi, benim itirazım aynen şudur tutanaklarda, 316 kişiyle verilmiştir bu önerge, 316 kişinin imzası olmadan kimse bu önergeyi geri çekemez dedim, hâlâ aynısını söylüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama sonradan talebimiz üzerine...

BAŞKAN – Bülent Bey, bunları söylediniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İyi de ama canım...

BAŞKAN – Süreyya Bey’e cevap olarak söyleyeceğiniz için onu da söylediniz. Çok söz isteyen var bakın.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sonradan gelen önergede görüyoruz ki “metinden çıkarılması” diyor. Bu tip önergeler verilebilir Komisyonunda ama bunun için önce maddeyi müzakereye açarsınız görüşmesi yapılır, o arada da birileri bu önergeyi verir, bu da görüşülür; mesele budur söylediğimiz.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim Bülent Bey.

Şimdi, önerenin imza sahiplerinden...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, söz alabilir miyim?

BAŞKAN – Vereceğim efendim, vereceğim. Bu konuyla ilgili Bülent Bey, aynı...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bir cevap verelim, siz toplu değerlendirin.

BAŞKAN – Vereceğim efendim.

Önerge üzerinde konuşuldu, önerge imza sahiplerinden Muhammet Emin Bey, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Şimdi, çok değerli Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili arkadaşlarımız arka arkaya beyanlarda bulundular ve bazı açıklamalar yaptılar; onunla ilgili söz istedim, bir açıklık getirelim istedim. Ne olup bittiğini anlayamadık, ondan sonra da farklı, hem usule hem de esasa ilişkin eleştiriler getirildi. Sonuçta ne olup bittiğini şöyle kısaca, bir saat öncesine dönerek özetlemek ve konuşmaları değerlendirmek, bu öngemizin ne amaçla verildiğini değerli, kıymetli hazıruna anlatmak istiyorum.

Çok değerli arkadaşlar...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Oylamadan önce yapsaydınız...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, lütfen anlatayım, lütfen anlatayım.

BAŞKAN – Şimdi, belki de usuli olarak tartışılmasa bir cevap hakkı... Lütfen...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, oymadan önce yapsaydınız...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Eğer, bakınız arkadaşlar, arkadaşlar...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Başkanım, neyi anlatmaya çalışıyor?

BAŞKAN – Ondan sonra maddelere geçecek arkadaşlar.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Arkadaşlar, uhulet ve suhuletle sizleri nefessiz dinledik, laf da atmadık. Ben bir açıklamada bulunayım, ondan sonra gerekli açıklamaları sizler yaparsınız.

Değerli arkadaşlar, 4’üncü madde üzerinde yaklaşık dört saat boyunca kıymetli Komisyon üyelerimiz kendi görüş ve kanaatlerini ortaya koydular, 4’üncü madde üzerinde dört saat. Sonra biz arkadaşlarımızın kifayetimüzakere önergesini ne yaptık? Okuduk burada, okuduk. Ama kifayetimüzakere önergesi okunurken CHP’li milletvekili arkadaşlarımız özellikle, bu konuda okunan metnin anlaşılmaması hususunda herhâlde özel bir gayret sarf edildi ki “Okunmadı.” veya “Ne olduğunu anlayamadık.” şeklinde ifadede bulundular. Ama tutanaklar çok açık ve seçik değerli arkadaşlar. 4’üncü maddeyle ilgili kifayetimüzakere kararı verildi, oylandı, bakın oylandı arkadaşlar ve ondan sonra teklifin 5’inci maddesine geçildi. Başkan 5’inci maddeyi “okutuyorum.” dedi, 5’inci maddeyi ben okudum, tutanaklara bakılabilir.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Grup sözcümüze söz verilmedi 4’üncü maddede.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir saniye, arkadaşlar...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Söz verilmedi.

BAŞKAN – Bir saniye arkadaşlar, özetliyor zaten.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Arkadaşlar, özetliyorum, müsaadenizle yani...

BAŞKAN – Evet, hemen tamamlayalım.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu kadar tahammülsüzlük olmasın, biraz tahammüllü olalım, birbirimize karşı tahammüllü olalım. Anlattıklarımda yanlış varsa siz söz alırsınız ondan sonra izah edersiniz.

Şöyle: Bakın arka arkaya iki tane grup başkan vekilimize, çok değerli grup başkan vekilimize, komisyon üyemize de hatta iki kere, önce konuştular, sonra cevaben, cevaba cevap dilekçesi gibi bir cevapta bulundular.

Şimdi, değerli arkadaşlar, dört saat konuşuldu, dört saat, bir madde üzerinde dört saat her partiden ve kifayetimüzakere kararı verildi, oylandı, madde oylandı, kabul edildi. Sonra “5’inci maddeyi okutuyorum” dedi Sayın Başkan. Ben de 5’inci maddeyi okudum. Sonra Sayın Başkan “Bu maddeyle ilgili bir önerge var.” dedi, önerge var. Hemen akabinde, maddeyi okur okumaz, bunu müzakereye açmadan dedi ki: “Bu maddeyle ilgili de...”

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yine aynı numara!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Arkadaşlar...

BAŞKAN – Siz devam edin.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – “Bu maddeyle ilgili de bir önerge var.” dedi, önergeyi okuduk ve bunun teklif metninden çıkarılmasına ilişkin, 5’inci maddenin teklif metninden çıkarılmasına ilişkin olduğu sarahaten beyan edildi, onlar da tutanağa geçti. Bunlar tarafınızdan duyulmadı ise bu, gürültü çıkarılması münasebetiyedir yoksa Başkanlık Divanının tutum ve davranışı nedeniyle değildir. Bunların hepsi sarahaten adım adım kronolojik olarak takip edildi. Şimdi, usulle ilgili bu.

Esasla ilgili de birkaç cümle, kendi teklifimizle ilgili...

BAŞKAN – İsterseniz...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Esasa gerek yok.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır, teklifimizle ilgili değerlendirmeler şöyle...

BAŞKAN – Şimdi şöyle: Esasa girmeyelim.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Önergeyi görüşmeye açtınız mı?

BAŞKAN – Usulle ilgili, diğer arkadaşlara...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tamam.

Sizin önerge verilmeden önceki iradenizle...

Değerli milletvekilleri, bize “On altı gün önce verdiğimiz iradeniz şimdi değişti. O iradeyi tek bir irade istiyor.” diyordunuz ya, 5’inci maddeyle ilgili “Tek bir irade sahibi, o irade sahibi istiyor, siz de istiyorsunuz.” dediniz. Şimdi onu geri çekiyoruz, onu çıkartıyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yine aynı irade çekmenizi istiyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır, hayır.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Siz değil, aynı irade istiyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bakın, onu çıkartıyoruz ama sizin önergeyi vermeden önceki iradenizle, önergeyi verdikten sonraki iradeniz gene değişmiyor. Bu ne yaman çelişkidir!

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Ne alakası var? Doğru bir şeyi istemek...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Siz bu maddenin çıkartılmasını istiyordunuz. Sizin görüşlerinizden de istifade edildi, çıkartıldı ama yine buna karşı çıkıyorsunuz.

BAŞKAN – Peki.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sonuç itibarıyla bu irade Komisyonun oylarıyla ortaya çıkıyor. Genel Kurulda da 316 irade, bu teklifi getiren 316 imza Genel Kurulda da bu teklifin son şeklinin arkasında olup olmadığını net bir şekilde, ayan beyan gösterecek. O konuda herhangi bir problem olmadığı ortada arkadaşlar. Bu açıklamayı yapma ihtiyacı hissettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Sayın Başkan...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Hepsinin geri çekilmesini istiyoruz!

BAŞKAN – Efendim, veriyorum, bir saniye...

Bir cümle, Sayın Abdurrahman Bey, grup sözcümüz, bir saniye...

Vereceğim bütün arkadaşlara.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Tamamını çekin, tamamını!

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Önerge üzerinde niye görüşülmedi, onu söyleyin!

BAŞKAN - Sadece bir cümleyle yoksa aynısını tekrar etmiyoruz.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; şimdi, tartışmaları takip ediyorum, “Çok söz verildi.”, “Az söz verildi.” deniliyor. Ben sadece Komisyon üyesi arkadaşlarımıza bir bilgi vereyim. Biz Başkanlık Divanı olarak ilk günden itibaren uzman arkadaşlarımıza talimat verdik, bu görüşmelerin sonunda hangi milletvekili kaç dakika, kaç kez söz almış, bunların hepsi rapor olarak alabileceğiniz bilgi olacak. Bunu ben paylaşmış olayım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kaç milletvekili söz istemiş, verilmemiş; onu da çıkarttırın.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Değerli arkadaşlar, ben sadece bilgi aktardım.

Teşekkür ederim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bunu da çıkartın.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, teşekkür ediyorum.

Hemen söz vereceğim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkan, saatlerdir bekliyoruz ya.

BAŞKAN – Şu anda Anayasa değişiklik teklifimizin düzeltilmiş 5’inci maddesi üzerinde söz vermeye başlıyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben usul hakkında...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Efendim, söz Akif Bey’de.

Akif Bey, numarayı söyler misin.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Akın, Akın...

BAŞKAN – Akın Bey, özür dilerim.

Akın Bey, evet, şu an yeni 5’inci madde üzerinde görüşlerinizi ifade edin.

Buyurun efendim.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, biz, söz söyleyemedik ya. Böyle şey olur mu?

BAŞKAN – Geleceğim efendim.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, müsaade eder misiniz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi, Sayın Başkan...

LEVENT GÖK (Ankara) – 5’inci madde çıktı, 6’yı konuşuyoruz.

BAŞKAN – Teselsülen 5’inci madde diyoruz.

Kayıtlara geçmiş oldu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya, biz bir cümle söyleyemedik. Bütün partiler önergeye ilişkin konuştu. Bizim partimiz adına birkaç cümle söyleyeceğim, bir saatir bekliyorum. Ben 5’inci madde üzerinde sonra konuşacağım. Şimdi bu önerge üzerine bir söz söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Efendim, bundan sonra size vereceğim sözü. Usul tartışması yapmıyoruz şu anda.

MURAT EMİR (Ankara) – Ya yapıyoruz, usul bitmedi, benim de söyleyeceğim var Sayın Başkan.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Önerge üzerinde söz...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi, Sayın Başkan, ben hem usulle ilgili hem de...

#### **V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)**

##### *A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)*

*1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)*

BAŞKAN – 6'ncı madde üzerinde söz verdim.

Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Ya, Akbaşıoğlu söylüyor da biz niye söyleyemiyoruz? Bir dakika da biz istiyoruz. Sayın Akbaşıoğlu nasıl konuşıtuysa ben de konuşacağım bir dakika usulle ilgili.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOğLU (Çankırı) – “Yapılan işlemleri anlayamadık.” dediniz, “Ne yapıldığını anlayamadık.” dediniz, ben de anlatmak istedim yapılanları.

BAŞKAN – Murat Bey, Komisyon üyemize sözü verdim, bitirsin, ondan sonra verelim. Buradayız, bir yere gitmiyoruz.

AKIN ÜSTÜNDAğ (Muğla) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkan, saatlerdir söz bekliyoruz burada ya.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – İlk defa gelmiş, gelir gelmez söz istiyor.

BAŞKAN – Sayın vekiller, önce Komisyon üyelerine verdik. Lütfen...

AKIN ÜSTÜNDAğ (Muğla) – Sayın Başkan, konuşabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun lütfen, buyurun.

Evet, arkadaşlar, dinliyoruz.

Dinliyoruz efendim, lütfen...

AKIN ÜSTÜNDAğ (Muğla) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben aslında usulen söz almıştım ama fark etmez, 5'inci maddedeki ilk söz de bende olduğu için ben birleştirebilirim, o konuda bir problem yok benim açımdan.

Şimdi, özellikle, Komisyonunda şu anda esaslı bir usul hatası yapıldı, bundan sonraki çıkarılması düşünülen maddelerde bir daha böyle bir hatanın yapılmaması açısından söylüyorum. Şimdi, İç Tüzük'mzn 35'inci maddesi gayet açık, hiç yoruma da meydan vermeyecek şekilde açık; diyor ki: “Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarısı veya tekliflerini aynen veya değiştirebilir kabul veya reddeder.” diyor yani ya teklifleri aynen kabul eder ya da değiştirebilir kabul eder ya da reddeder. Üç tane, komisyona verilmiş olan yetki vardır.

Esasen, Anayasa değişikliği teklifini görüşüyoruz. Şimdi, tabii, Komisyon Başkanımız Sayın Şentop Komisyona yanlış ve aldattıcı bir bilgi verdi. Söylediklerinin hepsi komisyonlarda değişiklik yapmayla ilgiliydi. Bunda zaten herhangi bir problem yok. Asıl problem ve asıl soru, komisyon, her komisyon kendisine gelen kanun tekliflerinin herhangi bir maddesini, birkaç maddesini veya tümünü reddedebilir. Daha doğrusu, reddetmeden, görşmeden gündeme almadan çıkarabilir mi? Biraz önce teklifin 5'inci maddesiyle ilgili olarak yaşanan olay budur.

Değerli arkadaşlarım, teklif verildiği anda, özellikle Anayasa teklifi, Meclisin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sorumluluğunda ve emanetindedir bir bütün olarak. Komisyonun görevi, bu maddelerle ilgili görüşünü neyse sunmaktır. Karar verici organ Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruludur. Meclise ait olan bir hakkın istişari bir organ olan komisyon tarafından ortadan kaldırılarak, gasbedilerek bir mutlak butlan hâline getirilmesi komisyonun yetkisinde değildir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – O zaman komisyona gerek yok. Böyle bir hukuk mantığı olabilir mi?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Özellikle biraz önce grup başkan vekillerimizin söylediği gibi, maddeyi hiç görüşmeden madde hakkında komisyon gruplarının -ister iktidar olsun ister muhalefet gruplarının- hiçbirisinin bu konuda bir görüşü alınmadan, verilen bir önergeyle tamamen ortadan kaldırılması Meclisin yetkisinin gasbidir ve bu kabul edilemez. Komisyon bu hatayı yapmıştır. Bu, esaslı bir hatadır. Biraz önce Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımızın verdiği 61’inci maddenin ikinci fıkrasının da bu konuyla hiçbir alakası yoktur. O da maalesef 31’inci maddenin ikinci fıkrasıydı. Onun da bu konuyla hiçbir alakası yoktur. O 2’nci madde komisyon toplantılarına girebilecek olanlarla ilgilidir. Dersine çalışmayan bir Plan ve Bütçe Komisyon Başkanını burada görmüş olduk.

Ama esas olarak, değerli arkadaşlarım, burada aynı 67’nci maddede olduğu gibi, biliyorsunuz 67’nci maddede verilen teklif Komisyon Başkanlığına verildi, basına servis edildi ve bir maddede 67’nci maddenin tamamen ortadan kaldırıldığı unutulmuş, bir sonraki madde de, yürürlükle ilgili olan madde de 67’nci maddenin son fıkrasının ilk seçimlerde uygulanmayacağına ilişkin bir hüküm içeriyordu. Hemen bu yanlışlığı fark ettiler ama ne zaman fark ettiler? Meclis Başkanlığına verildiği anda fark ettiler. Bu yeterli imzayı topladıktan sonra Meclis Başkanlığına verildiği anda artık ne teklif edenlerin ne etmeyenlerin sorumluluğundadır, sadece Meclisin sorumluluğunda ve emanetindedir. Sonra ne yaptınız? Ne yapıldı arkadaşlar? Hemen o Meclis Başkanlığına verilen teklifle, o 67’nci maddeyi ortadan kaldıran 20’nci maddedeki 67 silindi ve bu şekilde... Biz bunu aslında daha önce çıkarmıştık. Aslında bu da ceza hukuku anlamında emniyeti suistimaldir, evrakta sahtekârlıktır; Meclis Başkanı açısından emniyeti suistimal, bunu değiştirenler açısından da değerli arkadaşlarım, evrakta sahtekârlıktır. Aynı olayı burada görüyoruz. Komisyona emanet olarak verilen bir madde hiç görüşülmeden tamamen ortadan kaldırılıyor, hâlbuki bu yetki Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundadır, artık, bütün yetki ve sorumluluk ondadır. Bu anlamda, konuşmam ister usul, ister yeni 5’inci maddenin esası hakkında sayılsın; bundan sonra Komisyonun hiçbir şekilde bu tür maddeleri tamamen ortadan kaldırıcı, mutlak bir butlan hâline getirici işlemleri hukuken kabul edilemez. Bunun özellikle bir yetki gasbı olduğunu özellikle sizlere belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlarım, şu anda 5’inci -aslında teklifte 6’ncı madde ama 5 yok olduğu için- madde üzerindeki görüşlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, daha önceki konuşmamda da ifade ettim, insanlığın devlet, halk ve yönetim ilişkileri anlamında, özellikle 18’inci yüzyılın sonlarına doğru çok ciddi değişim geçirdiğini görüyoruz. Bunlar insanlık tarihi için son derece önemli kazanımlardır. Bunlar, bu kazanımlar birçok ülkede büyük bedeller verilerek, on yıllarca verilen savaşların, on yıllarca insanlığın yaşadığı dramların, büyük acıların sonunda var olan ve insanlık tarihine katkı olarak sunulan serüvenlerdir. Onun için, anayasa tarihini çok iyi bilmemiz gerekir. Şu anda getirilen teklifin insanlığın geçirmiş olduğu aşama, aynı zamanda da Osmanlı’dan itibaren, Servetifünun’dan, Islahat Fermanı’ndan, Tanzimat Fermanı’ndan Birinci Meşrutiyete, İkinci Meşrutiyete, Millî Mücadele dönemindeki Birinci Meclisin 1921 Anayasası’na, Cumhuriyet Dönemi’nde de 1924 ve daha sonraki anayasalara çok iyi bakmamız gerekiyor. Nerelerden nerelere geldiğimizi çok iyi bilmemiz gerekiyor.

Daha önceki konuşmamda söyledim, tam iki yüz yirmi yedi yıl önce bu Meclise bir mesaj vermiş birileri, bütün insanlığa bir mesaj vermişler: “Biz büyük acılar çektik, ne krallar gördük, ne soylular gördük, ne feodal yapılar gördük, biz büyük acılar içerisinde geldik ve size o tarihlerden, yüzyıllardan süzülen bir şey gönderiyoruz.” Nedir bu? Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi. 16’ncı maddesi ne diyor? “Hakların güvence altına alınmadığı, kuvvetler ayrılığının yapılmadığı bir toplumda anayasa yoktur.” O zaman biz neye bakacağız? Kuvvetler ayrılığına bakacağız değerli arkadaşlarım. Eğer modern bir anayasa yapmak istiyorsak bizim yapmamız gereken, kuvvetlerin ayrılığının sadece ad

olarak değil, fonksiyonel olarak ve işlevsel olarak Anayasa’da yer alması. Burada yapılan hata şudur: “İşte, biz kuvvetleri ayırıyoruz.” Fonksiyonel olarak ayırıyor musunuz? Yürütmenin yasama üzerindeki hegemonyasını ve belirleyici gücünü azaltabiliyor, hatta tamamen ortadan kaldıracak şekilde ayırıyor musunuz? Yürütmenin yetkisini, yargı üzerindeki hegemonyasını hem üyelerin seçiminde hem de karar verme mekanizmalarında ortaya çıkarabiliyor musunuz? İşte, bu teklifte, maalesef, arkadaşlar, bunların hiçbirisi yok.

Değerli arkadaşlar, 1876 Kanuni Esasi’ye bakıyorum, yüz kırk yıl önceki Kanuni Esasi’de şu andaki tartıştığımız noktaların birçoğu tartışılmış ki özellikle yürütme açısından konulan kuralların birçoğunun şu andaki gelen tekliften daha ilerde olduğunu görüyoruz. Ama, padişahla ilgili olan kısımlarda da özellikle bazı kopyalamaların olduğunu da görüyoruz. Bazı referansları o padişahın yetkileriyle ilgili olan kısımlardan alıyorlar ama bazı yerlerinde de ciddi anlamda 1876 Anayasası’nın bile daha gerisinde bir teklifle karşı karşıya olduğumuz söyleyebilirim. Nedir bunlar? Yürütme yetkisinin şu anki gelen teklifte tek kişiye verilmesi. Kanuni Esasi’de padişah var ve heyeti vükela var değerli arkadaşlarım yani bir hükümet var. Hem padişah var hem heyeti vükela var yani vekiller heyeti var yani bakanlar kurulu var, ayrıca bir de sadrazam var. Nedir sadrazam? Başbakan. 1876 Anayasası’nın yürütme açısından sizden daha ileride, demokratik açıdan daha ileride olan bir Anayasa olduğunu görüyoruz. Teklifin 6’ncı, 9’uncu, 19’uncu maddelerinin içeriklerinde, arkadaşlar, bunu görebiliyoruz.

Padişah sorumsuz ve kutsal. Allah’tan burada kutsal yok. Bazı vekillerimiz Cumhurbaşkanını kutsal hâle getiriyor, kutsuyor ama şu anda öyle bir şey yok, Allah’tan yok ama padişahın sorumsuzluğu var. Yine, aynı şekilde burada teklifle örtüşüyor. Biraz önce söylediğim gibi, sorumsuz yani Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı sorumsuz bir Cumhurbaşkanı var teklifin 7’nci maddesinde.

Padişah hakkında cezai sorumluluk ilkesiyle ilgili olarak da değerli arkadaşlar, yine teklifte bu var. Teklifin 10’uncu maddesinde bunu düzenliyorsunuz. Padişahın hakkında cezai sorumluluk var 1876 Anayasası’nda ama şimdiki teklifte yok. Biraz önce söylediğim gibi, 10’uncu maddede.

Ondan sonra, geliyoruz 1876 Kanuni Esasi’de bakanların tayin ve azli var, burada kopya çekiyorsunuz, bakanların tayin ve azli konusunda 1876 Anayasası’yla uyuyorsunuz.

Uluslararası anlaşma yapma yetkisi, yine bunu da kopya etmişsiniz. Harp ve sulh ilanı Türkiye Büyük Millet Meclisine ait ama çok enteresan madde daha var, onu ben anlayamadım; savaş ilanı Türkiye Büyük Millet Meclisine ama Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılması Cumhurbaşkanına ait. Bunu nasıl ayırt edebiliyorsunuz, bunu anlayamadım. Yani, şu anda Suriye’de savaşanlar Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla gitti, tamam, Meclisin kararıyla gitti ama bundan sonra yenileme süresi geldiği zaman Cumhurbaşkanı mı yoksa Meclis mi bu müsaadeyi verecek? Burada bir çelişki olduğunu belirtmek isterim.

Nizamnamelerin uygulanması, burada da yine, buradan kopya etmişsiniz, 9’uncu maddede, Heyet-i Mebusanın fesih hakkı değerli arkadaşlarım. Yine, padişahın yetkilerinden burada bir kopya yapılmış yani bunu hazırlayanlar “Padişahın yetkileri zamanında nedir?” diye buna bakmışlar, özellikle bunları almışlar.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, tarihe tam girdik, on sekiz dakika oldu. Süreyi bir hatırlatayım.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Efendim, beş dakikayı düşün çünkü usulle ilgili konuştuğum için, yedi dakika daha sürem var.

Sayın Başkan, bunu müsaadenizle arz ediyorum.

BAŞKAN – Evet, toparlayalım.

Buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Hemen hızlandırıyorum.

Kanunları veto etme yetkisi, değerli arkadaşlarım, yine var, Bakanlar Kurulu, söylemiştim. “Heyeti Vükelâ Meclis-i Mebusana karşı değil, padişaha karşı sorumlu.” Yine buradan monte etmişler. “Meclis-i Mebusan güvensizlik oyuyla Heyeti Vükelâyı düşüremez.” Bizde Heyeti Vükelâ olmadığı için burada bir monte olmamış. Heyeti Vükelâ olsaydı buradan monte edilebilirdi yalnız.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, 1909 değişikliklerinde bize ışık tutan bazı noktalar var, bunları belirtmek isterim: Kanun dışı tutuklama yasağını getiriyor. 1909, II. Meşrutiyet değerli arkadaşlar. Bakın, şu anda OHAL uygulamaları var ve kanun dışı tutuklama yasaklığı uygulanmıyor. Sansür yasağı var. Orada sansür yasağı var, şu anda öyle bir şey yok, her türlü sansür yapılıyor. Haberleşmenin gizliliği, biliyorsunuz, FETÖ’yle dinlemediğiniz insan kalmadı. Zamanında bizim atalarımız bunu yasak olarak koymuş anayasaya. Toplanma ve dernek kurma haklarını koymuş atalarımız ama bunlar da şu anda uygulamada yok.

Değerli arkadaşlarım, ayrıca, başkanlık sistemi olduğuyla ilgili olarak bazı şeyler var. Bizim Başbakanımız “Bu, başkanlık sistemi değil; bu, partili cumhurbaşkanı.” diyor. Bizim Komisyon Başkanımız “Hayır, bir başkanlık sistemi.” diyor. Bu konuda ciddi bir kararsızlık var, bunu görüyorum.

Aslında, başkanlık sisteminin birçok özelliğini de taşıyor, daha önceki konuşmamda, 1’inci maddedeki konuşmamda bunu söylemiştim. Ama bilin diye söylüyorum, başkanlık sisteminin zayıf yönleri var arkadaşlar. Tam da bizim ülkemize niçin bu sistemin uygun olmadığına ilişkin çok önemli birkaç maddede bunları anlatıp sözüme son vereceğim değerli arkadaşlarım.

Bir: “Başkanlık sistemi rejim krizlerine yol açabilir.” Neden? “Başkanlık sisteminin karşıtlarına göre, bu sistemde anayasal organlar arasındaki çatışmalar ancak darbelerle ve demokratik olmayan yollardan çözülebilir çünkü başkanlık sistemlerinin parlamenter sistemlere oranla darbelerle kesintiye uğrama ihtimali çok daha fazladır.” Bir araştırma da bunu ortaya koymuş durumdadır. Daha sonraki konuşmamda o araştırmayı da sizlere verebilirim değerli arkadaşlarım. “Başkanlık sisteminde gerçekten de fesih ve güvensizlik oyu gibi araçlarla yasama ve yürütme organları karşılıklı olarak birbirlerinin hukuki varlığına son veremediklerine göre, başkanlık sisteminde karşılaşılan krizin seçime gidilerek çözülmesi ihtimali yoktur. Böyle bir ortamda bu krizin demokratik olmayan yollarla, askerî darbeyeyle çözülmesi ihtimal dâhilindedir.”

İkincisi; “Başkanlık sistemi katıdır.” Ne demektir bu? Bu iddiaya göre, güvensizlik oyu ve fesih araçlarıyla parlamenter sistemlerdeki tikanıklıklar çözülebilir, oysa başkanlık sisteminde bu tür araçlar yoktur. Başkan ve yasama meclislerinin seçiminden sonra siyasal süreç âdeta donmuştur. Başkanlık sisteminde halkın desteğini zamanla yitirmiş olan bir başkana karşı, seçim döneminden önce yapılacak hiçbir şey yoktur. Halkın desteğini yitirmiş olsa da başkan görevde kalmaya devam edecektir.

Diğer yandan, değerli arkadaşlarım, biraz kısaltıyorum, “Yasama meclisleri bakımından da katılık vardır. Uzlaşmaz bir meclisin görev süresini sona erdirmek de mümkün değildir.” Ha, burada, şu anda getirdiğiniz sistem başkanlık sisteminden biraz ayrılıyor çünkü fesih karşılıklı giyotin dediğiniz sistemi buraya getiriyorsunuz.

Üçüncü sakınca: “Başkanlık sistemi çift meşruluk soruna yol açabilir. Başkanlık sisteminde yasama organı gibi yürütme organının da halk tarafından seçilmiş olması her iki organın da ayrı ayrı meşruluk iddiasında bulunmasına yol açabilir.” Nitekim, değerli arkadaşlar, burada aynı problemi yaşıyoruz. “Özellikle başkanın ve yasama organının çoğunluğunun farklı partilerden olması durumunda her iki organ da halk tarafından seçildiklerini, dolayısıyla meşru olduklarını ileri sürerek iş birliği yapmaktan kaçınılabirler. Bunda ayak diretirlerse de sistem tıkanabilir.”



Değerli arkadaşlarım, dördüncü zayıf yönü: “Başkanlık sistemi siyasal kutuplaşmaya yol açabilir.” Bence en çok dikkat etmemiz gereken, bu teklifteki olay bu, bizim toplumsal yapımıza da zarar vermesi açısından. “Başkanlık sisteminde kazanan her şeyi kazanmakta, kaybeden de her şeyi kaybetmektedir. Bu nedenle, başkanlık sisteminde demokratik bir siyaset nevi yoktur, ya hep ya hiç oyunu hâline gelen bir sistem vardır. Başkanlık sisteminin bu özelliği, siyasal kutuplaşmayı ve gerilimi artıracak niteliktedir.”

Hızlıca geçiyorum, beşinci olarak da: “Başkanlık sistemi iktidarın kişiselleşmesine yol açabilir.

BAŞKAN – İlave ettiğimiz beşinci dakikanız da bitiyor.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Son iki dakika diyorsunuz, peki.

“Başkanlık sisteminin karşıtlarına göre başkanlık sistemi iktidarın kişiselleşmesine yol açabilir. Bu sistemde başkan hem hükümet hem de devlet başkanı statüsündedir. Başkanın özel bir başkanlık sarayına sahip olması gibi -bakın, ‘özel bir sarayı olması gibi’ diyor, aynı bizdeki gibi, bizde de var- sıra dışı unsurlar da dikkate alındığında başkanın kendisini zamanla bir kral, bir imparator gibi hissetmesi ihtimali yüksektir.” diyor.

Sonuç olarak, değerli arkadaşlarım, başkanlık sistemi, bizim toplumsal yapımıza, siyasal geleneklerimize uygun bir yapı değildir. Bu -göreksiniz, inşallah geçmez- geçerse herkesin pişman olabileceği bir sistemi kendi ellerimizle, Meclisi de kendi elleriyle ortadan kaldıran tarihte belki de görülmeyen örnek bir Meclis, olumsuz anlamda örnek bir Meclis olabiliriz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkürler Sayın Üstündağ.

Sayın Meral Danış Beştaş, madde üzerinde...

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir dakikalık bir şey söyleyebilirim miyim usulle ilgili, çok kısa?

BAŞKAN – Murat Bey, buyurun.

### III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

13.- *Ankara Milletvekili Murat Emir’in imza sahiplerinin komisyonadaki bir teklif ya da tasarıyla ilgili herhangi bir tasarruflarının olamayacağına ilişkin açıklaması*

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de usulle ilgili bir noktaya dikkatinizi çekmek isterim, bundan sonraki yapılacak yanlışların yapılmaması açısından.

Bakınız, 74’üncü maddede “Kanun teklifleri” başlığı altında...

BAŞKAN – Tüzük’te mi?

MURAT EMİR (Ankara) – Evet.

Diyor ki: “Komisyonlar şartlarına uymayan kanun tekliflerini sahiplerine tamamlatmaya yetkilidirler.” Bu, şu anlama geliyor: Demek ki komisyonlar artık o kanun teklifleri üzerinde başka bir yetkiyi haiz değildirler yani bu söylendiğine göre, artık onun üzerinde başka bir şey yapılamaz demektir.

Aynı şekilde, bahsedildi, Meclis Başkanlığına verildiği andan itibaren artık teklifler ve tasarılar ve de komisyon sürecinde verilen önergeler komisyonun göreviyle ilgilidir. Yani, komisyonadaki bir teklif, sahipleriyle ilişkisi kesilmiş bir tekliftir. Sahiplerinin uymaları gereken kurallar, yollar, seçenekler aynı zamanda bizim için de geçerli olanlardır. Şöyle anlatayım: Benim bir önergeme ne muamele

yapıyorsanız aynı şekilde teklifte imzası olanların önergelerine de aynısını yapmak zorundasınız. Onun dışında bir işlem ve eylem İç Tüzük ihlali anlamına gelir. Dolayısıyla, burada yapılan, tartıştırmadan, açılmadan, “Zaten bunların teklifi, verirler de çekerler de.” gibi bir yaklaşım İç Tüzük ihlalidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Emir. Tutanaklara geçmiştir.

#### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)

BAŞKAN – Evet, madde üzerinde Sayın Meral Daniş Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, “madde üzerinde” dediniz ama ben madde üzerine geçebileceğimiz kanaatinde değilim, çünkü usule ilişkin tartışmalar tükenmedi. Asla diğer partideki arkadaşların söz hakkına bir itirazım yok, yani onu not edeyim, ama o kadar fazla söz alındı ki usule ilişkin, önergenin oylanma yöntemine ilişkin, ben, sadece önergenin usulüne dair söz istemiştim ama, ısrarla, Başkanlık Divanınız bana “5’inci madde üzerinde konuşacaksınız.” diyorlar.

BAŞKAN – Usul ve esas hakkında, birlikte...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu yöntemi doğru bulmadığımı peşinen söylüyorum ve bu tutumun kesinlikle usule aykırı olduğunu, yani Anayasa Değişiklik Teklifi’nin böyle bir ihtisas komisyonunda görüşülmesi sırasında bu yöntemin Anayasa tartışmalarını sakatladığını peşinen ifade etmek istiyorum.

Değerli Başkan, önergeye dair konuşacağım, zaten maddeye dair de protesto olarak konuşmuyorum, çünkü bizim her madde üzerinde gerçekten söz söyleme istemimiz var. Burada asıl yapılması gereken en önemli unsurlardan biri de... Tabii ki işin siyasi boyutu çok çok önemli. Yani burada siyasetçiler olarak bulunuyoruz, ama maddenin ne getireceği, ne götüreceği, niye karşıyız, niye değerlendiriyoruz, bunların da yeterince tartışılması gerekiyor ama Başkanlık Divanı -diyeyim- çok sık değişiyor ve bu değişiklikte, o ara yöntemlerde de kaymalar oluyor. Ve açıkçası, burada, Komisyon üyeleri, madde üzerinde düşüncelerini, önerilerini, eleştirilerini sunamadan, biz, bir bakıyoruz, aniden şurada bir görüntü oluşuyor, arkada ayakta milletvekili arkadaşlar pozisyon alıyorlar, elde bir önergeyle geliniyor -artık ezberledim, yani ne zaman önerge geleceğini salondan anlıyorum- işte, hemen dışarıda olan arkadaşlar arkada duruyor, pozisyon netleşiyor, pat, önerge okunuyor, “Kabul edenler... Etmeyenler...” önerge geçmiş oluyor. Ya, böyle bir şey olabilir mi?

BAŞKAN – Çok zekisiniz demek ki efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani söz hakkımız var, biz daha madde üzerinde söz istemişken, bir bakıyoruz, bir madde geçmiş oluyor. Bunun yöntemini kesinlikle kabul edilemez buluyoruz.

Değerli Başkan, 5’inci madde çekildi, yani yedek milletvekilliği. Kamuoyunda en çok tartışılan maddelerden bir tanesiydi. Biz mutluyuz bunun çekilmesinden. Esasa dair hiçbir itirazımız yok aslında, ama bunu söylemek istiyoruz. Yani bizim bu maddenin çekilmesi...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Çekildi işte.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Osman Bey, lütfen, her seferinde sos oluyorsunuz yani, biraz bekleyin ya, bir dinleyin ya Allah aşkına.

Tekliften çıkarıldı, ama bunun çıkarılma yöntemi de...

BAŞKAN – Ama siz kabul vermediniz anladığım kadarıyla.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, hayır, çıkarılma yöntemi de önemlidir. Biz, bütün... (Gürültüler)

Ya, bir dinlesenize, anlatacağım arkadaşlar.

BAŞKAN – Evet, hatibi dinliyoruz arkadaşlar.

Devam edin efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hukukçuların bir lafı vardır “Usul esastan önemlidir.” diye. Bir şeyi yaparken onun yöntemini iyi kurmak ve kesinlikle yasal, anayasal kurallara uymak lazım. Önemli olan o değişikliğin usulüne uygun olarak yapılmasıdır. Biz, zaten, parti olarak, bu teklifin tümünden geri çekilmesini savunuyoruz ve en son bu önergeyi de vereceğiz gerekli aşamalarda, yani o ayrı bir tartışma. Bu nedenle, bir maddenin çıkmış olmasına da karşı değiliz, ama şöyle bir şey var, bazı arkadaşlar bilmiyor, Halkların Demokratik Partisine önerge gelmedi arkadaşlar. Diğer partilere geldi mi, soruyorum. Mesela Cumhuriyet Halk Partisine geldi mi Sayın Gök?

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, gelmedi, oylandıktan sonra...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Gelmedi değil mi?

Bize oylama yapılmadan önce bir önerge gelmedi. “Biz bu maddeyi çekiyoruz, siz ne diyorsunuz?” diye bir önerge gelmedi. Bu İç Tüzük’e aykırıdır, bu Komisyonun çalışma sistemine aykırıdır. Önerge geldiğinde, belki, biz elimizi kaldırıp söz isteyip “evet” diyeceğiz. Onu değerlendirme hakkımız yok mu? Burada önergenin çekilmesi sırasında... (Gürültüler)

BAŞKAN – Evet, hatibi dinleyelim arkadaşlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – ...her partinin bu çekme iradesine karşılık söz söyleme hakkı vardır ve yapılan tartışmalarda o sözler verilseydi, bu kadar da -Komisyon ve iktidar partisi çok istiyor-zaman kaybı olmayacaktı, birkaç cümleyle söyleyecektik. “Tamam, yedek milletvekilliği çekilsin.” değil mi Osman Bey? Ama bize önerge gelmedi, sorulmadı, sadece okundu, hiçbir şey de anlamadık, pat, çekildi. Ama, biz, önergeyle bunun çekileceğini basından okumuştuk. Ben önceki konuşmalarında çıkarıldığını da söylemişim.

Peki, biz, burada neyi tartışıyoruz? Anayasa Komisyonu üyesi olarak, yedek milletvekilliğinin çıkarılması konusunda söz söyleyemeyeceksek... “İyidir, güzel bir şey oluyor.” demek istiyoruz, her zaman belki eleştirmeyeceğiz. Bunu söyleme hakkı verilmedi, bu nedenle bu işlem aslında butlandı, butlana mahkûmdur, bunu söylemek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, iktidar partisinin bir yasama pratiği var. Bu kanunlarda çok sık karşımıza çıkıyor. Yasama organı neredeyse bir yapboz tahtası gibi bir kanunu çıkarıyor, sonra üç ay geçiyor, beş ay geçiyor, bir yıl geçiyor, diyorlar ki: “Vallahi, burada hata var, biz yeni bir öneri getiriyoruz, bunu düzeltiyoruz.” Yasalarda torba yasalarla, çorba yasa teklifleriyle artık kafamız allak bullak oldu, hukuk fakülteleri ve hukukçular, yargı erkinde görev yapan savunmanlar da dâhil hangi yasanın ne zaman değiştiğini yakalamakta zorlanıyorlar, uygulamadan arkadaşlar bunu söylüyor. “Ya, en son bu madde ne zaman değişti?” diye bakıyorlar, bir ay önce, üç ay önce.

Şimdi, bunu Anayasa’da yapmaya başladık. 2010 yılında bir referandum yapıldı ve o zaman yapılan eleştiriler dikkate alınmadı. Cumhurbaşkanlığının halk tarafından seçilmesinin bir sistem sorunu olacağı konusunda -biraz önce de söylemişim- çok ciddi eleştiriler geldi, o kabul edilmedi, şimdi geldi önümüze altı yıl sonra.

Anayasalar için altı yıl çok kısa bir süredir ve Anayasa literatüründe anayasalar tanımlanırken özellikle şu cümle kullanılır: “Anayasalar aşkın zamanlı metinlerdir.” Bir gün, bir yıl, üç yıl sonrasını öngörmez, elli yıl, yüz yıl sonrasını öngörür ve sık sık değişen metinler değildir. 2010’daki değişikliğe, şimdi ona uydurmak için tekrar değişiklik teklifi var önümüzde.

Peki, biz bugün bir önerge verdik, dedik ki: “Bu Anayasa Komisyonu çalışmalarını durdurun.” O talebimizi tekrar ediyoruz. Bu çalışmaların, hele hele bu gece bu maddenin çekilmesinden sonra, bize söz verilmemesinden sonra, bu Anayasa Komisyonu çalışmalarının ve tartışmalarının yetersizliği apaçık ortaya çıkmıştır. Bu tartışma devam etmelidir. Bu tartışma daha Komisyonunda yeterince yapılmadan -bütün milletvekilleri için söylüyorum, parti ayrımı yapmadan- bunun sonuçlarını öngöremeden, bu Komisyon çalışmaya niye devam ediyor? Niye devam ediyoruz biz? Gerçekten burada tümüyle çekilmesi gerekiyor bize göre, ama olgun bir tartışma gerekiyor, bütün boyutlarıyla bunu değerlendirmemiz gerekiyor ve Anayasa değişikliğinde, bir yıl sonra iktidar partisi karşımıza gelip, “Valla, bu uygulamada şöyle bir sorun çıkaracak.” derse, ben kendi adıma hiç şaşırmmam, ama...

BAŞKAN – Sayın Beştaş, arada bir şey söyleyeyim, devam edin.

Hep “çekme” diye tabir ediliyor, hâlbuki bizim buradaki metinden çıkarma, önerge.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ne fark ediyor, ha çekme, ha çıkarma? Sonuçta metin çıktı.

BAŞKAN – Teknik olarak...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani çektiniz. Teknik olarak, teklif sahipleri, bu maddeyi tartışmalardan sonra çekmiştir ve niye çekildiğini tahmin etmek de hiç zor değildir. Hiç zor değildir. Acaba 330’u bulamayız kaygısıyla mı çekildi? Yoksa, gelecek dönemlerde biz tekrar milletvekili olabilir miyiz umuduyla mı, tekrar seçilme umuduyla mı çekildi ya da kaldırıldı? Yani bilmiyorum, birçok sebep uçuyor, kamuoyu tartışıyor. Biz burada tartışmıyoruz, bize o hak verilmiyor ama kamuoyu bunu çok daha güçlü tartışıyor.

BAŞKAN – Şu anda bu hakkınızı kullanıyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – O hakkımı kullanamadım, önerge gelmedi önüme.

BAŞKAN – Tartışyorsunuz, bakın, kullanıyorsunuz.

Tutanaklara geçsin, bütün vekillerimiz hakkını kullanıyor efendim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bir madde için söz istiyorum, bir bakıyoruz, o madde apar topar geçirilmiş, diğer maddede bize söz veriliyor. O maddeye ilişkin hazırlığımız var...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Beştaş, önerge okundu ama.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ama bize gelmesi gerekiyor usul açısından. Eğer “gelmemeli” diyorsanız söyleyin, yani ona da bir şey demiyorum.

BAŞKAN – Evet, devam edin, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Şimdi, bizim somut talebimiz şu: Bu maddeyi çekenlerde “Tekrar milletvekili olacağız.” duygusu varsa, gelecek dönemde seçilecek bir Meclis olmayacak. Bu Meclis olmayacak, çünkü bütün yetkiler zaten Cumhurbaşkanında toplanacak, o Meclisin bir vasfı, bir kanun yapma, bütçe çıkarma ya da şu anki konumda olmayacağını şimdiden görmemiz gerekiyor ve ben başta da söylemişim, protesto etmek için, yoksa bu maddede söyleyeceğimiz söz yoktur anlamında değil. Bu madde üzerinde de tabii ki çok ciddi önerilerimiz var, sunabiliriz tekrar söz verilirse ama usul açısından ciddi bir sakatlık var, bu sakatlığın düzeltilmesi gerekiyor. Maddeler üzerindeki tartışma doyuma ulaşmalı, herkes ikna olmak zorunda. Aksi hâlde, bu, yeterli olmayacaktır ve bizim somut talebimiz de bu Anayasa Komisyonu çalışmalarının, teklifin kamuoyunda, barolarda, üniversitelerde,

akademi dünyasında, farklı sivil toplum kuruluşlarında, bir bütün olarak halk arasında tartışılması için komisyon çalışmalarının durdurulmasıdır. Çünkü, bu tartışmalar devam ederse, biz eminiz ki halkın görüşleri bu teklifin içeriğini değiştirecektir ve olumlu yöne evrilecektir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Beştaş, tutanaklara geçti.

Sıra Sayın Müslüm Doğan’da.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Sayın Purçu söz istiyor Sayın Başkan.

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sayın Başkanım, biz konuşmayacak mıyız burada?

BAŞKAN – Efendim, sırayla...

ÖZCAN PURÇU (İzmir) – Sizden önceki Sayın Başkanımız şunu dedi: “Komisyon üyeleriyle milletvekilleri arasında fark gözetmeyeceğiz.” Bizim de bir sözüümüz var yani.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Tabii, Özcan konuşsun, uygundur.

BAŞKAN – Efendim, elimizde sıra var, merak etmeyin.

MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) – Komisyon üyesi değilim zaten.

BAŞKAN – Evet, Sayın Müslüm Doğan, Komisyon üyesi değil.

Sayın Doğan, buyurun efendim.

MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, yeni anayasa, insanı merkeze alan bir anayasa olmalıdır. Yeni anayasa, tekçi anlayışlar yerine çok kimlikli, çok kültürlü, çok inançlı bir anayasa olmalıdır. Yeni anayasa, Birleşmiş Milletler sözleşmeleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi evrensel sözleşmelerle güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklere aykırı hüküm içermemelidir. Din, dil ve ırk eksensiz olarak ortaya çıkan nefret suçlarına karşı cezai yaptırımlar artmalı, kamu kurumları ve medya nefret suçlarına karşı projelerle donatılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, özellikle, size, bu konuda Alevilerin yeni bir toplum sözleşmesi olan Anayasa’dan ne beklediğine ilişkin bilgiler vermek istiyorum, taleplerini size sunmak istiyorum. Öncelikle, Diyanet İşleri Başkanlığı, anayasal bir kurum olmaktan çıkarılmalıdır. Yine bu yaklaşıma uygun olarak zorunlu din dersi ve benzeri yaklaşımlar Anayasa’dan çıkarılmalı, ana dilde eğitim ve öğrenim hakkını güvence altına alarak, yerel yönetimlere de ana dilde hizmet sunma hakkı tanınmalıdır. Yeni anayasa yasama, yürütme ve yargı arasındaki kuvvetler ayrılığını dikkate alacak şekilde düzenlenmeli, askerî kurumların toplumsal hayata müdahalesini engelleyici yaptırımlar koyulmalı, Siyasi Partiler Yasası başta olmak üzere, sendikal ve meslekî örgütlenmelerle ilgili yasalar katılımcılık ve demokrasi eksensiz olarak yeniden düzenlenmelidir.

Şimdi, değerli milletvekilleri, özellikle, Alevi kimliği yasal olarak tanınmalıdır. Yeni anayasa çalışmalarında Alevilerin en temel istemi budur. Cemevleri inanç merkezi olarak kabul edilmeli, buna uygun yasal düzenlemeler yapılmalıdır ve ibadet yeri kapsamında cemevleri de yeni bir tüzel kişilik anlamında tanımlanmalıdır. Başta Hacı Bektaş Dergâhi olmak üzere, Alevilere ve Bektaşilere ait bütün dergâhlar müze statüsünden çıkartılmalı, bu dergâhlara ait bina, arazi gibi taşınmazlar ilgili kişi ve kurumlara devredilmelidir. 1826 ve 1925’te yağmalanan, birçok simgesel değerdeki eşya ve kitabı satılan dergâhların da bu ürünlerinin bulunup iadesinin yapılması için bir araştırma komisyonunun kurulması sağlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, cumhuriyet kurulduğunda, özellikle dinî cereyanlardan korunması için kurucu cumhuriyetin kurucu iradesinin, kurucu unsurlarının bir sigorta teşkil ettiğini biliyorsunuz. Bu sigorta 667 sayılı Tekke ve Zaviyeler Kanunu'yu yani o dönemde alınmış sözün ona bir sigortaydı ama teli kalın bir sigortaydı. Öyle bir duruma geldik ki darbelere kadar gelen bir süreçte cumhuriyeti koruyabilecek bir sigorta olmadığı ortaya çıktı. O yüzden de diyoruz ki 667 sayılı Tekke ve Zaviyeler Kanunu kaldırılmalıdır. Bu alandaki yasal düzenlemeler özgür laiklik ekseninde, devletin bütün inançlara eşit mesafede duracağı ve hakem rolünü üstleneceği yaklaşımına uygun olarak yeniden yapılmalı, devlet bütün inanç merkezlerine eşit mesafede olmalı, tüm inançlar yeniden özgürleştirilmeli ve bu alanda gerekli her türlü destek sağlanmalıdır. Lozan Anlaşması'ndan bu yana kullanılan ve ayrımcılığa dönüşen "azınlık" kavramı kaldırılarak, eşit yurttaşlık hakkı temel yaklaşıma dönüştürülmelidir."

2009 yılında başlayıp 9 kez yapılan Alevi çalışmaları neticesinde Hükümet, Alevi sorunu çözmekle ilgili kararlı adımlar atacağını hem Türkiye kamuoyu hem de Alevi toplumu ile paylaşmıştır. Hükümetin yapmış olduğu bu çalıştayların, cumhuriyet hükümetlerinin ilk kez doğrudan Alevileri, Alevileri temsil eden Alevi örgütlerini dinlemeye ve anlamaya çalışması bakımından önemli bir dönüm noktası olduğunu düşünüyoruz. Bu son derece önemli girişimi neticelendirmeden buraya kadar getirmeyi de ağır bir şekilde eleştiriyoruz ayrıca. Buradan tekrardan beyan etmek isterim ki bu çalışma eğer sonuca ulaştırılsaydı Alevi çalıştaylarında Alevilerin temel hak ve talepleri gündeme getirilip yasal düzlemde çözülsedydi belki bu sorunu burada konuşmayacaktık. Bu bağlamda, Hükümetin Alevilerin sorunlarını çözmek bir yana, sorunu yeniden inşa ettiğine ve esasta dinsel bir topluluk olarak Alevilerin sorunlarıyla ilgilenmek yerine kendi siyasal çıkarları doğrultusunda mevcut toplumu biçimlendirmeye, biçimlendiremediğinin varlığını yok saymaya, bununla da yetinmeyip çeşitli kesimlere hedef göstermeye devam ettiğini, maalesef, üzülerek görüyoruz. Başbakan 21 Mart 2016 tarihinde Nevruz'la birlikte Alevilerin sorunlarının çözümüyle ilgili Parlamente'ya bir kanun getireceğini kamuoyuna beyan etmişti. Burada, son bir kez daha, içeriğini bilmediğimiz kanunun ve yasanın Alevilerle tartışılan, üzerinde görüşülen ve müzakere edilen konular olmadığını kamuoyuna beyan etmek isterim. Alevilerin sadece kendisi için değil, Türkiye'de yaşayan herkes için yıllardır dillendirdikleri "eşit yurttaşlık" kavramını bir kez daha hatırlatıp, kamuoyunca bilinen Alevilerin sorunlarını komisyon çalışmasına sunmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, bu sunacağım temel maddeler tüm Alevi örgütlerinin -Cem Vakfı da dâhil- hepsinin bir araya gelerek eşit yurttaşlık temelinde sorunlarını nasıl çözüleceğine ilişkin, bir toplum sözleşmesinde nelerin yer alması gerektiğine ilişkin özeti içeriyor. Zorunlu din derslerinin kaldırılmasını istiyor Aleviler."Cemevlerimiz amasız, fakatsız ibadethane statüsündedir." diyorlar. "Dergâhlarımız sahiplerine teslim edilmelidir." diyoruz. Kamudaki ayrımcılığa son verilmelidir. Nefret söylemini kullananlara karşı yasalar çıkartılmalıdır. Alevi köylerine zorla cami yapımına son verilmelidir. Diyanet İşleri Başkanlığı kaldırılmalıdır. Millî Eğitim müfredatındaki başka topluluklara ve Alevilere karşı nefret söylemleri kaldırılmalıdır. Madımak, utanç müzesi olmalıdır. Hakikatler komisyonu kurulmalı ve katliamlarla yüzleştirmelidir. Eşit yurttaşlık hakkı temelindeki temel özetler bunlar.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Alevi sorununun giderek süregelen bir sorun hâlini alması ve ülkemizin siyasal coğrafyasında çözüm yollarının tükenmediği hâlde, tıkanarak sorunun uluslararası platformlara taşınması Alevileri de rahatsız etmektedir. Siyasal planda, her düzeyde ve her platform için geçerli olmak üzere, Aleviliği tanımlama girişimlerinden vazgeçilmelidir. Aleviliğin ne olduğu ya da olmadığı yalnızca Alevi topluluklar tarafından yanıtlanabilir ve yanıtlanmalıdır da. Özellikle, devletin siyasal-örgütsel yapısı içinde yer alan kurumların -başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere- bu faaliyetlerine son vermelidir. Alevi sorununun teolojik ya da tarihsel bir sorun olmayıp, doğrudan ve öncelikle siyasal bir sorun olduğu kabulünden hareketle, sorunun siyasal planda muhataplarının

öncelikle doğrudan Alevi topluluklarının kendisi ve sırasıyla ilgili örgütleri ve temsilcileri olduğu bizim açımızdan kırmızı bir çizgi anlamına gelmektedir. Bu nedenle, sorunun çözümü için Aleviliği teolojik ya da tarihsel olarak tartışma konusu yapmak, sorunu çözmekten çok, daha da karmaşıklaştıracak ve içinden çıkılmaz hâle getirecektir. Aleviliğin teolojik ve tarihsel boyutları, teolojik ve akademik düzeyde anlamlı ve canlı bir araştırma ya da tartışma konusu olabilir ancak siyasal toplumdan ve özel olarak devletin yapılanmasından kaynaklanan bu sorun teologlar ve tarihçilere havale edilmemelidir. Anayasa yapım süreçlerinde Alevi sorununun siyasal niteliğinden hareketle siyasal bir çözüm yolu bulunmasına odaklanmalı, gündeme getirilmesi mümkün olan, Aleviliğin tarihsel, teolojik ve ritüel özelliklerine ilişkin görüş ve yaklaşımlar Aleviliğin bir inanç olarak öneminin ve farklılığının altının çizilmesiyle sınırlı olarak ele alınmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Alevi toplulukların özellikle negatif ayrımcılığın çeşitli biçimleri altında karşı karşıya bulunduğu siyasal sorunlar başta Anayasa'mız olmak üzere ülkemizin temel kurucu metinleri her ne kadar eşit yurttaşlık anlayışını vazetse de mevcut devlet yapılanmasının gerek kurumsal düzeyde gerekse bu kurumların kadroları ölçeğinde fiilen hâkim Sünnilik inancına göre şekillenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar Alevilerle Sünni Müslüman halkın sözümlerine ona siyasetin merkezinden uzak tutulduğu, modernleşme süreci içinde ötekileştirilen, dışlanan, çevrede tutulan Alevilik dahil tüm kesimlerin siyasi alanda söz sahibi olma istemiyle öne çıktığını iddia eden görüşlerin varlığını bilmemize karşın, bu görüşlerin ihmal ettiği nokta Sünniliğin devletin gereksinimleri doğrultusunda başlangıçtan bugüne yurttaşlığın temel yapı taşı olarak kullanıldığı, Aleviliğin ise tümüyle Sünnilik karşısında ötekileştirilerek Alevi yurttaşların ikincilleştirildiği ve ancak devletin ve hükümetlerin çeşitli gereksinimleri doğrultusunda ve tümüyle sınırlı rollerle siyasal alana çağırıldığıdır.

Türkiye'de kabul gören anlayışa göre laikliğin din ve devlet işlerinin ayrılmasından ibaret olduğunu biliyoruz ancak öncelikle laikliğin özcü olarak tanımlanmasına baştan karşı çıkmak gerektiğinin de kanısındayım. Laikliğin de her kavram gibi belirli bir tarihi vardır ve bu tarih, geçerli olduğu coğrafya parçasıyla karşılıklı olarak ele alınmalıdır. Yerel tarihimiz açısından bakıldığında bu anlayış, devleti kurtarmak ve güçlü kılmak için gereksinim duyulan dönüşümlerin yapılması ve kök salmasında dinsel taassuptan kaynaklanacak engellerden kurtulmak anlamında da maalesef kavranmıştır. Bu temel yaklaşımla birlikte laiklik açısından bakıldığında din ve devlet işlerinin ayrılması laiklik için gerekli olmakla birlikte yeterli değildir. Laiklik, farklı inançlar ve ahlak sistemleriyle var olan bir toplumda siyasal özgürlüğün ve eşitliğin nasıl olanaklı olacağı sorusuna verilmiş bir yanıttır. Bu yüzden, tarafsız devlet, herhangi bir inancın devlet aygıtının imkânlarını kullanarak diğer inançları baskı altına almamasını sağlamak üzere geliştirilmiş bir araçtır. Türkiye'de kabul gören laiklik tarifî, aracı amaç olarak kabul etmektedir. Soruna bu açıdan bakıldığında laikliğin amacı, güçlü devlet değil, eşit ve özgür yurttaşlardan oluşan bir siyasal toplum inşa etmektir ve bu anlamda Diyanet İşleri Başkanlığı, bu amaçla temelden çelişmekte ve kesinlikle ciddi, zorunlu ve sorunlu bir kurum hâline dönüşmüştür.

Hâkim dinsel inançların dışında kalan farklı dinsel inançlara sahip yurttaşların, aynı dinsel inanç içinde sayılsa bile kendi farklılıklarını işaretleyen toplulukların ve nihayet herhangi bir dine mensup olmayan yurttaşların eşit ve özgür yaşam hakkının tehlike ve tehditlerden arındırılması gerekir. Bu anlamda, hâkim dinsel inançların ifade ve düşünce özgürlüğünün özüne dokunulmamak kaydıyla siyasal ve toplumsal düzeyde tehdit olmaktan çıkarılması, bunun için en başta siyasal toplumun tüm dinsel referanslarından arındırılması ve buna uygun siyasalar geliştirilmesi temel koşul olmalıdır. Siyasal olarak Alevi sorununun çözümü öncelikle sorunun siyasal toplumun bütününe sorunu olduğunu kabul etmekten geçmektedir.

Değerli milletvekilleri, belki sıkıcı oluyor ama böyle bir fırsat bulduğum için de bu toplumun sorunlarını size sunmak istiyorum. Yani, biraz da bu saatte sizin hoşgörünüze sığınıyorum.

DİDEM ENGİN (İstanbul) – Sıkıcı değil, önemli mevzular bunlar.

MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) – Evet, değerli milletvekilleri, Türk anayasa düzeninde yurttaşların hakta ve özgürlükte eşitliğinin belirli sınırlar dâhilinde formel güvencelerle tanınmış ve korunmuş olduğu görülmektedir. Anayasa'ya göre bütün yurttaşlar başka şeyler yanında din ve mezhep, inanç ve kanaat sebebiyle ayrımcılık görmeksizin hukuk önünde eşittir ve bütün işlemlerinde kamu otoritesinden eşit muamele görürler, Anayasa madde 10'da. Bunu söylemesine rağmen, her ne kadar geçirdiği değişiklikler nedeniyle hala "1982 Anayasası" olarak adlandırılması garip olsa da 1982 Anayasası'nın askerî bir darbeyle şekillenmiş ve baskı koşullarında oylatılarak onaylatılmış bir Anayasa olmasının yanı sıra günümüzün gereksinimleri karşısında son derece yetersiz kalışı karşısında bizce atılması gereken temel adım bu Anayasa'nın tümüyle kaldırılarak daha eşitlikçi, yeni bir anayasal düzene geçilmesidir. Ancak yeni Anayasa değişikliği çalışmaları toplumun bütün kesimlerinin hazırlık sürecinin bütün aşamalarında müdahil olabildiği, en geniş katılım ve oydaşmayı arayan bir anlayışla sürdürülmeli, kapalı kapılar ardında ve tartışma eleştiri kültüründen uzak teknik komisyonlara havale edilmemeli ve bu yanı sıra oldubittiye getirilmemelidir. Mevcut anayasal düzenin tümüyle bir hamlede değiştirilemeyeceği, oysa Alevi sorununun giderek can yakıcı hale geldiği kabulü altında Anayasa'nın aşağıda ayrıca ve özel olarak değineceğimiz, zorunlu din dersini düzenleyen hükümleri ile Diyanet İşleri Başkanlığının konumunu belirten hükümleri derhal değiştirilmelidir. Yukarıda andığımız, 2006 tarih ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun ilgili maddeleri derhal değiştirilmeli ya da Anayasa yargısına taşınmalıdır. Mevcut Anayasasının 150'nci maddesinde düzenlenmiş olan Anayasa yargısına iptal başvurusunda bulunma hakkının kapsamı da mutlaka genişletilmelidir.

Değerli milletvekilleri, Anayasanın 24'üncü maddesiyle getirilmiş zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin özellikle Alevi yurttaşların vicdan özgürlüğüne ağır bir müdahale teşkil ettiği tarafınızdan iyi bilinen bir konudur. Zorunlu din dersinin temel bir hakka müdahale olduğunu düşünüyoruz. Buna göre, devlet okullarında müfredatta din dersi bulunabilir ancak din dersi bir dinin inancının öğrencilere aşılması şeklinde yürütülemez ve nihayet, din dersi zorunluysa, öğrencilere ayırım gözetilmeksizin din dersinden muaf olma hakkıyla beraber velilerin rızasına uygun başka seçenekler de sunulmak zorundadır.

BAŞKAN – Sayın Doğan, süreyi bir arada hatırlatayım, toparlarsanız.

MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) – Başkan, bu özgün bir konu.

BAŞKAN – Yok, süreyi hatırlatmak istiyorum.

MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) – Evet, onu ekonomik kullanacağım.

Evet, değerli milletvekilleri, İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarına müteallik işlerini bir kamu hizmeti olarak yürütmek üzere merkezî idare içinde ve özgün bir yapıda örgütlenmiş bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye'de din alanındaki siyasal müdahalenin temel kurumlaşması olarak gelmiştir. Bu kurumlaşmanın, evrensel ya da teorik bir perspektiften bakıldığında eşitlikle ve bunun kamu otoritesi alanındaki yansımaları olan tarafsız devlet ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır. Aslında tartışmalarımızda Sünni yurttaşlarımızla, arkadaşlarımızla konuştuğumuzda Diyanet İşleri Başkanlığının İslam dininin özgün hâlinde uzaklaştığını, özgün hâlini vermediğini, farklı bir din yaratıldığını, anlamadıklarını da arkadaşlarımız bize ifade ediyorlar. Bu nedenle, Diyanet İşleri Başkanlığının "eşitlik" hakkının anayasal istisnasını oluşturduğunu söylemek gerekir. Eşitliğe olduğu kadar vicdan özgürlüğüne de doğrudan bir müdahale olmasına karşın, bu problemin doğrudan doğruya



anayasal düzenden kaynaklanması nedeniyle Diyanet İşleri Başkanlığının kesin olarak kaldırılması gerekmektedir. Bu konudaki kesin talebimiz, din hizmetlerinin inançlara bırakılması ve inançların özgürleşmesi anlamında bunları söylüyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığının 1924 tarihli kuruluş Yasası'ndan farklı olarak 1965 tarihli Yasa'yla üstlendiği "toplumu din ve ahlak konularında aydınlatma" görevinin genelde ahlak sahasını dinselileştirmek ve özelde Alevileri Sünnileştirmek amacına hizmet ettiği de maalesef açık bir husustur. Diyanet İşleri Başkanlığı nihayetinde bir kamu kurumudur; teolojik değil, hukuki ve siyasi öncüllerden hareket etmek zorundadır. Eğer anayasal statüsünün zorunlu kıldığı laiklik ilkesi doğrultusunda –madde 136 Anayasa'da- tutum alabilmesi için ayrıca teolojik bir zemin bulması gerekiyorsa nasıl becereceğini kendisi bulmak üzere, teolojik kabullerini de özgür yurttaşların dinî kimlik ve eşit özgürlük haklarını zedelemeyecek şekilde dönüştürmek zorundadır. Bu çerçevede, Diyanet İşleri Başkanlığının gerek kuruluş yasası ve gerekse kendisine görev veren tüm düzenlemeler gözden geçirilerek İslam dini alanında tekel oluşturan vasıfları ortadan kaldırılmalıdır. Toplumun din ve ahlak konularında aydınlatma görevi kesin olarak elinden alınmalıdır. İbadethanelerin yöneticisi olma vasfı kesin olarak elinden alınmalı, denetim göreviyle sınırlandırılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Alevilere göre eşitlikçi bir yurttaşlık anlayışı için, Diyanet İşleri Başkanlığında ifadesini bulan, entegre yahut kolonize din düzeni karşısında içerilmek değil, dışta kalabilmek hayatidir. Cemevlerinin Alevilerin ibadet mekânı olmasının yanı sıra hayati önemi, aynı zamanda sivil bir dinseliliğin mekânsal imkanı ve ifadesi olmasındandır.

**BAŞKAN –** Son iki dakika Sayın Doğan.

**MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) –** Valla bir beş on dakika daha verin Başkan. İlk defa Komisyonunda bu kadar konuşuyorum.

**BAŞKAN –** O mümkün değil, bütün arkadaşlarımız yani artık esasen...

**MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) –** Rica ediyorum, bir beş dakika daha Başkan, lütfen.

**MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) –** Sayın Başkan, ilk kez konuşuyor.

**BAŞKAN –** Tamamlayalım, buyurun.

**MÜSLÜM DOĞAN (İzmir) –** Alevilik müstakil bir inanç ve ibadet düzeni olarak tanınmalı ve bu doğrultuda cemevleri ibadethane statüsüne kavuşturulmalıdır yani tüzel bir kişiliğe kavuşturulmalıdır. Burada, eşit haklar perspektifinden sorun, ibadet yerlerinin genel hukuki statüsünün eşitlik ilkesini her zaman ve tam gözetir nitelikte olmayan bir pozitif düzenlemeler bütününe varlığından kaynaklanan tanınma ve eşit muamele görme sorunudur. Cemevleri somut olarak, ibadethane işlevi yanında çeşitli sosyal işlevleri de üstlenmektedir. Buradan hareketle, hiçbir siyasal aktör cemevlerinin ibadethane olmadığını artık ileri süremez. Bu ölçü üzerinden bakılırsa camilerin de ibadethane statüsü olma vasfı tartışılabilir hale gelir ki bunu biz hiçbir zaman için istemiyoruz. Cemevlerinin statüsünün ibadethane olarak kabulü için, sıkça ileri sürüldüğü gibi, Anayasa'nın temel hükümlerinden olan ve İnkılap Kanunlarının içinde sayılarak güvence altına alınan 174'üncü maddenin (3)'üncü fıkrasında sayılı, 1341 tarih ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Yasa'nın değiştirilmesine de ayrıca ihtiyaç yoktur. Ayrıca, 677 sayılı Yasada, Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde gerek vakıf suretiyle gerek mülk olarak şeyhının tahtı tasarrufunda devam eden ve ancak Alevi öğretisi ve inancıyla ilgili şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik, babalık, emirlik ve nakiplik gibi önemli ritüellerimiz ve önemli kurumlarımız maalesef büyüçülük, üfürükçülükle aynı eksende değerlendirilmiştir.

Alevi inancının ve öğretisinin önemli 3 günü olan, değerli yoldaşlar, arkadaşlar...

“Yoldaşlar” dedim de bu alışkanlık herhâlde solculuktan geliyor! Önemli değil değil mi? Evet.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Alevilerin üç tane önemli günü var: Bir, Gadîr-i Hum var. Biliyorsunuz, velayet makamının Hazreti Ali’ye verilmesi meselesinde -teologlar bilir, benim bu konuya dair az bilgim var- velayet makamı verilmesi hususunda bir Gadîr-i Hum bayramları var. Bir tanesi de Hazreti Hüseyin’in şehit olduğu 10’uncu Gün, bir Yas-ı Matem Günü var. Bir de Hızır orucunu tuttuğu gün var.

Şimdi, bu bayramlarımız, matemlerimiz tatil günü olmadığı için bu görevlerimizi yerine getiremiyoruz. Bu üç günün de yasalarla güvence altına alınarak tatil edilmesini istiyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum beni dinlediğiniz için.

BAŞKAN – Çok teşekkürler Sayın Doğan.

Sözünüzü kesmedik ne güzel.

Buyurun Sayın Metiner.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; öncelikle, şu hususun altını çizmemiz gerekiyor: Hiçbir sistem kusursuz değildir. Burada başkanlık sistemi üzerinden kusur tartışması yapmak çok doğru değil. Yani mutlak kötü, mutlak iyi yok, idari sistemler kendi içlerinde kusurlar taşırlar ama demin...

Tabii, CHP’li arkadaşlar kendilerini başkanlık sisteminin kusurlarını keşfetmeye adadıkları için ilginç birtakım örnekler getiriyorlar. Mesela başkanlıkla askerî darbeler arasında bir korelasyon kuruyorlar, bir bağlantı kuruyorlar ama...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bilimsel bir çalışma.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Çok bilimsel bir çalışma, doğru. Ama Türkiye tecrübesi bunun böyle olmadığını gösteriyor, Türkiye’de başkanlık sistemi yok ama çok sayıda askerî darbe var.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Askerlerimizin sorunu o, başkanların sorunu değil.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Efendim?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – O, askerlerimizin sorunu.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bu bilimsel bir yaklaşım olmadığı için gülüyorsunuz.

BAŞKAN – Karşılıklı değil lütfen.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Gülünecek hâlinize biz gülmüyoruz, sizden de ders çıkartmaya çalışıyoruz, anlattıklarınızdan bir şey anlamaya çalışıyoruz ama siz kendinizi fikslemişsiniz illa bir şeyin mutlak kötü olduğunu anlatmaya, oysa biz sizi dinliyoruz. Söylediklerinizden doğru şeyler varsa onları da özümsemeye çalışıyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Biz de dinliyoruz sizi Mehmet Bey.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Evet, başkanlık... 1960’ta darbe olduğunda Türkiye’de başkanlık sistemi yoktu ama adı “başkanlık” olmayan tek parti hanedanı döneminde hiçbir askerî darbe yoktur, hiçbir askerî darbe yoktur arkadaşlar.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Kendi askerî darbeleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yani 1923’ten 1950’ye kadarki tek partili sürecimiz, parlamenter bir sistem değildir, nevi şahsına münhasır bir siyasi tecrübedir. 1924 Anayasası’nda karşılığını bulan siyasi bir tecrübe de değildir. Yani Millî Şefin kullanmış olduğu yetkiler 1924 Anayasası’nda içkin olan yetkiler değildir.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Konjonktürel olarak baktığın zaman o döneme az bile kullanmış yetkiyi.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Konjonktürel olarak az bile kullanılmış.

BAŞKAN – Arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şunu söylemeye çalışıyorum: Bir şeyi eleştirmekten ziyade bir fotoğraf ortaya koymaya çalışıyorum. Parlamenter sistem olmamasına rağmen saraydan alınan millî egemenlik yetkisi tek bir partiye devredildiği hâlde askerî bir darbe yok ama 1950’de çok partili hayata geçiyoruz...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Aradaki dönemde Osmanlının...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ee, biraz tahammül gösterin ya, bak, sabahtan beri dinliyoruz. Demokrasi tahammül ürünüdür Bülent başkan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Dinliyoruz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Eyvallah.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, bakın, Sayın Doğan’ı sessiz olarak dinledik, biraz nezaketle tahammül...

MURAT EMİR (Ankara) – Nasıl toparlayacağınızı çok merak ediyorum.

BAŞKAN – Murat Bey, lütfen.

MEHMET METİNER (İstanbul) – 1950’de çok partili hayata geçiyoruz ama 1960’ta parlamenter sistem olmasına rağmen, başkanlık sistemi olmamasına rağmen askerî bir darbeye, 1971’de askerî bir müdahaleyle, 1980’de askerî bir darbeye karşı karşıya kalıyoruz.

Şimdi, bizim bugün getirdiğimiz şey ne? Biz Cumhurbaşkanlığı sisteminin, partili Cumhurbaşkanlığı sistemi veyahut da Cumhurbaşkanı sisteminin mutlak iyi bir sistem olduğunu söylemiyoruz. Parlamenter sistemin de mutlak çok kötü bir sistem olduğunu söylemiyoruz. Türkiye’de tanımına uygun parlamenter sistem hiç olmadı zaten. Hani her biriniz zaman zaman yüz elli yıllık parlamenter sistem geleneğimizden bahsedersiniz ya, böyle bir geleneğimiz hiç olmadı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İki yüz yıl.

MEHMET METİNER (İstanbul) – İki yüz yıl. Yani siz eğer 1876’yı...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sened-i İttifak’la başladı, Sened-i İttifak’la başladı.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ee, o zaman siz...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – İki yüzden biraz az.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yani tek parti dönemi bu herhâlde iki yüz yıllık sürecin bir yerinde yer almıyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – O da içinde.

MEHMET METİNER (İstanbul) – O da mı parlamenter sistem?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sayın Metiner, 15 Temmuz darbesi de tek partide döneminde oldu.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Peki, parlamenter geleneğiniz böyle.

BAŞKAN – Lütfen dinleyelim arkadaşlar.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Konjonktürel, hani Emre Kongar’ın “tarihsel mecburiyet” dediği şeye de şapka çıkartalım, eyvallah. Ee, bari o dönemi konjonktürel, arızı bir durum olarak kabul edin, cumhuriyetin asr-ı saadeti olarak takdis etmeyin, “Geçici bir dönemdi, öyle olması gerekiyordu.” deyin ama oraya referanstan buraya referansta bulunarak bir şey üretmeye kalkışsanız ilkeselleştirmiş olursunuz konjonktürel bir durumu. CHP bir defa kendini oradan çıkartsın. Eğer demokrasi tarihine yeni bir şey eklemek istiyorsanız konjonktürel olan bir şeyi geçici ve arızı olan bir şeyi ilkesel bir şeye dönüştürmeyin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İlk konuşmamda anlattım tam da bu noktayı.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bir diğer, biz ne yapıyoruz? 316 milletvekili ne yapıyoruz?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Önerge veriyorsunuz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, sabahtan beri, günlerce hep şunu duyduk: “Dayatıyorsunuz.” Peki, neyi dayatıyoruz Allah aşkına? Yani bir parlamenterin bir öneride bulunmasının dayatma biçiminde takdim edilmesi doğru mudur?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Diktatörlüğü dayatıyorsunuz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Diktatörlüğü. Tamam, diktatörlük çok kötü.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – İyi mi?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tamam, çok kötü, eyvallah. Ama millî şeffik çok iyi değil arkadaşlar.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ya, geldi geçti o dönem.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Geldi geçti, tamam.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ya, daha hiçbirimiz doğmamıştık o dönemde.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen, hatibin sözünü kesmeyelim arkadaşlar. (Gürültüler)

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ya, sabırlı olun biraz, biraz sabırlı olun.

BAŞKAN – Demokrasi tahammül gerektirir, tahammül edin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Arkadaşlar...

BAŞKAN – Evet, sayın milletvekilleri, demokrasi, tahammül, lütfen tahammül edelim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Arkadaşlar, biraz birbirimizi dinleyelim.

BAŞKAN – Ortada hakaret yok, sataşma yok, hatip sadece konuşuyor.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, anayasal metinler kutsal metinler değildir, özü itibarıyla siyasal metinlerdir ve hukukçulara da tek başına bırakılmayacak kadar da önemli metinlerdir, bu böyle.

Şimdi, burada deminden beri bir şey izliyorum. Sizin alkışlamanız gereken bir duruma getirdiğiniz eleştiriye şaşırıyorum.

Şimdi, dayattığımızı söylüyorsunuz, getirdiğimiz öneriyi biz topluma, Meclise, komisyonlara tartışma için getirdiğimizi söylüyoruz, bu tartışmalar çerçevesinde yeniden tekliflerimizi revize edeceğimizi söylüyoruz demokrasinin gereği olarak. Tam da toplumdan gelen birtakım tepkiler, bizden gelen birtakım tepkiler, sizden gelen birtakım tepkiler üzerine bir maddeyi çıkardığımızdan dolayı tekrar yanlış yaptığımızı söylüyorsunuz.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Usulsüz bir şekilde.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, usule ilişkin tartışmaların ötesinde söylüyorum bunu. İki şey aynı anda yanlış olmaz. Eğer biz dayatmış olsaydık...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Usulsüz olursa yanlış olur.

MEHMET METİNER (İstanbul) – ...bu önerimizden vazgeçmezdik.

Bakınız, bu öneri, getirdiğimiz sistemin özünü yansıtan bir öneri değildir. Biz kelimesi ve harfiyen getirdiğimiz sistemin arkasındayız 316 milletvekili olarak ama yedek milletvekilliğinin bir öneri olarak maddeden çıkartılması bizim –bilmem- bu sistemin özünden vazgeçtiğimiz anlamına gelmiyor, sistemin özü bunun üzerine oturmuyor çünkü.

Peki, sistemin özü ne? Hani ikide bir yani siyasetin doğasını anlayabiliyorum, MHP’li arkadaşları bir şekilde tahrik etmek için, Sayın Bahçeli harfiyen arkasındayım, niye şimdi harfleri değişince falan demenize gerek yok arkadaşlar, sistemin ana iskeleti duruyor. Ana iskelet nedir?

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Diktatörlük.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hanımefendinin dediği gibi diktatörlük, yani bizim CHP’den ödünç aldığımız ve tarihsel olarak da CHP’nin Türkiye’ye armağan ettiği diktatörlük rejimi.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O nasıl bir söz ama ya?

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Neyi aldınız ya?

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ama bu tür sataşmalar olmazsa...

BAŞKAN – Sayın Şeker, demokrasi, tahammül arkadaşlar, biraz tahammül.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ama yalana tahammül yok.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, bizim getirdiğimiz sistemin özü ne?

BAŞKAN – Evet, demokrasi, tahammül, lütfen.

MEHMET METİNER (İstanbul) – 316 milletvekilinden biri olarak söylüyorum, hiçbir yere iradesini ipotek etmemiş bir milletvekili olarak söylüyorum. Aslında, siz niye bu kadar... (Gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Metiner, bir saniye...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, her birinizin biat ettiği yerleri söylesek farklı bir polemige kapı aralamış oluruz. Kimlerin nereye biat ettiğini biliyoruz. “Biat” kelimesi üzerinden anlamsız ve gereksiz polemiklere kapı açmanın manası yok. Hâlâ tek parti dönemine biat ediyorsunuz ya, Führer’inizi eleştiremiyorsunuz ama eleştiri özgürlüğünden bahsediyorsunuz. Bir başkası, şimdi...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Sen ne biçim konuşuyorsun, “Führer” diyemezsin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Siz suçlarsanız, suçlanırsınız.

BAŞKAN – Sataşmadan dolayı söz veririm yalnız sayın grup başkan vekilleri arkadaşlara söyleyin...(Gürültüler)

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, biz neyi getiriyoruz? (Gürültüler) Arkadaşlar, bir dinleyin.

BAŞKAN – Yalnız sayın grup başkan vekilleri, arkadaşlar söyleyin...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sen kimsin de “Führer” diyorsun be!

MEHMET METİNER (İstanbul) – Parmağımı sallama!

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, bir dakika...

Bir dakika arkadaşlar...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - Aklını peynir ekmekle mi yedin sen ha!

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – “Führer” diyor, sen kimsin de “Führer” diyorsun be!

MEHMET METİNER (İstanbul) – İşte, Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, söz vermeden konuşmak, hukuku çiğnemektir.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkan...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sen kimsin ya, sen kim oluyorsun!

BAŞKAN – Ben söz vermedim hanımefendi size. Söz vermeden elinizi açıp da bağırarak, bu milletvekilliği değil. Demokrasi tahammül rejimi.

Sayın milletvekilleri...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusuna kimse Führer diyemez. Führer diyor.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bir milletvekili her şeyi söyler ya.

LEVENT GÖK (Ankara) – “Führer” diyemez, hakaret edemez.

BAŞKAN – Söz istersiniz cevap hakkınızı kullanırsınız.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Arkadaşlar ifade özgürlüğümüz yok mu bizim ya?

LEVENT GÖK (Ankara) – Hakaret özgürlüğünüz yok.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Her şeyi söyleyeceksiniz ama biz kendimizi ifade ettiğimizde de tepki duyacaksınız, dayatma dediğiniz şey bu arkadaşlar.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ağzınızdan çıkan kulağınız duymuyor sizin.

BAŞKAN – Arkadaşlar, demokrasiye saygısı olanlar, hukuka saygısı olanlar Hatibi dinlesin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Arkadaşlar, bir dinleyin. Allah Allah...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – İma etme, dosdoğru söyle.

BAŞKAN – Bakın, bir şey söylüyorum: Demokrasiye, hukuka, bu Tüzük'e saygılı olanlar Hatibi dinlesin. Hakaret iddiaları varsa bunları değerlendirir, cevap hakkını veririz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, sizin düzeltmeniz lazım bunu, Mustafa Kemal Atatürk'e “Führer” diyor, sizin düzeltmeniz lazım.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bülent başkan, hani söz hakkını verecektin bana.

BAŞKAN – Lütfen, söz almadan hatibin sözünü kesmeyin. Bu demokrasinin gereği, hukukun gereği, Tüzük'ün gereği, biraz tahammüllü olun. Bakın, burada diğer hatipler de konuştu.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Atatürk'ü kastederek konuşmuyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Onu kastederek konuşuyorsun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Kimi kastediyorsun?

BAŞKAN – Ben hatibin eğer hakaret teşkil eden bir şeyi olursa onu da uyarırım.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Siz niyetimizi sorgulayamazsınız, bu demokratik bir yöntem değil.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Kimi kastediyorsun söyle o zaman.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Atatürk’ü kastedmiş olsaydık Atatürk’ü kastettiğimizi söyledik. Hemen Atatürk’ün arkasına saklanmayın. “Millî Şef”ten kimin anlaşıldığı bellidir.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kimi kastediyorsun?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Biz liderimize “İsmet” sıfatını atfetmiyoruz ama sizin “İsmet” diye bir millî şefiniz var. Bizim hiçbir zaman “İsmet” adında bir millî şefimiz olmadı, hiçbir liderimize de “İsmet” sıfatını yakıştırmıyoruz.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ya, sen dalga mı geçiyorsun adamın adı İsmet.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Millî kahramandır, millî kahraman.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ama bir dakika...

LEVENT GÖK (Ankara) – Metiner... Metiner...

BAŞKAN – Sayın Gök...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bu ülkenin 2’nci Cumhurbaşkanı o.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bir dakika ne oldu, ne oldu? Sabah akşam “diktatör” diye suçluyorsunuz. Ne oldu bu kadar rahatsızlık niye?

LEVENT GÖK (Ankara) – Naci Bey, böyle bir tablo içerisinde böyle bir konuşma yapılamaz, yapılamaz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Gök...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Nasıl yapılamaz ya?

LEVENT GÖK (Ankara) – En başta sizin karşı çıkmanız lazım, Sayın Başkanın karşı çıkması lazım. Böyle provokatör bir konuşma yapılamaz.

BAŞKAN – Sayın Gök, siz grup başkan vekilisiniz.

Bir saniye efendim, şu anda hatip sözünü bitirsin, düzeltereğiniz bir şey varsa söz vereceğiz ya.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Provokasyon yapmayın.

MEHMET METİNER (İstanbul) – İstedüğümüzden bahsederez.

BAŞKAN – Bakın bir hakaret...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hakaret etmiyorum, “millî şef” hakaretse bu sizin tanımınızdır millî şef.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Levent Bey, birçok isimle söylediğiniz beyanlar var.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama sen buna katılıyor musun?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Levent Bey bitirsin, sonra cevap verirsiniz.

LEVENT GÖK (Ankara) – İşin özü bu mu?

BAŞKAN – Şimdi, değerli milletvekilleri...

Efendim, bir saniye...

Bir saniye efendim...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sizin demokrasi anlayışınız bu mu ya?

BAŞKAN – Şimdi, bakın, sayın milletvekilleri...

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanlış konuşuyorsun.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Demokrasi anlayışınız bu mu sizin?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hakaret edemezsin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hakaret etmiyorum eleştiriyorum.

BAŞKAN – Bakın, arkadaşlar...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Eleştirebilirsin, “Führer” diyemezsin.

BAŞKAN - Sayın Erkek, bir saniye efendim, bir saniye...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hakaret etmiyorum, eleştiriyorum. Biz de liderimize hakaret ettirmeyiz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Hakaret edemezsin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hanımefendi, biz de liderimize hakaret ettirmeyiz, tamam mı!

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir saniye efendim...

Sayın Metiner, bir saniye...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ne bu rahatsızlık? Niye eleştiriye bu kadar kapalisınız?

BAŞKAN – Sayın Metiner, bir saniye efendim...

Arkadaşlar...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Liderimize “diktatör” dediğiniz zaman hakaret olmuyor mu?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, İsmet İnönü’ye “Führer” diyor.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tamam, İsmet Paşa da sizin diktatörünüzdü diyorum. Diktatörünüzdü diyorum, millî şefinizdir, Führerinizdir diyorum, bu kadar.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Diyemezsin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ya, yanlış konuşma özgürlüğüm var benim, sana ne! Allah’ım Ya Rabb’im.

LEVENT GÖK (Ankara) – Çok yanlış konuşuyorsun.

BAŞKAN – Sayın Gök, bir saniye...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ya, istediğimi derim ya.

BAŞKAN – Siz grubunuza izinsiz konuşmama ihtarında bulunun, ben Hatibi gündeme davet edeceğim. Diğer arkadaşlar da söz almadan konuşmasınlar, meseleyi çözelim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hakaret edemezsin, “Führer” diyor ya.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi bizim getirdiğimiz öneri şu...

BAŞKAN – Efendim, hatibin sözünü kesmek diye bir şey var mı Sayın Gök?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bırak sayın doktor ya, ne dediğimi biliyorum ben. Ben İsmet İnönü’yü diyorum, Atatürk’ü demiyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “Führer” diyor ya!

BAŞKAN – Yalnız ben bir anlayayım, anlaştırmıyorsunuz ki. (Gürültüler)

Evet diğer arkadaşlar, bir saniye...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ben bu ülkenin özgür bir vatandaşı olarak istediğimi diyebilirim.



MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “Führer” diyemezsin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Derim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Diyemezsin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hadi oradan ya, demokrasi anlayışımız bu işte.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Diyorum da.

BARIŞ YARKADAŞ (İstanbul) – Sen o koltukta oturamazsın!

BAŞKAN – Sayın Yarkadaş...

Ya, arkadaşlar, bakın burada çıktınız her biriniz demokrasiye, hukuka saygıdan bahsettiniz. Hatibin konuşmasına tahammül edemiyorsunuz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ne bu şimdi ne? Bu dayatma ne, ne bu dayatma, ne? Peki, nasıl konuşacağıma siz mi karar vereceksiniz ya!

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Dayatma değil.

BAŞKAN – Sayın Erkek, konuşulanları bir anlayalım, lütfen bir oturun.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Siz de hakaret edemezsiniz, siz de liderimize hakaret edemezsiniz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Eleştirebilirsin ama Führer diyemezsin, “Führer” başka bir şey.

BAŞKAN – Efendim, bağırarak bir yere varamazsınız.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tamam mı?

BAŞKAN – Önce sözleri bir anlayalım, Tüzük’e aykırı bir şey varsa ben müdahale edeceğim.

Bir dakika arkadaşlar...(Gürültüler)

Bütün milletvekili arkadaşlarım, değerli arkadaşlarım, bir saniye...(Gürültüler)

Değerli arkadaşlar bir saniye...(Gürültüler)

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tahammülünüz bu işte. (Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, on dakika ara veriyorum.

**Kapanma Saati: 00.47**



ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 00.54

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

(Oturum, Başkan Vekili Reşat Petek tarafından açıldı)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, sayın grup başkan vekilleri, milletvekillerimizi lütfen siz de ikaz edin. Öncelikle herkesi Tüzük hükümlerine uymaya davet ediyorum. (Gürültüler) Değerli milletvekilleri, burada hakaret içeren kaba sözler söylenmesi doğru değil.

IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

4.- Komisyon çalışmalarında İç Tüzük hükümlerine uyulması ve hakaret içeren kaba sözler söylenmemesi gerektiği hakkında görüşmeler

BAŞKAN - Şimdi iki grup başkan vekilimiz söz istedi, ben ikisine de söz veriyorum.

Sayın Naci Bostancı, buyurun efendim... (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, lütfen... Bakın, içinde bulunduğunuz Türkiye Büyük Millet Meclisine, hepimizin önünde bulunan Anayasa'ya, Tüzük'e uygun olarak hareket edelim.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – İsmet İnönü'ye, Atatürk'e laf eden... (Gürültüler)

FUAT KÖKTAŞ (Samsun) – Hazmedeceksiniz.

BAŞKAN - Kimsenin kimseye hakaret ettiği yok arkadaşlar. Hakaret söz konusuysa... Bakın, gürültüden burada bir şey duyamıyorum. Burada hakaret içeren bir sözü hangi milletvekili söylerse Başkanlık olarak biz buna müdahale ederiz, burada hakaret içeren sözlere müsaade etmeyiz. Sayın milletvekilleri, lütfen, bakın...

İki grup başkan vekiline söz veriyorum.

Buyurun Sayın Naci Bostancı...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; bir kere böylesine hararetli bir ortam kesinlikle hiçbir müzakere için uygun değil. Hele tarihî olayları anlamak, tarihî hakikatlere ulaşmak diye bir durum söz konusu olmaz; sadece birbirimizi üzeriz, bundan da bir sonuç çıkmaz.

Rus hikâyeciliği için derler ki: “Bütün hikâyeciler Gogol'un paltosundan çıktı.” Esasen biz de hepimiz cumhuriyetin paltosundan çıktık. 1923'te cumhuriyet kuruldu, evet, tek parti kuruldu, herkes de Cumhuriyet Halk Partisindeydi. Zaten 1923 yılının Eylül ayında Cumhuriyet Halk Partisi kurulurken bütün halkın partisi olarak kuruldu. Her ne kadar 1924'te Terakkiperver Fırkası kurulduysa da 1925'te Takrir-i Sükûn'la kapatıldı. 1930'da bir Serbest Fırka denemesi oldu, yüz günü bulmadı ömrü, o da kapatıldı. 1946'ya kadar böyle geldik.

Herkesin geçmişi, geçmişteki o siyasi, toplumsal, kültürel tartışmalar CHP'nin içinde şu veya bu şekilde yer aldı. Dolayısıyla, yakın tarihe ilişkin kanaatlerimiz farklı olabilir, değerlendirmelerimiz farklı olabilir. Bunları yaparken esasen güncel siyasi mücadelelerin bir parçası gibi anlaşılacak yorumların çok faydalı olduğu kanaatinde değilim.

Tarih, meziyetleriyle, hatalarıyla birlikte hepimizin tarihidir, her şeyden önce bunu bir kere teslim etmek gerekiyor. Esasen tarihte yaşanmış olanları bizim tekrar yeniden kurgulamamız ve değiştirmemiz diye bir durum da söz konusu değildir. Meziyetleri de geleceğe yansıtmak isteriz. Hatalar var ise ki hatasız hiçbir şey olmaz, onlardan da arılmış bir gelecek kurmak isteriz. Ama emin olun, bugünün de tarihteki o aktörler gibi, o insanlar gibi meziyetleri ve hataları var, bunu da unutmayalım. Yani hepimiz sanki süttten çıkmış ak kaşık gibiyiz ama tarihte birileri, aynı zamanda hataları vardı ve meziyetleri vardı şeklinde bir değerlendirmeyi doğru bulmam. Tarih bizim tarihimiz, Cumhuriyet Halk Partisiyle, AK PARTİ'siyle, Halkların Demokratik Partisiyle, Milliyetçi Hareket Partisiyle hepimizin tarihi. Tarihe ilişkin değerlendirmelerin kesinlikle çok daha soğukkanlı, çok daha makul bir şekilde yapılması ve eğer kimi iddialarımıza karşımızdakileri inandırmak istiyorsak, daha doğrusu durduğumuz yerin doğru olduğunu düşünüyorsak onlara da nüfuz edecek bir dilin kullanılması gerekir. Burada öyle bir dilin olduğu kanaatinde de değilim. O bakımdan, tarihe ilişkin tartışmaları çok daha soğukkanlı ve dikkatli bir üslupla yapmak, hepimizin geçmişti olduğunu da unutmamak gerekiyor.

Öte yandan, gerçekten de kullandığımız siyasi dile ilişkin bana öyle geliyor ki içinde bulunduğumuz siyasi heyetin normal gibi gördüğü kavramlar karşı tarafta hakaret gibi anlaşılabilir. Biraz belki -ne diyorlar, o çok kullanılan kavramla- empati gerekiyor galiba. Mukabil taraf benim söylediğimden ne anlıyor?

Eminim ki Sayın Mehmet Metiner burada bu konuşmayı yaparken kendisine biraz laf atıldı, atılmasaydı çok daha nüfuz edici bir konuşma yapma kararlılığında idi, konuşma şeklinde öyle bir mecrada ilerlemeye çalışıyordu ama bu biraz da karşılıklı geliyor galiba. Belki birbirimizi daha dikkatli bir şekilde dinleyip söyleyeceklerimiz var ise bunları daha sonra söz alarak yaparsak bir usul olarak birbirimizi daha iyi anlarız diye düşünüyorum.

Bir de gerçekten de bugün yaşadığımız olayları değerlendirirken, birtakım siyasi kurumları ve kişileri değerlendirirken, Cumhurbaşkanını, Başbakanı, bunları değerlendirirken bunların da aynı zamanda her türlü siyasi tartışmanın ötesinde konum ve kurum olarak ortak değerlerimiz olduğunu, o tarih sürekliliğinin bir parçası olduğunu da lütfen unutmayalım, bir kenara not edelim, yaptığımız eleştirileri böyle bir bağlam içerisinde ifade edelim derim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bostancı.

Buyurun Sayın Gök

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, görüşmelerin bu aşamasında gelinen noktada Sayın Metiner'in ifade etmiş olduğu kimi tanımlamalar ve AKP Grup Başkan Vekili Sayın Naci Bostancı'nın açıklamaları da Sayın Metiner'in açıklamalarını tanzih eden bir açıklama değildir; tam tersine, "Metiner'i anlayalım, birbirimizi anlayışla karşılayalım, birbirimizi idare edelim." şeklinde sıradan söylenmiş sözler Sayın Bostancı. Ben, Grup Başkan Vekili olarak sizin daha bir tümümüzü sahiplenecek bir konuşma yapmanızı beklerdim.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Öyle oldu zaten.

LEVENT GÖK (Ankara) – Öyle değil, ne yazık ki öyle değil.

Şimdi, burada Sayın Metiner... Tek parti dönemi elbette eleştirilebilir, bu konuda hiçbir tereddüt yok. Tarihteki gerçekleşen olayların her birinin eleştirilmeye ihtiyaç duyulan yönleri vardır ama İkinci Dünya Savaşı'na Türkiye'yi sokmayan, dünyada, Almanya'da Hitler'in "Führer" diye anıldığı, Stalin'in Rusya'da, Mussolini'nin İtalya'da hüküm sürdüğü o faşist dönemlerde Türkiye'yi hem savaşa sokmamak suretiyle büyük bir soğukkanlılıkla bir yangından çıkartan ve dünyada faşizm gibi bir

ideolojinin hâkim olduğu bir tablo içerisinde milyonlarca insanın katline maruz bırakan Hitler gibi, Stalin gibi, Mussolini gibi şahsiyetlerin yaşadığı bir dönemde Garp Cephesi Komutanı, cumhuriyetin kurucusu, Kurtuluş Savaşı'nın mimarlarından, Sakarya meydan savaşlarının kahramanlarından, Lozan Anlaşması'nın mimarlarından ve bizi biz yapan değerleri oluşturan cumhuriyetimizin en saygın isimlerinden bir tanesi İsmet Paşa'ya dönük olarak bir "Führer" sözcüğünün söylenmesini kesinlikle kabullenmemiz mümkün değildir. Bunu hafifçe üzerinden geçilecek bir mesele olarak da görmüyoruz. Sayın Metiner bunu hep yapıyor. Ben isterdim ki Sayın Komisyon Başkanı da ve sayın AKP sözcüleri de bu konuda "Dur bakalım. Ne yapıyorsun?" desinler diye beklerdim, onu da görememenin üzüntüsünü yaşıyorum.

**BAŞKAN** – Ancak, gürlütüden ne konuşulduğu bile Başkanlık Divanında anlaşılamadı. Bunu ifade edeyim. Eleştiri getirirken dedim ki: "Lütfen grubunuzu susturun, ne konuşulduğunu anlayalım." diye çok ikaz ettim.

**LEVENT GÖK (Ankara)** – Sayın Metiner İsmet Paşa'ya "Führer" dedi Sayın Başkan, bizim duyduğumuz bu.

**BAŞKAN** – Ama, bakın, bunu anlayıp bizim bu konuda bir ikazımıza daha fırsat olmadı, onu ifade edelim.

**LEVENT GÖK (Ankara)** – Peki. Umarım bu provokatif konuşmayı burada sonlandırırınız.

Yani şimdi biz ne konuşuyoruz arkadaşlar? Türkiye Cumhuriyeti. Cumhuriyet nasıl kuruldu, nereden geldi, kimler vardı bu işin içinde, nasıl yaptılar, yoktan nasıl bir ülkeyi yarattılar, hangi savaşlarda kahramanlık gösterdiler, hangi anlaşmalarda Türkiye'yi başarıyla temsil ettiler ve biz nasıl olduk, Türkiye Cumhuriyeti nasıl oldu? İşte bunun birinci ismi Atatürk'tür, ikinci ismi ise İsmet İnönü'dür. O İsmet İnönü ki... Sayın Metiner bugün buraya geldi ama geçen gün ben anlattım, kendisinin cankulağıyla dinlemesini isterim, arkadaşlarımıza da tekrar olacak ama kusura bakmayın. 30 Kasım 1947, 7'nci büyük kurultay, Cumhuriyet Halk Partisinin kurultayı Sayın Metiner, tüzük kurultayı, tam yetmiş yıl önce. Senin o "Führer" dediğin İsmet Paşa -burada tartışmasını yaptık- getiriyor, tüzüğün 73'üncü maddesi konusunda bir önerge veriyor, diyor ki Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü'nde: "Parti genel başkanı Cumhurbaşkanlığı seçilmiş olduğu takdirde bu vazife üzerinde bulunduğu müddetçe genel başkanlığın bütün yetkileri ve sorumlulukları genel başkan vekiline ait olur." Bir öneri getiriyor, bütün etraf İsmet Paşa'nın etrafını kuşatıyor, diyorlar ki: "Paşam, bizi bırakma hem Cumhurbaşkanı ol hem parti genel başkanı ol." Arkadaşlar, tutanaklardan aynen okuyorum sizlere, İsmet Paşa'nın verdiği cevap: "Ben devletin başında kaldıkça hususi bir hizmetle bir parti başkanlığında bulunamam. Memleketin menfaatine muvafık olmayan bir hususu bana teklif etmeyin." diyor. Kim diyor bunu? İsmet Paşa söylüyor. Sonra, İsmet Paşa yanındaki bütün arkadaşlarını çağırıyor etrafına ve hepsine şu tarihî sözleri söylüyor: "Arkadaşlar, ben Cumhurbaşkanı oldukça beni artık yanınızda göremeyeceksiniz, kendinize bir başka kumandan bulun." diyor. Hangi tarihte? 1947 yılında. Kim söylüyor bunu? İsmet Paşa söylüyor. O İsmet Paşa ki daha sonraki tarihî gelişim içerisinde çok partili hayatın bir kapısını açıyor, çok partili hayata geçmek... İstese, o nitelemelerin içerisinde bulursa Führer gibi, Mussolini gibi, o sıfatları hak eden bir tip içerisinde olsa yani çok parti denemelerini yaşatmaz Türkiye'ye ve bizlere.

Demokrat Parti iktidarı kazanıyor, İsmet Paşa önünü ilikliyor ve eşini yanına alarak "Bu mağlubiyet, benim en büyük kazancımdır." diyor Sayın Metiner. Bu konular önemli. En azından sizlerden şunu bekliyorum yani bağırarak da, çağırarak da değil. Derin bir üzüntü içerisindeyim. Bizi bugünlere getiren tarihî şahsiyetler konusundaki kullanacağımız dilin çok özenli olması gerektiği tartışmasıdır.

Bakın, biz sizinle İnsan Hakları Komisyonunda da çalıştık.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bir savunma hakkı verecek misiniz, konuşma hakkı verecek misiniz, lütfedecek misiniz?

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır.

BAŞKAN – Bir saniye arkadaşlar...

Tamamlayın Sayın Gök.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bakın, ben tarihi gerçekleri anlatıyorum. Tablo budur ve lütfen bu Anayasa gibi çok önemli bir konuda görüş bildirmek üzere burada toplanmış bulunan hazırunu böyle provoke edici, gerçeğe aykırı sözlerle zaten gecenin ilerlemiş olan bu saatinde daha da fazla sabrımı zorlamayın. Size yakışan budur. Eğer bugün siz bir milletvekili olarak burada bulunuyorsanız herhâlde bu cumhuriyetin nimetlerinden dolayıdır, İsmet Paşa'nın, Atatürk'ün yarattığı bir ufuk çizgisi içerisinde ilerlemiş olan cumhuriyetimizin kazanımlarıdır. Hiçbir şeye saygı duymuyorsanız bunlara saygı duyun. Ben sizden sadece saygı duymanızı bekliyorum ve lütfen bu konuda artık sabırları taşırmayın.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Gök.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir saniye Sayın Metiner...

Değerli arkadaşlar, her iki grup başkan vekilimizi dinledik, kendilerine de teşekkür ediyorum.

Şimdi, konuşma üslubu konusunda bütün burada bulunan üyelerimiz ve milletvekillerimiz Tüzük'ün 67'nci maddesini müdriktir. Burada kaba, yaralayıcı sözler söylenmemesi, temiz bir dille konuşulması sanıyorum hepimizin benimsemesi gereken bir kuraldır.

İkincisi: Yine İç Tüzük'ümüze göre burada rahatsız edici bir şey olduğunda bile yine Tüzük'ün başka bir maddesini ihlal ederek bir vekilimizin söz almadan bağırıp çağırarak suretiyle konuşması, mukabele olarak başka bir söz söylemesi, bu da eğer yapılmış bir yanlışlık varsa en az o kadar, hatta bunun yüksek sesle ve izinsiz bir bağırma ve kargaşaya dönüşmesi daha ağır bir Tüzük ihlali ve hukuk ihlalidir.

Şimdi, bu noktada hakikaten şundan duyduğumuz üzüntüyü ifade edelim: Sayın Metiner'in konuşması başladığı andan itibaren sükûnetle dinlenemedi. Bakın, bu konuda kendilerinin dinlenmesini, dinlenmediğinde “Başkan, ihtar et, sussunlar, bizi dinlesinler.” şeklinde çağrıda bulunan arkadaşlarımıza “Lütfen, Tüzük'e uygun, hukuka uygun hareket edin.” çağrılarında riayet edilmeden bağırılmaya çağırılmaya, arkadaşımızın başında toplanılmaya başlandı. Bu da aynı şekilde bir Tüzük ihlali. Şimdi, zaten, bu karşı bağırılardan sonra Sayın Metiner'in ne konuştuğu, mahiyeti, içeriği konusunda sanıyorum en yakınındakiler belki anladı, diğer tarafta bir şey anlaşılmadı.

Şimdi, burada, her 2 grup başkan vekilimizin ifade ettiği gibi, ben de şunun altını çizmek istiyorum. Elbette ki eleştirenler olur, geçmişe yönelik uygulamalar eleştirilir, o eleştirilerin üzerine iyilerinin ortaya çıkması, bina edilmesi için gayret göstermek özellikle siyasetçinin de görevidir. Ama zaten tarihimizde yeri belli olan, tarihte yerini almış siyaset adamlarının, kahramanlarımızın bugün gündemde kaba sözlerle veyahut hakaret içeren kelimelerle anılmasını sanıyorum burada heyetimiz içinde hangi siyasi partiden olursa olsun hiçbir arkadaşımız kabul etmez, biz de bunu kabul edemeyiz. Ama eleştiri ile hakareti mutlaka birbirinden ayırmamız lazım, bunu ifade ediyorum.

Diğeri, hakikaten şunu anlayamıyorum: Demokrasi, tahammül rejimidir diyoruz ve yeri geldiğinde her birimiz mikrofona geçtiğimizde karşımızdakini tahammüle davet ediyoruz, dinlemeye davet ediyoruz ama nedense bize dokunan bir şey olduğunda, fevri olarak, o empatiyi yapmadan, izin de

almadan hemen... Burada bir Komisyon var, Komisyonun bir Başkanlık Divanı var. Tüzük hükümlerine göre hareket ediyoruz, keyfi hareket etmiyoruz. E, buna riayet sanıyorum bütün milletvekillerimizin, bütün Komisyon üyelerimizin görevidir diye düşünüyorum.

Şimdi, bu çerçevede sükûneti koruyabilirsek biz konuşan hatibin Tüzük'ü ihlal eden, özellikle, burada ifade ettiğim gibi, 67'nci maddedeki üslupla ilgili bir konu varsa yani bunu bir anladığımız zaman herhâlde bizim de uyarma görevimizi Tüzük gereğinde yapmamıza fırsat doğar ama inanın öyle bir gürlüğü oluştu ki burada onları bile duyma, anlama, algılama imkânı da olmadı.

Şimdi, bu çerçevede, bu durumu sürdürmeden, ben, şu gelinen noktada arkadaşlarımızın sükûneti sağladığı için hepsine teşekkür ediyorum. 2 grup başkan vekilimizin açıklayıcı konuşmalarına teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Metiner'in gündemi konu alan -konuşmasını yapamadı çünkü- beş dakikalık konuşması var. O, yeni bir tartışmaya mahal vermeyecek şekilde tamamlasın, gündeme kaldığımız yerden devam edelim değerli arkadaşlar.

GÜLAY YEDEKÇİ (İstanbul) – Sözüne geri alacak değil mi?

BAŞKAN - Sayın Metiner, buyurun.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Yani, tarihi tartışmaları yapmanın yeri burası değil. Ben “Führer” derken “şef” tanımlaması üzerinden...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – “Führer” Hitler için kullanılan bir söz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – “Führer” bildiğim kadarıyla lider, şef demek, öyle biliyorum.

Bakınız, birbirimizi karşılıklı incitmeyecek bir dile ihtiyacımız var. Yani, “Ben her bir şeyi söyleyeyim siz zinhar incinmeyin ama siz sakın bir şey söylemeyin, biz inciniriz.” Bu olmaz. Birbirimizin liderlerine ilişkin olarak azami saygıyı göstermemiz lazım.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – O da sizin lideriniz değil mi?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yani, Hitler benzetmesi çok kötüyse bunu bizim liderimiz için de kimsenin yapmaması lazım. Bunu söylemeye çalışıyorum.

Benim burada getirdiğimiz öneri üzerinde konuşmamda bu tür şeylerin hiçbirisi yoktu. Yani, 1924 Anayasası'nda karşılığımı bulmayan fiili bir durumdan bahsettim. Bir argüman getirildi, denildi ki: “Saraydan alınan millî egemenlik halka devredildi.” Ben de o tarihte... Bu, benim tarihsel tespitimdir, yanlış da olabilir yani CHP'nin doğrularıyla benim doğrularım birbiriyle çelişiyor da olabilir ama benim yanlışlarıma tahammül etme olgunluğunu göstermelerini bekledim. Tut ki söyledğim her şey yanlış olsun ama yanlış söyleme özgürlüğü de var, ifade özgürlüğü sadece birileri için yok.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ama öyle değil, siz bilerek yanlış söylüyorsunuz.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Hay Allah, ne kadar masum ya!

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, ben, 1946'dan sonra...

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Şef olarak söyledi, yapmayın.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Şef değil, “Führer” dedi.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yahu, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN – Arkadaşlar, demin izah ettim, lütfen.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşlar, bir tamamlasın, lütfen...

MEHMET METİNER (İstanbul)– Sayın Başkan, şimdi, millî egemenliğin tekrar saraya devredilmek istendiği, saray-padişah metaforu üzerinden, Hitler metaforu üzerinden çok ağır hakaretler... Şimdi, bütün bunlar hakaret değilse ben takdirlerinize bırakıyorum. Benim söylediğim şey sadece şu: Bugün biz millî egemenliği saraya devretmiyoruz, getirdiğimiz önerinin özü bu değil. Ya, ne yapıyoruz? Şunu yapıyoruz: Millî egemenlik sadece Mecliste tecessüm eden bir egemenlik değildir. Çünkü biz...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Öyledir.

MEHMET METİNER (İstanbul) – “Öyle.” diyebilirsiniz, ben öyle değil diyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Meclis duvarında öyle yazıyor.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tamam.

BAŞKAN – Sayın Şeker, bakın, biraz önce bir şeyde mutabık kaldık değil mi? Lütfen, bakın, az önce bir ikazda bulunduk ve Tüzük’e uymaya davet ettik. Lütfen, tahammül edelim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ali Bey, bitirsin müdahale etmeyin.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkan, bizim getirdiğimiz önerinin özeti şu arkadaşlar: Doğrudan halkın seçtiği, yürütmenin başı olarak halkın seçtiği bir Cumhurbaşkanı ve onun kabinesi. Yürütmeyi tekleştiriyoruz, aradan Başbakanlığı kaldırıyoruz. Millî egemenliği yine millet kendi eliyle gerçekleştiriyor. Halkı doğrudan yönetime katıyoruz, kendisinin doğrudan seçtiği başkan aracılığıyla, Cumhurbaşkanı aracılığıyla kendi kendini yönetmesine imkân sağlıyoruz. Burada millî egemenliğin saraya devredildiği veyahut da halkın iradesinin saraya devredildiği iddiası gerçeklikten uzak, siyasi bir ön yargı, doğru değil, bunu anlatmaya çalışıyorum.

Bir diğer husus, Meclis millet iradesinin tecessüm ettiği yerdir. Bu getirdiğimiz sistem içerisinde millet kendi egemenliğini iki açıdan gerçekleştiriyor. Bir, doğrudan Cumhurbaşkanını seçerek, onun kabinesini oluşturarak; bir de, Meclis aracılığıyla. Şimdi, böyle bir sistematik getiriyoruz. “Erkler ayrılığı” dediğimiz şey bu. Burada eksiklikler görebilirsiniz, eleştirebilirsiniz ama bizim getirdiğimiz anayasal değişikliklerle, daha önceden saraydan alınıp halka devredilen CHP marifetiyle bir millî egemenlik anlayışının bu kez biz ve MHP üzerinden tekrar saraya devredilmek istendiğini söylerseniz bize haksızlık etmiş olursunuz.

SALİH CORA (Trabzon) – Hakaret olur.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Saray maray yok, Cumhurbaşkanlığı kardeşim.

BAŞKAN – Lütfen, lütfen...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Biz buradan şunu amaçlıyoruz:

1) Güçlü bir yönetim, yürütme tekleşsin.

2) Siyasal istikrar. Siz buna karşı çıkabilirsiniz, koalisyonları çok muteber addedebilirsiniz. Biz “Koalisyonlar mutlak kötüdür.” demiyoruz, zorunluluklar hâlinde elbette ki koalisyonlar olur, bu da millî iradenin bir başka tecessüm etmiş hâlidir ama siyasal istikrarı, güçlü yönetimi önceleyen bir anlayışa sahibiz biz.

Şimdi, burada benim itiraz ettiğim bir diğer husus şu: Başkanlık eşittir diktatörlük denklemi. Eğer bu doğruysa... Hâlâ başkanlık sistemine geçmiş değiliz, liderimiz Recep Tayyip Erdoğan, Başbakanken de aynı diktatörlük söylemini dile getiriyordunuz. Peki, Başbakanken parlamenter sistemde bir partinin tek başına iktidara geldiğini düşününüz, nitekim oldu, on dört yıldır, on beş yıldır iktidardayız, Meclis çoğunluğu da bizde, yine orada tek adam eleştirisini diktatörlük eleştirisini getiriyorsunuz.

BAŞKAN – Toparlayalım Sayın Metiner.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yani, başkanlık ile diktatörlük arasında kurduğumuz denklem doğru bir denklem değil. Çünkü parlamenter sistemde, verili sistemde de yine aynı kişi için diktatörlük suçlaması getiriyorsunuz, Mecliste de çoğunluk olduğumuz için neredeyse kabahat işliyormuşuz gibi bir konuma sokuyorsunuz bizi “Halk niye ikide bir bizi seçiyor?” diye.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – O, başkanlıktan kaynaklanmıyor.

BAŞKAN – Aynı hatayı düşünüyoruz, lütfen...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi, arkadaşlar, buradaki şey, parlamenter sistemde de... Bakınız, diyelim ki: Cumhurbaşkanlığına sembolik hâle getirdik, bütün yetkileri Başbakanlıkta topladık, Başbakan çok güçlü, Cumhurbaşkanını sembolik ama Başbakanının partisi aynı zamanda Mecliste çoğunluğa sahip -biz bunu yaşadık kendi örneğimizizde- her istediğini yapıyor, genel başkan olarak da her istediğini Meclise sokuyor, peki değişen ne, değişen ne?

NECATİ YILMAZ (Ankara) – O, devlet başkanı değil, devlet başkanı değil.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, lütfen hatibin sözünü kesmeyelim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yani, Başbakanlığa tanınan bir yetkinin doğrudan halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanına devredilmesi niye demokrasi açısından sorun oluşturuyor, onu anlayabilmiş değilim.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Aynısı niye o zaman başkanlık istiyorsunuz?

BAŞKAN – Lütfen tahammül arkadaşlar...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşlar, düşüncesini söylüyor, bırakın anlatsın.

BAŞKAN – Neden tahammülsüzsünüz arkadaşlar ya?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Tamam Sayın Başkan.

BAŞKAN – Rica ediyorum...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Özetle demek istediğim şey şu:

1) Halkın doğrudan seçtiği bir cumhurbaşkanı ve kabinesi. Yürütme tekleştiriliyor. Önerinin altına attığımız imzanın şeyi bu.

2) Halkın seçtiği temsilcilerinden oluşan bir Meclis.

Bir de yargı.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Kuvvetler ayrılığı.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Kuvvetler ayrılığı.

Burada eksiklik ne varsa eleştirebilirsiniz ama dayatma nedir?

Son cümle olarak söyleyeyim: Eğer biz dayatmacı bir anlayışa sahip olmuş olsaydık Mecliste 367'yi bulduğumuz zaman da halka gitmek gerektiğini söylemezdik. Diyoruz ki: 367'yi bulsak bile bu Anayasa değişikliğini referanduma götürelim, halk ne istiyorsa o olsun. Burada millî irade fetişizmi çıkmıyor. Biz millî irade fetişizmine karşıyız. Halk mutlak hükümdar değildir demokrasilerde. Çoğunluk, yürütme için gereklidir ama çoğulculuk da demokrasinin olmazsa olmazıdır. Biz bunu söylüyoruz AK PARTİ olarak ama siz ısrarla başkanlık üzerinden padişahlık, diktatörlük getirdiğimizi söylemeye devam ediyorsunuz. Bu da sizin takdirinizdir. (Gürültüler)

Siz söyleyin, biz de size cevap verelim ama demokratik tahammülleri ortadan kaldırmayalım lütfen.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Metiner.



Değerli milletvekilleri, ben zaman zaman, Sayın Başkan bulunmadığında Başkan Vekili olarak burada görev ifa etmeye çalışıyorum ama Anayasa değişikliği kanun teklifi üzerine görüşmelerimi beyan etmedim. Özellikle, şu anda 5'inci madde olarak, teselsül nedeniyle "5" olarak değişen madde üzerinde çok kısa görüşlerimi beyan etmek istiyorum.

Şimdi, ekranda gördüğümüz madde ile burada yapılan değerlendirmelerin şöyle kısa bir mukayesesini müsaadenizle yapacağım. O da şudur: Şimdi, demokrasi diyoruz, kanun, tüzük yani hiyerarşi içindeki yasalardan bahsediyoruz; diğer taraftan, yasama, yürütme, yargı erkleri arasındaki ayrımın, demokrasinin özellikle gelinen noktada ne kadar önemli olduğu üzerinde duruyoruz. Şimdi, konuşmacı arkadaşlarımız "Yasamanın yetkileri tamamen elinden alınıyor, hatta Türkiye Büyük Millet Meclisinin kapısına kilit vuruluyor, kapatılıyor." şeklinde değerlendirmeler burada yaptı. Hâlbuki, şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinin mevcut 1982 Anayasası'nda görev ve yetkilerini düzenleyen 87'nci maddede yapılan değişikliğe birlikte baktığımızda, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerinin elinden alınmadığını maddede aynen görmekteyiz. Şimdi, kanun yapma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinin. Evet, kanun yapmak, değiştirmek, gerektiğinde kanunu kaldırmak, bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına karar vermek, savaş ilanına karar vermek, hani çok önem verdiğimiz ve birlikte değiştirdiğimiz Anayasa'nın 90'ıncı maddesiyle alakalı, Anayasa'nın da üstünde olarak kabul ettiğimiz uluslararası, milletlerarası anlaşmaların onaylanmasına karar vermek, genel ve özel af ilanına karar vermek Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkileri içinde ve egemenliğin kayıtsız, şartsız millete ait ilkesinin duvarlarında yazdığı ve hepimizin de herhâlde itiraz etmeyeceğimiz bu ilkeye sahip Türkiye Büyük Millet Meclisi yetkilerini bu şekilde devam ettiriyor.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Denetleme yok, denetleme! Denetleme yok!

BAŞKAN – Şimdi, denetlemeyle ilgili de... Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim yollarından gensoru dışında bütün denetim yolları aynen devam ediyor. Hatta, bunu burada arkadaşlardan işitmedim ama bir televizyon tartışmasında -hukukçu mu değil mi, bilmiyorum- "Bütün yetkileri elinden alınıyor, hiçbir denetim yetkisi..." denilince gerçeklerin ne kadar çarpıtıldığını, tersyüz edildiğini tabii görüyoruz. Şimdi, gensoru dışında soru önergesi mi kaldırılıyor? Meclis araştırması mı kalkıyor? Efendim, şimdi, gensorunun da olmaması için, getirilen sistemin tabiatından kaynaklanıyor. Zira, artık Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden çıkarak güvenoyu alan bir hükûmetten söz etmiyoruz. Başbakanlık tamamen kaldırılıyor, halkın doğrudan seçtiği cumhurbaşkanının atadığı bir yürütme erki oluşuyoruz. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinden oluşmayan, güvenoyuyla iktidar yani yürütme erki teslim edilmeyen bir erkin, yürütme erkinin aynı Meclis tarafından gensoruyla düşürülmesi gibi bir sistem tabiatıyla bu önerilen Anayasa değişikliği içinde yok. Ha, şimdi, bu eleştirileri ben saygıyla karşılıyorum. Bu noktada da her türlü eleştirinin yapılması, kayıtlara geçmesi, birbirimizi ikna etmeye çalışmamızdan doğal bir şey olamaz. Bunu millete anlatmak referandum safhasına gelirse, bu da elbette ki saygı duyulacak bir konu fakat burada yaptığımız konuşmaların sonunda "Ya, benim görüşüm bu. Niye kabul etmiyorsunuz?" diyerek sesimizi yükseltmek, bağırarak bunu muhatap partimize, muhatabımıza zorla kabul ettirmeye çalışmayı, bunu anlayamıyoruz. Çünkü, öyle olsaydı zaten farklı siyasi partiler olmayacaktı, farklı görüşler olmayacaktı. O bakımdan... Bakın, burada Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan Sayın Bekaroğlu'nun konuşmasında da vardı, Sayın Metiner de bahsetti, gerek parlamenter sistemi, gerek başkanlık gerek yarı başkanlık sistemlerini kendi içinde tartıştığımızda bunların olumlu tarafları da vardır, eleştirilecek tarafları da vardır. Yani, bunu çok samimi olarak ifade ediyorum ve uygulamada birbiriyle tam uyuşmayan başkanlık modellerinde de bunları görüyoruz, zaman zaman da belki de aynı noktalarda eleştirdiğimiz, aynı noktalarda iyi

taraf larını da söylediğimiz olabiliyor. Burada yapmamız gereken sanıyorum şu: Yani, biz baktığımız ve siyasal partilerimizin görüşü çerçevesinde de tekliflerimizi ortaya koyalım, görüşlerimizi ifade edelim ama bir dayatma içinde olmamız mümkün değil.

Bir de şunu ifade etmek istiyorum, ben sözümü öyle çok süre şartıyla uzatmayacağım arkadaşlar: Şimdi, tüzüğe uygun davranıldığı takdirde, yasa ve tüzük çerçevesinde işlemesi gereken Komisyonumuzda, herkes için söyleyeceğim, rica edeceğim bir konu burada sadece ses yükselterek, bir kargaşa çıkararak sonuç alınmadığı sanıyorum geçmiş tecrübelerle, özellikle geçmiş dönemlerde daha fazla görev yapan milletvekillerimizin de kabul ettiği, tespit ettiği bir gerçektir. Ama gönül istiyor ki -aziz milletimizin bizden beklediği burada- Anayasa Komisyonunda da meseleler görüşülürken, tartışılırken önce muhatabımıza bir saygılı davranalım, görüşlerini beyan etsin. Tabii, bunu söylerken mutlaka altını çiziyoruz; incitici, kaba, dil itibarıyla tasvip edilemeyecek üslup olarak... Bunu hiçbir arkadaşımızın kabul etmemesi, kendi kabul etmediğini de, başkalarının yapmasını istemediğini kendisi de yapmaması gerekir diye düşünüyorum.

### V.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

#### A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504) (Devam)*

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, ben bu kısa değerlendirmeden sonra sırada buradaki tespitimize göre Sayın Ahmet Akın var.

Ahmet Bey, buyurun, söz sizin.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcudiyetinin sebebi Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın mimarları, ülkemizin kurucuları ve kurtarıcıları üzerine böyle bir olaya şahit olmaktan dolayı çok üzüntülü olduğumu tekrar belirtmek istiyorum. Çünkü, şu anda burada hepimizin mevcudiyetinin sebebi, hepimizin burada oturmamızın sebebi olan millî kahramanlarımıza, kim olursa olsun konuşurken çok dikkat etmemiz gerektiğini tekrar dile getirmek istedim.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, sizler de çok iyi biliyorsunuz ki... (Gürültüler)

Yaşar Bey, izniniz olursa...

Sizler de çok iyi biliyorsunuz ki halkımızın gündeminin ilk sırasında böyle bir anayasa değişikliği yok. Bu, bir rejim değişikliğini öngören Anayasa değişikliği talebinin kaynağını da siz de biz de çok iyi biliyoruz. Ben hukukçu değilim, hukukçu milletvekili arkadaşlarımın ve söz alan tüm milletvekili arkadaşlarımın da değerlendirme ve görüşlerine saygıda kusur etmeden, halkımızın görüşlerine tercüman olmak için konuşmada bulunacağım. Türkiye Cumhuriyeti büyük asker ve büyük devlet adamı Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde atalarımızın savaş meydanlarında canı kanı pahasına verdiği mücadelenin arkasından kurulmuştur. Bütün halkımız da bunun bilincinde ve cumhuriyetini de bütün halkımız gözü gibi korur, Meclisini de gözü gibi korur. 15 Temmuzda hain Fetullah cemaati tarafından yapılan darbe girişiminde Meclisin bombalanmış olması da inanın en çok halkımızı yaralamıştır. Bu Meclis, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda savaş yönetmiş bir Meclistir, 15 Temmuzda bombalar altında darbeye direnmiş bir Meclistir. Bu yüzden Gazi Meclistir. Cumhuriyeti ilan etmiş, Cumhuriyet devrimlerini hayata geçirmiş bir Meclistir. Halk nezdinde çok önemli bir yeri vardır. Millî iradenin de tecellîgâhı durumundadır.

Şimdi siz bir Anayasa değişikliği getiriyorsunuz, “Meclisi etkisizleştirelim.” diyorsunuz, “Meclis bir kenarda görüntü olarak dursun, her şeyi Cumhurbaşkanı halletsin, kanunları da yönetmelikleri de o çıkarsın, uygulamasını da o yapsın.” diyorsunuz. Değerli arkadaşlarım, bu durum ülkemizin

geleneklerine tamamen aykırı. Osmanlı'dan bu yana, Meclis bu ülke ve toplum için çok önemli olmuş, anayasa geçmişimiz Meclisi öne çıkaran bir gelişme izlemiştir. Zaten dünya tarihinde de anayasalar, iktidarı elinde bulunduranların yetkilerini dengeleme, frenleme ve sınırlamak için yapılmıştır. Dünyadaki toplumsal mücadelenin tarihi, aynı zamanda anayasaların da tarihidir. Anayasalar elbette değişebilir, bunda bir sorun yok ama bu değişikliğin çağın gerektirdiği değerlere uygun olarak yapılması lazım. Dünyadaki diğer uygulamalar da aynen bu şekilde devam ediyor. Bizde de aslında böyle bir çizgiden bahsedebiliriz. Bir istisna 12 Eylül Anayasası'dır. 12 Eylül askerî rejiminin yaptığı Anayasa, bu evrime ters olmuştur. Şimdi 12 Eylülcülere rahmet okutacak bir Anayasa düzenlemesini hazırlayıp buraya getirdiniz.

Çok değerli arkadaşlar, bu teklifin hazırlık aşamasında maalesef halk yok, tartışma yok. Kapalı kapılar arkasında hazırlanan bir Anayasa taslağı ortaya geldi. Hatta altına imza atan ve boş imza kâğıtlarını -maalesef, üzülerek söylüyorum- sosyal medya hesaplarından gururla paylaşan milletvekilleri bile maalesef teklifi basına açıkladıktan sonra öğrendiler. Değerli arkadaşlar, bu, gerçekten hepimiz için de, milletimiz için de, bize oy veren halk için de çok kötü bir şey. Hazırlık aşamasında tartışılmasını istemediğiniz gibi, burada da uzun uzun tartışılmasını istemiyorsunuz. "Oy verelim geçsin, olsun bitsin." anlayışı içerisindeyiz. Bu da çok kötü bir şey. Bunun hesabını inanın ne bize oy verenlere ne de bu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına vermemiz imkânsız.

Tartışıldıkça halkın bu değişikliğe olan tavrının değişeceğini siz de net olarak biliyorsunuz değerli arkadaşlar. Nitekim kamuoyunda da bu yönde farklılaşmalar olduğu da net olarak gözüküyor. Seçim bölgelerimizdeki görüşmelerden de bunu rahatlıkla görebiliyoruz. Kamuoyu araştırmalarından da bunu anlıyoruz ve biliyoruz. Halkta karşılığı olmadığını bile bile ne yapmaya çalışıyorsunuz değerli arkadaşlar, bunu biz anlamış değiliz çünkü buna halkın bir katkısı ve desteği yok. Diyelim ki Meclisten geçirdiniz, yüzde 50,01'le referandumdan geçirdiniz. Ne olacak? Halkın desteğiyle rejimi değiştirmiş mi olacaksınız? Halkın geri kalanının tercihi ne olacak, onları ne yapacaksınız? Tartışma bitmiş mi olacak? Elbette bitmeyecek. Anayasa tam mutabakatla yapılır. Siz daha önce buradaki milletvekillerinin konuşmasını engellerken veya konuşmalarını uzun süreli olarak müsaade etmezken inanın, görüyoruz ki ülkemizi bir felakete götürmeye çalışıyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bunun sonunda halkın sabrını taşıyorsanız inanın bunun altından hiçbirimiz kalkamayız. Bakın, halkımızın bu yönde yani "Ülkenin yapısı değişsin." diye bir talebi yok. "Meclis etkisiz hâle getirilsin, kuvvetler ayrılığı ortadan kaldırılsın, bütün kuvvetler bir kişide toplansın." diye de bir beklentisi yok. Aksine, halkımız kendi iradesinin Mecliste tam ve eksiksiz olarak temsilini istiyor ve arzuluyor. Güçlü bir Meclis, denge ve denetleme unsuru olarak etkin bir şekilde görevini yapsın istiyor. Bu yüzden kendi temsilcileri olan bizleri de milletvekillerini de devamlı hesaba sokuyor.

Sürekli halkın içerisindeyiz hepimiz değerli arkadaşlar. Hepiniz biliyorsunuz, hangi birinize "Şu yetkilerinizi Cumhurbaşkanına devredin. O her şeyi bilir, bütün yetkiler onda olsun." talebi geldi? Kısaca söylemek gerekirse, değerli arkadaşlar, halkımızın başkanlık sistemi gibi ne bir beklentisi var ne de bir önerisi var. Halkımız yeni bir anayasa istiyor, bunu hepimiz biliyoruz ama hiç kimse rejimi değiştirecek bir anayasa istemiyor. Onların istediği, demokrasiyi ve özgürlükleri geliştiren bir anayasa.

Değerli arkadaşlar, bununla birlikte, halkımızın hem bizden hem sizden hem hepimizden başka beklentileri de var. Halkın açık açık dillendirdiği, ortaya koyduğu talepler var. Samimi olalım, o talepleri karşılayalım. Ben bu talepleri buradan tekrar etmek istiyorum. Halkımız hak ve adalet istiyor, herkes için adalet istiyor. Halkımız hukuk devleti istiyor. Halkımız hukukun üstünlüğünü istiyor. Halkımız herkes için eşitlik istiyor, torpil ve kayırmacılık istemiyor. Halkımız hırsızlık, arsızlık, uğursuzluk, yolsuzluk, rüşvet olsun istemiyor. Bunları yapanlar yargılsın istiyor. Halkımız, çocukları kaçak yurtlarda

yanarak ölmesin istiyor. Halkımız kaçak yurtlarda çocuklar tacize uğramasın, tacizciler korunmasın istiyor. Halkımız askerlerimiz, polislerimiz şehit olmasın, vatandaşlarımız kör teröre kurban gitmesin istiyor. Halkımız herkesin kafasını sokacağı sıcak bir yuvası olsun, bir evi olsun, kazanı kaynasın istiyor. Halkımız çocukları iyi bir eğitim alsın istiyor. Halkımız asgari ücret Avrupa'daki gibi olsun istiyor. Değerli arkadaşlar, halkımız yoksulluk bitsin istiyor. Halkımız din istismarı bitsin, herkes inancını özgür yaşasın, özgür olsun istiyor. Halkımız yalan haberlerle halkın aldatılmasının sona ermesini istiyor. Halkımız kendilerini yönetenler dürüst olsun, yalan söylemesin istiyor. Halkımız sabah akşam bezdirici boyutlara gelen siyasi propagandalara maruz kalsın istemiyor. Değerli arkadaşlar, halkımız güvenlik istiyor ve huzur istiyor. Halkımız bunları istiyor değerli arkadaşlar ve beklentisi de bu yönde. Eğer bir şeyler yapacaksak hep birlikte bu yönde çalışmalar yapalım isteriz.

Değerli arkadaşlarım, bütün bunları parlamenter sistem içerisinde yapmak istediniz de elinize vuran mı oldu? Gerçekten, bunu bir milletvekili arkadaşınız olarak sormak istiyorum. Bütün bu yapılanlar, bu istenenlere karşı, mevcut olan parlamenter sistemde yapmak için bir engeliniz mi oldu veya size "Aman, bunları yapamayız çünkü bizim parlamenter sistemimiz var." mı var dediniz? On dört yıldan bu yana iktidarsınız, halk size bu yetkiyi verdi, her şey elinizde. Güç sizde, yetki sizde. Değerli arkadaşlar, iktidara sorarlar: Neden yapmadınız?

MHP'li arkadaşlarım, sizlerden de bu kararı, bu gösterdiğimiz dirayeti -veya nasıl olacaksa, nasıl dillendirirseniz, saygısızlık etmekten de çekinirim- lütfen tekrar gözden geçirmenizi rica ediyorum. İnanın, burada bir milletvekili arkadaşınız değil, halkımızın temsilcisi olarak konuşuyorum. Bunun için çok uğraştım ve tek tek kendim tespit ettim.

Şimdi, siz rejimi değiştirip tek adam yönetimine geçtiğinizde bunlar yapılacak mı? Bunu merak ediyoruz. Yapılacaksa ve bir engel olmadysa neden yapmadınız? Bunu size soracaklar arkadaşlar, gittiğiniz zaman bunu size kesinlikle kahvelerde de, köşelerde de soracaklar.

Çok değerli arkadaşlarım, getirilen değişiklik teklifi net bir şekilde -üzülerek söylüyorum- bir tek adam rejimidir. Siz istediğiniz kadar bunu saklayın, halkımızdan uzaklaştırın, gerçek, maalesef, bu bir tek adam rejimidir. Anayasa uzmanlarının, ömrünü bu konuya vermiş insanların, profesörlerin de ortak görüşü bu şekildedir. Zaten bu yüzden uzmanların Komisyona çağırılması öngemimizi maalesef dikkate almadınız. Sahip olduğunuz olanaklarla istediğiniz kadar algı operasyonu yapın, yine de bu gerçeği örtmüyorsunuz. "Bir kişi her şeye karar versin, millî iradenin tecelligâhı olan Meclis olmasa da olur, her şeyi o bilir, her şeyi o anlar, her şeyin kararını o verir." anlayışı içerisindeyiz. Gerçekten, bu beni bir milletvekili arkadaşınız olarak, o parti, bu parti ayırmadan çok derinden yaralıyor. Dünyada böyle ülkeler var, istediğiniz rejim gibi. Mesela Kuzey Kore, Afrika'da bazı ülkeler, Orta Doğu'daki bazı ülkeler de böyle. Öyle anlaşılıyor ki siz de maalesef onlara özenerek böyle bir teklif hazırlamışsınız. Demek ki sizler Türkiye'yi onların arasında görmek istiyorsunuz. İnsanımıza, halkımıza layık gördüğünüz demokrasi düzeyi bu, bunlardan anlaşılın bu veya benim anladığım bu veya halkımızın anladığı bu. Demokrasinin olmazsa olmazlarından birisinin güçler ayrılığı olduğunu artık bilmeyen yok, bunun aksini savunmak faydasızdır. Kimseyi kandırmaya lütfen yeltenmeyin değerli arkadaşlar. Herkes sizin ne yapmak istediğinizi biliyor hatta kendi partilileriniz bile buna ikna olmuş değil. Bir sürü AKP'li arkadaşlarımla, seçmenlerinize görüştüm, onların da çoğunda soru işaretleri var.

Çok değerli arkadaşlarım, şimdi buradan izinle bir öneride bulunmak isterim: Emrinizde birçok televizyon kanalı var, istediğiniz şekilde yönlendiriyor, yönetiyorsunuz. Bu kanallardan birisine sayın genel başkanlar çıksın, halkın önünde, televizyonlarda bu konuları tartışsınlar; halk görsün, anlasın. Herhâlde halkımız bunu hak ediyor. Kamuoyunun bu teklifi tartışmasından neden çekindiğinizi anlamıyoruz değerli arkadaşlar. Her görüşten anayasa hukukçuları çıksın, kamuoyu önünde bu teklifi

tartışsın. Üniversitelerimiz tartışsın, araştırsın. Televizyonlarda bile kurduğunuz baskıyla tek taraflı tartışılıyor maalesef, karşı çıkanlara bu konuda yer verilmiyor maalesef. Bu kadar acele etmeyin değerli arkadaşlar. Bir milletvekili kardeşiniz, arkadaşınız olarak rica ediyorum. Gerçekten söz konusu olan bir rejim değişikliği. Bir tek AKP'nin karar vereceği veya MHP'nin karar vereceği bir konu asla değil. Toplumun tüm kesimlerini dâhil eden bir süreç ve bütün halkın da bunun içinde olma hakkı var.

Çok değerli arkadaşlarım, sistem bozmada maalesef AKP'nin üzerine yok. Bakın, 2010'da bir Anayasa değişikliği yaptınız, yargıyı yeni baştan, sil baştan dizayn ettiniz. Bu değişikliğe karşı çıkanlara da söylenmedik laf bırakmadınız. Hiçbir uyarıyı veya uyarımızı dikkate almadınız “Biz yaptık oldu, en iyi biz biliriz.” dediniz. Uzun süre yol arkadaşlığı, iktidar ortaklığı yaptığımız bir cemaate maalesef yargıyı teslim ettiniz. Hukuku, hukukun üstünlüğünü yok ettiniz. Ne oldu? Altı yıl sonra, kendinize göre ayarladığınız yargı ve devleti teslim ettiğiniz cemaat bu ülkeye kastetti. 15 Temmuzda bu ülke tarihî bir badire atlattı, halk olarak hepimiz atlattık. Yargıyı bir gruba teslim etmek nasıl bir bela açtı, hep birlikte yaşadık, gördük. İnatla yaptığımız yanlışın bedelini sadece siz, biz değil, inanın değerli arkadaşlar, en az AKP ödedi, en çok halkımızı ödedi.

BAŞKAN – Sayın Akın, toparlayabiliriz.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Çok özür dilerim, bitireceğim, bir beş on dakika içinde bitireceğim. İnanın, üç gündür söz bekliyorum, izninizle.

BAŞKAN – On yedinci dakikadayız; yirmi dakika, diğer arkadaşlar gibi, üç dakika daha.

Buyurun lütfen.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Atatürk cumhuriyetinin eğitim sistemiyle maalesef hep sorunlu oldunuz, bir türlü kabul edemediniz bunu değerli arkadaşlarım. Tutturdunuz mesela “4+4+4” diye ucube bir sistemi yarattınız. Şimdi gelinen noktada hiç kimse bundan memnun değil, eğitim maalesef dökülüyor. Üniversite sınavlarında ve uluslararası sınavlarda eserinizin sonuçları maalesef ortada. Bozduğunuz eğitim sistemiyle sadece sizin değil, tüm halkımızın, ülkemizin geleceğine, geleceğimize de zarar vermiş oldunuz.

Yine, cumhuriyetin yerleşik dış politika anlayışını reddettiniz. Yurtta sulh cihanda sulh olarak özetlenecek dış politikamızı rotasından saptırdınız, içinden çıkılmaz bir duruma getirdiniz. Halkımızın hemen tamamının ortaya koyduğu dış politikada başarısız olduğunuzu kabul etmiş durumdayız. Ayrıntılarına girmek istemiyorum ama tek başına Suriye politikası bile bunun en önemli örneği.

Şimdi, Türkiye'nin yönetim sistemini, rejimini değiştirmek istiyorsunuz. Bu örnekler ışığında değerlendirecek olursak ülkemizi sayenizde kara günlerin beklediğini bilmek için bir kâhin olmaya gerek yok. Biz bu konuda ilkeler ve sistem açısından bakmak ve ona göre değerlendirmek istiyoruz ama öyle bir teklifle karşı karşıyayız ki kişiye özel bir değişiklik ve bir kurgu var ortada. Bunun bir benzerini kamu ihalelerinde sıklıkla yapıyorsunuz “adrese teslim ihale” deniyor adına da kısaca. İhale şartnamesinde sadece isim yazmıyor, o kadar; her şeyiyle alacak kişiyi tarif etmiş durumdasınız. Burada da böyle bir şey söz konusu. Her şey bir kişi için düzenlenmiş. Onun mutlak iktidarını sağlamaya dönük sistem kurgulanmış. İstedığınız kadar “Yok, öyle değil.” deyin, fakat her şey ortada ve bunu herkes görüyor ve biliyor. En azından açık olun, açıklayın, halkımız da, biz de neyi konuştuğumuzu bilelim.

Çok değerli arkadaşlarım -bitireceğim, az kaldı, gecenin bu saatinde de kusura bakmayın, uzadı biraz- 15 Temmuz darbesi inanın bir kişiye değil, tüm ülkeye, özgürlüklere, demokrasimize ve bağımsızlığımıza karşı yapılmıştır. 15 Temmuz bile bir fırsata çevirmeye çalışmak, halkımıza ve ülkemize yapılacak inanın en büyük haksızlıktır. Yüz kırk yıllık anayasa tarihimiz, süreç içerisinde hep iyiye doğru düzeltmelerle geçti. Bugün yaptığımızla bu süreci tersine çeviriyor ve bir tarihi yok

sayıyorsunuz. Dünyanın 21'inci yüzyılda ulaştığı demokratik standartlar ve değerlere ters bir yönde ilerliyorsunuz. Bu da çok yanlış değerli arkadaşlar. Bu yapılan, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı veren, özgürlük ve bağımsızlık uğruna canlarını feda eden atalarımıza çok büyük bir vefasızlıktır. Onlar yedi düvele karşı savaşarak kazandıkları zaferle tek adam rejimine son vermişler ve çağdaş cumhuriyetimizi kurmuşlardır. Şimdi bütün yaşanmışları ve gelinen noktayı yok sayıp tek adam rejimine dönmek istiyorsunuz, tarihin akışına ters bir çaba içerisindeyiz.

Ülkemizin yetiştirdiği saygın anayasa hukukçularından olan Sayın İbrahim Kaboğlu, teklifi değerlendirdiği bir açıklamasında değişiklik teklifini “padişahlık ötesi bir durum” olarak değerlendiriyor. Padişahın bile bir partisinin olmadığını söylüyor. Hoca, yapılanın gelecek kuşaklar için bir anayasa değişikliği değil, bir kişi için bir anayasa olduğunu söylüyor. Bizi dinlemiyorsunuz, uyarılarımızı dikkate almıyorsunuz, bari bu konunun uzmanlarının uyarılarına, dediklerine kulak verin çok değerli arkadaşlar. Bugünlerimizi değil, çocuklarımızın, torunlarımızın, sonraki kuşakların yaşayacağı ülkemizi, Türkiye Cumhuriyeti'ni düşünün.

Tüm çok değerli AKP'li ve değerli MHP'li milletvekili arkadaşarımdan, bağımsız, özgür ve demokratik bir Türkiye'de daha mutlu ve huzurlu yaşamının koşullarını oluşturmayacağını gördüğümüz bu teklif için daha titiz ve daha duyarlı düşüncelerini rica ediyorum. Tarih bu günleri inanır not ediyor, şu andaki konuşmalarımızı da not ediyor. Çocuklarımıza, torunlarımıza ve tarihe karşı hepimizin tek tek çok büyük sorumluluğu var. Yapılması gereken, ülke yararına, halk yararına olmayan bu teklifin derhâl geri çekilmesidir diyor, beni dinlediğiniz için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum Sayın Ahmet Akın. Sözüünüzü de kesmedik, güzelce tamamlanmış oldu, çok sağ olun.

Şimdi, bir önerge var arkadaşlar, onu okutuyorum...

ONURSAL ADIGÜZEL (İstanbul) – Çok şaşırdık.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Aa, çok şaşırdık, Allah Allah!

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Hiç beklemiyorduk böyle bir önergeyi.

BAŞKAN – Buyurun.

#### Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/1504) esas numaraları Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerindeki görüşmeler neticesinde konu açıklığa kavuşmuş olduğundan maddenin oylamasına geçilmesini arz ve teklif ederiz.

Kemallettin Yılmaztekin

Yusuf Başer

Zekeriya Birkan

Şanlıurfa

Yozgat

Bursa

Gerekçe:

Bir konu üzerindeki görüşmelerin ilanihaye devam etmesi mümkün değildir. Ayrıca, görüşülen konunun da vuzuha kavuşması nedeniyle İç Tüzük'ün 26'ncı maddesi gereğince iş bu değişiklik önergesi verilmiştir.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, önerge üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN – Kifayetimizakere önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Önerge üzerinde...

BAŞKAN – Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkanım, söz istiyor önerge üzerinde.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Önerge üzerinde söz hakkımız yok mu?

BAŞKAN – Düzeltilmiş yeni 5’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Yeni 5’inci madde kabul edilmiştir.

Yeni 6’ncı maddeyi okutuyorum arkadaşlar:

MADDE 6- 2709 sayılı Kanununun 98 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve kenar başlığı metinden çıkarılmıştır.

MADDE 98- Türkiye Büyük Millet Meclisi belli bir konuda Meclis araştırması ve genel görüşme yapabilir; milletvekilleri yazılı soru sorabilir.

Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Genel görüşme, toplumu ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

Genel görüşme ve Meclis araştırmasına yürütme adına herhangi bir temsilci katılamaz.

Yazılı soru; yazılı olarak en geç onbeş gün içerisinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

Meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru önergelerinin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile araştırma usûlleri Meclis İhtüzüğü ile düzenlenir.”

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Müzakereye gerek yok, oylamaya sunalım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, madde üzerinde görüşmelere devam etmek üzere 28/12/2016 yani bugün saat 14.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Hepinize iyi akşamlar.

**Kapanma Saati: 01.52**

